

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

TRẦN TUẤN ANH

ĐỐI CHIẾU TIÊU ĐỀ
TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH-VIỆT

LUẬN ÁN TIẾN SĨ NGÔN NGỮ HỌC

HÀ NỘI – 2026

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

TRẦN TUẤN ANH

ĐỐI CHIẾU TIÊU ĐỀ
TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH-VIỆT

Chuyên ngành: Ngôn ngữ học so sánh - đối chiếu

Mã số: 9229020.03

LUẬN ÁN TIẾN SĨ NGÔN NGỮ HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

- PGS.TS. NGÔ HỮU HOÀNG
- TS. PHẠM THỊ THÚY HỒNG

HÀ NỘI – 2026

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi. Các số liệu, kết quả được trình bày trong luận án này là trung thực, không trùng lặp và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận án

Trần Tuấn Anh

LỜI CẢM ƠN

Trước hết, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới PGS.TS. Ngô Hữu Hoàng và TS. Phạm Thị Thúy Hồng – hai nhà khoa học đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo, và truyền đạt cho tôi những ý kiến quý báu trong suốt thời gian học tập và hoàn thành luận án.

Tôi xin được cảm bày tỏ lòng biết ơn tới các thầy cô trong Khoa Ngôn ngữ, Tiếng Việt và Việt Nam học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân Văn - Đại học Quốc gia Hà Nội, những người đã truyền thụ cho tôi những kiến thức quý báu trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thiện luận án. Tôi xin chân thành cảm ơn Phòng Đào tạo và Công tác người học vì sự hỗ trợ và giúp đỡ tận tình trong quá trình tôi hoàn thành luận án.

Tôi cũng xin bày tỏ lời cảm ơn chân thành nhất tới Ban Giám đốc Học viện Khoa học Quân sự và Ban Chủ nhiệm Khoa Tiếng Anh, Học viện Khoa học Quân sự đã ủng hộ và tạo điều kiện tốt nhất cho tôi trong quá trình nghiên cứu, hoàn thiện luận án.

Sau cùng, tôi xin cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã luôn khích lệ, động viên tôi trong quá trình hoàn thành luận án.

Hà Nội, ngày 15 tháng 01 năm 2026

Tác giả luận án

Trần Tuấn Anh

MỤC LỤC

MỤC LỤC.....	1
DANH MỤC VIẾT TẮT	4
DANH MỤC BẢNG BIỂU	5
MỞ ĐẦU	6
1. Lý do chọn đề tài.....	6
2. Mục đích, câu hỏi và nhiệm vụ nghiên cứu	7
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu	9
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ THUYẾT	18
1.1. Dẫn nhập	18
1.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu	18
1.2.1. Tình hình nghiên cứu tiêu đề báo chí.....	18
1.2.2. Tình hình nghiên cứu báo mạng và tiêu đề báo mạng.....	24
1.2.3. Tình hình nghiên cứu đối chiếu tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt	27
1.3. Cơ sở lý luận	27
1.3.1. Tiêu đề báo chí và một số khái niệm liên quan	27
1.3.2. Khung lý thuyết về ngữ pháp học	45
1.3.3. Khung lý thuyết về ngữ dụng học	48
1.3.4. Khung lý thuyết diễn ngôn báo chí và ngôn ngữ học đối chiếu	52
1.3.5. Khung đối chiếu của luận án.....	54
1.4. Tiểu kết chương 1	57
CHƯƠNG 2: ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM KIẾN TẠO TIÊU ĐỀ TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH-VIỆT TRÊN BÌNH DIỆN HÌNH THỨC VÀ CÚ PHÁP ...	59

2.1. Dẫn nhập	59
2.2. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo về mặt hình thức tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh –Việt.....	59
2.2.1. <i>Nhận diện tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt</i>	59
2.2.2. <i>Đặc điểm trình bày.....</i>	62
2.3. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt trên bình diện cú pháp.....	73
2.3.1. <i>Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng từ.....</i>	73
2.3.2. <i>Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng cụm từ.....</i>	75
2.3.3. <i>Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng câu.....</i>	78
2.4. Tiểu kết chương 2	89
CHƯƠNG 3: ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM KIẾN TẠO TIÊU ĐỀ TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH – VIỆT TRÊN BÌNH DIỆN NGỮ DỤNG	91
3.1. Dẫn nhập	91
3.2. Mối liên hệ giữa tiêu đề và nội dung bài báo.....	92
3.2.1. <i>Sự liên kết của tiêu đề với nội dung bài báo</i>	92
3.2.2. <i>Tiêu đề và mức độ phản ánh nội dung bài báo</i>	97
3.3. Công thức 5W+H trong cấu trúc tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt.....	101
3.4. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh – Việt trong đáp ứng các phương châm hội thoại của Grice	106
3.4.1. <i>Đáp ứng phương châm về lượng (maxim of quantity).....</i>	106
3.4.2. <i>Đáp ứng phương châm về chất (maxim of quality)</i>	109
3.4.3. <i>Đáp ứng phương châm về quan hệ (Maxim of relation).....</i>	118
3.4.4. <i>Đáp ứng phương châm về cách thức (Maxim of manner)</i>	121

3.4.5. <i>Chồng lẩn trong vi phạm phạm phương châm hội thoại của Grice</i>	133
3.5. Ứng dụng đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế trong biên tập dịch tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng tiếng Việt.....	136
3.5.1. <i>Một số tồn tại trong kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng tiếng Việt</i>	136
3.5.2. <i>Khuyến nghị cho việc biên tập dịch tiêu đề tin thời sự quốc tế tiếng Việt từ tiếng Anh</i>	144
3.6. Tiểu kết chương 3	151
KẾT LUẬN	153
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	157
TÀI LIỆU THAM KHẢO	158
PHỤ LỤC.....	I

DANH MỤC VIẾT TẮT

TĐ	Tiêu đề
TSQT	Thời sự quốc tế

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Hình 1.1. Đặc điểm TĐ báo chí

Hình 2.1: Ảnh chụp màn hình mục tin TSQT trên báo The New York Times (ngày 28/3/2025) và Vnexpress (ngày 29/3/2025)

Hình 2.2. Ảnh chụp màn hình mục TĐ tin TSQT báo CNN và Vietnamnet ngày 30/3/2025)

Bảng 2.3. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng cụm danh từ

Bảng 2.4. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng cụm động từ

Bảng 2.5. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng cụm giới từ

Hình 2.6. Tỷ lệ TĐ tin TSQT có cấu tạo các dạng cụm từ

Bảng 2.7. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu tường thuật

Bảng 2.8. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu nghi vấn

Bảng 2.9. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu đơn

Bảng 2.10. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu ghép

Bảng 2.11. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu chủ động

Bảng 2.12. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu bị động

Hình 2.13. Tỷ lệ TĐ tin TSQT trên một số tiêu chí cấu tạo là câu

Bảng 3.1. Tỷ lệ TĐ tin TSQT đáp ứng phương châm về lượng

Bảng 3.2. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm về chất

Bảng 3.3. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm về quan hệ

Bảng 3.4. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm cách thức

Hình 3.5. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm các phương châm hội thoại

Bảng 3.6. Tỷ lệ sử dụng các phương pháp trong biên tập dịch TĐ tin TSQT

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Báo chí đóng vai trò quan trọng trong việc truyền tải thông tin và định hướng dư luận xã hội thông qua chiến lược sử dụng ngôn ngữ. Theo Schudson [174, tr. 56], báo chí được coi là “quyền lực thứ tư” trong xã hội; đồng thời, thông qua tác động của ngôn ngữ, báo chí mang trong mình “quyền lực mềm” trong việc tạo lập và lan tỏa dư luận xã hội [174, tr. 57]. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của Internet, báo chí – đặc biệt là báo mạng – ngày càng thể hiện rõ vai trò này nhờ khả năng cập nhật nhanh, phạm vi lan tỏa rộng và mức độ ảnh hưởng lớn đến nhận thức công chúng. Vì vậy, nghiên cứu báo chí từ góc độ ngôn ngữ học ngày càng trở nên cần thiết.

Trong các loại hình báo chí, báo mạng đang nổi lên như loại hình truyền thông chủ đạo trong kỷ nguyên số. Với ưu thế về tốc độ đưa tin, khả năng cập nhật liên tục, tính tương tác cao và môi trường cạnh tranh gay gắt về sự chú ý của độc giả, báo mạng đòi hỏi việc sử dụng ngôn ngữ – đặc biệt là trong tiêu đề (TĐ) – phải mang tính chiến lược. Do đó, việc lựa chọn báo mạng làm đối tượng nghiên cứu xuất phát từ chính những đặc trưng truyền thông và ngôn ngữ riêng biệt của loại hình báo chí này.

Trong cấu trúc bài báo, TĐ luôn được xem là bộ phận then chốt tạo nên sức hấp dẫn ban đầu. Nguyễn Thị Vân Đông [28, tr. 34] cho rằng TĐ là yếu tố đầu tiên tác động đến người đọc và dễ gây ấn tượng; Mallette [163, tr. 145] cũng nhấn mạnh chức năng thu hút và tạo thiện cảm của TĐ. Từ góc độ ngôn ngữ học, TĐ không chỉ là cấu trúc cú pháp rút gọn mà còn là một đơn vị diễn ngôn đặc thù, nơi các lựa chọn về hình thức, cú pháp và ngữ dụng được tổ chức có chủ đích nhằm kiến tạo nghĩa và định hướng tiếp nhận.

Trong các thể loại báo chí, tin thời sự quốc tế (TSQT) giữ vị trí trung tâm và chiếm tỷ trọng lớn. Tin được coi là “linh hồn” của báo chí; theo Hoàng Phê [79, tr. 41], thể loại tin chiếm tới 70% nội dung báo chí, và trên báo mạng, tỷ lệ này có thể lên đến 80% [64]. Đáng chú ý, TĐ tin TSQT thường được ưu tiên đặt ở vị trí nổi bật trên giao diện báo mạng và phản ánh trực tiếp các vấn đề chính trị – xã hội mang tính

toàn cầu. Đây cũng là loại TĐ hội tụ các đặc trưng của ngôn ngữ báo chí, diễn ngôn chính trị – xã hội và giao tiếp liên văn hóa, nhưng đến nay vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ như một đơn vị diễn ngôn độc lập.

Đối với báo mạng tiếng Việt, TĐ tin TSQT chủ yếu là sản phẩm của quá trình biên tập dịch (trans-editing) từ các nguồn báo chí nước ngoài, trong đó báo chí tiếng Anh giữ vai trò chủ đạo. Trong quá trình này, biên tập viên không chỉ chuyển ngữ mà còn lựa chọn, tái cấu trúc và điều chỉnh thông tin nhằm phù hợp với bối cảnh văn hóa, ngôn ngữ và tâm lý tiếp nhận của độc giả Việt Nam. Điều này tất yếu dẫn đến những điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ giữa báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt.

Tuy nhiên, cho đến nay, chưa có công trình nào nghiên cứu một cách hệ thống các đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng dưới góc độ đối chiếu Anh – Việt, đặc biệt trong mối liên hệ giữa hình thức, cú pháp và ngữ dụng. Phần lớn các nghiên cứu trước đây mới dừng ở báo in hoặc phân tích từng bình diện ngôn ngữ riêng lẻ. Trong khi đó, báo mạng đòi hỏi một cách tiếp cận liên ngành, kết hợp ngôn ngữ học, truyền thông học và biên tập dịch để lý giải cơ chế kiến tạo nghĩa trong môi trường số.

Xuất phát từ những lý do trên, luận án lựa chọn nghiên cứu **đối chiếu TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt** nhằm làm rõ những điểm giống và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ, qua đó góp phần bổ sung cơ sở lý luận cho ngôn ngữ học đối chiếu và ngữ dụng học báo chí, đồng thời đáp ứng yêu cầu thực tiễn của hoạt động biên tập dịch và đào tạo dịch báo chí song ngữ trong bối cảnh toàn cầu hóa thông tin.

2. Mục đích, câu hỏi và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận án là tìm ra điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt dựa trên các kết quả nghiên cứu về hình thức, cú pháp và ngữ dụng của hai loại TĐ này. Từ đó, luận án sẽ có những đóng góp có ý nghĩa vào việc nâng cao kỹ năng kiến tạo TĐ báo chí nói chung và TĐ tin TSQT tiếng Việt nói riêng.

Về mặt lý luận, luận án đóng góp vào sự phát triển của ngành ngôn ngữ học, đặc biệt là trong lĩnh vực đối chiếu TB trong diễn ngôn báo chí. Qua việc áp dụng các lý thuyết về phương châm hội thoại của Grice, nghiên cứu làm sáng tỏ vai trò của TB báo chí nói chung và TB tin TSQT báo mạng Anh-Việt nói riêng trong việc thu hút sự chú ý của độc giả. Kết quả nghiên cứu không chỉ củng cố các lý thuyết hiện có về ngôn ngữ và truyền thông mà còn cung cấp cơ sở để phát triển thêm các lý thuyết về sự khác biệt ngôn ngữ và văn hóa trong báo chí song ngữ.

Về mặt thực tiễn, luận án mang lại những ứng dụng quan trọng trong lĩnh vực truyền thông và báo chí, cụ thể là báo mạng. Đặc biệt, kết quả nghiên cứu chỉ rõ sự tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TB tin TSQT báo mạng Anh – Việt, từ đó gợi ý, nâng cao kỹ năng hữu ích cho các nhà báo, biên tập viên trong việc sáng tạo và biên tập TB báo mạng nói chung và TB tin TSQT báo mạng tiếng Việt nói riêng sao cho phù hợp với văn hóa, ngữ cảnh xã hội và độc giả mục tiêu. Qua phân tích sự khác biệt trong cách thức TB tin TSQT báo mạng Anh-Việt được xây dựng và trình bày, nghiên cứu giúp xác định các chiến lược ngôn ngữ hiệu quả hơn, nâng cao tính tương tác và khả năng lan truyền của thông tin trên không gian mạng hiện nay.

2.2. Câu hỏi nghiên cứu

Luận án tập trung trả lời 05 câu hỏi chủ yếu:

- (1) Khoảng trống nghiên cứu về TB tin TSQT trên báo mạng Anh – Việt là gì?
- (2) Khung lý thuyết nào được vận dụng trong đối chiếu TB tin TSQT báo mạng Anh – Việt?
- (3) Điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo thuộc bình diện hình thức và cú pháp của TB tin TSQT báo mạng Anh – Việt là gì?
- (4) Điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo thuộc bình diện ngữ dụng của TB tin TSQT báo mạng Anh – Việt là gì?
- (5) Các kết quả nghiên cứu có thể được ứng dụng như thế nào trong việc biên tập dịch TB tin TSQT báo mạng tiếng Việt?

2.3. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để giải quyết các câu hỏi trên, luận án triển khai các nhiệm vụ nghiên cứu cụ thể như sau:

(1) Khảo sát, hệ thống hóa và đánh giá tình hình nghiên cứu về TĐ báo chí, TĐ báo mạng và TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, qua đó xác định khoảng trống cần nghiên cứu.

(2) Xác lập và luận giải các khái niệm trọng tâm như báo mạng, TĐ báo mạng và một số vấn đề ngôn ngữ học đối chiếu; đồng thời làm rõ cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu chủ yếu của luận án.

(3) Phân tích, đối chiếu và chỉ ra sự tương đồng cũng như khác biệt trong đặc điểm kiến tạo ở bình diện hình thức và cú pháp của TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt.

(4) Phân tích, đối chiếu và chỉ ra sự tương đồng cũng như khác biệt trong đặc điểm kiến tạo ở bình diện ngữ dụng của TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt.

(5) Vận dụng kết quả nghiên cứu để đề xuất định hướng ứng dụng đặc điểm kiến tạo trong hoạt động biên tập dịch TĐ tin TSQT tiếng Việt.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt. Luận án chỉ tập trung phân tích TĐ chính (headline) của bài báo, không đi sâu vào nội dung chi tiết, ảnh, phụ đề hoặc bình luận của độc giả. Trong khuôn khổ nghiên cứu này, chúng tôi lựa chọn sử dụng thuật ngữ *báo mạng* thay vì các cách gọi khác như *báo chí trực tuyến*, *báo điện tử*, *báo mạng điện tử* hay *báo chí số* vì lý do ngữ nghĩa, tính phổ dụng và sự trung tính về mặt phong cách của thuật ngữ. So với các khái niệm tương đương, *báo mạng* vừa ngắn gọn, dễ hiểu, vừa phản ánh đúng bản chất nền tảng công nghệ số (*Internet/web-based*) mà loại hình báo chí này vận hành. Thuật ngữ này cũng đã được sử dụng khá ổn định trong thực tiễn truyền thông Việt Nam và trong một số văn bản nghiên cứu và báo cáo chuyên ngành. Quan trọng hơn, cách dùng này góp phần tạo sự nhất quán trong diễn đạt, tránh sự rườm rà hoặc trùng lặp về khái niệm trong quá trình triển khai luận án.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu của luận án được xác định trên các phương diện đối tượng, loại hình báo chí, bình diện phân tích và cách tiếp cận nghiên cứu. Trước hết, về đối tượng, luận án chỉ tập trung nghiên cứu TĐ tin TSQT trên báo mạng, không mở rộng sang nội dung chi tiết của bài báo, hình ảnh, video, phụ đề hay các hình thức tương tác của độc giả. TĐ được xem xét như một đơn vị diễn ngôn độc lập, có chức năng thông báo, thu hút và định hướng tiếp nhận trong môi trường truyền thông số.

Về loại hình báo chí, phạm vi nghiên cứu của luận án giới hạn ở báo mạng – loại hình báo chí vận hành trên nền tảng Internet – mà không bao gồm báo in, phát thanh, truyền hình hay các nền tảng truyền thông xã hội. Việc giới hạn này xuất phát từ những đặc trưng riêng của báo mạng như tốc độ cập nhật nhanh, tính cạnh tranh cao về sự chú ý của độc giả và vai trò đặc biệt của TĐ trong việc thu hút lượt truy cập, những yếu tố có ảnh hưởng trực tiếp đến cách thức kiến tạo TĐ.

Về nội dung phân tích, luận án không nhằm khảo sát hay so sánh nội dung chuyên ngành của các tin tức quốc tế (chính trị, kinh tế, y tế, thể thao...), mà tập trung vào các đặc điểm ngôn ngữ – diễn ngôn tương đối ổn định của tiêu đề, vượt ra ngoài khác biệt chủ đề. Cụ thể, phạm vi nghiên cứu được giới hạn ở ba bình diện chính là hình thức, cú pháp và ngữ dụng của TĐ tin TSQT báo mạng, qua đó làm rõ cơ chế tổ chức nghĩa và định hướng tiếp nhận của tiêu đề trong không gian truyền thông ngắn gọn và có mức độ nén thông tin cao.

Về cách tiếp cận, luận án đặt trong khuôn khổ nghiên cứu đối chiếu Anh – Việt, chú trọng làm rõ những điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ giữa hai ngôn ngữ. Việc đối chiếu được thực hiện trong bối cảnh biên tập dịch (trans-editing) của báo mạng tiếng Việt từ các nguồn báo chí tiếng Anh. Tuy nhiên, luận án không đặt mục tiêu đánh giá chất lượng dịch hay đề xuất chuẩn mực dịch thuật, mà tập trung mô tả và khái quát các đặc điểm kiến tạo TĐ như kết quả của quá trình lựa chọn, tái cấu trúc và điều chỉnh ngôn ngữ nhằm phù hợp với bối cảnh tiếp nhận.

Như vậy, phạm vi nghiên cứu của luận án được giới hạn một cách có chủ đích, vừa đủ để bảo đảm tính tập trung và khả thi của nghiên cứu, vừa tạo cơ sở lý luận và phương pháp luận vững chắc cho việc đối chiếu tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh – Việt.

3.3. Phạm vi nguồn ngữ liệu

Trong khuôn khổ nghiên cứu, luận án xác định rõ phạm vi và tiêu chí thu thập ngữ liệu nhằm bảo đảm tính đại diện, khách quan và độ tin cậy của ngữ liệu phân tích. Các tiêu chí này được triển khai trên những phương diện cơ bản gồm: *lượng ngữ liệu, thể loại tiêu đề, nguồn ngữ liệu, thời gian thu thập*, cũng như *nguyên tắc và cách thức lựa chọn*. Việc xác định cụ thể các phương diện này tạo nền tảng khoa học và minh bạch cho quá trình đối chiếu và phân tích sau đó.

1. *Lượng ngữ liệu*: Luận án sử dụng khối ngữ liệu gồm 1000 TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và 1000 TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt thuộc thể loại tin thời sự văn bản, không bao gồm TĐ của video, hình ảnh, hoặc các hình thức truyền thông đa phương tiện khác nhằm đảm bảo tính nhất quán trong tiêu chí lựa chọn và phân tích ngữ liệu.

2. Khối ngữ liệu sử dụng TĐ tin TSQT báo mạng Anh–Việt, được lựa chọn theo nguyên tắc kết hợp giữa phân loại chủ đề ở mức khái quát và chọn mẫu ngẫu nhiên trong từng nhóm chủ đề. Theo đó, các TĐ được phân bổ vào những lĩnh vực phổ biến của báo chí như chính trị, kinh tế, văn hóa, giáo dục, y tế, thể thao v.v., nhằm bảo đảm sự hiện diện cơ bản, cân đối của các nhóm chủ đề chính của tin TSQT, đồng thời hạn chế thiên lệch nội dung trong khối ngữ liệu.

Việc phân loại chủ đề chỉ được thực hiện ở mức định hướng lựa chọn ngữ liệu, không nhằm mục đích phân tích sự khác biệt nội dung giữa các lĩnh vực. Định hướng nghiên cứu của luận án không đặt trọng tâm vào nội dung chuyên ngành của tin tức, mà tập trung vào các phương diện hình thức, cú pháp và ngữ dụng của TĐ như những đặc trưng ngôn ngữ – diễn ngôn tương đối ổn định, vượt ra ngoài khác biệt chủ đề. Cách tiếp cận này cho phép luận án nhận diện và khái quát các đặc trưng kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh–Việt ở bình diện tổng quát, đồng thời vẫn bảo đảm cơ sở

phương pháp luận cho việc thống kê, đối chiếu và lượng hóa các điểm tương đồng và khác biệt.

Ngoài ra, các cặp TĐ Anh - Việt trong khối ngữ liệu đều cùng đề cập đến một chủ đề, sự kiện hoặc sự việc cụ thể, với độ trùng khớp tương đối về mặt thời gian. TĐ tin TSQT tiếng Việt không phải là sản phẩm của quá trình dịch thuật đơn thuần mà là kết quả của quá trình tổng hợp, biên dịch, biên tập và tái tạo lại – còn gọi là biên tập dịch (*trans-editing*) - từ TĐ tin TSQT tiếng Anh. Khối ngữ liệu như vậy sẽ tạo cơ sở vững chắc và tin cậy cho việc đối chiếu, giúp nhận diện rõ sự khác biệt trong lựa chọn từ ngữ, cấu trúc cú pháp và sắc thái biểu đạt giữa hai ngôn ngữ, đồng thời đúc kết chính xác các đặc điểm kiến tạo chung và riêng giữa hai loại TĐ.

Khối ngữ liệu được trình bày đầy đủ trong phần Phụ lục dưới dạng hai cột song song (Anh – Việt), bao gồm TĐ, tên cơ quan báo chí và năm đăng tải nhằm bảo đảm tính minh bạch của ngữ liệu, đồng thời tạo thuận lợi cho việc đối chiếu và kiểm chứng trong phân tích.

3. *Nguồn ngữ liệu*: Khối ngữ liệu được thu thập từ 05 trang báo mạng tiếng Anh và 05 trang báo mạng tiếng Việt chính thống, có uy tín và lượng độc giả lớn như *BBC*, *CNN*, *The Guardian*, *Reuters*, *AP News*, và *Nhân Dân*, *VnExpress*, *Tiền Phong*, *Dân Trí* và *Vietnamnet*¹. Đây đều là những cơ quan báo chí có truyền thống lâu đời, có độ tin cậy cao về mặt nội dung và ngôn ngữ, đồng thời phản ánh rõ nét các đặc trưng của ngôn ngữ báo chí hiện đại. Việc lựa chọn các nguồn này nhằm đảm bảo tính đại diện, tính chính thống và độ tin cậy cho quá trình nghiên cứu.

¹ 1. *BBC (British Broadcasting Corporation)* – Tổng công ty phát sóng Anh quốc, ra đời năm 1922.

2. *The Guardian* - Nhật báo Anh, ra đời năm 1921.

3. *Reuters*, hãng thông tấn Anh, ra đời năm 1851.

4. *CNN (Cable News Network)* - Mạng tin tức truyền hình cáp, Mỹ, ra đời năm 1980.

5. *AP News (Associated Press)*, hãng thông tấn Mỹ, ra đời năm 1846.

6. *Nhân dân*, thuộc Đảng Cộng sản Việt Nam, ra đời năm 1951.

7. *Vnexpress*, thuộc tập đoàn FPT, ra đời năm 2001.

8. *Tiền phong*, thuộc Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, ra đời năm 1953.

9. *Dân trí*, thuộc Bộ Nội vụ, ra đời năm 2005.

10. *Vietnamnet*, thuộc Bộ Thông tin và Truyền thông, ra đời năm 1997.

4. *Thời gian*: Các TĐ được đăng trong khoảng thời gian 05 năm, từ ngày 30/04/2020 đến ngày 30/04/2025 nhằm đảm bảo tính thời sự và cập nhật của khối ngữ liệu. Ngoài các nguồn chính nêu trên, chúng tôi cũng tham khảo và bổ sung một số TĐ từ các trang báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt khác nhằm tăng cường tính đa dạng và phong phú của các ví dụ phân tích.

5. *Tiêu chí và cách lựa chọn*: Để bảo đảm tính khách quan, đại diện và ngẫu nhiên, khối ngữ liệu gồm 1000 TĐ tiếng Anh và 1000 TĐ tiếng Việt được phân bổ đều cho 10 tờ báo trong vòng 5 năm. Theo đó, mỗi tờ báo cung cấp 200 TĐ đại diện, bình quân 40 TĐ mỗi năm. Các TĐ được thu thập bằng hai phương thức kết hợp: thu thập tự động và chọn mẫu ngẫu nhiên có kiểm soát.

Cụ thể, luận án sử dụng công cụ web-scraping bằng Python (thư viện *BeautifulSoup* và *Newspaper3k*) để trích xuất toàn bộ TĐ tin TSQT từ các trang báo được lựa chọn, đảm bảo tính đầy đủ và chính xác về dữ liệu. Sau đó, từ danh sách TĐ đã thu thập, chúng tôi áp dụng nguyên tắc chọn mẫu ngẫu nhiên theo mốc thời gian (*time interval sampling*): định kỳ lấy các TĐ xuất hiện vào những khung giờ khác nhau trong ngày, theo giờ địa phương (sáng, trưa, chiều, tối) nhằm tránh thiên lệch về mức độ nổi bật của tin tức. Trường hợp số lượng tin trong một ngày vượt quá mức trung bình, chúng tôi tiếp tục sử dụng chọn mẫu ngẫu nhiên đơn giản (*simple random sampling*) bằng phần mềm xử lý dữ liệu (MS Excel và Python *random.sample*) để đảm bảo tính khách quan.

Việc lựa chọn TĐ hoàn toàn không dựa trên mức độ phổ biến (số lượt xem, chia sẻ), nhờ đó giảm thiểu sự thiên lệch về mức độ quan tâm của công chúng. Các TĐ được lưu trữ và đối chiếu để loại bỏ trùng lặp, đồng thời gắn kèm siêu dữ liệu (*tên báo, thời gian đăng*). Cách tiếp cận này cho phép khối ngữ liệu vừa bảo đảm tính đa dạng, vừa duy trì được độ ngẫu nhiên và tính đại diện cao cho toàn bộ giai đoạn nghiên cứu.

4. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp hỗn hợp (*mixed-methods*), kết hợp giữa phân tích định tính (ngữ nghĩa, ngữ dụng, diễn ngôn) và phân tích định lượng (thống

kê tần suất các đặc trưng hình thức và cú pháp), trong đó phương pháp nghiên cứu chủ yếu là miêu tả ngôn ngữ và đối chiếu, được hỗ trợ bởi thủ pháp thống kê – phân loại. Cụ thể như sau:

Phương pháp miêu tả ngôn ngữ được sử dụng nhằm nhận diện và tổng hợp các đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh - Việt trên bình diện hình thức, cú pháp và ngữ dụng. Cụ thể:

- Trên bình diện hình thức, luận án mô tả TĐ tin TSQT báo mạng Anh - Việt về khả năng nhận diện, kỹ thuật trình bày và dung lượng TĐ.

- Trên bình diện cú pháp, luận án tiến hành mô tả, phân loại cấu trúc TĐ thành các tiểu loại như từ (từ đơn, từ ghép), cụm từ (cụm danh từ, cụm động từ, cụm giới từ), và câu (câu đơn/câu ghép, câu trần thuật/câu hỏi, câu chủ động/câu bị động).

- Trên bình diện ngữ dụng, luận án mô tả đặc điểm ngữ dụng TĐ tin TSQT báo mạng Anh - Việt dựa trên việc tuân thủ các nguyên tắc hội thoại của Grice [146].

Phương pháp phân tích diễn ngôn

Để phân tích đầy đủ đặc điểm ngữ dụng của TĐ tin TSQT, luận án bổ sung và coi trọng phương pháp phân tích diễn ngôn như một phương pháp cốt lõi, đặc biệt trên bình diện ngữ dụng.

Trong khuôn khổ luận án, TĐ được xem là một đơn vị diễn ngôn độc lập nhưng có tính định hướng cao, vận hành trong mối quan hệ với bối cảnh truyền thông, thể loại tin, chiến lược biên tập và tâm lý tiếp nhận của độc giả. Phân tích diễn ngôn được sử dụng nhằm:

- Làm rõ cách thức TĐ lựa chọn, làm nổi bật hoặc lược bỏ thông tin, qua đó định khung sự kiện và gợi ý diễn giải cho người đọc.

- Phân tích giọng điệu, sắc thái đánh giá, mức độ hàm ẩn và chiến lược thu hút sự chú ý trong TĐ tin TSQT.

- Nhận diện mối quan hệ giữa TĐ và bối cảnh sản sinh – tiếp nhận diễn ngôn báo chí, đặc biệt trong môi trường báo mạng và giao tiếp liên văn hóa Anh – Việt.

Trong phân tích ngữ dụng, luận án vận dụng bốn phương châm hội thoại của H.P. Grice [146] – gồm phương châm về lượng, chất, quan hệ và cách thức – như một

khung phân tích diễn ngôn – ngữ dụng, nhằm lý giải mức độ tuân thủ, vi phạm hoặc phá vỡ có chủ ý các phương châm này trong quá trình kiến tạo TĐ.

Mặc dù các phương châm của Grice vốn được xây dựng trong bối cảnh giao tiếp hội thoại, nhiều nghiên cứu đã chứng minh rằng chúng vẫn có thể được vận dụng linh hoạt trong diễn ngôn viết, đặc biệt là trong diễn ngôn báo chí, nơi TĐ đóng vai trò vừa là điểm thu hút sự chú ý đầu tiên của người đọc, vừa là thành tố định hướng tiếp nhận thông tin. Việc vận dụng lý thuyết Grice trong nghiên cứu TĐ tin TSQT vì vậy là hoàn toàn phù hợp, giúp làm sáng tỏ các chiến lược ngôn ngữ và mức độ tuân thủ hoặc vi phạm các phương châm hội thoại trong quá trình kiến tạo TĐ.

Phương pháp đối chiếu

Phương pháp đối chiếu được sử dụng như một công cụ chủ đạo nhằm phát hiện sự tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo tiêu TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt. Trên cơ sở kết quả miêu tả ngôn ngữ, quá trình đối chiếu được tiến hành theo các bước và tiêu chí cụ thể như sau:

Xác định đối tượng đối chiếu:

- Lựa chọn các cặp TĐ Anh – Việt tương ứng, tức cùng đề cập đến một sự kiện hoặc vấn đề quốc tế cụ thể, có độ trùng khớp về thời điểm đăng tải.

- Đảm bảo mỗi cặp TĐ được đặt trong cùng bối cảnh thông tin, tránh hiện tượng đối chiếu lệch pha về thời gian hay chủ đề.

Tiêu chí đối chiếu:

- Trên bình diện hình thức: đối chiếu cách trình bày TĐ (cách sử dụng chữ hoa, dấu câu v.v.) và dung lượng TĐ (lượng từ/chữ, đơn vị nghĩa).

- Trên bình diện cú pháp: đối chiếu cấu trúc ngữ pháp (từ, cụm từ, câu), loại câu (câu đơn/câu ghép, câu trần thuật/câu hỏi, câu chủ động/bị động), từ đó phát hiện xu hướng lựa chọn cấu trúc trong từng ngôn ngữ.

- Trên bình diện ngữ dụng: đối chiếu mức độ tuân thủ hay vi phạm các phương châm hội thoại của Grice.

Cách thức tiến hành:

- Đặt từng cặp TĐ Anh – Việt song song để nhận diện sự tương đồng.

- Xác định yếu tố thay đổi: sự thay đổi từ ngữ, trật tự cú pháp, sắc thái nghĩa, mức độ nhấn mạnh thông tin.

- Liên hệ sự thay đổi này với bối cảnh truyền thông, văn hóa, và đặc trưng tiếp nhận thông tin của độc giả mỗi ngôn ngữ.

Mục đích đối chiếu:

- Tìm ra xu hướng chung trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT của báo mạng Anh và Việt.

- Chỉ ra những điểm đặc thù trong cách thức biên tập dịch (trans-editing) của báo mạng tiếng Việt khi chuyển tải TĐ từ nguồn tiếng Anh.

- Xác lập cơ sở khoa học để lý giải đặc điểm kiến tạo TĐ trong từng ngôn ngữ, đồng thời đề xuất những hướng ứng dụng vào hoạt động biên tập báo chí tiếng Việt.

Như vậy, phương pháp đối chiếu giúp làm sáng tỏ các đặc điểm kiến tạo của TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên cả ba bình diện hình thức, cú pháp và ngữ dụng.

Thủ pháp thống kê – phân loại được sử dụng xuyên suốt trong quá trình mã hóa, xử lý và phân tích ngữ liệu. Cụ thể:

- Thống kê tần suất: Sau khi thu thập ngữ liệu, các TĐ tin TSQT được thống kê về số lượng, tần suất xuất hiện của từng hiện tượng ngôn ngữ (ví dụ: số lượng TĐ dạng cụm từ, dạng câu; số lượng câu chủ động/bị động; mức độ sử dụng các biện pháp tu từ...).

- Phân loại theo tiêu chí nghiên cứu: Dựa trên kết quả thống kê, các TĐ được phân loại thành các nhóm nhỏ theo bình diện hình thức, cú pháp và ngữ dụng. Chẳng hạn, trên bình diện cú pháp, TĐ được phân chia thành nhóm cụm từ và nhóm câu; trên bình diện ngữ dụng, phân loại theo nghĩa tường minh, hàm ẩn hoặc theo nguyên tắc hội thoại.

- Mã hóa dữ liệu: Các nhóm hiện tượng ngôn ngữ được mã hóa bằng ký hiệu, bảng biểu và số liệu cụ thể, tạo cơ sở thuận lợi cho việc đối chiếu.

- Hệ thống hóa kết quả: Các số liệu thống kê và kết quả phân loại được trình bày dưới dạng bảng biểu, biểu đồ để hỗ trợ việc khái quát hóa, rút ra xu hướng và đặc trưng chung trong đặc điểm kiến tạo.

Nhờ sự kết hợp của thủ pháp thống kê – phân loại, nghiên cứu không chỉ dừng lại ở miêu tả định tính mà còn có cơ sở định lượng để đảm bảo tính khoa học, khách quan và thuyết phục trong giải thích kết quả.

5. Bố cục của luận án

Ngoài các phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Danh mục công trình khoa học của tác giả, và Phụ lục, luận án được cấu trúc thành ba chương chính như sau:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu và cơ sở lý thuyết

(1) Trình bày tổng quan tình hình nghiên cứu trên thế giới và trong nước về TĐ báo chí, TĐ báo mạng, và TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt.

(2) Trình bày cơ sở lý thuyết về (1) phong cách chức năng tiêu đề báo chí, (2) khung lý thuyết về ngữ pháp học, (3) khung lý thuyết về ngữ dụng học, (4) khung lý thuyết về ngôn ngữ học đối chiếu, (5) khung đối chiếu của luận án.

Chương 2: Đối chiếu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt trên bình diện hình thức và cú pháp

(1) Mô tả, đối chiếu TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện hình thức và cú pháp.

(2) Tìm ra điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện hình thức và cú pháp.

Chương 3: Đối chiếu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt trên bình diện ngữ dụng

(1) Mô tả, đối chiếu TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện ngữ dụng.

(2) Tìm ra điểm tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện ngữ dụng.

(3) Ứng dụng đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT trong biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt.

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ THUYẾT

1.1. Dẫn nhập

Trong nghiên cứu khoa học, việc khảo sát tổng quan tình hình nghiên cứu và xác lập cơ sở lý thuyết luôn giữ vai trò then chốt, giúp định vị đề tài trong dòng chảy tri thức và xác định nền tảng học thuật cho quá trình triển khai. Đối với đề tài nghiên cứu TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, việc hệ thống hóa các công trình liên quan về TĐ báo chí, TĐ báo mạng và TĐ tin TSQT không chỉ cho thấy những hướng tiếp cận chủ đạo mà còn chỉ ra những khoảng trống nghiên cứu cần được bổ sung. Song song với đó, cơ sở lý thuyết đóng vai trò định hướng, cung cấp khung khái niệm và phương pháp luận cho việc phân tích, và đối chiếu.

Trong phạm vi chương này, luận án sẽ trình bày tổng quan tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước về TĐ báo chí, TĐ báo mạng và TĐ tin TSQT, từ đó khái quát kết quả cũng như những khoảng trống nghiên cứu còn tồn tại. Đồng thời, chương này cũng giới thiệu các cơ sở lý thuyết quan trọng liên quan đến ngôn ngữ học đối chiếu, TĐ báo chí, TĐ báo mạng và TĐ tin TSQT, giá trị của tin tức (*news values*), lý thuyết về biên tập dịch (*transediting*), lý thuyết định khung (*framing*), lý thuyết tiếp nhận (*inception*), các phương châm hội thoại của Grice, đặc biệt là khung đối chiếu. Việc kết hợp tổng quan và cơ sở lý thuyết không chỉ giúp làm sáng tỏ hướng tiếp cận của luận án mà còn đặt nền tảng vững chắc cho quá trình phân tích ngữ liệu ở các chương tiếp theo.

1.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu

1.2.1. Tình hình nghiên cứu tiêu đề báo chí

TĐ báo chí luôn là chủ đề thu hút sự quan tâm của nhiều nhà nghiên cứu trong lĩnh vực ngôn ngữ học, truyền thông và báo chí trên toàn cầu. Từ những năm đầu của thế kỷ 20, khi báo chí trở thành phương tiện thông tin đại chúng chủ đạo, TĐ báo chí đã được xem như một thành phần quan trọng không thể thiếu và có khả năng tác động mạnh mẽ đến cách thức thông tin được tiếp nhận và hiểu bởi công chúng. Nghiên cứu về TĐ không chỉ giúp làm sáng tỏ những nguyên lý cơ bản của ngôn ngữ báo chí mà

còn giúp hiểu rõ về phương thức tác động của truyền thông đại chúng đối với xã hội thông qua chiến lược sử dụng ngôn ngữ.

1.2.1.1. Tình hình nghiên cứu trên thế giới về tiêu đề báo chí

Tầm quan trọng của TĐ trong một văn bản, đặc biệt là văn bản báo chí, từ lâu đã được nhiều học giả và văn nghệ sĩ khẳng định. Nhà ngôn ngữ học nổi tiếng người Trung Quốc Kim Thánh Thán từng nhấn mạnh trong Thánh Thán toàn tập rằng: “Tiêu đề là cái để ra văn”, còn nhà văn Nga Chekhov cũng cho rằng: “Toàn bộ thực chất nằm ngay trong tiêu đề tác phẩm” [Kim Thánh Thán, trích trong 113]. Riêng trong lĩnh vực báo chí, nhà nghiên cứu Loic Hervouet nhận định: “Tít hấp dẫn làm cho ngay cả độc giả lười nhất cũng cảm thấy không cưỡng lại nổi (...) Số phận bài báo tùy thuộc rất nhiều vào tít” [Loic Hervouet, trích trong 113]. Những nhận định này một lần nữa khẳng định vai trò đặc biệt của tiêu đề, không chỉ là cánh cửa đầu tiên dẫn dắt người đọc tiếp cận nội dung, mà còn là yếu tố quyết định sức hút và hiệu quả truyền thông của bài báo.

Bell [120], trong *The Language of News Media (Ngôn ngữ truyền thông)*, đã đưa ra những quan điểm nền tảng về cấu trúc và chức năng của TĐ báo chí. Ông nhận định rằng TĐ không chỉ đơn thuần là một phần ngôn ngữ có chức năng tóm tắt nội dung, mà còn là một công cụ quan trọng để điều hướng sự chú ý của độc giả và hình thành những kỳ vọng nhất định về nội dung bài báo. Bell đã phát triển một hệ thống phân loại TĐ dựa trên các yếu tố như tính khái quát, tính cụ thể và sự cân đối giữa thông tin và cảm xúc. Ông cũng nhấn mạnh rằng TĐ báo chí không thể chỉ được xem xét dưới góc độ ngữ pháp và cú pháp, mà cần phải được phân tích trong mối quan hệ với toàn bộ nội dung bài báo, cũng như trong bối cảnh văn hóa và xã hội mà nó tồn tại.

Những nghiên cứu tiếp theo của Ungerer [182] trong cuốn *Basic principles of cognitive linguistics (Lý luận cơ sở của ngôn ngữ học tri nhận)* đã mở rộng cách tiếp cận của Bell bằng việc áp dụng các nguyên tắc của ngôn ngữ học tri nhận vào phân tích TĐ báo chí. Ungerer cho rằng TĐ không chỉ là một công cụ ngôn ngữ đơn thuần, mà còn là một phương tiện giao tiếp có khả năng gợi lên những hình ảnh và cảm xúc mạnh mẽ trong tâm trí độc giả. Thông qua việc sử dụng các biện pháp tu từ như ẩn

dụ, hoán dụ và đối lập, TĐ báo chí có thể tạo ra một sự kết nối ngay lập tức với người đọc, khơi gợi trí tò mò và dẫn dắt họ vào nội dung chính của bài viết. Nghiên cứu của Ungerer đã góp phần quan trọng vào việc phát triển một mô hình phân tích TĐ báo chí, không chỉ dựa trên cấu trúc ngữ pháp mà còn bao gồm cả các yếu tố ngữ nghĩa và ngữ dụng học.

Halliday và Matthiessen [153], trong cuốn sách *An introduction to functional grammar* (*Giới thiệu ngữ pháp chức năng*) nhấn mạnh rằng TĐ báo chí không phải là một phần độc lập mà thường có mối quan hệ chặt chẽ với nội dung tổng thể. TĐ đóng vai trò định hướng cho người tiếp nhận thông tin, giúp họ hình dung trước nội dung và tạo ra một “*khung*” để tiếp cận thông điệp chính. Hai ông cho rằng TĐ không chỉ truyền đạt thông tin mà còn phản ánh thái độ, quan điểm, và thậm chí là định kiến của người sáng tạo ra nó.

Fairclough [138], trong tác phẩm nổi tiếng *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language* (*Phân tích diễn ngôn phản biện: Nghiên cứu phản biện ngôn ngữ*), đã đi tiên phong trong việc áp dụng phân tích diễn ngôn phản biện (CDA) vào nghiên cứu ngôn ngữ báo chí. Fairclough lập luận rằng ngôn ngữ, đặc biệt là trong các văn bản truyền thông như TĐ báo chí, không phải là một thực thể trung lập, mà là một phương tiện thông qua đó quyền lực và ý thức hệ được thể hiện và tái khẳng định. TĐ báo chí, với vai trò định hướng cách tiếp cận thông tin của người đọc, có thể được sử dụng để củng cố các quan điểm xã hội và chính trị nhất định, đồng thời làm mờ đi hoặc che giấu những khía cạnh khác của thực tế.

Tiếp nối lý thuyết của Fairclough, Van Dijk [187], trong cuốn *Discourse and Context* (*Diễn ngôn và ngữ cảnh*), đã mở rộng nghiên cứu về TĐ báo chí bằng cách xem nó như một công cụ thể hiện quyền lực và ý thức hệ trong nhiều ngữ cảnh khác nhau. Ông cho rằng TĐ không chỉ là một câu văn ngắn gọn mà còn là một phương tiện điều hướng tiếp nhận nội dung của người đọc hoặc người xem. TĐ không đơn thuần là công cụ truyền tải thông tin mà còn phản ánh ý định và mục tiêu của người tạo ra nó, đồng thời chịu sự chi phối của bối cảnh văn hóa và xã hội.

Như vậy, có thể thấy TĐ báo chí thu hút sự quan tâm rất lớn của các nhà ngôn ngữ học nổi tiếng trên thế giới. Những nghiên cứu của họ đã nêu bật vai trò quan trọng của TĐ trong nội dung tổng thể của bài báo, đồng thời nhấn mạnh khả năng tác động đa chiều của TĐ lên tâm lý độc giả cũng như mối quan hệ mạch lạc, liên kết giữa TĐ và nội dung bài báo. Đây được coi là những nghiên cứu mang tính nền móng mở ra các hướng nghiên cứu tiếp theo đối với TĐ báo chí.

Có thể nhận thấy rằng phần lớn các nghiên cứu về TĐ báo chí tiếp cận vấn đề từ góc độ lý thuyết ngôn ngữ học, ngữ dụng học và phân tích diễn ngôn, qua đó góp phần hình thành các khung khái niệm và phương pháp luận quan trọng cho việc nghiên cứu TĐ nói chung. Tuy nhiên, trong nhiều công trình, TĐ tin TSQT chưa được khảo sát như một đối tượng nghiên cứu độc lập, cũng như chưa được phân tích một cách hệ thống bằng các phương pháp định lượng hoặc định tính trên quy mô đủ lớn trong bối cảnh báo chí hiện đại.

Bên cạnh đó, các nghiên cứu hiện có chủ yếu tập trung vào một ngôn ngữ hoặc một không gian báo chí nhất định, trong khi các nghiên cứu đối chiếu liên ngôn ngữ và liên văn hóa đối với TĐ tin TSQT vẫn còn hạn chế. Việc chưa đặt tiêu đề báo chí trong môi trường giao tiếp xuyên quốc gia, nơi tồn tại sự khác biệt đáng kể về cấu trúc ngôn ngữ, phong cách diễn đạt và nền tảng văn hóa – ý thức hệ, khiến cho một số khía cạnh đặc thù của tiêu đề tin quốc tế chưa được làm rõ đầy đủ.

Ngoài ra, các công trình nghiên cứu tiếp cận tiêu đề TĐ báo chí chỉ từ nhiều góc độ lý thuyết khác nhau như tri nhận, chức năng, phân tích diễn ngôn hay quyền lực – văn hóa. Sự đa dạng này thể hiện tính phong phú của nghiên cứu học thuật, song đồng thời cũng cho thấy chưa có nhiều công trình hướng tới việc tích hợp các cách tiếp cận nhằm xây dựng một khung phân tích đa chiều, cân bằng và có khả năng vận dụng linh hoạt cho nghiên cứu tiêu đề báo chí trong các bối cảnh khác nhau.

Đáng lưu ý, không ít nghiên cứu tiêu biểu được thực hiện trong bối cảnh báo chí truyền thống hoặc giai đoạn đầu của báo mạng, do đó chưa chú trọng đầy đủ đến các yếu tố mới của báo chí số như tối ưu hóa hiển thị, tác động của thuật toán phân phối nội dung, hay sự biến đổi trong chiến lược đặt tiêu đề nhằm thu hút người đọc.

Đây chính là những phương diện mà nghiên cứu về TĐ tin TSQT trong bối cảnh báo mạng đương đại cần tiếp tục bổ sung và làm rõ.

1.2.1.2 Tình hình nghiên cứu trong nước về tiêu đề báo chí

Vũ Quang Hào là một trong những người đầu tiên xây dựng nền móng cho nghiên cứu TĐ báo chí với hai công trình tiêu biểu là *“Ngôn ngữ báo chí”* [43] và *“Nghĩ đột phá cho format báo chí”* [44]. Trong cuốn sách *“Ngôn ngữ báo chí”* xuất bản năm 2012, ông gọi TĐ là *tít* và miêu tả các đặc điểm, đặc trưng cũng như yêu cầu của *tít*. Quan trọng hơn, ông thống kê các loại *tít* mắc lỗi và giới thiệu một số mẫu *tít* phổ biến như *dùng con số, dùng cấu trúc bỏ lửng, đặt câu hỏi, biện pháp tu từ hay sử dụng các tác phẩm văn học*. Tuy *tít* báo chí được nghiên cứu tóm gọn trong một chương của cuốn sách nhưng tác giả đã có những đánh giá, phân tích và tổng hợp khá cụ thể về TĐ, qua đó có những đóng góp quan trọng trong việc tìm hiểu và nghiên cứu về báo chí nói chung cũng như TĐ báo chí nói riêng.

Đến năm 2020, Vũ Quang Hào tiếp tục nghiên cứu sâu hơn về báo chí và TĐ báo chí với công trình thứ 2 là *“Nghĩ đột phá cho format báo chí”* [44]. Ông đưa ra những nguyên lý cơ bản trong sáng tạo báo chí và trang bị những kỹ năng hình thành lý tưởng sáng tạo; chuyển ý tưởng thành cấu trúc chương trình và đề cương chuyên trang, chuyên mục có tính khả thi cao, mới mẻ và độc đáo. Đặc biệt, ông chỉ ra TĐ báo chí hiện nay cần có cách đánh giá và đặc điểm kiến tạo khác hơn so với trước đây, bởi báo mạng đang ngày càng phát triển và thống lĩnh thị trường truyền thông.

Các nhà ngôn ngữ học như Cao Xuân Hạo, Trịnh Sâm, Trần Ngọc Thêm... đã đặt cơ sở lý luận cho việc hiểu TĐ như một thành phần có chức năng đặc biệt trong văn bản, từ đó tạo tiền đề cho các nghiên cứu ứng dụng sau này. Cao Xuân Hạo trong cuốn *“Tiếng Việt - Sơ thảo ngữ pháp chức năng”* [45] đã xếp TĐ văn bản báo chí vào loại câu đặc biệt. Ông viết: *“Xét về chức năng thông báo, TĐ là một thứ chủ đề mà phần thuyết là cả bài văn, bài báo kia”*. Còn Trần Ngọc Thêm, trong *“Hệ thống liên kết văn bản tiếng Việt”* [100], chia TĐ thành ba loại chính là *TĐ gợi ý, TĐ nêu chủ đề và TĐ nêu luận điểm*. Trong một nghiên cứu khác có tên *“TĐ văn bản tiếng Việt”*

[90], Trịnh Sâm tiến hành nghiên cứu các khái niệm nhỏ hơn của TĐ gồm: *khái niệm, cấu trúc, chức năng và đặc điểm* của TĐ trong các loại văn bản khác nhau.

Các bài viết khoa học gần đây đã bắt đầu mở rộng nghiên cứu sang hướng đối chiếu tiếng Việt – tiếng Anh, làm rõ điểm tương đồng và khác biệt trong tư duy và diễn đạt thông qua TĐ báo chí. Đây là hướng đi có ý nghĩa trong bối cảnh báo chí quốc tế và hội nhập thông tin. Ngô Thị Khai Nguyên có bài “Khảo sát cách đặt TĐ báo mạng điện tử tiếng Việt và tiếng Anh” đăng trên tạp chí Khoa học Ngôn ngữ và Văn hóa [74], Hoàng Anh có bài viết “Thử phân loại TĐ trên các TĐ văn bản báo chí” đăng trên tạp chí Ngôn ngữ và đời sống [2].

Trong lĩnh vực nghiên cứu học thuật, đã có nhiều công trình khóa luận tốt nghiệp, luận văn thạc sĩ và luận án tiến sĩ tập trung vào tiêu đề báo chí (TĐ báo chí) ở các khía cạnh ngôn ngữ, chức năng và hình thức thể hiện. Các luận văn thạc sĩ tiêu biểu có thể kể đến như: “Ngôn ngữ thể loại tin trên báo mạng điện tử Việt Nam hiện nay” [64], và “Đặc điểm tiêu đề trên báo điện tử Đồng Nai” [113].

Ở cấp độ luận án tiến sĩ, đáng chú ý có nghiên cứu của Nguyễn Thị Vân Đông [28] về *Tiêu đề báo chí tiếng Anh – so sánh đối chiếu với tiếng Việt*, và công trình của Đoàn Hồng Nhung [76] với đề tài *Đối chiếu ẩn dụ cấu trúc trong tiêu đề và sáo ngữ báo chí tiếng Việt và tiếng Anh trên cứ liệu từ báo Nhân Dân điện tử và The New York Times*.

Những công trình này đã góp phần làm rõ đặc điểm ngôn ngữ, chức năng và phong cách biểu đạt của tiêu đề báo chí trong môi trường truyền thông truyền thống và số hóa, đồng thời tạo nền tảng quan trọng cho các nghiên cứu tiếp theo về diễn ngôn tiêu đề trong báo mạng song ngữ Anh – Việt. Như vậy, riêng ở Việt Nam, TĐ báo chí đang là lĩnh vực nghiên cứu đầy sôi động. Các công trình nghiên cứu trải dài từ sách chuyên khảo, bài báo khoa học, luận văn thạc sĩ đến luận án tiến sĩ, cho thấy sự quan tâm sâu rộng và ngày càng tăng đối với TĐ báo chí.

Tựu trung, các nghiên cứu trong và ngoài nước đã cho thấy TĐ báo chí là một lĩnh vực nghiên cứu hấp dẫn nhưng cũng đầy phức tạp, đòi hỏi sự kết hợp liên ngành giữa ngôn ngữ học, tâm lý học truyền thông và các yếu tố văn hóa – xã hội. Những

công trình này không chỉ góp phần làm sáng tỏ chức năng và vai trò của tiêu đề trong việc dẫn dắt, định hướng và tạo ảnh hưởng đối với người đọc, mà còn cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho việc vận dụng các thủ pháp ngôn ngữ nhằm xây dựng các tiêu đề hiệu quả, thuyết phục và phù hợp với ngữ cảnh truyền thông cũng như đối tượng công chúng mục tiêu.

Tuy nhiên, dù số lượng các công trình nghiên cứu về TĐ báo chí là tương đối phong phú, đặc biệt ở cấp độ luận văn và luận án, nhưng phần lớn vẫn dừng lại ở mức độ khảo sát, mô tả, thiên về phân loại và thống kê các hình thức thể hiện bề mặt. Còn thiếu vắng những nghiên cứu chuyên sâu về các khía cạnh quan trọng như: mối quan hệ giữa TĐ và công chúng mục tiêu; vai trò của TĐ trong việc định hướng dư luận; cách thức TĐ phản ánh ý thức hệ hoặc các chiến lược truyền thông của tòa soạn; đặc biệt là vai trò và đặc điểm của TĐ trong các thể loại báo chí đặc thù như tin tin thời sự trong nước và quốc tế – những lĩnh vực có tính chọn lọc thông tin và định hướng cao.

1.2.2. Tình hình nghiên cứu báo mạng và tiêu đề báo mạng

1.2.2.1. Tình hình nghiên cứu trên thế giới về báo mạng và tiêu đề báo mạng

Alan [118], trong cuốn *Online News (Báo mạng)*, cung cấp những phân tích sâu rộng về báo chí trực tuyến, đặc biệt là các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển của nó. Ông cho thấy các yếu tố hình thức, nội dung và ngôn ngữ của tin tức trực tuyến đang dần trở nên phổ biến, quen thuộc và quan trọng đối với tương lai của báo chí. Việc sử dụng các công nghệ mới – từ máy ảnh kỹ thuật số đến điện thoại di động – đều có tác dụng định hình sự đổi mới trong báo chí.

Salwen, Garrison, và Driscoll [170], trong cuốn sách *Online News and the Public (Báo mạng và công chúng)* cung cấp đánh giá tổng quan về báo chí trực tuyến, bao gồm các xu hướng hiện tại và các vấn đề pháp lý cũng như đề cập đến các vấn đề về độ tin cậy và nhận thức của người sử dụng tin tức trực tuyến. Các vấn đề của báo chí trực tuyến bao gồm độ tin cậy của phương tiện truyền thông, hiệu ứng của người thứ ba (người bình luận), sự dịch chuyển của phương tiện truyền thông cũng như hiệu quả và sự hài lòng của độc giả đối với báo mạng.

Bradshaw [126], trong cuốn *The Online Journalism Handbook: Skills to Survive and Thrive in the Digital Age* (*Cẩm nang báo chí trực tuyến: kỹ năng tồn tại và phát triển trong thời đại kỹ thuật số*), đã cung cấp những thông tin và hướng dẫn cụ thể về báo chí kỹ thuật số. Tác giả giới thiệu nhiều khả năng đặc biệt mà công nghệ hiện đại có thể mang lại. Ông cho rằng sự kết hợp quan trọng giữa kiến thức về công nghệ với kinh nghiệm viết báo sẽ nâng cao phạm vi tiếp cận toàn cầu của báo chí điện tử.

Shaw [172], trong cuốn *Online Journalism: Principles and Practices of News for the Web* (*Báo mạng: nguyên tắc và thực tiễn*) nhấn mạnh sự tích hợp giữa công nghệ và kỹ năng biên tập khi cho rằng báo chí kỹ thuật số hoặc báo chí trực tuyến là một hình thức báo chí hiện đại được trình bày dưới dạng văn bản, âm thanh, video hoặc một số hình thức tương tác như trò chơi tin tức và được lưu hành thông qua công nghệ truyền thông kỹ thuật số. Báo chí kỹ thuật số có ít rào cản hơn, chi phí vận hành thấp trong khi công nghệ phục vụ lại đa dạng.

Như vậy, tình hình nghiên cứu trên thế giới về báo mạng và TĐ báo mạng đang có bước phát triển tích cực, phản ánh đúng xu hướng số hóa trong ngành báo chí. Tuy nhiên, phần lớn các công trình tập trung vào các yếu tố hình thức, nội dung, ngôn ngữ, công nghệ, kinh nghiệm viết báo hay các vấn đề khác của tin tức trực tuyến, trong khi TĐ – yếu tố đầu tiên thu hút độc giả và định hướng tiếp cận thông tin – lại chưa được khai thác đầy đủ.

Khoảng trống nghiên cứu nằm ở chỗ: mặc dù đã có nhiều công trình phân tích tác động, đặc trưng ngôn ngữ, và ứng dụng công nghệ để phát hiện hoặc tối ưu hóa TĐ, song vẫn thiếu những nghiên cứu mang tính hệ thống về đặc điểm kiến tạo TĐ báo mạng – tức là cách nhà báo, tòa soạn, hoặc biên tập viên lựa chọn, sắp đặt và định khung thông tin trong TĐ nhằm đạt mục tiêu truyền thông. Nói cách khác, các nghiên cứu hiện nay tập trung nhiều vào hệ quả và cách phát hiện TĐ, nhưng chưa đi sâu vào quá trình kiến tạo TĐ.

1.2.2.2. Tình hình nghiên cứu trong nước về báo mạng và tiêu đề báo mạng

Trong cuốn “*Báo mạng điện tử, những vấn đề cơ bản*” [34], Nguyễn Thị Trường Giang giới thiệu quá trình ra đời và phát triển của báo mạng điện tử nói chung, báo mạng điện tử ở Việt Nam nói riêng; những đặc trưng cơ bản; mô hình tòa soạn và quy trình sản xuất; cách viết và trình bày nội dung báo mạng điện tử...v.v.

Nguyễn Trí Nhiệm, Nguyễn Trường Giang [72], trong cuốn “*Báo mạng điện tử, đặc trưng và phương pháp sáng tạo*” nêu rõ kiến thức và kỹ năng hết sức cơ bản của báo mạng điện tử như: lịch sử ra đời và phát triển của báo mạng điện tử; đặc trưng cơ bản của báo mạng điện tử; quy trình sản xuất báo mạng điện tử; công chúng báo mạng điện tử; tổ chức diễn đàn báo mạng điện tử; hình ảnh trên báo mạng điện tử; âm thanh trên báo mạng điện tử; video trên báo mạng điện tử...

Tạ Ngọc Tấn [96], trong cuốn “*Báo chí, truyền thông hiện đại: thực tiễn, vấn đề, nhận định*” đã tổng hợp các bài viết về báo chí, truyền thông từ thuở sơ khai đến hiện đại, đồng thời gắn báo chí, truyền thông với các vấn đề về kinh tế - xã hội, chính trị, đời sống xã hội với trách nhiệm và công tác chuyên môn, nghiệp vụ của người làm báo. Quan trọng hơn tác giả kết luận rằng “*báo chí mạng là một xu thế không thể khác*” [96, tr. 174].

Ở lĩnh vực luận văn, luận án có Lê Thanh Hà [36] với “*Cách thức tạo từ khóa trên báo điện tử Việt Nam*”, Vũ Lý Thiên Trường [113] với “*Đặc điểm TĐ trên báo điện tử Đồng Nai*”, Phạm Thị Mai [64] với “*Ngôn ngữ thể loại tin trên báo mạng điện tử hiện nay*”, Lê Quang Minh [65] với “*Sáng tạo tác phẩm báo chí cho báo mạng điện tử bằng thiết bị di động*”.

Ở lĩnh vực bài báo khoa học phải kể đến: Nguyễn Thị Thanh Hương [56] với “*Mối liên hệ giữa TĐ và lời dẫn trong báo điện tử tiếng Anh*”, hay Trần Vũ Thị Giang Lam [62] với “*Xu hướng phát triển của báo mạng điện tử ở Việt Nam*”.

Như vậy, dù đã nhiều công trình đề cập đến báo mạng và TĐ báo mạng, xong phần lớn vẫn tập trung vào những khía cạnh tổng quan của báo mạng điện tử như đặc trưng, quy trình sản xuất, nội dung, công chúng... TĐ – yếu tố then chốt trong việc thu hút độc giả và lan tỏa thông tin – mới chỉ được khảo sát ở mức sơ bộ, rời rạc, hoặc

mang tính mô tả, chưa có hệ thống lý thuyết vững chắc hay phân tích chuyên sâu. Trên thực tế, chưa có nhiều nghiên cứu riêng về vai trò của TĐ báo mạng. Các nội dung liên quan tới TĐ báo mạng thường chỉ xuất hiện trong một chương hoặc một phần của các công trình nghiên cứu. Do vậy, vai trò của báo mạng nói chung và đặc biệt là TĐ báo mạng nói riêng chắc chắn sẽ là một lĩnh vực cần được nghiên cứu nhiều hơn nữa.

1.2.3. Tình hình nghiên cứu đối chiếu tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt

Trịnh Hồng Nam [69], qua nghiên cứu “Các tiêu đề bản tin của *Thời báo The New York Times* về cuộc xung đột ở dải Gaza năm 2014”, mới chỉ xem xét đặc điểm tiêu đề tin trong tiếng Anh chứ chưa có đối chiếu với tiếng Việt. Tương tự, Phạm Thị Mai [64] tiến hành nghiên cứu “*Ngôn ngữ thể loại tin trên báo mạng điện tử hiện nay*” trên ngữ liệu tiếng Việt. Còn Trần Thị Thanh Thảo [99] thì đi sâu nghiên cứu “*Đặc điểm của tiêu đề văn bản trong thể loại tin tức*” mà chưa có sự đối chiếu với tiếng Anh. Đáng chú nhất có Lê Đức Duy [26] tiến hành nghiên cứu “*Đặc điểm ngôn ngữ của tin ngắn tiếng Anh (có đối chiếu với tiếng Việt)*”. Tuy nhiên, đây là nghiên cứu so sánh đối chiếu ngôn ngữ của loại tin ngắn trong diễn ngôn báo chí Anh-Việt nói chung.

Như vậy, mặc dù đã có một số nghiên cứu bước đầu về TĐ tin TSQT trong tiếng Anh hoặc tiếng Việt, phần lớn các công trình này vẫn thiếu yếu tố đối chiếu, chưa đi sâu vào đặc thù của báo mạng và các thể loại tin tức cụ thể, mà chủ yếu dừng lại ở thể loại tin tức nói chung hoặc tiếp cận dưới góc nhìn diễn ngôn tổng quát. Đặc biệt, vẫn chưa có công trình nào tiến hành đối chiếu một cách hệ thống TĐ tin TSQT giữa tiếng Anh và tiếng Việt. Đây chính là khoảng trống nghiên cứu rõ nét, đặt ra nhu cầu cần thiết cho những tiếp cận chuyên sâu. Việc nghiên cứu, đối chiếu TĐ tin TSQT giữa hai ngôn ngữ không chỉ có ý nghĩa lý luận, mà còn mang giá trị thực tiễn.

1.3. Cơ sở lý luận

1.3.1. Tiêu đề báo chí và một số khái niệm liên quan

1.3.1.1. Tiêu đề báo chí

a) Khái niệm và đặc điểm tiêu đề báo chí

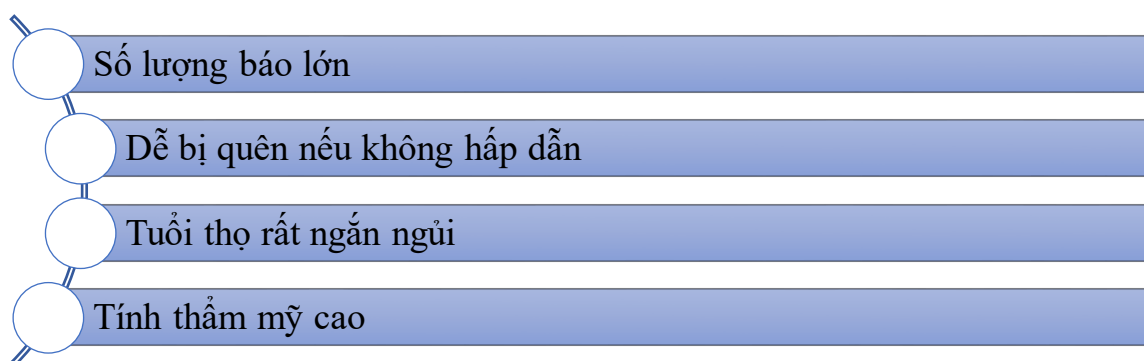
- *Khái niệm tiêu đề báo chí*

TĐ nói chung còn có các tên gọi khác như: *tít (title, titre), đầu đề, TĐ, nhan đề, tên bài*, v.v. Theo Van Dijk [187, tr. 164], TĐ báo chí thường đứng ở phần đầu văn bản, in to và đậm. TĐ, xét về bản chất, là một phần ngôn ngữ có tính chất ngắn gọn, cô đọng nhưng đầy đủ ý nghĩa nhằm cung cấp cho người đọc cái nhìn khái quát về nội dung chính mà văn bản muốn truyền tải. Theo nghiên cứu của Smith [176, tr. 211], TĐ được xem như là một yếu tố quyết định trong việc thiết lập mối quan hệ ban đầu giữa văn bản và độc giả. Ngoài ra, TĐ báo chí (headline) được xem là một đơn vị giao tiếp đặc biệt, vừa mang đặc trưng của ngôn ngữ thông tin, vừa thể hiện phong cách sáng tạo của người viết. Theo Raza [169, tr. 71], TĐ là “một văn bản nhỏ gọn, có chức năng thu hút sự chú ý và tóm lược nội dung tin bài”.

Như vậy, có thể coi TĐ báo chí là phần mở đầu, thường được đặt ở vị trí nổi bật (in đậm, to) trong văn bản báo chí, có vai trò định danh, định hướng và thu hút người đọc. Về mặt ngôn ngữ, TĐ báo chí là đơn vị ngắn gọn, cô đọng nhưng mang đầy đủ hàm ý nội dung chính của bài viết. TĐ không chỉ giúp phân biệt các bài báo với nhau mà còn đóng vai trò then chốt trong việc thiết lập mối quan hệ ban đầu giữa văn bản và độc giả, định hình cách tiếp cận và cảm nhận của công chúng đối với thông tin được truyền tải.

- *Đặc điểm tiêu đề báo chí*

Một trong những đặc điểm nổi bật và quan trọng nhất của TĐ báo chí là tính ngắn gọn và súc tích. Theo Bell [120, tr. 98], TĐ thường chỉ gồm từ 5 đến 10 từ hoặc 45 đến 60 ký tự (chữ cái). Đặc điểm này không chỉ xuất phát từ giới hạn không gian trên các trang báo in hoặc giao diện trực tuyến mà còn phản ánh sự thay đổi trong cách tiếp nhận thông tin của độc giả trong thời đại kỹ thuật số. Có nhiều kết luận khác nhau về đặc điểm của TĐ báo chí, tuy nhiên, chúng tôi lựa chọn nhận định khá thuyết phục của Vũ Quang Hào [43, tr. 121] rằng TĐ bài báo, hay *tít*, theo cách gọi của ông, có 04 đặc điểm chính như trong hình sau:

Hình 1.1. Đặc điểm TĐ báo chí

b) Vai trò và chức năng của tiêu đề báo chí

- Vai trò của tiêu đề báo chí

TĐ đóng vai trò như một “*cửa ngõ*” then chốt nối người đọc với nội dung bài báo. Smith [176, tr. 89] cho rằng việc tạo lập một TĐ hiệu quả là một nghệ thuật đòi hỏi sự kết hợp tinh tế giữa ngôn ngữ và ý tưởng, giữa sự chính xác và sáng tạo, nhằm tạo ra một “*lời mời*” mà qua đó, người đọc cảm thấy hứng thú với nội dung hơn.

Theo ông [176, tr. 91], TĐ còn đóng vai trò như một “*mốc điểm*” quan trọng trong văn bản, giúp độc giả dễ dàng nhớ lại hoặc tìm kiếm thông tin khi cần thiết. Đặc biệt trong các văn bản học thuật hoặc báo chí, TĐ có thể hoạt động như một công cụ định hướng, dẫn dắt người đọc tiếp cận và phân tích nội dung một cách có hệ thống.

TĐ còn có vai trò *liên kết logic giữa các phần khác nhau* của văn bản. Nó hoạt động như một sợi dây nối, giúp người đọc duy trì mạch suy nghĩ và nhận thức được mối liên hệ giữa các ý tưởng và lập luận được trình bày. Trong các văn bản học thuật, TĐ thậm chí còn đóng vai trò như một lời tuyên bố ban đầu về lập luận hoặc quan điểm mà tác giả sẽ phát triển sau đó. Halliday và Matthiessen [153, tr. 168] đã nhấn mạnh rằng, mặc dù TĐ có vẻ như là một phần ngôn ngữ độc lập, nhưng trên thực tế, nó có sự liên kết chặt chẽ với nội dung của toàn văn bản. Mối liên hệ này tạo ra một dòng chảy liên tục, giúp người đọc dễ dàng theo dõi mạch nội dung và hiểu rõ thông điệp chính mà tác giả muốn truyền đạt.

Bên cạnh đó, TĐ là một *công cụ tạo nhịp điệu* cho văn bản, giúp điều tiết tốc độ đọc và sự tập trung của người đọc. Tiêu còn tạo ra một “*điểm dừng*” tinh tế, cho phép người đọc tạm thời dừng lại và suy ngẫm về những gì họ vừa đọc. Ngoài ra, TĐ

còn có ý nghĩa quan trọng trong xây dựng thương hiệu và uy tín của nguồn tin. Một TĐ được viết tốt sẽ góp phần xây dựng danh tiếng cho tờ báo, trang web hoặc tác giả.

Có thể nói TĐ quyết định số phận của bài báo, TĐ dở có thể làm mất một nửa số độc giả, chính vì thế mà trước đây có một số tờ báo Pháp còn có chức danh cho người chuyên đặt tiêu đề, và còn có cả giải thưởng, gọi là *Louis Rameit*, giành cho người đặt tiêu đề hay [43, tr. 135]

- Chức năng của tiêu đề báo chí

Qua nghiên cứu tổng kết, chúng tôi tổng hợp được một số chức năng chính của TĐ báo chí như sau:

(1) Chức năng tóm tắt nội dung bài báo

Chức năng này yêu cầu TĐ phải phản ánh đúng bản chất của bài viết, giúp người đọc có cái nhìn tổng quan về nội dung. Theo Dor [135, tr. 91], TĐ đóng vai trò như một cây cầu nối giữa nội dung và độc giả, giúp họ dễ dàng tiếp cận thông điệp cốt lõi mà tác giả muốn truyền tải. Ngoài ra, chức năng tóm tắt của TĐ còn giúp văn bản đạt được tính liên kết chặt chẽ và mạch lạc.

(2) Chức năng thu hút sự chú ý của độc giả

Trong thế giới truyền thông số vốn cạnh tranh gay gắt về độc giả, TĐ đóng vai trò then chốt trong việc tạo nên sự khác biệt và thu hút người đọc. Nghiên cứu của Chilwa [131] đã chỉ ra rằng TĐ là một công cụ ngôn ngữ mạnh mẽ, đóng vai trò quyết định trong việc lôi kéo và giữ chân độc giả. TĐ phải có khả năng nổi bật giữa hàng loạt các thông tin khác để độc giả cảm thấy hấp dẫn và muốn tìm hiểu sâu hơn.

(3) Chức năng định hình kỳ vọng cho độc giả

TĐ không chỉ có chức năng *tóm tắt* và *thu hút* mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc định hình kỳ vọng của độc giả đối với nội dung của văn bản. Halliday và Matthiessen [153, tr. 47] nhấn mạnh rằng TĐ không chỉ là một phần ngôn ngữ độc lập, mà còn liên kết chặt chẽ với nội dung phía sau, tạo ra một khung tham chiếu giúp định hình kỳ vọng của độc giả. Còn theo Fairclough [138, tr. 211], TĐ hoạt động như một công cụ để thiết lập một hệ quy chiếu cụ thể, qua đó người đọc sẽ giải mã và hiểu nội dung theo cách mà tác giả mong muốn. Chẳng hạn, một TĐ như “*Từ chính sửa*

đến kiến tạo – tư duy giáo dục của kỉ nguyên mới (Thế thao văn hóa, 2025) có thể gợi ý rằng kiến tạo là điều tích cực và được mong đợi, ngay cả khi nội dung bài viết thảo luận về những thách thức và khó khăn trong quá trình này. Ngược lại, một TĐ như *Thuyết kiến tạo – thách thức ứng dụng trong dạy học* (Zing News, 2023) có thể khiến người đọc chú trọng hơn đến những khía cạnh khó khăn, tiêu cực của vấn đề. Như vậy, thông qua cách lựa chọn từ ngữ trong TĐ, người viết có thể định hướng cách tiếp cận vấn đề, từ đó ảnh hưởng đến quan điểm chung của họ về nội dung bài viết.

(4) Chức năng định danh và hồi cố

TĐ có *tính định danh* cho nội dung bài báo. TĐ được coi như một “*nhãn hiệu*” (mark) để phân biệt bài báo này với bài báo khác. Bên cạnh đó, TĐ còn có chức năng xác định phạm vi, khuôn khổ phản ánh của bài báo, trở một đường bao, định hướng cho người viết không được vượt ra khỏi giới hạn đó, đồng thời khiến cho người đọc khi suy diễn, liên hệ cũng phải đặt nội dung vấn đề trong khuôn khổ đó [54, tr. 45].

Trong quá trình tiếp nhận và giải mã nội dung bài báo, chức năng *hồi cố* của TĐ xuất hiện khi độc giả xem xét nội dung bài báo trong mối quan hệ tương quan với TĐ. “*Đặt trong mối quan hệ với phần còn lại của bài báo, TĐ được xem là một biểu thức sở đề, nó có chức năng “duy trì cách nhìn mạch lạc” và được dùng “như điểm xuất phát để phát triển diễn ngôn xa hơn”* [54, tr. 45].

c) Phân loại và yêu cầu đối với tiêu báo chí

- Phân loại tiêu đề báo chí

Nguyễn Văn Hưng [54, tr. 67], phân loại TĐ báo chí theo phương diện ý nghĩa chức năng thành các loại sau: *TĐ bình luận, TĐ nhận định, TĐ xác nhận, TĐ tường thuật, TĐ thông báo, TĐ khẳng định, TĐ tuyên bố, TĐ câu hỏi, TĐ kêu gọi, TĐ trích dẫn, TĐ gọi cảm*. Trên thực tế, TĐ báo chí được coi là một phát ngôn có cấu tạo đầy đủ hoặc không đầy đủ, nhưng về mặt hình thức thì TĐ báo chí là một cấu trúc đơn. Thông thường, mỗi bài báo có một TĐ, tuy nhiên, trong nhiều trường hợp, một bài báo có thể có một vài TĐ, được sắp xếp ở các vị trí khác nhau trong tương quan với chỉnh thể văn bản và đảm nhận những chức năng khác nhau. Về cơ bản, TĐ báo chí có thể được bố trí theo một số dạng như *TĐ chính-TĐ phụ, TĐ chung + một số*

TĐ bộ phận, TĐ có cấu trúc phân cắt [81, tr. 56]. TĐ báo chí truyền thống có cấu trúc gồm 03 bộ phận là thượng đề (sur titre), TĐ (titre) và hạ đề (sous – titre). Ngoài ra, có thể phân loại TĐ báo chí thành tiêu đề đơn lẻ, tiêu đề chùm và tiêu đề zero.

Nhiều học giả trên thế giới cũng đưa ra những tiêu chí phân loại bổ sung. Theo Mårdh [164], TĐ báo chí có thể chia theo hình thức ngôn ngữ thành tiêu đề trọn vẹn cú pháp và tiêu đề phi cú pháp (elliptical). Dor [135] phân biệt TĐ trực tiếp (direct headline) – nêu ngay nội dung chính, và TĐ gián tiếp (indirect headline) – mang tính gợi mở, tạo tò mò. Bell [120] nhấn mạnh khía cạnh chức năng giao tiếp, coi TĐ vừa mang tính định danh (identifying), vừa mang tính định hướng và thuyết phục. Trong khi đó, Raza [168] lưu ý đến yếu tố phong cách, chia TĐ thành nghiêm túc – trang trọng và giắt gân – câu khách.

Như vậy, có thể thấy hệ thống phân loại TĐ báo chí rất phong phú, phản ánh sự đa dạng về chức năng thông tin, phong cách ngôn ngữ và chiến lược thu hút độc giả, đặc biệt trong bối cảnh báo chí mạng hiện nay.

- Yêu cầu đối với tiêu đề báo chí

Theo Nguyễn Quang Hào [43, tr. 142-143], TĐ phải đáp ứng được các yêu cầu như rõ ràng dễ hiểu; ngắn gọn và trực tiếp; chính xác và chứa thông tin; thích đáng và có sự cân xứng giữa TĐ và độ dài bài báo. Ông trích dẫn kết luận của Lô-íc Éc-vu-ê rằng TĐ báo chí phải “*bắt mắt độc giả khi họ lướt xem tờ báo lần đầu*” đồng thời “*phải có khả năng phân biệt bài nào quan trọng hơn bài nào...*” [43, tr. 140].

Về mặt ngôn ngữ, Trịnh Sâm [90, tr. 56] cho rằng “*việc tổ chức ngôn ngữ trong kết cấu TĐ có ý nghĩa rất quan trọng. Nó là yếu tố đầu tiên đập vào mắt người đọc, khiến họ có thể xem toàn bộ văn bản, xem lướt qua, thậm chí không xem nó.*” Ông nhận định, một TĐ bài báo hấp dẫn người đọc đầu tiên là do nội dung của nó phù hợp với nhu cầu nhận thức của xã hội, ngoài ra ngôn từ của TĐ cũng đóng vai trò quan trọng không kém. Cụ thể, TĐ báo chí phải chứa từ ngữ đúng chuẩn chính tả, đúng chuẩn với ngữ nghĩa – cú pháp và đúng chuẩn từ vựng; trong kết cấu của TĐ phải có dấu hiệu hình thức phân biệt các bộ phận trích dẫn; TĐ phải được phân đoạn hình thức chính xác với ý nghĩa tương ứng của nó; các ngữ đoạn trong TĐ phải được

sắp xếp một cách cân đối, hài hòa; TĐ phải phù hợp với phong cách ngôn ngữ của văn bản mà nó định danh; TĐ phải có tính tương hợp với nội dung của văn bản.

1.3.1.2. Báo mạng và tiêu đề báo mạng

a) Khái niệm báo mạng

Hiện nay, thuật ngữ định danh loại hình báo chí được truyền tải và tiếp nhận qua mạng Internet có thể gồm: *báo Internet, báo trực tuyến, báo điện tử, báo mạng điện tử* hay *báo mạng*. Nguyễn Thị Trường Giang [35, tr. 9] trong cuốn “*Giáo trình tác phẩm báo mạng điện tử*” cho rằng: “*Báo mạng điện tử là một loại hình báo chí được xây dựng dưới hình thức của một trang web, phát hành trên mạng Internet, có ưu thế trong việc chuyển tải thông tin một cách nhanh chóng, tức thời, đa phương tiện và tương tác cao*”.

Nguyễn Thị Trường Giang [35, tr. 8] có cơ sở khi cho rằng thuật ngữ chính xác nhất sẽ là *báo mạng điện tử* bởi nó là sự kết hợp các tên gọi có nội dung riêng biệt: *báo, mạng, điện tử*. Tên gọi này thỏa mãn được các yếu tố: văn hóa, đặc trưng khu biệt của loại hình báo chí mới, khắc phục sự thiếu về nghĩa và sự máy móc của từ ngoại lai. Tuy nhiên, trong khuôn khổ của luận án này, chúng tôi sử dụng thuật ngữ *báo mạng* bởi tính ngắn gọn của nó dù có thể chưa lột tả hết được đặc trưng của loại hình báo này.

Tờ báo mạng đầu tiên của Việt Nam là Vnexpress “*hiện có hơn 17 triệu độc giả thường xuyên (unique visitors), với khoảng 34 triệu lượt truy cập (pageviews) mỗi ngày (độc giả trong nước chiếm hơn 80%, 7% ở Mỹ, 13% từ các nơi khác)*” [66, tr. 91]. Đây là con số không lồ mà chưa từng có tờ báo in nào đạt được. Các trang báo điện tử khác cũng đã phát triển nhanh chóng, như Báo Dân trí “*đã được công cụ xếp hạng Zeitgeist của Google xếp thứ 9 trong Top 10 từ khóa có tốc độ tăng trưởng tìm kiếm nhanh nhất toàn cầu*” [66, tr. 91]. Hay “*VietNamNet là lựa chọn hàng đầu của độc giả tuổi trên 30 - kết quả nghiên cứu của Công ty CP Báo cáo đánh giá Việt Nam (Vietnam Report), vừa chính thức công bố*” [66, tr. 91].

Báo mạng thường được cho là không có nhiều sự khác biệt so với báo giấy (còn được gọi là báo in). Tuy nhiên, trong khuôn khổ luận án này, chúng tôi coi báo

mạng là một loại hình báo mới với nhiều đặc trưng riêng về kĩ thuật và nội dung, thể hiện không chỉ ở phần thân báo mà ngay cả ở phần tiêu đề. Sự khác biệt này sẽ được chúng tôi phân tích, làm rõ trong phần dưới đây.

b) Đặc trưng báo mạng

(1) Khả năng đa phương tiện

Theo Nguyễn Đức Dân [20, tr. 106], thì tính đa phương tiện của báo mạng thể hiện ở chỗ chúng sử dụng nhiều loại phương tiện (*ngôn ngữ văn tự và phi văn tự*) để thực hiện và tạo nên một sản phẩm báo chí. Một sản phẩm báo chí được coi là sản phẩm đa phương tiện khi nó tích hợp nhiều trong số các phương tiện truyền tải thông tin như văn bản (*text*), hình ảnh tĩnh (*image*), hình ảnh động (*animation*), đồ họa (*graphic*), âm thanh (*audio*), video, và các chương trình tương tác (*interactive program*).

(2) Tính tức thời và phi định kì

Khác với báo in phải cần thời gian in ấn, vận chuyển đến tay độc giả và chỉ xuất bản theo ngày (*nhật báo*) hay theo tuần (*tuần báo*), báo mạng cần tính cập nhật liên tục, không phụ thuộc không gian và thời gian. Đối với báo mạng, giới hạn cuối cùng của một bài báo chỉ là tạm thời và tương đối vì nó có thể được chỉnh sửa, cập nhật bất cứ lúc nào. Như vậy báo mạng có thể vượt qua được các rào cản mà các loại báo khác gặp phải. Thông tin của báo mạng luôn nóng hổi, sôi động đến từng giờ, từng phút thậm chí từng giây và người ta gọi báo mạng là “*báo giờ*” vì khả năng cập nhật thông tin của nó [34, tr. 129].

(3) Tính tương tác

Đối với báo mạng, nhờ sự hỗ trợ của công nghệ cao, độc giả có thể phản hồi, góp ý đối với từng bài báo một cách nhanh chóng và tiện lợi. Báo mạng sử dụng các siêu liên kết (*hyper links*) để sắp xếp thông tin thành từng lớp, bổ sung cho một chủ đề nào đó. Siêu liên kết giúp cho các trang báo mạng không tồn tại độc lập, đơn lẻ mà gắn kết với nhau tạo thành một khối dữ liệu lớn. Một tờ báo mạng càng nhiều liên kết thì độc giả càng có nhiều sự lựa chọn thông tin và khi đó khả năng tương tác của tờ báo với độc giả càng tăng.

(4) Khả năng lưu trữ và tìm kiếm thông tin

Báo mạng có được coi là một thư viện điện tử đúng nghĩa khi nó lưu giữ quá khứ, hiện tại và tương lai. Tuy lượng thông tin khổng lồ như vậy nhưng việc tìm kiếm lại hết sức dễ dàng bởi báo mạng cung cấp cho người đọc công cụ để tìm kiếm thông tin một cách khoa học và nhanh chóng. Chỉ cần gõ từ khóa (“search” hoặc “go”), chọn chủ đề, chuyên mục hay chọn theo ngày tháng là có thể tìm được bài viết liên quan đã đăng trước đó.

(5) Tính xã hội hóa cao, khả năng cá thể hóa tốt

Báo mạng không có giới hạn về khoảng cách, thêm vào đó là tính tương tác cao, do đó dễ dàng có thể thấy tính xã hội hoá rất cao ở loại hình báo này. Tuy nhiên, báo mạng lại cũng có khả năng cá thể hoá tốt, điều thoát nghe tưởng như mâu thuẫn. Tính cá thể hoá được thể hiện ở chỗ người đọc được chủ động lựa chọn tờ báo, trang báo, bài báo theo nhu cầu, đọc bao lâu tùy thích.

Ngoài ra, báo mạng điện tử có độ lan toả cao, dễ dàng đánh chính, chi phí thấp do chỉ phải post bài một lần duy nhất, đồng thời thông tin lại có giá trị sử dụng cao hơn do được đọc theo nhu cầu của độc giả.

c) Tiêu đề báo mạng

Báo mạng là một trong 4 thể loại báo (*báo viết, báo nói, báo hình, báo mạng*) ra đời muộn nhất nhưng lại có tốc độ phát triển bùng nổ, ngày càng thu hút được nhiều độc giả và thậm chí đang đe dọa sự tồn tại của báo in. Làm được như vậy là do báo mạng sử dụng mạng lưới phương tiện truyền tải đồ sộ như máy tính, điện thoại, máy tính bảng, mạng internet, cho phép trao đổi thông tin nhanh chóng không bị giới hạn về không gian và thời gian; dữ liệu được xây dựng trên cơ sở sử dụng các siêu văn bản như chữ viết, hình ảnh, âm thanh, đồ họa, 3D, và các siêu liên kết. Cùng với đó, ngôn ngữ báo mạng, đặc biệt là ngôn ngữ TĐ cũng liên tục thay đổi, cập nhật nhiều yếu tố mới mà các loại hình báo chí khác không có.

Đối với báo in, TĐ thường được đi kèm cùng sa-pô hoặc đề dẫn ở trang bìa. Tuy nhiên, báo mạng chủ yếu chỉ đưa duy nhất TĐ, có thể kèm ảnh minh họa. Do vậy, độc giả cơ bản chỉ thấy TĐ trên trang chủ của tờ báo. Hơn nữa, không giống như

báo in, báo mạng sử dụng siêu liên kết cùng các công cụ tìm kiếm. Tức là người đọc có thể tìm bài báo bằng việc sử dụng từ khóa trên các trang báo mạng. Rất nhiều độc giả đọc báo theo kiểu này chứ không đọc riêng một trang báo.

Như vậy, TĐ báo mạng đóng vai trò rất lớn trong nhiệm vụ thu hút độc giả. Theo Dan Shure, trích từ nghiên cứu của Nguyễn Đức Dân [23], *“nếu như trang web của bạn là cửa hàng nằm trên đường cao tốc, thì TĐ là bảng chỉ dẫn để lôi kéo sự chú ý của càng nhiều người phù hợp càng tốt. Có thể nhiều người sẽ bỏ qua..., nhưng một số sẽ muốn dừng lại để xem xét”*. Như vậy, quá trình phát triển công nghệ thông tin trên mạng internet đang diễn ra với tốc độ chóng mặt, mà ở đó mỗi độc giả truy cập là một siêu xe trên xa lộ, còn báo chí như vô vàn các cửa hiệu bên đường. Tốc độ lướt web nhanh cộng thời gian đọc bị hạn chế khiến họ khó có thể ngồi đọc hết nội dung các bài báo mà chỉ đọc những bài báo có TĐ ấn tượng, hấp dẫn. Do vậy, TĐ có thể quyết định sự sống còn của cả một trang báo.

d) Đặc trưng tiêu đề báo mạng

TĐ báo mạng có nhiều điểm khác biệt so với tiêu đề báo in. Trước hết, chúng mang tính độc lập, thường đứng tách rời và xuất hiện thành danh sách chuyên mục, buộc độc giả phải lướt nhanh để chọn những TĐ nổi bật (Nguyễn Thị Thanh Hương, 2010). Thứ hai, TĐ báo mạng thể hiện tính cập nhật và khả năng chỉnh sửa tức thời, giúp phóng viên bổ sung, đính chính thông tin nhanh chóng, một lợi thế mà báo in không có [108]. Bên cạnh đó, TĐ báo mạng có tính tương tác cao khi gợi mở tranh luận, thăm dò ý kiến và khuyến khích độc giả tham gia tác động vào nội dung báo chí [116]. Đặc trưng tiếp theo là khả năng đáp ứng yêu cầu tìm kiếm: TĐ cần tối ưu SEO để tăng cơ hội hiển thị trên Google và các công cụ tìm kiếm [167] Ngoài ra, TĐ báo mạng còn có tính thích ứng với đa nền tảng, dễ chia sẻ trên mạng xã hội và thay đổi phong cách tùy kênh đăng tải. Cuối cùng, sức hút của TĐ báo mạng được hỗ trợ bởi đa phương tiện như sa-pô, ảnh tĩnh, slideshow, animation, video và đồ họa, góp phần khẳng định ưu thế vượt trội của báo mạng so với báo chí truyền thống [157].

1.3.1.3. Tin quốc tế và tiêu đề tin thời sự quốc tế

a) Khái niệm, thể loại tin và đặc điểm của tin

(1) Khái niệm tin

Dưới đây là một số quan niệm về tin. Tin có thuật ngữ tương đương trong tiếng Anh là *News*, tiếng Nga là *Hoboctb*, tiếng Trung là *Tân văn* [35, tr. 82]. Theo Tạ Ngọc Tấn [95, tr. 50] thì tin là thể loại thông dụng nhất của báo chí, phản ánh những sự kiện thời sự diễn ra trong đời sống xã hội với ngôn ngữ ngắn gọn, cô đọng, dễ hiểu và chính xác. Còn theo Đinh Văn Hương [57, tr. 15], tin là một trong những thể loại thuộc nhóm thông tấn báo chí, phản ánh, bình luận có mức độ ngắn gọn, chính xác và nhanh chóng nhất về vấn đề, sự kiện, con người có ý nghĩa chính trị xã hội nhất định. Đức Dũng [25, tr. 43] coi tin là thể loại phổ biến nhất và thể hiện rõ nhất sự nhạy bén, tính xác thực của báo chí trong việc phản ánh một hiện thực luôn vận động, biến đổi. Tin có nhiệm vụ thông tin kịp thời về sự việc, hiện tượng chứ không có nhiệm vụ đi sâu vào giải quyết các vấn đề. Từ điển Oxford Advanced Learner định nghĩa tin là thông tin mới về vấn đề nào đó vừa mới xảy ra hoặc những sự kiện gần đây, trong khi từ điển American Heritage thì định nghĩa tin gồm các sự việc sự kiện gần đây, lời tường thuật về những sự kiện gần đây và thông tin mới.

Như vậy, từ các quan điểm, định nghĩa trên đây có thể khái quát rằng tin là một trong những nội dung phổ biến nhất của báo chí, phản ánh nhanh chóng hiện tượng, sự việc của đời sống xã hội bằng ngôn ngữ ngắn gọn, chính xác và dễ hiểu.

(2) Các thể loại tin

Cần thấy rằng việc xác định số lượng các thể loại tin hiện nay còn khá nhiều ý kiến trái ngược nhau, trong đó có thể chia thành *tin phóng sự*, *tin phỏng vấn*, *tin tiểu phẩm*, *tin bình luận*, hay *tin thời sự* v.v. Thể loại tin là hình thức biểu hiện cơ bản, thống nhất và tương đối ổn định của các bài báo, được phân chia theo phương thức phản ánh hiện thực, sử dụng ngôn ngữ và các công cụ khác để chuyển tải nội dung mang tính chính trị - tư tưởng nhất định [93, tr.9].

Ngoài ra, theo Eng và Hodson [136, tr. 211], thì tin được chia thành *tin thời sự* (*hard news*) với chức năng tường thuật và *tin chuyên mục* (*soft news*) với chức năng thiên về giải thích. Còn While [191, tr. 89] thì chia tin thành *tin truyện* (*event story*) do nhà báo chứng kiến sự việc và mô tả lại những gì đã xảy ra và *tin tường*

thuật (issue reports) miêu tả những gì không do nhà báo chứng kiến mà tường thuật lại sự việc từ nguồn tin liên quan. Do không thống nhất được tiêu chí nên việc phân loại tin gặp không ít khó khăn. Nếu dựa vào độ dài thì tin có thể được chia thành *tin vắn, tin ngắn, tin sâu* và *tin tường thuật*, dựa theo chủ đề có tin về *môi trường, khoa học, công nghệ, ngoại giao, chính trị, kinh tế, văn hóa, quốc phòng*. Nếu căn cứ nguồn gốc của tin sẽ có *tin quốc tế, tin trong nước, tin địa phương* v.v. [35, tr. 94-97].

(3) Đặc điểm ngôn ngữ của tin

Đặc điểm ngôn ngữ của văn bản tin, do gắn liền với tính sự kiện và tính thời sự, về nguyên tắc phải súc tích, thông tin ngắn gọn, trong sáng, dễ hiểu và thường dựa trên mô hình 5W+H. Trong thực tế, để đảm bảo tính thời sự, nhiều bản tin trên báo mạng có thể không có tiêu đề mà được tập hợp trong các mục như “Tin nhanh”, “Tin giờ chót”, “Tin vắn” [54, tr.41]. Về ngôn ngữ tit tin, các nhà nghiên cứu chỉ ra một số đặc trưng cơ bản: (1) tính thông báo cao, thường ở dạng câu hoàn chỉnh; (2) tính biểu cảm nhằm bổ sung, tăng sức hấp dẫn; (3) sự xuất hiện của thành tố phụ giúp cụ thể hóa thông tin và thu hút độc giả [49, tr.76]. Nhờ vậy, tit tin vừa bảo đảm thông tin trọn vẹn vừa sinh động, có khả năng đứng độc lập như một văn bản ngắn gọn đặc biệt. Đáng chú ý, báo mạng hiện nay có xu hướng đặt tit dài hơn báo in, vừa nhằm cung cấp nhiều chi tiết hơn, vừa tăng khả năng tiếp cận qua công cụ tìm kiếm, từ đó mở rộng phạm vi tiếp nhận thông tin.

b) Tin quốc tế

Tin quốc tế được định nghĩa là những thông tin, sự kiện và tin tức xảy ra tại các quốc gia khác ngoài quốc gia của người tiếp nhận thông tin [56, tr. 112]. Tin quốc tế còn có cách gọi khác là *tin tức toàn cầu, tin tức quốc tế*, hoặc *tin tức thế giới*. Trái với tin tức quốc tế là *tin tức trong nước* hay *tin tức nội địa*. Tin quốc tế là một phần không thể thiếu trong bức tranh thông tin toàn cầu. Nó không chỉ giúp chúng ta cập nhật những sự kiện quan trọng trên thế giới mà còn tạo ra sự kết nối giữa các nền văn hóa và xã hội. Trong bối cảnh toàn cầu hóa mạnh mẽ như hiện nay, việc nắm bắt thông tin quốc tế trở nên cần thiết hơn bao giờ hết, không chỉ cho cá nhân mà còn cho các tổ chức, doanh nghiệp và chính phủ.

c) Tiêu đề tin quốc tế

Về cơ bản, TĐ tin quốc tế cũng có những đặc trưng của TĐ tin thông thường. Tuy nhiên, trong tiếng Việt, TĐ tin quốc tế có điểm riêng là dữ liệu được lấy từ nguồn tin quốc tế và được biên tập lại. Cho nên, ở một góc độ nào đó, TĐ tin quốc tế báo mạng tiếng Việt là sản phẩm của quá trình biên, phiên dịch các bài báo và nguồn tin quốc tế. Do đó, TĐ tin quốc tế báo mạng tiếng Việt có thể sẽ có những khác biệt nhất định so với TĐ tin thông thường khi chúng ít nhiều bị chi phối bởi văn phong tiếng Anh và các quy tắc biên tập dịch cơ bản.

d) Tin thời sự quốc tế

Tin TSQT là một nhánh quan trọng trong dòng tin quốc tế, tập trung phản ánh những sự kiện nóng hổi, có tác động trực tiếp hoặc gián tiếp đến tình hình chính trị, kinh tế, xã hội trên phạm vi toàn cầu. Đặc trưng nổi bật của loại tin này **là** tính nhanh nhạy và kịp thời, bởi nó phải đáp ứng nhu cầu cập nhật tức thì của công chúng đối với những biến động thế giới. Bên cạnh đó, tin TSQT mang tính ngắn gọn, súc tích và thông tin cao, thường triển khai theo mô hình 5W+H (Who, What, When, Where, Why, How) nhằm truyền tải nội dung một cách rõ ràng và dễ tiếp nhận. Ngoài chức năng thông báo, tin TSQT còn hàm chứa yếu tố định hướng và bình luận, thể hiện quan điểm, thái độ của cơ quan báo chí đối với các vấn đề toàn cầu. Nhờ đó, loại hình tin này vừa mang giá trị thông tin, vừa góp phần định hình nhận thức và dư luận quốc tế.

e) Tiêu đề tin thời sự quốc tế

Cũng giống như TĐ tin quốc tế nói chung, TĐ tin TSQT tiếng Việt thường được chuyển ngữ từ tiếng Anh, một quá trình không chỉ đơn thuần là dịch thuật, mà còn bao hàm sự lựa chọn và điều chỉnh thông tin theo định hướng văn hóa, chính trị và truyền thông bản địa. Vì vậy, việc nghiên cứu TĐ tin TSQT giữa tiếng Anh và tiếng Việt có thể làm sáng tỏ những khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ giữa hai nền báo chí.

Căn cứ vào khái niệm về tin quốc tế đã trình bày ở trên, khối ngữ liệu TĐ tin TSQT tiếng Anh sẽ được thu thập từ các mục *World (Tin Thế giới)* hoặc *News (Thời sự)*, bao gồm các sự kiện xảy ra tại ngay trong và ngoài nước. Chẳng hạn, với tờ CNN

của Mỹ, TĐ tin TSQT sẽ bao gồm các sự kiện xảy ra trong nước Mỹ và cả trên thế giới, bởi chúng đều có thể được coi là tin quốc tế nhìn từ góc độ báo chí tiếng Việt. Tuy nhiên, đối với khối ngữ liệu TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt, các sự kiện phải mang tính chất quốc tế, xảy ra ngoài lãnh thổ Việt Nam.

1.3.1.4. Một số khái niệm, vấn đề liên quan

a) Lý thuyết về phong cách thể loại (genre theory)

Trong nghiên cứu ngôn ngữ học ứng dụng và phân tích diễn ngôn, thể loại (genre) được hiểu là những kiểu văn bản có hình thức và chức năng tương đối ổn định, gắn liền với một cộng đồng diễn ngôn cụ thể. Theo Swales [179, tr.81], thể loại có thể nhận diện thông qua cấu trúc “move” – tức chuỗi các bước thông tin được tổ chức theo logic nhất định để thực hiện mục đích giao tiếp. Ví dụ, trong thể loại bài báo khoa học, các bước thông tin thường đi từ giới thiệu – phương pháp – kết quả – thảo luận, còn trong tin tức báo chí, chuỗi diễn hình sẽ là sự kiện chính – chi tiết bổ sung – bối cảnh – hệ quả. Bổ sung cho cách tiếp cận này, Tereszkievicz [182, tr. 289] nhấn mạnh rằng thể loại không chỉ là khuôn mẫu cấu trúc mà còn là sự kết hợp giữa chức năng và hình thức. Một bản tin thời sự quốc tế chẳng hạn, vừa mang cấu trúc tường thuật sự kiện, vừa thực hiện chức năng định hướng dư luận hoặc cung cấp thông tin cho cộng đồng độc giả mục tiêu. Ở góc nhìn rộng hơn, Swales [178, tr.89], cho rằng thể loại tồn tại trong môi quan hệ hệ thống, nghĩa là các thể loại có thể lồng ghép hoặc hỗ trợ lẫn nhau trong diễn ngôn. Chẳng hạn, một bản tin có thể chứa yếu tố của phóng sự (mô tả nhân chứng) hoặc của bình luận (đưa quan điểm chuyên gia), qua đó cho thấy sự giao thoa giữa các thể loại.

Tóm lại, lý thuyết về thể loại chỉ ra rằng: (i) thể loại có đặc trưng về cấu trúc hình thức, (ii) đồng thời mang chức năng giao tiếp – xã hội, và (iii) vận hành trong một mạng lưới quan hệ diễn ngôn. Chính sự kết hợp này giúp ta hiểu rõ hơn cách các văn bản báo chí, đặc biệt là TĐ tin tức quốc tế, vừa tuân thủ khuôn mẫu chung, vừa linh hoạt thích ứng với bối cảnh truyền thông cụ thể.

b) Lý thuyết về giá trị của bản tin (news values)

Trong nghiên cứu báo chí và truyền thông, lý thuyết các giá trị tin tức (*News Values*) là một trong những khung lý thuyết nền tảng để lý giải cách thức lựa chọn, kiến tạo và truyền tải thông tin thời sự. Khái niệm này được khởi nguồn từ công trình kinh điển của Galtung & Ruge [145, tr. 235], trong đó các tác giả đã đề xuất một tập hợp tiêu chí nhằm giải thích vì sao một sự kiện được lựa chọn thành tin tức và cách thức nó được diễn đạt trong các sản phẩm báo chí. Theo hai ông, một sự kiện càng thỏa mãn nhiều tiêu chí thì càng có khả năng trở thành tin, chẳng hạn: *tính bất ngờ, tần suất, cường độ, sự gần gũi, sự liên quan đến nhân vật quyền lực hoặc nổi tiếng, tính tiêu cực*, hay *khả năng phù hợp với các khuôn mẫu sẵn có* [145, tr. 247]. Mô hình này đặt nền móng cho việc nghiên cứu báo chí theo hướng nhấn mạnh vai trò của các yếu tố giá trị trong việc “chọn lọc” và “định hình” hiện thực.

Sau hơn nửa thế kỷ, khái niệm “*news values*” tiếp tục được phát triển và mở rộng. Một trong những hướng tiếp cận có ảnh hưởng lớn là của Bednarek & Caple [121], những người đã đề xuất cách tiếp cận dựa trên ngôn ngữ học truyền thông (linguistic-discursive approach). Thay vì coi “*news values*” là những tiêu chí khách quan vốn có của sự kiện, Bednarek & Caple nhấn mạnh rằng các giá trị tin tức được kiến tạo thông qua thực hành ngôn ngữ và hình ảnh trong diễn ngôn báo chí. Theo cách nhìn này, TĐ, hình ảnh, và cách lựa chọn từ ngữ đều góp phần tạo dựng cảm nhận về tầm quan trọng, tính mới, hoặc tính nổi bật của sự kiện trong mắt công chúng. Các giá trị tin tức được họ hệ thống hóa thành những phạm trù như: *sự gần gũi* (proximity), *tính tiêu cực/tích cực* (negativity/positivity), *tính tinh hoa* (eliteness), *tính tác động* (impact), *tính mới lạ* (novelty), *tính thời sự* (timeliness), và *tính siêu việt* (superlativeness).

Trong phân tích TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, lý thuyết *Giá trị bản tin* là cơ sở quan trọng để lý giải cách thức mà các biên tập viên lựa chọn và kiến tạo thông tin. TĐ, với vai trò là “cửa ngõ” đầu tiên của bản tin, thường tập trung thể hiện đậm nét một hoặc một vài giá trị tin tức nổi bật nhằm thu hút sự chú ý của độc giả và định hướng cách tiếp nhận thông tin. Ví dụ, việc nhấn mạnh số lượng thương vong,

hành động của các nguyên thủ, hay sự kiện bất ngờ, đều là cách gắn giá trị tin tức vào TĐ. Đặc biệt, sự khác biệt văn hóa – truyền thông giữa báo chí tiếng Anh và báo chí tiếng Việt có thể dẫn đến sự khác biệt trong việc ưu tiên và nhấn mạnh các giá trị tin tức này.

Như vậy, việc vận dụng khung lý thuyết các giá trị tin tức vừa giúp xác định những yếu tố then chốt trong quá trình kiến tạo tiêu đề tin TSQT, vừa cung cấp công cụ phân tích để đối chiếu giữa hai ngữ liệu báo mạng Anh và Việt. Khung lý thuyết này không chỉ cho thấy cách thức báo chí “chọn” và “làm” tin mà còn góp phần lý giải chiến lược ngôn ngữ – truyền thông trong việc thu hút độc giả toàn cầu.

c) Lý thuyết định khung và lý tâm lý tiếp nhận

(1) Lý thuyết định khung (Framing theory)

Cách bài báo mang tính “*định khung*” vẫn đề (chọn lọc thông tin, tiêu đề, giọng điệu...) sẽ ảnh hưởng lớn đến cảm xúc và quan điểm của người đọc. Entman [137, tr. 89] cho rằng con người diễn giải những gì xảy ra xung quanh họ thông qua các khuôn khổ nhận thức cơ bản của mình. Ông định nghĩa framing là quá trình “*lựa chọn một số khía cạnh của hiện thực và làm cho chúng nổi bật hơn... nhằm thúc đẩy một cách hiểu cụ thể về vấn đề, một diễn giải nguyên nhân, một đánh giá đạo đức và/hoặc một gợi ý hướng xử lý*” [137, tr. 89]. Ví dụ:

As Brexit nears, Johnson pushes for deeper trade ties with Africa (Reuters, 2020 – *Thời điểm Brexit đến gần, Thủ tướng Johnson thúc đẩy quan hệ thương mại sâu rộng hơn với châu Phi*)

Phụ nữ châu Phi trước những cơ hội mới (Báo Nhân Dân, 2020)

Hai TĐ trên là ví dụ điển hình cho việc định khung khác nhau dẫn đến việc độc giả có cách hiểu và cảm xúc khác nhau dù cùng đề cập một sự kiện trung tâm là Brexit (Anh rời Châu Âu). Tờ Reuters sử dụng khung chính trị - chiến lược, phản ánh lợi ích quốc gia và bối cảnh hậu Brexit trong khi tờ Nhân Dân sử dụng khung nhân văn – phát triển, nhấn mạnh yếu tố con người và tiến bộ xã hội. Điều này cho thấy vai trò quan trọng của định khung trong việc định hướng cách tiếp nhận nội dung báo chí.

Trong đối chiếu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, lý thuyết này sẽ cho thấy rõ sự khác biệt về ưu tiên thông tin, giọng điệu và mục đích truyền thông. Do đó, việc vận dụng lý thuyết định khung không chỉ giúp phân tích cách thức TĐ được kiến tạo mà còn giúp lí giải sự tương đồng và khác biệt trong đặc điểm kiến tạo TĐ của từng ngôn ngữ.

(2) Tâm lý tiếp nhận truyền thông (media reception psychology)

Tâm lý tiếp nhận truyền thông là quá trình người đọc giải mã, phản ứng và nội tâm hóa thông điệp truyền thông. Theo Hall [148, tr. 128], quá trình này không thụ động mà bị ảnh hưởng bởi các yếu tố cá nhân, xã hội và ngữ cảnh ý nghĩa không cố định hay do người gửi ấn định. Người tiếp nhận không phải là một đối tượng thụ động tiếp nhận thông điệp. Thay vào đó, họ chủ động diễn giải thông điệp dựa trên bối cảnh xã hội và văn hóa của chính họ. Đây sẽ là cơ sở để luận án phân tích, đánh giá mức độ phá vỡ các phương châm hội thoại của Grice của TĐ trong chương 3. Ví dụ:

As Brexit nears, Johnson pushes for deeper trade ties with Africa (*Reuters, 2020 – Khi Brixit đến gần, Thủ tướng Johnson thúc đẩy quan hệ thương mại sâu rộng hơn với châu Phi*)

Khi đọc TĐ trên, độc giả Anh hoặc các nhà kinh tế có xu hướng đồng thuận, vì họ nhận ra động cơ hợp lý: *hậu Brexit cần mở rộng quan hệ toàn cầu*. Tuy nhiên, có những độc giả khác lại thấy chiến lược thương mại là cần thiết nhưng cũng nghi ngờ về động cơ thực sự của Anh nhằm lợi dụng tài nguyên, tái lập ảnh hưởng kiểu thực dân mới. Thậm chí, những người chống đối Brexit, hoặc hoài nghi về chính sách ngoại giao của Anh có thể bác bỏ hoàn toàn thông điệp, cho rằng đó là biểu hiện của chủ nghĩa thực dân mới hoặc một toan tính chính trị nào đó.

Độc giả ngày nay tiếp nhận báo chí trên nhiều nền tảng số, khiến việc đọc trở nên rời rạc, ngắn hạn, và cảm xúc hóa hơn [129, tr. 76]. Internet làm giảm khả năng đọc sâu, thay vào đó là tiếp nhận thông tin nhanh, nông và phân mảnh. Người tiêu dùng tin tức trực tuyến thường có thói quen 'lướt tin' — chỉ đọc lướt qua TĐ và đoạn trích, thay vì đọc toàn bộ bài báo [180].

Như vậy, tâm lý tiếp nhận bài báo không phải là sự tiếp nhận bị động, mà là một quá trình chủ động, liên văn hóa, cảm xúc hóa và có chọn lọc. Độc giả tiếp nhận thông tin dựa trên bối cảnh xã hội, kinh nghiệm cá nhân, định hướng truyền thông, cách định khung, và tâm lý tiếp nhận truyền thông số v.v. Do đó, biên tập viên cần hiểu rõ tâm lý độc giả để định hướng nội dung, lựa chọn ngôn ngữ và chủ đề phù hợp.

d) Lý thuyết về biên tập dịch (trans-editing)

Trong lĩnh vực dịch báo chí, lý thuyết *transediting* được Gambier [143] phát triển đã chỉ ra rằng bản dịch báo chí thường không phải là sự chuyển ngữ nguyên văn, mà là sự kết hợp giữa dịch (*translation*) và biên tập (*editing*). Biên tập viên có thể lược bỏ, thêm thắt, thay đổi cấu trúc, hoặc thậm chí tái định khung thông tin nhằm đáp ứng chuẩn mực báo chí và nhu cầu tiếp nhận của độc giả ngôn ngữ đích.

Bên cạnh lý thuyết *trans-editing*, luận án vẫn kế thừa các phương pháp dịch của Peter Newmark [168], bởi hệ thống này cho phép phân biệt rõ ràng giữa các cách tiếp cận từ dịch từ đối từ (*word for word*), dịch trung thành (*faithful translation*), dịch thông báo (*communicative translation*), dịch tự do (*free translation*), và dịch thành ngữ (*idiomatic translation*).

Việc vận dụng hệ thống phân loại của Newmark song song với khung *transediting* của Stetting và Gambier giúp luận án không chỉ nhận diện được các mức độ biên tập dịch trong thực tiễn kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt, mà còn tạo ra một cơ sở so sánh liên ngành giữa nghiên cứu dịch thuật (*translation studies*) và thực hành biên tập dịch báo chí (*journalistic trans-editing*). Sự vận dụng này trở nên hữu ích trong khảo sát TĐ tin TSQT, khi một TĐ tiếng Việt vừa có thể được coi là “dịch trung thành” theo Newmark, vừa được xếp vào “biên tập nhẹ” trong khung *transediting*, nhờ vậy luận án có thể làm rõ đặc điểm kiến tạo TĐ từ nhiều góc nhìn khác nhau.

Trên thực tế, một TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt không chỉ là sản phẩm biên tập dịch đơn thuần từ một TĐ gốc tiếng Anh. Nó có thể được biên tập từ nhiều TĐ khác nhau, từ nhiều nguồn thông tin khác nhau, thậm chí từ nhiều ngôn ngữ khác nhau. Tuy nhiên, khối ngữ liệu của luận án đảm bảo chắc chắn rằng tất cả các TĐ tin

TSQT báo mạng tiếng Việt đều có trích nguồn từ tiếng Anh, tức là được biên tập dịch từ một trang báo mạng tiếng Anh cụ thể.

Như vậy câu hỏi đặt ra là hiện nay TD tin TSQT báo mạng tiếng Việt được biên tập dịch ở các mức độ nào, tỉ lệ ra sao. Với khối lượng ngữ liệu sẵn có, luận án tiến hành khảo sát, tổng hợp nhằm tìm ra các phương pháp biên tập dịch phổ biến nhất được áp dụng. Kết quả nghiên cứu được kì vọng sẽ có những đóng góp nhất định vào việc kiến tạo TD tin TSQT báo mạng tiếng Việt nói riêng.

1.3.2. Khung lí thuyết về ngữ pháp học

1.3.2.1. Khái niệm từ

Trong ngôn ngữ học tiếng Việt, khái niệm từ được tiếp cận dưới nhiều góc độ khác nhau. Trong số đó, quan niệm của Diệp Quang Ban [6, tr. 34] có ảnh hưởng rộng rãi và được sử dụng phổ biến trong nghiên cứu cũng như trong giảng dạy. Theo ông, từ là đơn vị ngôn ngữ nhỏ nhất có nghĩa, có hình thức ngữ âm (hoặc chữ viết) tương đối ổn định, có khả năng tái hiện trong lời nói và được dùng để tạo câu. Định nghĩa này nhấn mạnh sự kết hợp giữa phương diện hình thức và phương diện chức năng của từ trong hệ thống ngôn ngữ.

Trước hết, với tư cách là đơn vị nhỏ nhất có nghĩa, từ có khả năng biểu đạt nội dung khái niệm hoặc giá trị ngữ pháp nhất định, qua đó phân biệt với các đơn vị nhỏ hơn như âm vị. Chẳng hạn, trong tiếng Việt, các âm /h/, /ò/, /a/ riêng lẻ không mang nghĩa, nhưng khi kết hợp thành từ “hòa” thì tạo nên một đơn vị có nghĩa hoàn chỉnh; tương tự, trong tiếng Anh, các âm /p/, /i:/, /s/ chỉ trở thành đơn vị có nghĩa khi kết hợp thành từ “peace”. Điều này cho thấy từ là cấp độ tối thiểu mang nghĩa trong cả hai ngôn ngữ.

Bên cạnh đó, tính ổn định tương đối về hình thức cho phép từ được nhận diện và tái hiện nhất quán trong giao tiếp. Ví dụ, từ tiếng Việt “thỏa thuận” và từ tiếng Anh “agreement” đều có hình thức ổn định, được lặp lại trong nhiều văn bản và ngữ cảnh khác nhau mà vẫn giữ nguyên giá trị cơ bản về nghĩa.

Đặc biệt, theo Diệp Quang Ban, từ không chỉ là đơn vị tĩnh của hệ thống từ vựng mà còn là đơn vị có khả năng tham gia trực tiếp vào việc tạo lập câu. Ví dụ, từ

“hội nghị” có thể xuất hiện trong các cấu trúc câu khác nhau như “Hội nghị diễn ra tại Hà Nội”; tương ứng trong tiếng Anh, từ “summit” có thể được sử dụng trong các câu như “The summit took place in Hanoi” hoặc “The summit reached a consensus”. Qua đó có thể thấy, từ giữ vai trò trung tâm trong tổ chức cú pháp và trong việc triển khai ý nghĩa phát ngôn.

Với cách tiếp cận này, từ được đặt trong mối quan hệ chặt chẽ với các bình diện cú pháp và ngữ dụng, tạo cơ sở lý luận cho các nghiên cứu đối chiếu Việt – Anh, đặc biệt là trong phân tích diễn ngôn báo chí và thực hành dịch thuật.

1.3.2.2. Khái niệm cụm từ

Theo Diệp Quang Ban [6, tr. 73], cụm từ được định nghĩa là “những kiến trúc gồm hai từ trở lên kết hợp tự do với nhau theo những quan hệ ngữ pháp hiển nhiên nhất định và không chứa kết từ ở đầu”. Như vậy, có thể hiểu cụm từ là một nhóm từ được tổ chức theo những quan hệ ngữ pháp nhất định nhằm biểu đạt một ý nghĩa tương đối hoàn chỉnh, song chưa đủ để tạo thành một câu. Trong cấu trúc ngữ pháp, cụm từ có thể đảm nhiệm nhiều chức năng khác nhau và thường được sử dụng như một thành phần của câu hoặc để bổ nghĩa cho các từ, cụm từ khác.

Xét về mặt cấu tạo, Diệp Quang Ban [6, tr. 76] phân chia cụm từ thành các loại cơ bản như: cụm danh từ, cụm động từ, cụm tính từ, cụm trạng từ, cụm giới từ và cụm từ cố định. Trong tiếng Việt, cụm từ còn được gọi bằng những thuật ngữ khác như ngữ, đoản ngữ hay nhóm từ. Về cấu trúc, một cụm từ điển hình thường gồm ba bộ phận: thành tố phụ phía trước, thành tố trung tâm và thành tố phụ phía sau.

Ví dụ, trong cụm danh từ tiếng Việt “xinh xắn ngôi làng nhỏ ven sông”, *xinh xắn* là thành tố phụ phía trước biểu thị đặc điểm, *ngôi làng* là thành tố trung tâm, còn *nhỏ* và *ven sông* là các thành tố phụ phía sau bổ sung thông tin về quy mô và vị trí.

Trong tiếng Anh, cụm từ cũng được hiểu là một nhóm từ có quan hệ chặt chẽ về mặt ngữ pháp nhưng không có cấu trúc chủ – vị như một câu, mà chỉ đảm nhiệm chức năng tương đương với một từ trong câu. Ví dụ, trong cụm danh từ “the big black dog in the yard”, *the big black* là thành tố phụ phía trước miêu tả đặc điểm của danh từ trung tâm, *dog* là thành tố trung tâm, còn *in the yard* là thành tố phụ phía sau, bổ

sung thông tin về vị trí. Cụm từ này có thể được sử dụng trong câu như: “The big black dog in the yard is barking loudly.”

Qua các ví dụ trên có thể thấy, mặc dù tiếng Việt và tiếng Anh có những khác biệt nhất định về trật tự và phương tiện ngữ pháp, song cụm từ trong cả hai ngôn ngữ đều có điểm chung là được tổ chức xoay quanh một thành tố trung tâm và giữ vai trò quan trọng trong việc mở rộng nghĩa, tổ chức thông tin và tạo lập câu.

1.3.2.3. Khái niệm câu

Thứ nhất, xét theo thuộc tính cú pháp, câu được phân chia thành các kiểu như câu tường thuật, câu nghi vấn và câu phủ định. Cách phân loại này dựa chủ yếu trên các dấu hiệu hình thức và quan hệ ngữ pháp đặc trưng. Trong tiếng Anh, câu “Global leaders met in Brussels” là câu tường thuật, trong khi “Did global leaders reach an agreement?” là câu nghi vấn với sự xuất hiện của trợ động từ did. Trong tiếng Việt, các ví dụ tương ứng có thể kể đến như “Các bên đã nói lại đàm phán” (câu tường thuật) và “Đàm phán đã đạt tiến triển chưa?” (câu nghi vấn), cho thấy sự khác biệt về phương tiện cú pháp nhưng tương đồng về chức năng biểu đạt.

Thứ hai, căn cứ vào đặc điểm cấu tạo, câu được chia thành câu đơn, câu ghép và câu phức. Câu đơn là câu chỉ có một kết cấu chủ – vị, chẳng hạn trong tiếng Anh “Markets fell sharply” và trong tiếng Việt “Thị trường biến động mạnh”. Trong khi đó, câu ghép và câu phức đều chứa từ hai kết cấu chủ – vị trở lên và thể hiện mối quan hệ logic giữa các sự việc. Ví dụ trong tiếng Anh: “Markets fell sharply as investors grew cautious”; còn trong tiếng Việt: “Thị trường biến động mạnh, nhà đầu tư tỏ ra thận trọng”. Trong khuôn khổ nghiên cứu này, do đặc trưng của tiêu đề báo chí thường giản lược cấu trúc và ưu tiên tính ngắn gọn, câu ghép và câu phức được gộp chung vào một nhóm là câu ghép để thuận tiện cho việc khảo sát và thống kê.

Thứ ba, xét theo mục đích phát ngôn, câu được phân loại thành câu tường thuật, câu nghi vấn, câu mệnh lệnh và câu cảm thán. Diệp Quang Ban [8, tr. 224] khẳng định rằng: “Phân loại theo mục đích nói không chỉ là phân loại theo công dụng đơn thuần, mà là cách phân loại theo công dụng và ngữ pháp”. Điều này cho thấy mục đích giao tiếp của câu luôn gắn với những phương tiện hình thức nhất định. Ví dụ, tiêu đề tiếng Anh

“Why did negotiations stall?” vừa mang hình thức nghi vấn vừa có chức năng thu hút sự chú ý của người đọc; trong khi đó, tiêu đề tiếng Việt “Vì sao tiến trình đàm phán gặp trở ngại?” cũng sử dụng hình thức nghi vấn để định hướng tiếp nhận thông tin, song được xây dựng bằng những phương tiện ngôn ngữ riêng của tiếng Việt.

Ngoài ra, căn cứ vào thể của động từ, câu còn được phân chia thành câu chủ động và câu bị động. Trong tiếng Anh, có thể so sánh “The committee approved the proposal” (câu chủ động) với “The proposal was approved yesterday” (câu bị động). Trong tiếng Việt, các ví dụ độc lập như “Quốc hội thông qua dự luật mới” (câu chủ động) và “Dự luật mới được thông qua” (câu bị động) cho thấy sự khác biệt trong cách lựa chọn thể động từ nhằm nhấn mạnh chủ thể hành động hoặc kết quả của hành động.

Xuất phát từ đặc điểm thể loại của tiêu đề tin thời sự quốc tế trên báo mạng Anh – Việt, luận án này lựa chọn ba tiêu chí phân loại tiêu biểu để tiến hành khảo sát, bao gồm: (i) mục đích phát ngôn (câu tường thuật và câu nghi vấn), (ii) đặc điểm cấu tạo cú pháp (câu đơn và câu ghép), và (iii) thể của động từ (câu chủ động và câu bị động). Việc lựa chọn các tiêu chí này vừa đảm bảo tính khái quát về mặt hình thức ngôn ngữ, vừa phù hợp với yêu cầu phân tích chức năng thông tin và phong cách diễn đạt đặc thù của tiêu đề báo chí trong nghiên cứu đối chiếu.

1.3.3. Khung lí thuyết về ngữ dụng học

1.3.3.1. Nghĩa tường minh và nghĩa hàm ẩn

Nếu coi TĐ báo chí là một phát ngôn thì nghĩa của TĐ cần phải được đề cập đến, trước tiên là quan hệ giữa nội dung được nói ra và những điều được truyền báo (không được nói ra trong lời nói). Như vậy, một phát ngôn ngoài ý nghĩa được trực tiếp nói ra nhờ các yếu tố ngôn ngữ (kết cấu cú pháp, từ ngữ) sẽ còn nhiều ý nghĩa khác mà người thụ ngôn phải sử dụng các thao tác suy ý, dựa vào ngôn cảnh, ngữ cảnh, các quy tắc hành vi ngôn ngữ, và hội thoại mới hiểu hết được. Ý nghĩa trực tiếp mà một phát ngôn đem lại gọi là nghĩa tường minh, trong khi các ý nghĩa mà phải nhờ đến khả năng suy ý mới có thể nắm bắt được thì được gọi là nghĩa hàm ẩn [16, tr. 79]. Theo Trần Thị Thu Hiền [47, tr. 51] thì xét từ góc độ tri giác của người lập mã cũng như người giải mã và từ vị trí có tính chất cách biệt trên tuyến văn tự giữa

TĐ và phần còn lại của văn bản thì khả năng chứa đựng ý nghĩa hàm ẩn của TĐ là rất lớn. Ngoài ra, do quy luật hình thành của TĐ, do quy tắc cấu tạo ngắn gọn hàm súc của nó, khiến cho TĐ có khả năng chứa đựng nhiều tầng ý nghĩa hàm ẩn.

TĐ có ý nghĩa hàm ẩn là những TĐ mà ý nghĩa của nó không thể suy ra từ bề mặt hình thức của TĐ. Chúng được cấu tạo từ những ẩn dụ. Ẩn dụ không phải là kiểu so sánh trực tiếp như đối chiếu tu từ. Nhưng ở đây, đối tượng so sánh bị giấu đi, chỉ thấy cái so sánh. Do vậy, để có được sự hiệu quả, người viết cần phải đặt TĐ trong ba nhân tố là văn cảnh, lô-gic, và thói quen thẩm mỹ [46, tr. 54]. Đối với loại TĐ này, độc giả buộc phải liên tưởng, đi tìm ý nghĩa bị giấu đi. Những liên tưởng này có thể được khơi gợi từ phong cách ngôn ngữ, cách thức tổ chức TĐ cũng như từ sự hiểu biết của độc giả về thế giới tự nhiên và xã hội.

Nguyễn Thị Vân Đông [28, tr. 64] cho rằng phần lớn các TĐ bài báo đều mang ý nghĩa hàm ẩn. Khi đó, để hiểu được ý nghĩa TĐ, bước một cần phải giải mã phần nội dung trích dẫn, bước hai mới giải mã phần lời dẫn. Công thức cho quá trình giải mã này là: Ý nghĩa của TĐ = ý nghĩa lời trích + ý nghĩa lời dẫn. Và quan trọng nhất, Nguyễn Thị Vân Đông cho rằng để hiểu tường tận về TĐ báo chí dạng này, cần phải đặt nó trong mối quan hệ với phần còn lại của bài báo, tức là xem xét góc độ hướng ngoại của TĐ dạng câu trích dẫn. Bởi lẽ theo Cao Xuân Hạo [45, tr. 209] thì “một cái TĐ...xét về chức năng thông báo của nó cũng là một hướng chủ đề mà phần thuyết là cả bài văn” hay Brown và Yule [10, tr. 221] thì “TĐ như là một biểu thức khả dĩ của chủ đề”.

Nguyễn Thị Vân Đông [28, tr. 65] cũng đề cập tới mối quan hệ giữa người lập ngôn (lập mã) và người giải mã (thụ ngôn). Thông thường, người lập ngôn sẽ phụ thuộc khá nhiều vào người giải mã. Chính vì vậy việc trích dẫn cần tính tới khả năng tiếp nhận và giải mã thông tin của người đọc. Lời trích dẫn, theo Nguyễn Thị Vân Đông, là một hình thức dẫn ngữ. Đinh Trọng Lạc [61, tr. 222] đã nhận định “dẫn ngữ là một trong những phương thức gọi hàm ngôn buộc người thụ ngôn phải huy động vốn hiểu biết của mình.” Như vậy, bên giải mã cần phải có cùng trình độ với người lập mã để có thể hiểu được thông điệp của TĐ.

Xét đặc điểm chung của TĐ dạng tin TSQT, có lẽ phương thức hàm ẩn sẽ không thực sự phù hợp và được sử dụng nhiều. Tuy nhiên, luận án sẽ đưa ra những kết luận về tỉ lệ sử dụng thủ pháp này dựa trên những kết quả nghiên cứu việc tuân thủ phương châm hội thoại của Grice.

1.3.3.2. Các phương châm hội thoại của Grice

Grice [146] nhấn mạnh rằng ngôn ngữ không chỉ là một hệ thống ký hiệu đơn thuần mà còn là một cơ chế sáng tạo, linh hoạt, được vận hành dựa trên những nguyên tắc chung để đảm bảo giao tiếp khả thi và hiệu quả. Ông đã khái quát nguyên tắc *cộng tác* (cooperative principle) cùng bốn phương châm giao tiếp: *lượng* (quantity), *chất* (quality), *quan hệ* (relation), và *cách thức* (manner). Đây là những chuẩn mực ngữ dụng giúp người tham gia hội thoại vừa truyền đạt thông tin chính xác, vừa tạo lập và duy trì mối quan hệ xã hội dựa trên sự hợp tác. Điểm đặc sắc trong công trình của Grice là việc chỉ ra rằng giao tiếp không chỉ là trao đổi thông tin bề mặt, mà còn là quá trình kiến tạo hàm ý ngầm (implicature) – một tầng nghĩa vượt ra ngoài những gì được nói trực tiếp.

Trong nghiên cứu TĐ báo chí, đặc biệt là TĐ tin TSQT, có thể coi phóng viên/biên tập viên là “người nói” và độc giả là “người nghe” trong một “cuộc hội thoại bằng chữ viết”. Do đó, các phương châm hội thoại của Grice trở thành một khung lý thuyết hữu ích để giải thích cách thức tiêu đề được kiến tạo nhằm đạt hiệu quả giao tiếp tối ưu. Một tiêu đề “chuẩn mực” cần tuân thủ phương châm *lượng* (cung cấp vừa đủ thông tin cốt lõi), phương châm *chất* (đảm bảo tính xác thực của sự kiện), phương châm *quan hệ* (gắn với sự kiện thời sự đang được quan tâm), và phương châm *cách thức* (ngắn gọn, súc tích, tránh mơ hồ).

Tuy nhiên, thực tiễn báo chí, đặc biệt là báo mạng quốc tế, cho thấy TĐ không phải lúc nào cũng tuân thủ tuyệt đối các phương châm này. Trái lại, phóng viên và biên tập viên đôi khi cố ý vi phạm (violating) hoặc phá vỡ một cách tự nhiên (flouting) phương châm như một chiến lược ngữ dụng để tạo hiệu ứng truyền thông. Ví dụ, việc vi phạm phương châm *lượng* (cố tình rút gọn hoặc che giấu một phần thông tin) có thể khơi gợi sự tò mò, buộc độc giả phải đọc tiếp; hay vi phạm phương châm *chất*

(dùng lối nói cường điệu, ám chỉ) có thể làm tăng sức hấp dẫn và tính “giật gân”. Ngay cả phương châm quan hệ cũng có thể bị “bẻ cong” khi TĐ hướng sự chú ý vào một chi tiết phụ nhưng gợi liên tưởng đến vấn đề lớn hơn.

Trong lĩnh vực biên tập dịch TĐ tin TSQT từ tiếng Anh sang tiếng Việt, khung lý thuyết của Grice càng có ý nghĩa hơn. Một mặt, nó giúp lý giải sự khác biệt về lựa chọn ngôn ngữ và cách kiến tạo hàm ý giữa hai nền báo chí. Mặt khác, việc vận dụng lý thuyết phương châm hội thoại vào phân tích chiến lược dịch – biên tập tiêu đề (transediting) có thể cho thấy rõ ràng hơn cách mà người dịch/biên tập viên Việt Nam giữ, bỏ, thêm hay biến đổi các yếu tố ngôn ngữ và ngữ dụng, qua đó kiến tạo một thông điệp phù hợp với độc giả Việt Nam nhưng vẫn phản ánh tinh thần của bản tin quốc tế.

Nói cách khác, phân tích TĐ tin TSQT dưới góc nhìn các phương châm hội thoại của Grice không chỉ cho phép nhận diện đặc điểm kiến tạo ngữ dụng trong TĐ gốc, mà còn giúp khám phá chiến lược dịch và biên tập trong quá trình chuyển ngữ từ tiếng Anh sang tiếng Việt, nơi những sự tuân thủ hay vi phạm phương châm không phải là ngẫu nhiên, mà là những lựa chọn có tính toán nhằm đạt được hiệu quả truyền thông mong muốn.

1.3.3.3. Công thức 5W+H

Công thức 5W+H là một mô hình phổ biến và có giá trị nền tảng trong báo chí và nghiên cứu diễn ngôn, được sử dụng nhằm bảo đảm tính đầy đủ, rõ ràng và mạch lạc của thông tin. Công thức này bao gồm sáu yếu tố cơ bản: Who (ai), What (cái gì), When (khi nào), Where (ở đâu), Why (vì sao) và How (như thế nào). Mỗi yếu tố đại diện cho một phương diện thông tin thiết yếu, góp phần trả lời các câu hỏi cốt lõi liên quan đến một sự kiện hay hiện tượng được phản ánh trong văn bản báo chí.

Trong thực tiễn hoạt động báo chí, đặc biệt là trong tin thời sự, mô hình 5W+H được xem như một “khung thông tin chuẩn” giúp nhà báo tổ chức và lựa chọn nội dung cần truyền tải. Trong đó, What thường giữ vai trò trung tâm vì phản ánh bản chất sự kiện; Who, When và Where cung cấp bối cảnh và xác định phạm vi của sự kiện; còn Why và How góp phần làm rõ nguyên nhân, diễn biến và ý nghĩa của sự

kiện đối với người tiếp nhận. Tuy nhiên, do đặc thù của tiêu đề báo chí là tính ngắn gọn, súc tích và khả năng thu hút sự chú ý, không phải lúc nào cả sáu yếu tố này cũng được thể hiện đầy đủ trên bề mặt ngôn ngữ của tiêu đề.

Trong tiêu đề tin, các yếu tố của công thức 5W+H thường được lựa chọn có chủ đích và phân bố không đồng đều. Nhiều tiêu đề chỉ tập trung vào một hoặc hai yếu tố nổi bật, chẳng hạn Who + What hoặc What + Where, trong khi các yếu tố còn lại được ngầm hiểu hoặc triển khai chi tiết hơn trong phần nội dung bài viết. Chẳng hạn, tiêu đề *“Hội nghị thượng đỉnh diễn ra tại Geneva”* chủ yếu thể hiện hai yếu tố What và Where, còn các yếu tố khác như When hay Why được lược bỏ nhằm đảm bảo tính cô đọng. Ngược lại, các tiêu đề dạng câu hỏi như *“Vì sao đàm phán rơi vào bế tắc?”* lại làm nổi bật yếu tố Why, qua đó kích thích sự tò mò và định hướng cách tiếp nhận thông tin của người đọc.

Từ góc độ phân tích diễn ngôn, công thức 5W+H không chỉ là công cụ kỹ thuật của báo chí mà còn là cơ sở quan trọng để nhận diện chiến lược lựa chọn và tổ chức thông tin trong tiêu đề. Việc nhấn mạnh hay lược bỏ một số yếu tố trong 5W+H phản ánh chủ ý giao tiếp, định hướng dư luận và phong cách diễn đạt của cơ quan báo chí. Do đó, công thức này có ý nghĩa đặc biệt trong các nghiên cứu phân tích và đối chiếu tiêu đề tin thời sự, nhất là khi xem xét mối quan hệ giữa hình thức ngôn ngữ, chức năng thông tin và hiệu quả giao tiếp.

1.3.4. Khung lí thuyết diễn ngôn báo chí và ngôn ngữ học đối chiếu

1.3.4.1. Diễn ngôn báo chí

Diễn ngôn báo chí là một dạng diễn ngôn xã hội đặc thù, được hình thành trong bối cảnh truyền thông đại chúng và chịu sự chi phối đồng thời của mục đích thông tin, định hướng dư luận và các chuẩn mực nghề nghiệp báo chí. Không giống các dạng diễn ngôn thuần túy học thuật hay giao tiếp đời thường, diễn ngôn báo chí vừa phản ánh hiện thực xã hội, vừa tham gia kiến tạo hiện thực đó thông qua quá trình lựa chọn, tổ chức và diễn đạt thông tin. Do vậy, nghiên cứu diễn ngôn báo chí không chỉ dừng lại ở bình diện ngôn ngữ hình thức mà còn mở rộng sang các bình diện chức năng, ngữ dụng và xã hội.

Một đặc trưng nổi bật của diễn ngôn báo chí là tính thời sự và tính lựa chọn thông tin. Các sự kiện không được phản ánh một cách ngẫu nhiên mà được sàng lọc theo các tiêu chí như mức độ ảnh hưởng, tính mới, tính xung đột và giá trị tin tức. Quá trình lựa chọn này dẫn đến việc nhấn mạnh một số khía cạnh của sự kiện, trong khi các khía cạnh khác có thể bị lược bỏ hoặc làm mờ. Chính sự lựa chọn có chủ đích đó tạo nên tính định hướng của diễn ngôn báo chí.

Bên cạnh đó, diễn ngôn báo chí mang đậm tính kinh tế ngôn ngữ, đặc biệt thể hiện rõ trong tiêu đề tin. Tiêu đề thường có cấu trúc ngắn gọn, giản lược về cú pháp nhưng giàu hàm ý, tập trung truyền tải thông tin cốt lõi hoặc yếu tố gây chú ý. Việc sử dụng các cấu trúc đặc thù như câu tỉnh lược, danh hóa, bị động hóa hay câu nghi vấn cho thấy sự gắn kết chặt chẽ giữa hình thức ngôn ngữ và mục đích giao tiếp trong diễn ngôn báo chí.

Ngoài ra, diễn ngôn báo chí luôn vận hành trong mối quan hệ tương tác với người đọc. Thông tin không chỉ được cung cấp mà còn được tổ chức theo cách định hướng cách hiểu, cách đánh giá và phản ứng của công chúng. Từ góc độ này, diễn ngôn báo chí có thể được xem là một hình thức hành động xã hội, trong đó ngôn ngữ đóng vai trò trung tâm trong việc kiến tạo ý nghĩa, thái độ và lập trường.

Trong diễn ngôn báo chí, TĐ giữ vai trò là điểm khởi đầu của quá trình tiếp nhận thông tin và là bộ phận thể hiện tập trung nhất các đặc trưng diễn ngôn. Thông qua việc lựa chọn từ ngữ, cấu trúc cú pháp và chiến lược nhấn mạnh thông tin, TĐ không chỉ tóm lược nội dung cốt lõi của bản tin mà còn định hướng cách hiểu và thái độ của người đọc đối với sự kiện được phản ánh. Do đó, TĐ có thể được xem là nơi hội tụ rõ nét nhất mối quan hệ giữa hình thức ngôn ngữ, chức năng thông tin và ý đồ giao tiếp trong diễn ngôn báo chí. Chính vai trò này khiến TĐ trở thành đối tượng khảo sát quan trọng trong các nghiên cứu phân tích diễn ngôn, đặc biệt là nghiên cứu TĐ tin TSQT.

1.3.4.2. Ngôn ngữ học đối chiếu

Ngôn ngữ học đối chiếu là hướng nghiên cứu nhằm so sánh một cách có hệ thống hai hay nhiều ngôn ngữ để xác định những điểm tương đồng và khác biệt giữa

chúng trên các bình diện như từ vựng, cú pháp, ngữ nghĩa và ngữ dụng. Khác với việc so sánh rời rạc từng hiện tượng ngôn ngữ, ngôn ngữ học đối chiếu đặt các đơn vị ngôn ngữ trong mối quan hệ tương ứng, từ đó làm rõ cách thức mỗi ngôn ngữ tổ chức và biểu đạt cùng một nội dung thông tin.

Trong khuôn khổ luận án này, ngôn ngữ học đối chiếu được vận dụng để phân tích và so sánh TĐ tin TSQT trên báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt. Mặc dù cùng phản ánh một sự kiện, tiêu đề trong hai ngôn ngữ thường khác nhau về độ dài, cấu trúc cú pháp, cách lựa chọn từ ngữ và chiến lược nhấn mạnh thông tin. Việc tiếp cận theo hướng đối chiếu giúp luận án nhận diện một cách có cơ sở khoa học các đặc điểm kiến tạo tiêu đề trong hai ngôn ngữ, đồng thời lý giải những khác biệt đó trong mối liên hệ giữa hình thức ngôn ngữ và chức năng giao tiếp. Trên cơ sở này, ngôn ngữ học đối chiếu không chỉ đóng vai trò là công cụ so sánh mà còn là nền tảng lý luận để đề xuất các nhận xét và gợi ý mang tính ứng dụng trong phân tích diễn ngôn báo chí và thực hành dịch tiêu đề Anh – Việt.

1.3.5. Khung đối chiếu của luận án

1.3.5.1. Đặc điểm kiến tạo tiêu đề và các bình diện nghiên cứu của luận án

Đặc điểm kiến tạo TĐ báo chí là tập hợp các thủ pháp ngôn ngữ và tu từ được nhà báo/biên tập viên vận dụng khi xây dựng tiêu đề nhằm không chỉ tóm lược thông tin sự kiện mà còn định hướng cách nhìn, gợi ý diễn giải, và tạo khung tiếp nhận cho độc giả [137, tr. 46]. Đây là sự kết hợp giữa việc lựa chọn, nhấn mạnh, và tổ chức thông tin với dụng ý tác động đến nhận thức, thái độ hoặc cảm xúc xã hội. Đặc điểm kiến tạo tiêu đề báo chí là cách thức nhà báo sử dụng ngôn ngữ, cấu trúc và hàm ý trong tiêu đề nhằm định khung sự kiện, nhấn mạnh một số khía cạnh, và định hướng độc giả đến cách hiểu hoặc thái độ nhất định.

Xuất phát từ định nghĩa trên, có thể khẳng định rằng đặc điểm kiến tạo TĐ báo chí là sự lựa chọn, tổ chức và nhấn mạnh thông tin với mục đích định hướng nhận thức, cảm xúc và thái độ của độc giả. Trên cơ sở đó, luận án triển khai khảo sát đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT trên các bình diện hình thức, cú pháp và ngữ dụng. Đây là những bình diện cơ bản, bao quát cả bề mặt ngôn ngữ lẫn chức năng giao tiếp.

Hình thức cho thấy cách trình bày TĐ trên văn bản (188, tr.98), **cú pháp** phản ánh hệ thống ngôn ngữ đặc thù của “headlinese” [164, tr. 211], còn **ngữ dụng** lý giải chức năng tối ưu hóa thông tin và định hướng tiếp nhận của độc giả [135, tr 67]. Sự kết hợp này tạo thành một khung phân tích toàn diện, gắn bó hữu cơ với nội hàm khái niệm đặc điểm kiến tạo, đồng thời tạo nền tảng cho việc đối chiếu trong phạm vi nghiên cứu của luận án.

1.3.5.2 Nguyên tắc, phương pháp, và khung đối chiếu của luận án

a) Nguyên tắc đối chiếu của luận án

Để bảo đảm tính khoa học và gắn kết giữa phân tích lý thuyết với ứng dụng thực tiễn, luận án vận dụng và đáp ứng năm nguyên tắc đối chiếu sau:

(1) Đồng nhất: Luận án chỉ tập trung vào một đơn vị duy nhất là TĐ tin TSQT. Cách tiếp cận này giúp làm rõ các đặc điểm kiến tạo TĐ được triển khai ngay trong cấu trúc bề mặt ngắn gọn của tiêu đề TSQT.

(2) Hệ thống: Các TĐ được đặt trong ngữ cảnh thể loại báo chí là tin TSQT báo mạng Anh – Việt để chỉ ra cách mỗi loại hình báo chí lựa chọn đặc điểm kiến tạo khác nhau.

(3) Đa bình diện: Đối chiếu không dừng ở phương diện hình thức, cú pháp mà còn mở rộng sang ngữ dụng. Nhờ đó, luận án chỉ ra cách thức báo chí Anh – Việt triển khai đặc điểm kiến tạo không chỉ qua bề mặt, cấu trúc mà còn qua lựa chọn từ ngữ và giọng điệu, tác động trực tiếp đến cách tiếp nhận.

(4) Mục đích: Kết quả đối chiếu được định hướng ứng dụng cho kiến tạo TĐ tin TSQT. Đây cũng là điểm nhấn thực tiễn của luận án: không chỉ đối chiếu để thấy khác biệt về đặc điểm kiến tạo, mà còn đưa ra gợi ý biên tập dịch phục vụ hoạt động kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt nói riêng.

(5) Phi lịch sử: Luận án lựa chọn cách tiếp cận đồng đại, tập trung vào tiêu đề hiện nay thay vì truy nguyên sự hình thành trong lịch sử. Điều này cho phép phân tích đặc điểm kiến tạo trong bối cảnh báo chí trực tuyến toàn cầu hóa, phù hợp với mục tiêu nghiên cứu về đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT đương đại.

Tóm lại, năm nguyên tắc trên không chỉ mang tính phương pháp luận mà còn được vận dụng nhất quán trong toàn bộ quá trình đối chiếu, nhờ đó làm nổi bật được đặc điểm kiến tạo TĐ trên nhiều bình diện khác nhau.

b) Phương pháp đối chiếu của luận án

Trong ngôn ngữ học đối chiếu, nhiều phương pháp khác nhau đã được vận dụng nhằm khảo sát sự tương đồng và khác biệt giữa các ngôn ngữ. Phương pháp *đối chiếu song song* (parallel comparison) tập trung đối chiếu trực tiếp các đơn vị ngôn ngữ ở hai ngôn ngữ như âm vị, từ vựng, cú pháp. Phương pháp *đối chiếu ngữ liệu* (corpus-based contrastive analysis) khai thác kho dữ liệu song song hoặc tương đương để phân tích tần suất và mô hình sử dụng. Trong khi đó, phương pháp *đối chiếu loại hình* (typological contrast) dựa trên đặc trưng loại hình học để giải thích sự khác biệt. Đặc biệt, các phương pháp *đối chiếu qua dịch* (translation-based method) và *đối chiếu chức năng – ngữ dụng* (functional–pragmatic contrast) ngày càng được coi trọng, bởi chúng chú ý đến sự tương ứng ngữ nghĩa, và vai trò của ngữ cảnh giao tiếp trong việc thực hiện hành động lời nói. Bên cạnh đó, phương pháp *đối chiếu tương đồng – khác biệt* (similarity–difference analysis) tập trung nhận diện những điểm giống và khác nhau giữa hai ngôn ngữ.

Xuất phát từ mục tiêu nghiên cứu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, luận án lựa chọn kết hợp ba phương pháp đối chiếu chính: (i) đối chiếu *tương đồng – khác biệt* để hệ thống hóa những điểm giống và khác trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, (ii) đối chiếu *chức năng – ngữ dụng* để phân tích cách thức TĐ thực hiện chức năng thông báo, thu hút, định khung thông tin trong hai ngôn ngữ, và (iii) đối chiếu qua *biên tập dịch* (trans-editing-based comparison) để làm rõ những biến đổi trong quá trình chuyển ngữ TĐ.

c) Khung đối chiếu

Dựa trên các nguyên tắc và phương pháp đã nêu, khung đối chiếu của luận án được thiết kế nhằm kết hợp cả chiều rộng (đa bình diện) và chiều sâu (ngữ dụng – chức năng). Cụ thể, khung này gồm ba trục phân tích chính:

(1) Trục hình thức – cú pháp: khảo sát độ dài, cấu trúc ngữ pháp, mô hình cú pháp điển hình (câu rút gọn, đảo ngữ, cấu trúc đề – thuyết) trong TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt.

(2) Trục ngữ dụng: phân tích cách tiêu đề thực hiện chức năng thông báo, thu hút, định khung thông tin, cũng như giọng điệu và lựa chọn từ ngữ để tạo hiệu ứng tiếp nhận.

(3) Trục biên tập dịch: làm rõ các thao tác lược bỏ, bổ sung, tái cấu trúc trong quá trình chuyển ngữ TĐ, từ đó chỉ ra đặc điểm kiến tạo đặc thù của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt.

Ba trục này vận hành và bổ trợ cho nhau: đối chiếu tương đồng – khác biệt cung cấp bức tranh toàn diện về đặc điểm kiến tạo trên nhiều bình diện; đối chiếu chức năng – ngữ dụng chỉ rõ điểm giống và khác biệt trong chiến lược thu hút độc giả; đối chiếu qua biên tập dịch cho thấy quá trình điều chỉnh để đáp ứng yêu cầu thực tế. Nhờ vậy, khung đối chiếu không chỉ hệ thống hóa đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên nhiều bình diện mà còn kết nối trực tiếp phân tích lý thuyết với ứng dụng thực tiễn trong dịch và biên tập báo chí.

1.4. Tiểu kết chương 1

Chương 1 đã khái quát tình hình nghiên cứu về TĐ báo chí nói chung và TĐ tin TSQT báo mạng nói riêng, qua đó cho thấy vấn đề nghiên cứu tuy đã được đề cập ở nhiều bình diện nhưng vẫn còn khoảng trống cần tiếp tục khai thác. Bên cạnh việc điểm lại các công trình đi trước, chương này đã làm rõ hệ thống khái niệm liên quan như: TĐ báo chí, báo mạng và TĐ báo mạng, tin quốc tế và TĐ tin TSQT. Đây chính là nền tảng lý thuyết giúp xác định rõ đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án.

Ngoài ra, chương 1 cũng đã lựa chọn và giới thiệu một số vấn đề lý luận then chốt, bao gồm: ngôn ngữ học đối chiếu, lý thuyết phong cách thể loại, lý thuyết giá trị bản tin, lý thuyết định khung và tâm lý tiếp nhận, lý thuyết biên tập dịch, cùng các phương châm hội thoại của Grice. Việc vận dụng những lý thuyết này không chỉ tạo cơ sở phân tích đa chiều mà còn bảo đảm sự kết nối giữa lý thuyết và thực tiễn. Song song với đó, luận án xác định ba bình diện nghiên cứu trọng tâm là hình thức, cú pháp

và ngữ dụng để từ đó có thể khảo sát toàn diện và đối chiếu các đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT Anh – Việt.

Đặc biệt, chương 1 đã xác lập khung đối chiếu cho toàn bộ nghiên cứu, gồm: (i) các nguyên tắc đối chiếu bảo đảm tính đồng nhất, hệ thống, đa bình diện, định hướng ứng dụng và tiếp cận đồng đại; (ii) các phương pháp đối chiếu, trong đó nhấn mạnh ba hướng chính là đối chiếu tương đồng – khác biệt, đối chiếu chức năng – ngữ dụng và đối chiếu qua dịch biên tập; (iii) định hình khung phân tích cụ thể cho TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt.

CHƯƠNG 2: ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM KIẾN TẠO TIÊU ĐỀ TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH-VIỆT TRÊN BÌNH DIỆN HÌNH THỨC VÀ CÚ PHÁP

2.1. Dẫn nhập

Chương 2 tập trung phân tích và đối chiếu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện hình thức và cú pháp. Đây là hai phương diện cơ bản, phản ánh cách thức TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt tổ chức bề mặt văn bản nhằm phát huy tối đa vai trò, chức năng của mình.

Trên bình diện hình thức, phân tích đi vào các yếu tố trình bày như kỹ thuật viết tắt, giãn cách, ngắt dòng, cách sử dụng dấu hiệu hình thức (A:B, A-B), và dung lượng TĐ.

Trên bình diện cú pháp, khảo sát tập trung vào cấu tạo của TĐ tin TSQT từ cấp độ từ, cụm từ đến câu, xét theo mục đích giao tiếp, cấu trúc cú pháp và thể của câu, qua đó chỉ ra sự khác biệt trong cách TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt khai thác chiến lược cú pháp để truyền tải thông tin.

Phân tích hai bình diện hình thức và cú pháp không chỉ giúp nhận diện cấu trúc bề mặt của tiêu đề TSQT, mà còn cung cấp cơ sở để lý giải cơ chế kiến tạo nghĩa – một khía cạnh sẽ được luận án đi sâu ở Chương 3.

2.2. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo về mặt hình thức tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh – Việt

Theo quan điểm của Diệp Quang Ban [6, tr. 121], bình diện hình thức là nơi “ngôn ngữ hiển lộ qua các yếu tố cấu trúc và phương tiện biểu đạt cụ thể”, phản ánh cách thức tổ chức cú pháp của phát ngôn. Kế thừa quan niệm này, phần nghiên cứu dưới đây tập trung vào việc mô tả và đối chiếu các phương tiện hình thức mà báo mạng Anh – Việt sử dụng trong việc kiến tạo TĐ tin TSQT, bao gồm cấu trúc câu, viết tắt, các yếu tố đồ họa, và dung lượng.

2.2.1. Nhận diện tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt

TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt được nhận diện dựa trên ba nhóm tiêu chí chính:

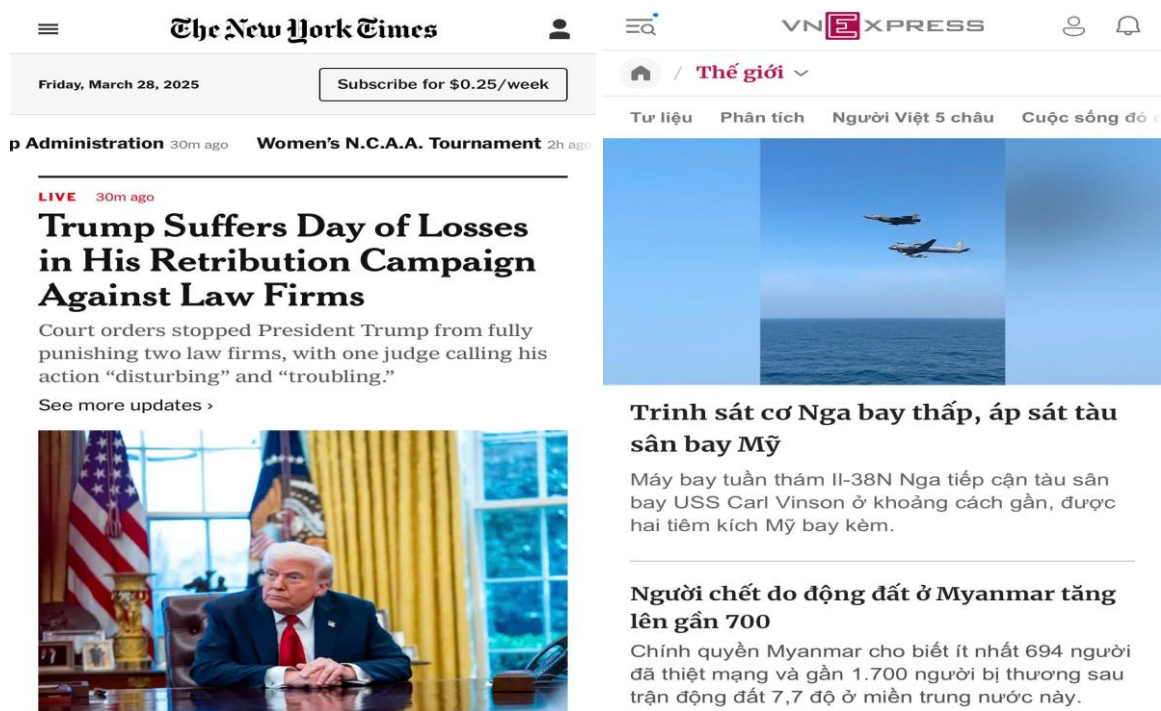
Về cấu trúc: Tồn tại dưới dạng tiêu đề độc lập, không phân tầng thượng đề – hạ đề, không có tiêu đề phụ hay tiêu đề chùm; mỗi tiêu đề đảm nhiệm đồng thời chức năng định danh sự kiện và dẫn nhập nội dung.

Về hình thức ngôn ngữ: Có xu hướng ngắn gọn, nén thông tin, hình thức trình bày nổi bật; một số tiêu đề được gắn nhãn (như Exclusive, Thế giới 24h, Tin vắn) nhằm phân loại tin và tăng tính hấp dẫn.

Về nội dung ngữ nghĩa: Thể hiện tính thời sự cao, thông tin được chọn lọc theo giá trị tin, đồng thời định hướng tiếp nhận và khơi gợi sự chú ý của độc giả thông qua mức độ hàm ý và nhấn mạnh.

TĐ báo chí truyền thống thường có cấu trúc gồm *thượng đề* (sur titre), *tiêu đề* (titre) và *hạ đề* (sous – titre) và có thể được phân loại thành *tiêu đề chính – tiêu đề phụ*, *tiêu đề chung + tiêu đề bộ phận* (còn gọi là *tiêu đề chùm*), *tiêu đề có tính chất phân cách*, hoặc *tiêu đề zero* v.v.

Tuy nhiên, cấu trúc TĐ hiện nay có phần linh hoạt hơn khi chỉ giữ lại phần TĐ. Trong khối ngữ liệu tiêu đề tin quốc tế mà chúng tôi phân tích, không có tiêu đề nào có cấu trúc đầy đủ gồm thượng đề, tiêu đề, và hạ đề. Nói cách khác, TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt luôn tồn tại ở dạng tiêu đề riêng lẻ (tiêu đề độc lập), không có tiêu đề chính, tiêu đề phụ, tiêu đề chùm hay tiêu đề zero.

Hình 2.1: Ảnh chụp màn hình mục tin TSQT trên báo The New York Times (ngày 28/3/2025) và Vnexpress (ngày 29/3/2025)

Hình 2.1. cho thấy TĐ tin TSQT của hai tờ báo này đều ở dạng đề độc lập. Tuy nhiên, để thu hút độc giả và nêu bật vai trò của nội dung bài báo, một số trang báo mạng nước ngoài gắn thêm nội dung “Exclusive/Tin độc quyền” trước mỗi tiêu đề bài báo. Ví dụ:

CNN Exclusive: South Korea doesn’t need nuclear weapons to face the North, prime minister says (CNN, 2023)

(CNN Độc quyền: Hàn Quốc không cần vũ khí hạt nhân để đối phó với Bắc Triều Tiên, Thủ tướng nước này nói)

Exclusive: G20 to endorse deal on global minimum corporate tax -draft (Reuters, 2021)

(Độc quyền: G20 sẽ phê duyệt thỏa thuận về thuế doanh nghiệp tối thiểu toàn cầu - dự thảo)

Exclusive: U.S. postpones summit with ASEAN leaders amid coronavirus fears-sources (Reuters, 2020)

(Độc quyền: Hoa Kỳ hoãn hội nghị thượng đỉnh với các nhà lãnh đạo ASEAN vì lo ngại về vi-rút corona-nguồn tin)

Tương tự, một số tờ báo tiếng Việt cũng gắn thêm nhãn “**Thế giới 24H**” hay “**Tin vắn**” trước mỗi tiêu đề nhằm mục đích phân loại tin và thu hút độc giả. Ví dụ:

Thế giới 24h: Tổng thống Trump mất dần kiên nhẫn với việc hòa giải Nga-Ukraine (Tiền phong, 2025)

Tin vắn Thể thao 17/4: Đội trưởng Man Utd bị lăng mạ trên mạng xã hội (Vnexpress, 2020)

Qua những ví dụ trên, có thể nhận thấy xu hướng gắn nhãn trong TĐ tin TSQT ở cả báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt (1% trong tiếng Anh, 0.6% trong tiếng Việt). Việc thêm các cụm từ như “*Exclusive*”, “*Thế giới 24h*”, “*Tin vắn*” không chỉ đóng vai trò định danh, phân loại thông tin mà còn là thủ pháp truyền thông nhằm tăng tính hấp dẫn, tạo dấu ấn tin nóng và khơi gợi sự chú ý của độc giả. Điều này cho thấy TĐ báo chí hiện đại không đơn thuần là tóm lược nội dung mà đã trở thành một công cụ mang tính chiến lược, góp phần gia tăng mức độ lan tỏa và khả năng tiếp nhận của công chúng.

2.2.2. Đặc điểm trình bày

2.2.2.1. Kỹ thuật trình bày

Nhờ sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ, các trang báo mạng đều khai thác triệt để yếu tố kỹ thuật trong xây dựng TĐ nói chung, TĐ tin TSQT nói riêng. Có thể nhận thấy sự tương đồng trong TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt là ở chỗ cả hai đều in đậm TĐ với cỡ chữ lớn hơn so với cỡ chữ của nội dung bài báo, đi kèm phần lời dẫn (sa-pô), hình ảnh (image), vi-đi-ô (video) hoặc âm thanh (podcast). Ví dụ, trên báo Vnexpress, TĐ tin TSQT được in đậm, cỡ chữ **13,5**; nội dung bài báo sử dụng cỡ chữ **10.5**. Tương tự, TĐ tin TSQT trên trang báo mạng CNN cũng được in đậm, sử dụng cỡ chữ **13,5** so với cỡ chữ **10,5** của nội dung bài báo.

Đáng chú ý là với báo in, TĐ thường được in với cỡ chữ lớn hơn rất nhiều so với cỡ chữ của nội dung bài báo. Đặc điểm này có thể xuất phát từ việc một trang báo in thường xuất hiện toàn bộ nội dung bài báo, khiến người đọc rối mắt, nên mặc dù không gian bị hạn chế, báo in vẫn phải dành một không gian nhất định để in đậm và lớn TĐ nhằm tạo tính thẩm mỹ, thu hút sự chú ý của độc giả.

2.2.2.2. *Viết tắt*

Việc sử dụng các ký hiệu nhằm giảm tới mức tối đa độ dài TĐ đặt ra yêu cầu phải rút ngắn độ dài của các đơn vị mang tin tối thiểu, còn được gọi là viết tắt hay tắt tở. Viết tắt có thể được xem là một trong những chiến lược kiến tạo hình thức phổ biến và hiệu quả nhất trong TĐ tin TSQT, góp phần đảm bảo được tính tiết kiệm trong ngôn ngữ (linguistic economy) và tính cô đọng thông tin. Dương Văn Quảng [82] nhận định chữ viết tắt “*được coi là một ứng xử văn hóa rất thông minh của loài người*”. Hơn nữa, theo Nguyễn Ngọc Trâm [112] thì “*viết tắt chỉ tác động tới bình diện chính tả của ngôn từ..., cho nên nội dung mà dạng tắt truyền đạt là hoàn toàn nguyên vẹn, chính xác*”.

Viết tắt được sử dụng trong cả văn nói, văn viết với nhiều phương thức rút gọn khác nhau. Viết tắt có những đặc điểm sau: (1) phản ánh tính tiết kiệm trong sử dụng ngôn ngữ, tức là hạn chế tới mức tối đa độ dài văn bản mà vẫn truyền tải đầy đủ ý nghĩa; (2) viết tắt trở thành một xu thế chung, xuất hiện ở nhiều ngôn ngữ khác nhau; (3) viết tắt giúp làm tăng hiệu quả truyền tải thông tin, tạo diện mạo mới cho văn bản nói chung, tiêu đề văn bản nói riêng; (4) viết tắt giúp làm phong phú thêm cho kho tàng từ vựng của các ngôn ngữ.

Có thể chia viết tắt theo nhiều dạng khác nhau như sau:

- Dạng tắt chữ viết: sử dụng chữ cái đầu của mỗi từ trong tập hợp từ. Ví dụ: *TPHCM = Thành phố Hồ Chí Minh, WB = World Bank, US = United States* v.v.

- Dạng viết tắt từ vựng: Có chức năng định danh, trong nhiều trường hợp có thể kết hợp chữ cái đầu với một nguyên âm phía sau, coi đó là một đơn vị từ vựng. Ví dụ: **Fed Chair Powell says interest rates are ‘likely to be higher’ than previously anticipated** (CNBC, 2023)

(Chủ tịch **Fed** (*Federal Reserve System: Cục Dự trữ Liên bang Mỹ*) Powell cho biết lãi suất "có khả năng cao hơn" so với dự đoán trước đây)

- Ngoài ra, có thể chia dạng viết tắt theo nguồn: nguồn nội sinh (tiếng Việt) và nguồn ngoại sinh (tiếng nước ngoài). Ví dụ:

Nguồn nội sinh:

LHQ kêu gọi Taliban gỡ lệnh cấm với phụ nữ (Vnexpress, 2022)

(LHQ = *Liên Hợp Quốc*)

Nguồn ngoại sinh:

Can **NATO** survive without the United States? (CNN, 2025)

(Liệu **NATO** (*North Atlantic Treaty Organization - Khối hiệp ước Bắc Đại Tây Dương*) có thể tồn tại mà không có Mỹ?)

Kết quả phân tích cho thấy, khối ngữ liệu TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh sử dụng **277** kí hiệu viết tắt, trong khi TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có **164** kí hiệu viết tắt. Đây là một chênh lệch khá lớn, phần nào phản ánh đặc điểm kiến tạo TĐ giữa hai ngôn ngữ trên bình diện hình thức, và có thể được lí giải như sau:

Thứ nhất, trong bối cảnh truyền thông quốc tế, nhiều tổ chức, thiết chế và khái niệm đã được chuẩn hóa dưới dạng viết tắt tiếng Anh, trở thành phương tiện ngôn ngữ mang tính toàn cầu, điển hình như UN (*Liên Hiệp Quốc*), NATO (*Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương*), WHO (*Tổ chức Y tế Thế giới*), WTO (*Tổ chức Thương mại Thế giới*), GDP (*Tổng thu nhập quốc nội*), AI (*Trí tuệ nhân tạo*). Độc giả ở nhiều quốc gia, đặc biệt trong cộng đồng sử dụng tiếng Anh, vốn đã quen thuộc với các dạng viết tắt và có khả năng tiếp nhận nhanh chóng mà không cần giải thích. Nhờ mức độ quốc tế hóa cao, việc sử dụng viết tắt trong TĐ tin TSQT tiếng Anh giúp tiết kiệm dung lượng tiêu đề mà không làm suy giảm hiệu quả tiếp nhận thông tin của công chúng toàn cầu.

Thứ hai, tại Việt Nam, phạm vi nhận diện và sử dụng các viết tắt quốc tế trong công chúng phổ thông còn hạn chế, chủ yếu dừng ở một số trường hợp nổi bật như NATO, WHO, WTO hay AI. Các dạng viết tắt nội địa hóa sang tiếng Việt (như LHQ, NATO) lại ít được sử dụng rộng rãi ngoài phạm vi chuyên ngành, dẫn tới việc đa số

độc giả dễ tiếp cận hơn khi báo chí trình bày đầy đủ, chẳng hạn “*Liên Hợp Quốc cảnh báo nạn đói*” thay vì “*LHQ cảnh báo nạn đói*”. Như vậy, trong khi độc giả quốc tế có mức độ hiểu biết rộng rãi hơn về các thuật ngữ quốc tế, TĐ tin TSQT tiếng Việt lại buộc phải ưu tiên tính phổ cập nhằm đảm bảo hiệu quả truyền thông và tránh gây khó hiểu cho một bộ phận công chúng. Ví dụ:

The US is experiencing its largest summer Covid wave in at least two years (CNN, 2024)

Mỹ chứng kiến làn sóng Covid-19 mùa hè lớn nhất 2 năm (Dân trí, 2024)

- Trong cặp TĐ trên, **US** trong TĐ tiếng Anh được viết đầy đủ trong TĐ tiếng Việt là **Mỹ**.

Trump asks if Lee Harvey Oswald was helped in assassinating JFK (Reuters, 2025)

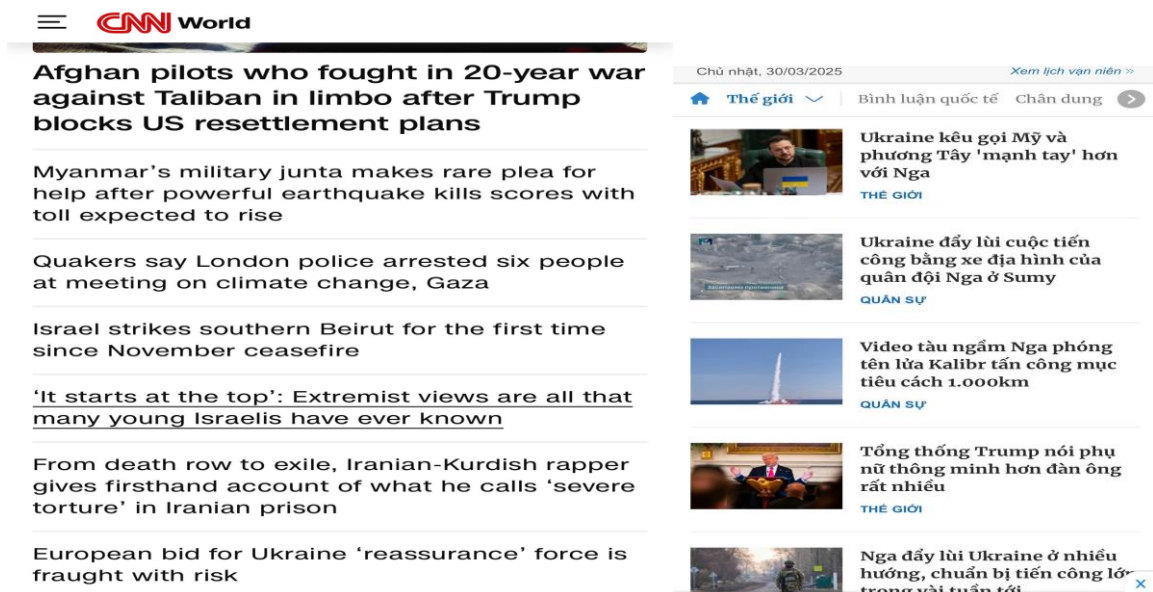
Ông Trump nghi kẻ ám sát tổng thống Kennedy có đồng phạm (Vnexpress, 2025)

- Tương tự, **JFK** trong TĐ tiếng Anh được viết đầy đủ là **Kennedy** trong TĐ tiếng Việt.

Tóm lại, viết tắt là một đặc điểm kiến tạo mang tính phổ quát trong TĐ tin TSQT, được cả tiếng Anh và tiếng Việt khai thác nhằm rút gọn dung lượng và gia tăng tính cô đọng. Tuy nhiên, sự khác biệt nằm ở mức độ và phạm vi sử dụng: trong khi TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh tận dụng viết tắt như một công cụ quen thuộc, gắn liền với quá trình quốc tế hóa của thuật ngữ và thói quen tiếp nhận của độc giả toàn cầu, thì TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt chỉ sử dụng viết tắt một cách chọn lọc, chủ yếu với các từ viết tắt quốc tế đã phổ biến, đồng thời vẫn ưu tiên cách diễn đạt đầy đủ để đảm bảo tính phổ cập. Điều này cho thấy, viết tắt vừa là điểm tương đồng trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, vừa phản ánh sự khác biệt văn hóa – ngôn ngữ và đối tượng tiếp nhận của hai nền báo chí.

2.2.2.3. Ngắt dòng

Việc ngắt dòng trong TĐ báo mạng không chỉ có chức năng thẩm mỹ mà còn mang chức năng ngữ nghĩa: nó định hướng quá trình xử lý thông tin của độc giả và điều tiết nhịp đọc (reading rhythm). TĐ tin TSQT cũng thường sử dụng thủ pháp này.

Hình 2.2. Ảnh chụp màn hình mục TĐ tin TSQT báo CNN và Vietnamnet ngày 30/3/2025)

Tuy nhiên, khi ngắt dòng sai vị trí, hiệu ứng nhận thức có thể bị đảo ngược, làm giảm khả năng hiểu và giảm tính chuyên nghiệp của TĐ.

Hãy xem xét một số ví dụ minh họa từ **Hình 2.2.:**

- Ukraine đẩy lùi cuộc tiến
công bằng xe địa hình của
quân đội Nga ở Sumy.
- Tổng thống Mỹ nói phụ
nữ thông minh hơn đàn ông
rất nhiều.

Có thể cân nhắc điều chỉnh ngắt dòng lại như sau để tăng tính TĐ trở nên chuyên nghiệp hơn:

- Ukraine đẩy lùi cuộc tiến công
bằng xe địa hình
của quân đội Nga ở Sumy.
- hay:

**- Tổng thống Mỹ nói phụ nữ
thông minh hơn đàn ông
rất nhiều.**

Quan sát một số TĐ tin TSQT trên báo mạng Anh – Việt, dễ dàng nhận thấy rằng TĐ tin TSQT có tỉ lệ ngắt dòng không hợp lí nhiều hơn hẳn so với TĐ tiếng Anh. Kết quả khảo sát cho thấy hiện tượng này xuất hiện với tỉ lệ khá lớn: **15,9%** trong TĐ tiếng Việt, trong khi tỉ lệ này ở TĐ tin TSQT tiếng Anh chỉ chiếm **1.6%**. Việc ngắt dòng thiếu hợp lí có thể phá vỡ cấu trúc cụm từ, làm sai lệch ngữ nghĩa, gây hiểu lầm, đồng thời khiến TĐ mất đi sự trang nhã và tính chuyên nghiệp vốn có, từ đó làm giảm khả năng tiếp nhận thông tin của độc giả. Hiện tượng này có thể được lí giải bởi một số nguyên nhân như sau:

Thứ nhất, tiếng Việt có nhiều từ ghép không dùng dấu nối hoặc dấu cách như tiếng Anh, và hiện vẫn chưa có quy ước rõ ràng trong việc đánh dấu biên giới từ ghép. Điều này khiến việc dàn trang dễ dẫn tới ngắt dòng sai vị trí. Trong khi đó, tiếng Anh thường sử dụng dấu nối (hyphen) hoặc viết liền không cách (*high-speed, well-known, breakthrough*), nhờ vậy ranh giới từ dễ xác định hơn trong quá trình hiển thị văn bản [82].

Thứ hai, sự khác biệt còn đến từ nguyên tắc trình bày và công cụ dàn trang. Các hệ thống quản trị nội dung (*content management system – CMS*) [(Nguyễn Văn Quảng, 2008; Jackson & Amvela, 2021)] của báo điện tử Việt Nam hiện nay chưa thực sự tối ưu hóa cho tiếng Việt trong thao tác ngắt dòng và căn chỉnh văn bản. Một số tòa soạn vẫn thực hiện dàn trang thủ công hoặc không có đội ngũ biên tập hiển thị chuyên biệt. Ngược lại, nhiều tờ báo phương Tây sử dụng phần mềm xử lý ngôn ngữ tự nhiên để đảm bảo ngắt dòng theo cấu trúc ngữ pháp, tức là giữ trọn cụm từ trên cùng một dòng.

2.2.2.4. Sử dụng cấu trúc A:B, A-B

Đây chính là cấu trúc theo kiểu phân đề và thuyết (A là phân đề, B là phần thuyết) trong TĐ báo chí, nhằm nhấn mạnh và nêu bật những thông tin có quan hệ với nhau nhưng lại có thể đứng phân lập. Cấu trúc này giúp TĐ rút ngắn về mặt hình thức, nhưng vẫn giữ hiệu quả truyền đạt thông tin. Dấu hai chấm (:) và dấu gạch nối

(-) được dùng để báo hiệu cho bộ phận câu đi sau để giải thích, thuyết minh cho phần đứng trước đó hay còn có tác dụng làm gọn TĐ (trong trường hợp có chức năng như từ là) [92]. Kiểu cấu trúc này thường mang tính chất thông báo, miêu tả, liệt kê, giải thích v.v. Ví dụ:

Ferdinand: 'Man City chỉ ngại Bayern và Napoli' (Vnexpress, 2023)

(Ferdinand nói: 'Man City chỉ ngại Bayern và Napoli.' (giải thích)

Trump: Protector of women or predator? (The New York Times, 2024)

(Trump: kẻ bảo vệ hay săn lùng phụ nữ?) (miêu tả)

Giáo hoàng Francis - người nhiệt thành ủng hộ nghệ thuật (Vnexpress, 2025) (miêu tả)

HLV Moriyasu: “Nhật Bản sẽ trở lại mạnh mẽ hơn” (Nhân dân, 2022) (giải thích)

Tuy được đánh giá là một thủ pháp ngôn ngữ hiệu quả trong việc rút gọn hình thức và tăng tính liên kết thông tin trong tiêu đề, kiểu cấu trúc phân tách bằng dấu hai chấm và dấu gạch nối lại xuất hiện với tần suất rất khác biệt giữa hai ngôn ngữ. Dữ liệu khảo sát cho thấy chỉ **5,1%** TĐ tiếng Việt sử dụng kiểu cấu trúc này, trong khi con số này ở tiếng Anh là **11,9%**. Điều này phản ánh sự chênh lệch về mặt thói quen diễn đạt và cơ chế tổ chức thông tin giữa hai nền báo chí. TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh có xu hướng sử dụng cấu trúc A:B, A-B để tạo sự hấp dẫn, gợi mở và cô đọng thông tin, trong khi báo chí tiếng Việt vẫn thiên về lối diễn đạt tuyến tính, ít phân mảnh. Khoảng cách về tỉ lệ này cũng là gợi ý quan trọng cho việc nâng cao khả năng mô hình hóa thông tin của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt.

2.2.2.5. Dung lượng TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt

a) Dung lượng theo đơn vị “từ/tiếng”

Trong nhiều nghiên cứu, từ thường được chọn làm đơn vị đo dung lượng TĐ báo chí. Tuy nhiên, khi tiến hành đối chiếu giữa TĐ tiếng Việt và tiếng Anh, việc sử dụng đơn vị "từ" có thể gây sai lệch và thiếu chính xác. Nguyên nhân là do đặc điểm cấu tạo từ của hai ngôn ngữ này khác biệt rõ rệt.

Cụ thể, trong tiếng Việt, một từ có thể bao gồm một hoặc nhiều tiếng ghép lại, như từ ghép (ví dụ: *cây phượng, cây phượng vĩ*) hoặc từ láy (ví dụ: *lấp lánh, chậm*

chạp). Trong những trường hợp này, mặc dù có nhiều tiếng xong chúng vẫn được coi là một từ theo ngữ pháp tiếng Việt.

Ngược lại, trong tiếng Anh, từ (*word*) là đơn vị cơ bản và thường được nhận diện rõ ràng theo dấu cách. Một từ tiếng Anh có thể là từ đơn tiết (*rain*), hoặc đa tiết (*rainbow, headquarters*), nhưng về nguyên tắc, mỗi từ được coi là một đơn vị thống nhất.

Vì vậy, nếu đối chiếu dung lượng TĐ giữa hai ngôn ngữ trên phương diện kỹ thuật, việc dùng "từ" làm đơn vị đo dung lượng có thể dẫn đến bất cân xứng. Thay vào đó, cần lựa chọn đơn vị phù hợp: với tiếng Việt là "tiếng" (âm tiết), còn với tiếng Anh vẫn là "từ" (*word*), để đảm bảo tính tương thích và khoa học trong phân tích. Ví dụ:

Trump: Protector of women or predator? (The New York Times, 2024 - *Trump: Kẻ bảo vệ hay săn lùng phụ nữ?*) có 6 từ:

Trump/Protector/of/women/or/predator

Tổng thống Mỹ nói phụ nữ thông minh hơn đàn ông rất nhiều (Vietnamnet, 2025) có 13 tiếng:

Tổng/thống/Mỹ/nói/phụ/nữ/thông/minh/hơn/đàn/ông/rất/ nhiều

Kết quả phân tích cho thấy độ dài trung bình của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt là **12,1 tiếng**, dài hơn so với TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh (ở mức **10,6 từ**). Điều này phù hợp với nhận định trong cuốn sách *Các thủ thuật làm báo điện tử* [2006, tr. 43], rằng một TĐ ở độ dài khoảng **50** ký tự – tương đương **11–12** tiếng hoặc từ – là hợp lý để truyền tải đủ nội dung cốt lõi của bài viết. TĐ quá ngắn có thể gây mơ hồ, thiếu thông tin, trong khi tiêu đề dài giúp định hướng rõ ràng hơn cho độc giả. Trên thực tế, xu hướng kéo dài TĐ đang ngày càng phổ biến trong báo chí điện tử hiện nay [2010, tr. 47], với một số tờ báo áp dụng hình thức "*hai tiêu đề*" cho cùng một bài viết: một TĐ ngắn dùng cho trang chủ và một TĐ dài hơn trong phần nội dung chi tiết – nhằm đáp ứng yêu cầu về tối ưu không gian hiển thị mà vẫn đảm bảo đầy đủ thông tin.

Hiện tượng TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có xu hướng nhiều từ kỹ thuật hơn TĐ tin TSQT tiếng Anh có thể được lý giải là do đặc điểm cấu trúc ngôn ngữ tiếng Việt và tiếng Anh khác nhau đáng kể. Trong tiếng Việt, một đơn vị nghĩa thường

cần nhiều tiếng hơn để diễn đạt một nội dung tương đương trong tiếng Anh. Ví dụ, cụm "*Tổng thống Hoa Kỳ*" gồm bốn tiếng nhưng chỉ tương đương một từ "*President*" trong tiếng Anh. Điều này khiến TĐ tiếng Việt, dù mang hàm lượng thông tin tương đương, lại có số lượng “tiếng” lớn hơn.

b) Dung lượng theo đơn vị nghĩa

Chúng tôi nhận thấy rằng việc đối chiếu TĐ tin TSQT tiếng Anh và tiếng Việt dựa trên đơn vị từ (trong tiếng Anh) hoặc tiếng (trong tiếng Việt) chỉ mang tính chất kỹ thuật, chưa phản ánh đầy đủ sự khác biệt mang tính bản chất giữa hai loại TĐ này. Điều cần thiết hơn là xem xét số lượng đơn vị nghĩa – tức các thành phần thông tin độc lập có giá trị nội dung – mà mỗi TĐ sử dụng để truyền tải thông điệp.

Chẳng hạn, tiêu đề tiếng Anh “**Trump: Protector of women or predator?**” gồm 6 từ, tương ứng với 6 đơn vị nghĩa rõ ràng (*Trump / protector / of / women / or / predator*), mỗi từ đều đóng vai trò riêng trong việc định hình nội dung và sắc thái của tiêu đề. Trong khi đó, tiêu đề tiếng Việt “**Tổng thống Mỹ nói phụ nữ thông minh hơn đàn ông rất nhiều**” dù gồm tới 13 tiếng theo cách tính kỹ thuật (*Tổng / thống / Mỹ / nói / phụ / nữ / thông / minh / hơn / đàn / ông / rất / nhiều*), nhưng khi phân tích về mặt ý nghĩa, chỉ bao gồm 8 đơn vị nghĩa chính (*Tổng thống / Mỹ / nói / phụ nữ / thông minh / hơn / đàn ông / rất nhiều*). Điều này cho thấy số lượng tiếng không phản ánh chính xác mức độ thông tin mà tiêu đề mang lại.

Vì vậy, để có sự đánh giá chính xác và hợp lý hơn khi đối chiếu, cần đặt trọng tâm vào đơn vị nghĩa thay vì chỉ dừng lại ở đơn vị hình thức. Đây mới là thước đo thực sự cho thấy sự khác biệt trong cấu tạo và truyền tải thông tin của TĐ tin TSQT báo mạng giữa hai ngôn ngữ.

Để đảm bảo tính chính xác, chúng tôi có một số quy định đối với cách tính đơn vị nghĩa đối với từng ngôn ngữ như sau:

- Đối với tiếng Anh, trợ động từ “*to*”, mạo từ “*the*” hay các giới từ nằm trong cụm từ cố định sẽ không được tính là một đơn vị nghĩa. Ví dụ:

**Garbage/pile sup/in/Paris/as/Macron/vows/to push
through/pension/reform** (Reuters, 2023)

(*Rác thải/chất đông/ở/Paris/do/Tổng thống/Macron/cam kết/cải cách/lương hưu*). TĐ này gồm 10 đơn vị nghĩa trên 13 từ.

Đối với tiếng Việt, các từ ghép như *học sinh, nhà cửa, cây cối, trường học, đường xá, tổng thống, chủ tịch, công chúa, hoàng tử* v.v. sẽ được tính là một đơn vị nghĩa. Ví dụ:

Hoàng tử/Harry/giải thích/nguyên nhân/ra mắt/cuốn/hồi ký/ "bom tấn" (Dân Trí, 2023) gồm 08 đơn vị nghĩa trên 14 tiếng.

Phân tích khối ngữ liệu theo đơn vị nghĩa cho thấy: TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có số lượng đơn vị nghĩa trung bình là **7.35**, thấp hơn đáng kể so với **8.63** đơn vị nghĩa ở các TĐ tin TSQT tiếng Anh. Sự chênh lệch này phản ánh một xu hướng rõ rệt: TĐ tin TSQT tiếng Việt thường cô đọng, nhấn mạnh thông tin cốt lõi, trong khi TĐ tin TSQT tiếng Anh có xu hướng mở rộng, bổ sung thêm các chi tiết làm rõ hoặc mở rộng ý nghĩa cho sự kiện chính.

Qua quan sát thực tế, có thể thấy các TĐ tin TSQT tiếng Việt chủ yếu tóm lược thông tin một cách ngắn gọn, phù hợp với thói quen tiếp nhận nhanh của độc giả. Ngược lại, TĐ tin TSQT tiếng Anh thường lồng ghép thêm các yếu tố như bối cảnh, nguyên nhân, hệ quả hoặc trích dẫn, giúp người đọc nắm bắt được toàn cảnh sự kiện ngay từ dòng TĐ. Điều này phần nào thể hiện sự khác biệt trong đặc điểm kiến tạo và phong cách truyền thông giữa hai nền báo chí. Ví dụ:

Trong khi tờ The Telegraph (2023) viết: **Europe's water and food security under threat as winter drought dries up rivers and farms** (*An ninh nước và thực phẩm của châu Âu đang bị đe dọa khi hạn hán mùa đông khiến sông ngòi và ruộng đồng khô cạn*), thì tờ Vnexpress (2023) chỉ tóm tắt vấn đề: **"Hạn hán mùa đông đe dọa châu Âu"**.

Hay tờ Washington Post (2021) giật tít với nhiều thông tin chi tiết: **Obama scales back planned 60th birthday bash on Martha's Vineyard, citing spread of delta variant** (*Obama giảm quy mô bữa tiệc sinh nhật lần thứ 60 dự kiến tổ chức tại Martha's Vineyard, do sự lây lan của biến thể Delta*), thì tờ Vnexpress (2021) chỉ miêu tả ngắn gọn: **"Obama hủy tiệc sinh nhật trăm người"**.

Tương tự, tờ Guardian (2023) giật tít khá cụ thể: **“Moldovan president’s dog bites hand of Austrian president”** (*Chó của Tổng thống Moldova cắn tay của tổng thống Áo*), thì tờ Dân Trí (2023) chỉ tóm tắt ngắn gọn: **“Tổng thống Áo bị chó cắn”**,

Ở một ví dụ khác, trong khi tờ Reuters (2023) miêu tả khá chi tiết: **“Garbage piles up in Paris as Macron vows to push through pension reform”** (*Rác thải chất đống ở Paris khi Macron cam kết thúc đẩy cải cách lương hưu*) thì tờ Dân Trí (2023) tóm tắt ngắn gọn: **“Đình công kéo dài, Paris ngập rác”**.

Tuy nhiên, vẫn có trường hợp TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt bổ sung thông tin mặc dù tỉ lệ này không cao. Chẳng hạn:

Tờ CNN (2023) viết khá ngắn gọn: **“Couple leaves ticketless baby at Isareli airport”** (*Vì quên mua vé cho con, cặp đôi bỏ đứa bé lại tại sân bay Isareli*), trong khi tờ Vietnamnet (2023) bổ sung thông tin: **“Bố mẹ bỏ bé sơ sinh ở quầy check-in, chạy thẳng ra máy bay vì không mua vé cho con”**.

Hay tờ BBC (2025) mô tả ngắn gọn: **“Donald Trump to ask Opec to slash oil prices”** (*Donald Trump sẽ yêu cầu Opec giảm giá dầu*), nhưng tờ Vnexpress (2025) bổ sung thêm thông tin: **“Tổng thống Mỹ muốn OPEC hạ giá dầu để chấm dứt chiến sự Ukraine”**.

Ngoài ra, mô tả trần lũ tại thủ đô của Thổ Nhĩ Kỳ, tờ Guardian (2023) viết: **“Floodwaters wash away cars in Turkish capital”** (*Nước lũ cuốn trôi ô tô ở thủ đô của Thổ Nhĩ Kỳ*), thì tờ Dân Trí (2023) mô tả cụ thể hơn: **“Nước lũ cuốn trôi ô tô, xé gãy đôi con đường ở Thổ Nhĩ Kỳ”**.

Như vậy, có thể thấy mặc dù về mặt kĩ thuật TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có số lượng *tiếng* lớn hơn so với số lượng *từ* của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh (12.1 so với 10.6) nhưng về mặt đơn vị nghĩa thì TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt lại có số lượng thấp hơn khá nhiều (7.35 so với 8.63). Có thể lí giải điều này như sau:

Thứ nhất, theo đặc điểm ngôn ngữ học: Tiếng Việt là ngôn ngữ đơn lập, các từ không biến đổi hình thái, nên cần nhiều từ rời để thể hiện một đơn vị nghĩa. Bên cạnh đó, tuy có nhiều từ hơn, nhưng các từ đó là từ chức năng (hư từ): như *các, những, được, bị, đang, sẽ, đã, của, về, với* v.v. – không mang nội dung chính mà chỉ phục vụ

liên kết ngữ pháp nên không tính là đơn vị nghĩa trọng yếu. Đó là một trong những lý do tại sao TĐ tin TSQT tiếng Việt lại có số lượng từ nhiều hơn TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh.

Thứ hai, một trong những nguyên nhân chính khiến đơn vị nghĩa trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt ít hơn so với báo mạng tiếng Anh là do sự chủ động của biên tập viên trong việc chọn lọc và lược bỏ những thông tin được cho là không quan trọng, chỉ giữ lại nội dung cốt lõi để đưa vào tiêu đề. Hiện tượng này hoàn toàn không xuất phát từ hạn chế ngôn ngữ hay yếu tố bất khả dịch. Nó xuất phát một phần từ chiến lược dịch, đặc điểm kiến tạo TĐ của biên tập viên. Đây cũng được coi là một trong những chiến lược quan trọng trong việc kiến tạo TĐ tin TSQT mà luận án sẽ phân tích ở các chương tiếp theo.

Ngoài ra, báo chí phương Tây, đặc biệt là ở Anh và Mỹ, có truyền thống đưa thông tin đầy đủ, cụ thể và chính xác ngay trong TĐ. Nhiều tờ báo sử dụng mô hình “*kim tự tháp ngược*” (inverted pyramid) khi đưa thông tin quan trọng nhất lên đầu. TĐ vì thế thường nén nhiều thông tin cốt lõi như *ai, làm gì, ở đâu, khi nào* [132]. Như vậy, hiện tượng TĐ tin TSQT tiếng Anh có nhiều đơn vị nghĩa hơn TĐ tin TSQT tiếng Việt cũng một phần phản ánh văn hóa truyền thông phương Tây đề cao tính chi tiết.

2.3. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt trên bình diện cú pháp

Luận án nghiên cứu đặc điểm cú pháp của TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt trên phương diện diện cấu tạo bằng *từ, cụm từ* và *câu*. Để đảm bảo tính liên mạch, dễ theo dõi và giảm tải nội dung trong phần tổng quan, chúng tôi xin phép trình bày tổng quát phần lý thuyết về *cú pháp* ngay trong chương này thay vì ở chương tổng quan.

2.3.1. Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng từ

Tiêu đề cấu tạo bằng một từ sẽ giúp tiết kiệm không gian cho tờ báo đồng thời gây được ấn tượng riêng cho người đọc. Báo chí tiếng Anh có: **Enough!** (*Đủ rồi*, The New York Times, 2020); **Flashpoint** (*Điểm nóng*, Los Angeles Times, 2020); **Sellout** (*Hết hàng*, The Washington Post, 2021); **Run** (*Chạy mau*, Los Angeles Times, 2022);

Death (*Cái chết*, The Washington Post, 2023)

Tiếng Việt có: **É** (Vnexpress, 2021); **Nhảm** (Tiền phong, 2021); **Khổ** (Tiền phong, 2022); **Nước** (Tiền phong, 2023); **Khó chơi** (Quân đội Nhân dân, 2024) v.v.

Tuy nhiên, các TĐ này đều nằm ở mục *Phân tích* hoặc *Bình luận*. Trong khối ngữ liệu TĐ tin TSQT mà chúng tôi nghiên cứu, không có TĐ nào cấu tạo bằng một từ.

Trên thực tế, TĐ chỉ gồm một từ thường không đủ khả năng cung cấp ngữ cảnh rõ ràng hay truyền tải ý nghĩa trọn vẹn, do đó chúng hiếm khi được sử dụng trong các thể loại văn bản mang tính thông tin cao như tin tức, báo cáo hay nghiên cứu. Thay vào đó, loại TĐ này thường được ưa chuộng trong các lĩnh vực sáng tạo như văn học, nghệ thuật, điện ảnh, hoặc trong các chiến dịch truyền thông, nơi tính biểu cảm và ấn tượng được đặt lên hàng đầu.

Trong báo chí – đặc biệt là ở thể loại tin tức thời sự – TĐ không chỉ cần hấp dẫn mà còn phải tóm lược chính xác và cô đọng nội dung cốt lõi của bài viết. Một từ đơn lẻ thường không thể đáp ứng cả hai yêu cầu này. Người đọc kỳ vọng tiêu đề sẽ cung cấp một bức tranh khái quát về sự kiện, để từ đó quyết định có tiếp tục đọc hay không. Một tiêu đề quá ngắn có thể trở nên mơ hồ, gây nhiễu, hoặc tệ hơn là khiến độc giả bỏ qua.

Chẳng hạn, tiêu đề **Nước** (Tiền Phong, 2023) có thể dễ dàng bị bỏ lỡ vì thiếu điểm tựa thông tin, trong khi **Hành trình tìm nước trên Mặt trăng** (Tiền Phong, 2025) lại rõ ràng, giàu hình ảnh và dễ thu hút sự chú ý. Tương tự, tiêu đề **É** (VnExpress, 2021) nếu đặt trong chuyên mục thời sự sẽ không tạo được sức hút cần thiết, vì không xác định được chủ thể, hoàn cảnh hay mức độ của hiện tượng. Trong khi đó, tiêu đề đầy đủ như **Đàn ông Singapore chọn ‘ế vợ’** (VnExpress, 2024) lại gây tò mò và cung cấp đủ thông tin để người đọc hiểu vấn đề.

Tuy nhiên, điều này không có nghĩa là TĐ có cấu tạo là một từ hoàn toàn không có ý nghĩa trong báo chí. Nếu được sử dụng đúng bối cảnh – chẳng hạn trong mục *Phân tích*, *Góc nhìn* hay các chuyên đề đặc biệt – thì một từ duy nhất, giàu tính biểu tượng có thể phát huy tác dụng, thu hút sự tò mò và khơi gợi suy ngẫm từ độc

giả. Như vậy, vấn đề không nằm ở độ dài của TĐ, mà ở mức độ phù hợp giữa hình thức thể hiện và mục đích truyền thông.

2.3.2. Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng cụm từ

Ngữ liệu thống kê cho thấy tần xuất sử dụng các loại cụm từ trên là rất không đồng đều trong đó chỉ các loại *cụm danh từ*, *cụm động từ* và *cụm giới từ* là phổ biến nhất. Sau đây, luận án chỉ tập trung vào đối chiếu các loại cụm từ này.

2.3.2.2. Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo dạng cụm danh từ (danh ngữ - noun phrase)

Dưới đây là một số ví dụ về cụm danh từ được sử dụng trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt:

2020 Electoral interactive map (ABC News, 2020)

(*Bản đồ bầu cử năm 2020*)

Antarctica's mysterious upside-down inscape (BBC, 2024)

(*Cảnh quan bí ẩn lộn ngược của Nam Cực*)

A Jan. 6 moment for Brazil (The New York Times, 2023)

(*Khoảnh khắc ngày 6 tháng 1 cho Brazil*)

Sự cố va chạm giữa Su-27 Liên Xô và trinh sát cơ Na Uy năm 1987
(Vnexpress, 2023)

Cuộc chiến gan béo giữa thành phố và bang New York (Vnexpress, 2023)

Thỏa thuận 40 triệu USD của bà Melania Trump (Tiền Phong, 2025)

Bảng 2.3. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng cụm danh từ

Ngôn ngữ	Tần số xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
Tiếng Anh	29	2.9%
Tiếng Việt	52	5.2%

Kết quả phân tích khối ngữ liệu từ **Bảng 2.3** cho thấy tỷ lệ sử dụng cụm danh từ trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt là **5,2%**, gần gấp đôi so với **2,9%** của báo mạng tiếng Anh. Điều này khẳng định tiếng Việt có xu hướng ưu tiên lựa chọn cấu trúc cụm danh từ để khái quát nội dung, trong khi tiếng Anh thường thiên về cấu trúc

mệnh đề động, phản ánh sự khác biệt nhất định trong phong cách diễn đạt và chiến lược thông tin giữa hai ngôn ngữ báo chí.

2.3.2.3. Tiêu đề tin thời sự quốc tế dạng cụm động từ (động ngữ - verb phrase)

Dưới đây là một số ví dụ về cụm động từ được sử dụng trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt:

Phát hiện loài ếch cây màu chocolate bí ẩn (Nhân dân, 2021)

Biểu tình bằng vòng hoa tang (Tiềnphong, 2024)

Bảng 2.4. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng cụm động từ

Ngôn ngữ	Tần số xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
Tiếng Anh	7	0.7%
Tiếng Việt	15	1.5%

Dữ liệu theo **Bảng 2.4.**, cả TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt đều hiếm khi sử dụng cấu trúc cụm động từ, với tỉ lệ lần lượt chỉ là **0,7%** và **1,5%**. Mặc dù TĐ tin TSQT tiếng Việt có xu hướng sử dụng cụm động từ cao gấp đôi tiếng Anh, mức độ xuất hiện này vẫn ở ngưỡng rất thấp, cho thấy cấu trúc cụm động từ không phải là lựa chọn phổ biến trong phong cách đặt TĐ tin TSQT của cả hai ngôn ngữ. Điều này phần nào phản ánh đặc điểm của thể loại TĐ tin TSQT, vốn ưu tiên tính súc tích và đầy đủ.

2.3.2.4. Tiêu đề tin thời sự quốc tế dạng cụm giới từ (giới ngữ, preposition phrase)

Chúng tôi tìm được một số ví dụ tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt sử dụng cụm giới từ như sau:

Inside the secret talks with Putin’s generals that ended the siege of Mariupol (CNN, 2023)

(Xung quanh các cuộc đàm phán bí mật với các tướng lĩnh của Putin nhằm chấm dứt cuộc vây hãm Mariupol)

Inside Biden’s decision to go public with his ultimatum to Israel over Rafah (Reuters, 2024)

(Về quyết định của Biden nhằm công khai tối hậu thư đối với Israel về Rafah)

Inside Biden's successful six-month bid to expand NATO (CNN, 2022)

(Về nỗ lực thành công của Biden trong sáu tháng để mở rộng NATO)

TD tin TSQT báo mạng tiếng Việt cũng có chung đặc điểm khi chỉ có **04** TD sử dụng cụm giới từ, chiếm **0.4%**. Ví dụ:

Bên trong hầm chứa hạt giống 'ngày tận thế' ở Na Uy (Vietnamnet, 2023)

Bên trong nhà máy lắp ráp tên lửa khổng lồ của Mỹ (Vietnamnet, 2025)

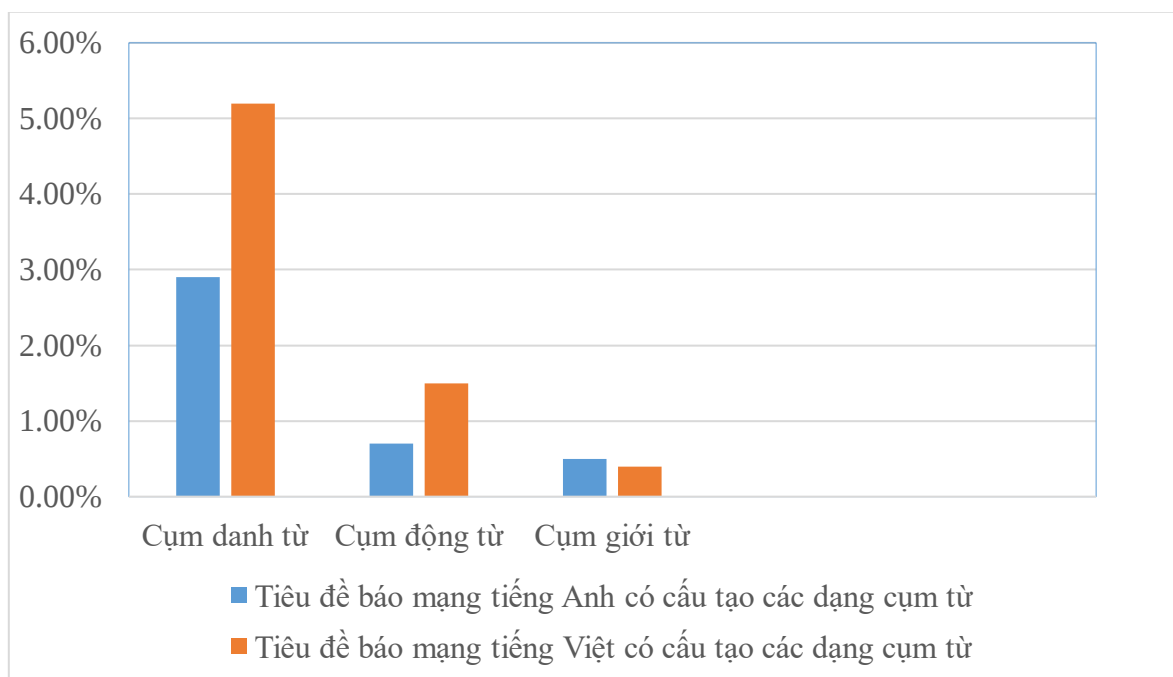
Bên trong 'trại trừ khử' khiến Mexico rung động (Vnexpress, 2025)

Bảng 2.5. Tỷ lệ TD tin TSQT dạng cụm giới từ

Ngôn ngữ	Tần số xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
Tiếng Anh	5	0.5%
Tiếng Việt	4	0.4%

Số liệu **Bảng 2.5** cho thấy tỷ lệ TD tin TSQT báo mạng trong tiếng Anh và tiếng Việt sử dụng cụm giới từ đều ở mức rất thấp (**0.5%** và **0.4%**), cho thấy đây không phải là cấu trúc được ưu tiên trong ngôn ngữ TD tin TSQT.

Lý do của hiện tượng này nằm ở chính bản chất của cụm giới từ – thường đóng vai trò bổ nghĩa, cung cấp thông tin phụ về thời gian, địa điểm, nguyên nhân... hơn là mang nội dung chính. Trong khi đó, tiêu đề báo chí, đặc biệt là tin TSQT, đòi hỏi tính cô đọng, trực diện và nổi bật thông tin cốt lõi. Những cụm từ mang tính "*bổ sung*" như cụm giới từ dễ khiến tiêu đề trở nên dài trải, giảm sức hút và hiệu quả truyền đạt tức thì – yếu tố sống còn trong môi trường báo mạng cạnh tranh. Việc các tờ báo ở cả hai ngôn ngữ ưu tiên cấu trúc câu hoàn chỉnh hoặc cụm danh từ nổi bật hơn cụm giới từ là xu hướng hợp lý và có cơ sở ngôn ngữ học cũng như thực tiễn truyền thông.

Hình 2.6. Tỷ lệ TĐ tin TSQT có cấu tạo các dạng cụm từ

Như vậy, đặc điểm hình thức cấu tạo bằng từ và cụm từ của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt có thể được tóm tắt như sau:

Thứ nhất, TĐ có cấu tạo bằng một từ không xuất hiện trong ngữ liệu TĐ tin TSQT do không đủ ngữ cảnh và thông tin. Loại TĐ này thường dùng trong các thể loại tin khác hơn là tin thời sự quốc tế.

Thứ hai, TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt có xu hướng sử dụng cụm từ với một tỷ lệ nhỏ, khoảng **4.1%** trong tiếng Anh và **7.1%** trong tiếng Việt.

Thứ ba, trong số 03 loại cụm từ được nghiên cứu thì cụm danh từ được sử dụng thường xuyên nhất (khoảng **2.9%** trong tiếng Anh và **5.2%** trong tiếng Việt). Đứng thứ hai là cụm động từ với khoảng **0.7%** trong tiếng Anh và **1.5%** trong tiếng Việt. Và đứng cuối cùng là cụm giới từ với **0.5%** trong tiếng Anh và **0.4%** trong tiếng Việt.

2.3.3. Tiêu đề tin thời sự quốc tế cấu tạo bằng câu

2.3.3.1. Câu theo mục đích nói

a) Câu tường thuật

Câu tường thuật trong cả tiếng Anh và tiếng Việt đều nhằm miêu tả một sự việc. Câu tường thuật thường có giá trị thông báo với cấu trúc chủ ngữ + vị ngữ được

coi là loại câu lý tưởng để truyền đạt trọn vẹn một ý tưởng nào đó. Đặc điểm chung của tường thuật trong cả tiếng Anh và tiếng Việt là cấu trúc đơn giản, ổn định, và thường có ngữ điệu trung tính. Chức năng của câu tường thuật là truyền đạt thông tin, miêu tả sự việc hay tường thuật lại câu nói của người khác. Theo Diệp Quang Ban [8, tr. 243], câu tường thuật được dùng để xác nhận, mô tả một sự vật với các đặc trưng của nó, hoặc một sự kiện với các chi tiết nào đó.

Dưới đây là một số ví dụ tiêu biểu về TĐ tin TSQT tiếng Anh và tiếng sử dụng câu trần thuật:

NBA suspends season due to coronavirus (ABC News, 2020)

(Tạm dừng giải NBA do dịch bệnh)

Putin’s shifting red lines (CNN, 2024)

(Putin đang dịch chuyển lần ranh đỏ)

White House mistakenly shares Yemen war plans with a journalist at The Atlantic (Reuters, 2025)

(Nhà Trắng vô tình chia sẻ kế hoạch chiến tranh Yemen với một nhà báo tại The Atlantic)

WHO cảnh báo hệ lụy đáng sợ với trẻ em từ Covid-19 (Vietnamnet, 2020)

US Women's Open lập kỷ lục tiền thưởng (Vnexpress, 2022)

Vua Charles tái xuất sau thời gian điều trị ung thư (Vnexpress, 2024)

Bảng 2.7. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu tường thuật

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	946	94.6%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	909	90.9%

Từ số liệu trong **Bảng 2.7**, có thể thấy rằng TĐ tin TSQT báo mạng ở cả tiếng Anh và tiếng Việt đều có xu hướng áp đảo trong sử dụng cấu trúc câu tường thuật, với tỷ lệ rất cao: **94.6%** ở tiếng Anh và **90.9%** ở tiếng Việt. Điều này phản ánh đặc trưng cốt lõi của thể loại tin TSQT, vốn ưu tiên việc truyền tải thông tin một cách rõ ràng, trung lập và khách quan. Câu tường thuật, với chức năng trình bày sự kiện, hành

động hoặc phát ngôn cụ thể, giúp tiêu đề thể hiện được nội dung chính yếu của bài viết mà không tạo cảm giác chủ quan, suy đoán hay gây hiểu nhầm.

Mặt khác, tỷ lệ sử dụng cao này cũng cho thấy định hướng chung của báo chí quốc tế – dù ở bất kỳ ngôn ngữ nào – là đặt yếu tố thông tin lên hàng đầu trong các tiêu đề thời sự. Điều đó không chỉ đảm bảo tính chính xác, mà còn tạo điều kiện để độc giả dễ dàng nắm bắt và lựa chọn tin bài trong môi trường số vốn cạnh tranh và đòi hỏi tốc độ cao.

b) Câu nghi vấn

Câu nghi vấn là kiểu câu được sử dụng nhằm đặt câu hỏi và tìm kiếm thông tin từ người nghe hoặc người đọc. Về chức năng giao tiếp, câu nghi vấn không chỉ đơn thuần hướng tới việc khai thác thông tin mà còn có thể mang nhiều mục đích khác như xác nhận thông tin, gợi mở cuộc trò chuyện, hoặc thể hiện cảm xúc (Nguyễn Thiện Giáp, 2008; Quirk & Greenbaum, 1973).

Trong tiếng Anh, câu nghi vấn thường được hình thành với sự xuất hiện của đại từ nghi vấn ở đầu câu (why, how, what, when, who...) hoặc bằng sự đảo trật tự động từ ra trước chủ ngữ. Xét về hình thức, có thể phân loại thành: (i) câu hỏi yes/no; (ii) câu hỏi wh-; (iii) câu hỏi lựa chọn; (iv) câu hỏi đuôi (tag questions); và (v) câu hỏi tu từ (rhetorical questions) (Huddleston & Pullum, 2002). Điểm đặc trưng trong văn bản viết là dấu câu, trong đó dấu chấm hỏi (?) được xem như dấu hiệu hình thức cơ bản phân biệt câu nghi vấn với câu trần thuật.

Trong tiếng Việt, cấu trúc câu nghi vấn linh hoạt hơn: đại từ nghi vấn có thể xuất hiện ở đầu, giữa hoặc cuối câu (ví dụ: Làm sai, ai chịu?). Ngoài ra, tiếng Việt sử dụng nhiều phụ từ nghi vấn như chưa, chứ, có–không, phải không, phải chăng, liệu, hay... để biểu thị ý nghĩa nghi vấn (Diệp Quang Ban, 2009). Đặc điểm này phản ánh tính chất đơn lập của tiếng Việt: nghĩa nghi vấn thường được gọi ra qua hư từ hoặc ngữ điệu, thay vì thông qua sự đảo vị trí từ như trong tiếng Anh.

Tổng kết lại, mặc dù cả tiếng Anh và tiếng Việt đều có hệ thống câu nghi vấn với chức năng giao tiếp tương đồng, nhưng sự khác biệt chủ yếu nằm ở hình thức cấu trúc cú pháp và phương tiện biểu hiện nghi vấn: tiếng Anh dựa nhiều vào trật tự từ và

trợ động từ, trong khi tiếng Việt tận dụng đại từ và hư từ đặt ở nhiều vị trí khác nhau. Sự khác biệt này phản ánh đặc trưng ngữ pháp điển hình của hai loại hình ngôn ngữ – tiếng Anh thuộc loại hình hòa kết (inflectional) và tiếng Việt thuộc loại hình đơn lập (isolating). Dưới đây là một số ví dụ về TĐ tin TSQT tiếng Anh và tiếng Việt sử dụng câu nghi vấn:

Coronavirus: why are UK schools closing and what does it mean for parents? (The Guardian, 2020)

(Vi rút Corona: Tại sao trường học ở Anh đóng cửa và điều này sẽ ảnh hưởng như thế nào đối với phụ huynh?)

The US is now allowed to seize Russian state assets. How would that work? (AP News, 2021)

(Mỹ hiện được phép tịch thu tài sản của Nga. Vậy cụ thể sẽ như thế nào?)

Why are World Cup players wearing strange face masks on the pitch? (The Guardian, 2022)

(Tại sao các cầu thủ World Cup lại đeo mặt nạ kỳ lạ trên sân?)

Chiến tranh Lạnh Mỹ-Trung Quốc là không thể tránh khỏi? (Dân trí, 2020)

Ông Trump không tới, ai giao cặp hạt nhân cho ông Biden trong lễ nhậm chức? (Tiền phong, 2021)

Ai đang là chủ nợ lớn nhất của Mỹ? (Dân trí, 2022)

Bảng 2.8. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu nghi vấn

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	13	1.3%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	20	2.0%

Kết quả từ **Bảng 2.8.** cho thấy tỷ lệ sử dụng cấu trúc nghi vấn trong TĐ tin TSQT là khá thấp ở cả tiếng Anh (**1,3%**) lẫn tiếng Việt (**2,0%**). Tuy nhiên, một điểm đáng chú ý là báo mạng tiếng Việt có xu hướng dùng câu hỏi nhiều hơn so với tiếng Anh.

Điều này phần nào phản ánh sự khác biệt trong phong cách truyền tải thông tin và chiến lược tiếp cận độc giả. TĐ nghi vấn thường mang tính gợi mở, khơi gợi sự tò mò, từ đó kích thích người đọc nhấp vào bài viết để tìm câu trả lời. Trong khi

báo chí tiếng Anh, đặc biệt với các bản tin TSQT, thiên về phong cách đưa tin trực tiếp, khách quan và tiết chế cảm xúc, thì báo mạng tiếng Việt đôi khi kết hợp giữa đưa tin và tạo hiệu ứng thu hút, nên việc sử dụng câu hỏi trở nên phổ biến hơn, dù vẫn ở mức khiêm tốn.

Như vậy, việc dùng câu hỏi trong TĐ tin TSQT phản ánh một sự “phá cách” về phong cách và chiến lược thu hút: các tòa soạn chủ động đẩy bản tin tường thuật, tin thời sự tiến gần tới dạng bình luận/phân tích để tạo dấu ấn và tăng khả năng thu hút. TĐ dạng câu hỏi vừa gợi mở, vừa giàu tính đối thoại, “lôi kéo” người đọc vào khung vấn đề do tòa soạn đặt ra. Hệ quả là ranh giới thể loại dễ bị mờ đi: *bản tin* (news) lẫn với *bình luận* (discussion), khiến phong cách đưa tin trở nên linh hoạt hơn nhưng cũng “pha” cảm xúc và lập luận chủ quan nhiều hơn.

2.3.3.2. Theo cấu trúc cú pháp

a) Câu đơn

Theo Diệp Quang Ban [6, tr. 90], câu đơn (còn gọi là câu đơn hai thành phần) bao gồm một kết cấu chủ ngữ - vị ngữ đóng vai trò là nòng cốt câu. Cùng quan điểm, Nordquist [2020] nêu câu đơn là một câu chứa một mệnh đề độc lập, nghĩa là nó có một chủ ngữ và một động từ hoàn chỉnh, diễn đạt một ý tưởng trọn vẹn. Ví dụ: *Giang đang lái xe*. “*Giang*” là chủ ngữ (C), “*đang lái xe*” là vị ngữ (V). Theo Diệp Quang Ban [8, tr. 109], câu đơn còn bao gồm câu đơn đặc biệt và câu tỉnh lược. Tuy nhiên, hai loại câu này rất hiếm khi được sử dụng trong kiến tạo tiêu đề bản tin nên chúng tôi không đi sâu nghiên cứu.

Dưới đây là một số ví dụ TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt sử dụng câu đơn:

USS Nebraska Successfully Tests Trident II D5 Missile (CNN, 2020)

(*USS Nebraska thử nghiệm thành công tên lửa Trident II D5*)

Tesla's market value surpasses \$1 trillion (BBC, 2021)

(*Giá trị thị trường của Tesla vượt mốc 1 nghìn tỷ USD*)

53% người Anh nói Brexit là sai lầm (VnExpress, 2023)

Belarus tuyên bố sẵn sàng cho chiến tranh (Vietnamnet, 2024)

Bảng 2.9. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu đơn

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	762	76.2%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	768	76.8%

Tổng hợp dữ liệu khối ngữ liệu cho thấy cả TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt đều có xu hướng ưu tiên sử dụng câu đơn, với tỷ lệ lần lượt là **76,2%** và **76,8%**. Mức chênh lệch không đáng kể này phản ánh sự tương đồng trong lựa chọn cấu trúc tiêu đề giữa hai ngôn ngữ.

Việc sử dụng câu đơn chiếm ưu thế cho thấy đặc trưng chung của TĐ tin TSQT hiện đại là hướng đến sự cô đọng, trực diện và dễ tiếp nhận. Câu đơn không chỉ giúp truyền tải nhanh chóng nội dung chính mà còn phù hợp với thói quen “quét nhanh” thông tin của độc giả thời đại số, vốn thường chỉ lướt qua tiêu đề để quyết định có đọc tiếp hay không. Vì vậy, sự thống nhất này phản ánh vai trò của câu đơn như một hình thức tiêu đề tối ưu trong môi trường báo chí điện tử toàn cầu.

b) Câu ghép

Diệp Quang Ban [6, tr. 119] định nghĩa câu ghép là câu có ít nhất hai kết cấu chủ - vị trong đó không kết cấu chủ - vị nào bao kết cấu chủ - vị nào, mỗi kết cấu chủ - vị diễn đạt một sự việc, và các sự việc này có quan hệ với nhau theo những mối quan hệ nào đó.

Ông phân chia câu ghép thành thành câu ghép bình đẳng (dùng quan hệ từ và; mà...còn; rồi; hay), câu ghép chính phụ (câu ghép chỉ nguyên nhân; điều kiện, giả thiết; nghịch đối; mục đích), câu ghép qua lại (vừa...vừa; vừa...đã; mới...đã, chưa...đã; đang...thì; còn...đã, còn...còn; càng...càng; chẳng những...mà còn; dùng đại từ phiếm định – xác định), câu ghép chuỗi, và câu ghép nhiều bậc.

Ông định nghĩa câu phức là câu chứa ít nhất hai kết cấu chủ - vị, trong đó chỉ có một kết cấu chủ - vị làm nòng cốt câu, những kết cấu chủ - vị còn lại bị bao trong kết cấu chủ - vị làm nòng cốt câu [6, tr. 115].

Mặc dù câu ghép và câu phức là hai loại câu có sự khác biệt như đã chỉ ra ở trên, tuy nhiên chúng tôi ghép thành một và gọi chung là câu ghép. Cả câu ghép và

câu phức đều có đặc điểm nổi bật là chứa từ hai kết cấu chủ – vị trở lên, nên về mặt hình thức ngữ pháp, chúng khác biệt rõ ràng so với câu đơn (chỉ có một kết cấu chủ – vị). Do đó, việc nhóm chúng lại dưới tên gọi chung là "câu ghép" trong nghiên cứu là hoàn toàn hợp lý nếu mục đích nghiên cứu không đi sâu vào phân tích quan hệ phụ thuộc hay bình đẳng giữa các mệnh đề, mà chủ yếu muốn khảo sát đặc điểm tổ chức và mật độ thông tin đa mệnh đề trong TĐ.

Trong TĐ báo chí, ranh giới giữa câu ghép và câu phức thường mờ nhạt, do việc rút gọn, lược liên từ, đảo ngữ hoặc cấu trúc viết đặc thù của báo mạng. Vì vậy, nếu tách biệt hai loại này quá rạch ròi, việc phân tích sẽ trở nên phức tạp mà không giúp ích nhiều cho mục tiêu chính của đề tài là nhận diện xu hướng cấu trúc thông tin đa mệnh đề trong TĐ tin TSQT.

Câu ghép cho phép đưa vào TĐ một lượng thông tin lớn hơn so với câu đơn, đồng thời giúp khái quát diễn biến sự kiện hoặc thể hiện mối quan hệ logic giữa các thông tin, như nguyên nhân – kết quả, diễn tiến song song hay đối lập. Việc sử dụng câu ghép trong TĐ không chỉ gia tăng tính cô đọng và hàm lượng thông tin, mà còn góp phần tạo chiều sâu nội dung và sức hấp dẫn đối với người đọc.

Tiêu đề **“Officer dead, suspect killed in violence outside Pentagon”** (AP News, 2021) là một câu ghép đẳng lập, gồm hai cụm chủ – vị: (1) **Officer (was) dead** (*một cảnh sát thiệt mạng*) và (2) **Suspect (was) killed in violence outside Pentagon** (*ngghi phạm bị bắn chết trong vụ bạo lực bên ngoài Lầu Năm Góc*). Nhờ cấu trúc này, TĐ đã cùng lúc chuyển tải hai thông tin quan trọng liên quan đến vụ việc, phản ánh đầy đủ hơn về hậu quả và mức độ nghiêm trọng của sự kiện.

Trong khi đó, cũng đưa tin về vụ việc trên, tờ *The Business Standard* (2023) lại sử dụng một câu đơn: **“Police officer killed in incident outside Pentagon”** (*Một cảnh sát thiệt mạng bên ngoài Lầu Năm Góc*), chỉ đề cập đến một nạn nhân – viên cảnh sát. So với câu ghép, TĐ này rút gọn về lượng thông tin, tập trung vào một khía cạnh cụ thể của sự kiện.

Qua đó có thể thấy, TĐ sử dụng câu ghép cho phép truyền tải thông tin đầy đủ, đa chiều hơn, đặc biệt phù hợp với những tình huống phức tạp có nhiều diễn biến

đồng thời. Tuy nhiên, việc lựa chọn câu đơn hay câu ghép còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố như mục đích truyền tải thông tin, phong cách biên tập, dung lượng cho phép trên giao diện báo điện tử, cũng như đặc điểm ngôn ngữ và văn hóa báo chí của từng quốc gia.

Mặc dù câu ghép có lợi thế về việc truyền tải thông tin, người viết cần chú ý không lạm dụng kiểu câu này khi viết TĐ quá dài, gây rối, thậm chí nhiều thông tin cho người đọc, từ đó là giảm hiệu quả thu hút độc giả đối với nội dung bài báo nói riêng và tờ báo nói chung. Vấn đề này sẽ được đề cập thêm ở phần sau của luận án.

Bảng 2.10. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu ghép

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	195	19.5%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	162	16.2%

Bảng 2.10 cho thấy câu ghép không phải là cấu trúc phổ biến trong TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, khi chỉ chiếm gần 1/5 tổng số tiêu đề được khảo sát. Tuy nhiên, một điểm đáng lưu ý là báo mạng tiếng Anh có xu hướng sử dụng câu ghép nhiều hơn so với báo mạng tiếng Việt (**19.5%** so với **16.2%**).

Điều này cho thấy báo chí tiếng Anh có khuynh hướng lồng ghép nhiều thông tin, sự kiện hoặc mối quan hệ logic vào cùng một tiêu đề, trong khi báo chí tiếng Việt thường thiên về cách thể hiện ngắn gọn, súc tích, tập trung vào một điểm tin nổi bật. Xu hướng này có thể phản ánh sự khác biệt trong phong cách diễn đạt, dung lượng ngôn ngữ và kỳ vọng của độc giả ở hai môi trường báo chí khác nhau.

2.3.3.3. Theo thể của động từ

a) Câu chủ động

Câu chủ động là câu mà chủ ngữ thực hiện hành động lên đối tượng khác. Trong câu chủ động, cấu trúc thường là "**Chủ ngữ + Động từ + Tân ngữ (nếu có)**". Công thức này có thể được áp dụng cho cả hai loại TĐ tin TSQT. Loại câu này nêu rõ chủ thể của hành động, tạo sự rõ ràng trong cung cấp thông tin. Ví dụ:

Biden pledges swift action on climate change (Reuters, 2021)

(Biden cam kết kịp thời hành động về biến đổi khí hậu)

Cô gái trẻ vượt núi tuyết cứu người (VnExpress, 2023)

Bảng 2.11. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu chủ động

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	877	87.7%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	872	87.2%

Kết quả phân tích tại **Bảng 2.11** cho thấy câu chủ động là hình thức được ưa chuộng nhất trong cấu trúc TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt, với tỷ lệ lần lượt là **87.7%** và **87.2%**. Sự tương đồng cao này cho thấy ưu thế rõ rệt của câu chủ động trong việc truyền tải thông tin một cách trực diện, ngắn gọn và rõ ràng. Việc nêu rõ chủ thể hành động ngay từ đầu giúp người đọc nhanh chóng nắm bắt nội dung chính, đồng thời tăng tính hấp dẫn và hiệu quả tiếp nhận thông tin. Đây cũng là bằng chứng cho thấy tính phổ quát của cấu trúc câu chủ động trong diễn ngôn báo chí, bất kể sự khác biệt ngôn ngữ.

b) Câu bị động

Câu bị động (Passive Voice) được dùng để nhấn mạnh đối tượng chịu tác động của hành động, thay vì người thực hiện hành động.

Cấu trúc chung: **Object + Be + Past Participle (V3) + (by Subject)**

Câu bị động trong tiếng Anh có cấu trúc chặt chẽ, cần thay đổi động từ chính sang dạng quá khứ phân từ (Past Participle) và thêm động từ "be" theo thì. Tuy nhiên, động từ "be" thường được lược bỏ trong tiêu đề báo chí. Ví dụ: **A restaurant owner, a football star: the people killed as protests spread** (The Guardian, 2020) (*Một chủ nhà hàng, một ngôi sao bóng đá thiệt mạng khi biểu tình lan rộng*). Tiếng Việt dùng từ "bị", "được" trong câu bị động và không cần thay đổi động từ chính. Tuy nhiên, không phải trường hợp nào "bị", "được" cũng được coi là dấu hiệu của câu bị động.

Bảng 2.12. Tỷ lệ TĐ tin TSQT dạng câu bị động

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	81	8.1%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	59	5.9%

Mặc dù câu bị động không phải là dạng cấu trúc phổ biến trong TĐ tin TSQT báo mạng, nhưng sự hiện diện của nó – đặc biệt trong ngữ liệu tiếng Anh (chiếm **8.1%**) – cho thấy đây vẫn là một lựa chọn chiến lược trong diễn ngôn báo chí. Việc sử dụng câu bị động cho phép người viết dịch chuyển trọng tâm câu khỏi tác nhân gây ra hành động, hướng sự chú ý của người đọc vào đối tượng chịu tác động. Đây là một đặc điểm phù hợp với tiêu chí đưa tin khách quan, trung lập hoặc khi danh tính chủ thể hành động không quan trọng, không xác định hoặc cần ẩn đi. Ví dụ:

Motorcyclist killed in crash with van (BBC, 2024)

*(Người đi xe đạp **bị** xe tải cán chết)*

Tuy nhiên, tiếng Việt khi miêu tả một sự việc tương tự sẽ thường dùng câu chủ động. Ví dụ:

Thêm hai người chết trong vụ tai nạn ở Quảng Nam (VnExpress, 2024).

Nhiều TĐ ở thể bị động trong tiếng Anh khi chuyển dịch sang tiếng Việt sẽ được chuyển thành thể chủ động. Ví dụ:

At least seven killed and others wounded in Hamburg shooting

The Guardian (2024)

*(Ít nhất 7 người **bị giết** và một số khác bị thương trong vụ xả súng ở Hamburg)*

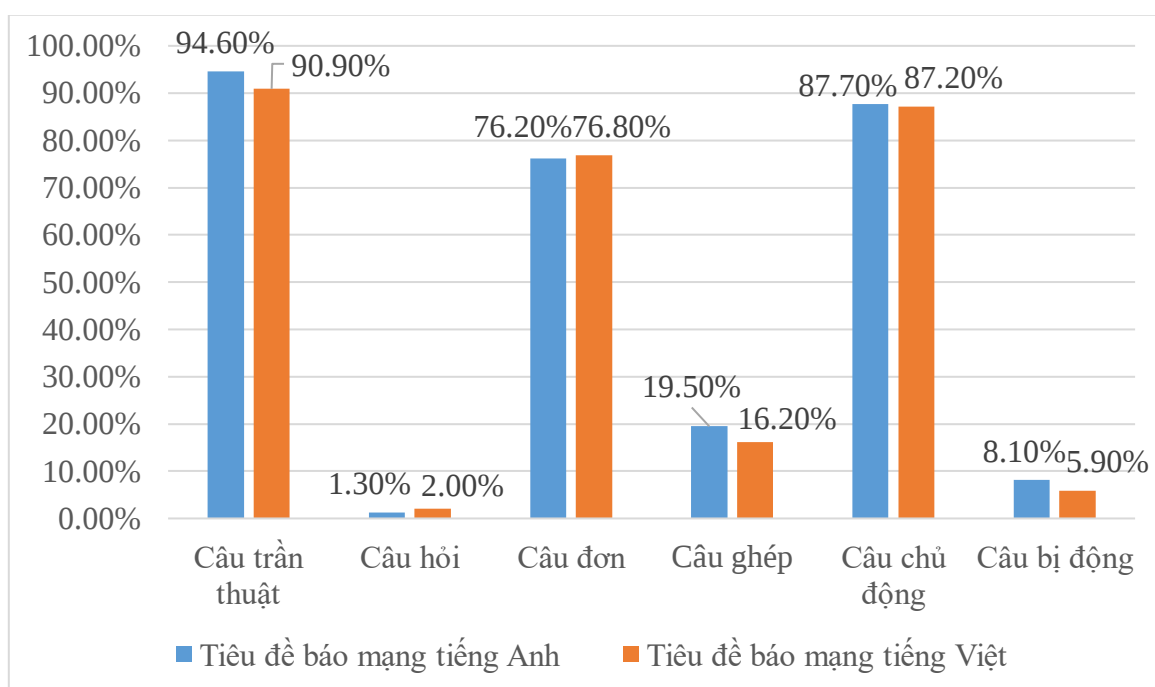
Báo Vnexpress (2023) sử dụng câu chủ động:

Xả súng tại nhà thờ Đức, ít nhất 7 người chết

Hay báo Dantri (2023) viết:

Xả súng ở nhà thờ Đức làm ít nhất 7 người thiệt mạng

So với báo tiếng Anh, TĐ tin TSQT tiếng Việt ít sử dụng câu bị động hơn (**5.9%** so với **8.1%**), cho thấy khuynh hướng ưu tiên cấu trúc chủ động để tạo cảm giác trực tiếp, dễ hiểu, và phù hợp với thói quen tiếp nhận thông tin của độc giả Việt Nam. Đồng thời, do đặc điểm cú pháp tiếng Việt không bắt buộc biến đổi hình thái động từ, việc nhận diện câu bị động đôi khi phụ thuộc vào ngữ cảnh hoặc mục đích biểu đạt, khiến cho mức độ sử dụng có phần hạn chế hơn.

Hình 2.13. Tỷ lệ TD tin TSQT trên một số tiêu chí cấu tạo là câu

Như vậy, căn cứ các phân tích nêu trên và số liệu thống kê tổng hợp theo **Hình 2.13**, có thể tóm tắt đặc điểm chung và khác biệt trong cấu trúc TD tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt có cấu tạo là câu như sau:

Về mục đích nói, câu tường thuật chiếm ưu thế tuyệt đối ở cả hai ngôn ngữ (**94.6%** tiếng Anh, **90.9%** tiếng Việt), phản ánh đặc trưng của thể loại tin tức – chú trọng truyền tải thông tin khách quan, rõ ràng. Dù chiếm tỉ lệ thấp, câu nghi vấn được sử dụng nhiều hơn trong báo mạng tiếng Việt (**2.0%** so với **1.3%**), cho thấy xu hướng kết hợp đưa tin và thu hút độc giả bằng yếu tố gợi mở.

Về cấu trúc cú pháp, câu đơn được sử dụng áp đảo (trên **76%** ở cả hai ngôn ngữ), khẳng định vai trò của loại hình câu này trong việc cung cấp thông tin ngắn gọn, trực diện và dễ tiếp nhận – phù hợp với thói quen “đọc lướt” của độc giả online. Câu ghép ít được dùng (**19.5%** ở tiếng Anh, **16.2%** ở tiếng Việt), nhưng tiếng Anh có xu hướng tích hợp nhiều mệnh đề hơn nhằm phản ánh quan hệ logic giữa các sự kiện.

Về thể của động từ, câu chủ động là hình thức chủ đạo (**87.7%** tiếng Anh, **87.2%** tiếng Việt), thể hiện xu hướng truyền đạt thông tin nhanh, rõ, và định hướng hành động. Câu bị động ít xuất hiện hơn với tỉ lệ **8.1%** trong tiếng Anh, và **5.9%**

trong tiếng Việt. Tỷ lệ này trong tiếng Việt thấp hơn hẳn, một phần do đặc điểm ngữ pháp tiếng Việt không bắt buộc thay đổi hình thái động từ, khiến việc sử dụng câu bị động ít phổ biến hơn.

Về tổng thể, các số liệu cho thấy TĐ tin TSQT Anh – Việt cùng chia sẻ những đặc điểm cốt lõi của diễn ngôn tin tức toàn cầu: ưu tiên tính thông tin, độ chính xác và khả năng tiếp nhận. Tuy nhiên, TĐ tin TSQT tiếng Việt có phần linh hoạt hơn trong cách tiếp cận độc giả.

2.4. Tiểu kết chương 2

Chương 2 đã tiến hành đối chiếu đặc điểm hình thức và cú pháp TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, qua đó chỉ ra những điểm tương đồng và khác biệt nổi bật trong đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt.

Về mặt hình thức, TĐ tin TSQT của cả hai ngôn ngữ đều có cấu trúc độc lập, không chia thành thượng đề – hạ đề, thường được in đậm, cỡ chữ lớn, đi kèm sa-pô, ảnh, video hoặc podcast, tạo nên sự hấp dẫn và nhận diện thương hiệu. Cả hai cùng sử dụng các thủ pháp hình thức như viết tắt, cấu trúc A:B hoặc A–B để rút gọn và nhấn mạnh thông tin. Tuy nhiên, TĐ tin TSQT tiếng Anh có tỷ lệ ngắt dòng hợp lý cao hơn nhờ đặc trưng ngôn ngữ và hệ thống CMS, trong khi TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có tỷ lệ ngắt dòng lỗi cao hơn. Về dung lượng, TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt dài hơn nhưng lại truyền tải ít đơn vị nghĩa hơn.

TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh sử dụng viết tắt với tần suất cao hơn, thể hiện tính quốc tế hóa và mức độ quen thuộc của các thuật ngữ toàn cầu trong môi trường truyền thông tiếng Anh. Ngược lại, báo mạng tiếng Việt chỉ dùng viết tắt một cách chọn lọc, nhằm đảm bảo tính phổ dụng và giúp độc giả trong nước dễ hiểu, dễ tiếp nhận hơn.

Về mặt cú pháp, cả hai loại TĐ đều không có cấu tạo dạng một từ đơn lẻ mà chủ yếu là cụm từ hoặc câu hoàn chỉnh. Trong số các loại cụm từ, cụm danh từ xuất hiện nhiều nhất. Đối với TĐ ở dạng câu, câu tường thuật chiếm tỷ lệ cao nhất trong khi câu nghi vấn, tuy được sử dụng ít thường xuyên nhất, lại được dùng nhiều hơn trong báo mạng tiếng Việt như một chiến lược gợi mở và thu hút độc giả. Về cấu trúc,

câu đơn được sử dụng với tỉ lệ áp đảo, trong khi câu ghép xuất hiện nhiều hơn ở báo mạng tiếng Anh, phản ánh xu hướng mở rộng thông tin trong tiếng Anh. Về thể động từ, câu chủ động chiếm tỉ lệ cao nhất; câu bị động xuất hiện nhiều hơn ở tiếng Anh, thể hiện nhu cầu nhấn mạnh đối tượng hoặc trung tính hóa chủ thể hành động.

Kết quả nghiên cứu trên cho thấy sự tương đồng và khác biệt trong tư duy và đặc điểm kiến tạo TĐ giữa hai nền báo chí: TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh được coi là “điểm hội tụ thông tin”, còn TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt được xem là “điểm khởi đầu tiếp nhận”. Chính sự khác biệt trong cách nén, sắp xếp và nhấn trọng tâm này phản ánh đặc trưng văn hóa – ngôn ngữ và thói quen tiếp nhận tin tức của từng cộng đồng độc giả.

Những kết quả này đồng thời đặt nền tảng cho Chương 3, nơi luận án sẽ tiếp tục phân tích đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện ngữ dụng, làm rõ mối quan hệ giữa TĐ và nội dung, mức độ phản ánh thông tin, cùng đặc điểm kiến tạo – biên tập dịch trong việc hình thành TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt hiện nay.

CHƯƠNG 3: ĐỐI CHIẾU ĐẶC ĐIỂM KIẾN TẠO TIÊU ĐỀ TIN THỜI SỰ QUỐC TẾ BÁO MẠNG ANH – VIỆT TRÊN BÌNH DIỆN NGỮ DỤNG

3.1. Dẫn nhập

Nếu như Chương 2 tập trung khảo sát đặc điểm hình thức và cú pháp của TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, thì Chương 3 chuyển trọng tâm sang bình diện ngữ dụng. Lý thuyết xuyên suốt của chương này là các phương châm hội thoại của Grice, bao gồm phương châm về lượng (*quantity*), phương châm về chất (*quality*), phương châm quan hệ (*relation*) và phương châm về cách thức (*manner*). Theo Grice, hiệu quả giao tiếp không chỉ dựa trên thông tin được chuyển tải mà còn phụ thuộc vào cách thức người nói (hay trong trường hợp này là người viết báo) tuân thủ hoặc cố ý vi phạm các phương châm để tạo nên hàm ý và hiệu ứng diễn ngôn.

Toàn bộ các nội dung phân tích trong chương đều hướng tới việc làm rõ mối quan hệ này. Cụ thể, khi khảo sát tính liên kết và mức độ phản ánh nội dung, ta thấy rõ cách TĐ phá vỡ phương châm lượng và quan hệ. Phần nghiên cứu nghĩa tường minh – hàm ẩn cho thấy TĐ có thể tuân thủ phương châm cách thức khi phản ánh trung thực sự kiện, hoặc ngược lại, vi phạm nó để tạo ra những lớp nghĩa hàm ẩn, gợi mở. Việc khảo sát công thức 5W+H cũng chính là cách kiểm chứng mức độ tuân thủ phương châm lượng, tức là mức độ đầy đủ của thông tin.

Trên nền tảng đó, chương này tập trung phân tích hiện tượng vi phạm các phương châm hội thoại trong TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt, trong đó nổi bật là sự cố ý “lệch chuẩn” để tạo tính bất ngờ, gây chú ý và khơi gợi hứng thú cho độc giả thông qua các biện pháp tu từ như ẩn dụ, hoán dụ, uyển ngữ, thành ngữ hay chơi chữ. Cuối cùng, từ việc đối chiếu, chương đưa ra những khuyến nghị biên tập dịch nhằm nâng cao chất lượng TĐ tin TSQT tiếng Việt theo hướng vừa đảm bảo tính ngữ dụng, vừa phù hợp với chuẩn mực giao tiếp báo chí quốc tế.

Như vậy, toàn bộ Chương 3 có thể được coi là sự vận dụng và kiểm chứng khung lý thuyết của Grice trong thực tiễn nghiên cứu TĐ tin TSQT, từ đó góp phần lý giải những đặc điểm kiến tạo nổi bật của TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện ngữ dụng.

3.2. Mối liên hệ giữa tiêu đề và nội dung bài báo

3.2.1. Sự liên kết của tiêu đề với nội dung bài báo

TĐ báo chí ngoài tính mạch lạc còn phải có tính liên kết với nội dung bài báo nhằm đảm bảo tính lô-gic trong tổng thể bài báo. Về mặt cấu trúc, TĐ là một phần ngôn ngữ độc lập. Tuy nhiên, xét về nội dung, TĐ không thể đứng riêng một mình bởi nó chỉ có chức năng chính là giới thiệu chủ đề hay tóm tắt nội dung. Do vậy, trên thực tế, sẽ tồn tại những mối liên hệ nhất định giữa TĐ và nội dung bài báo. Dưới đây là một số đặc điểm liên kết phổ biến mà chúng tôi tổng hợp được.

3.2.1.1. Quy chiếu

Theo Trịnh Sâm [90, tr. 56], “TĐ vừa đảm nhận chức năng của yếu tố dự báo, đồng thời lại vừa gánh vác nhiệm vụ của một yếu tố hồi cố”. Như vậy, tính chất liên kết dự báo của TĐ báo chí cho thấy sự trông chờ ở người nghe vào phần nội dung của bài báo. Ví dụ:

China 'wolf warrior' diplomatic spokesperson Zhao moves to new role
(Reuters, 2023)

BEIJING, Jan 9 (Reuters) - Chinese foreign ministry spokesperson Zhao Lijian, who gained prominence as one of China's most outspoken "wolf warrior" diplomats, has been transferred to its department **that manages land and sea borders**, according to the ministry's website.

(Người phát ngôn ngoại giao ‘chiến lang’ của Trung Quốc, ông Triệu, được điều sang **vị trí mới**)

BẮC KINH, ngày 9 tháng 1 (Reuters) – Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Triệu Lập Kiên, người từng nổi bật với vai trò là một trong những nhà ngoại giao “chiến lang” thẳng thắn nhất của Trung Quốc, đã được điều chuyển làm **Phó Vụ trưởng Vụ Biên giới và Đại dương**, theo thông tin trên trang web của bộ này)

Nội dung bài báo chỉ rõ **vị trí mới** mà người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc đảm nhiệm là **Phó Vụ trưởng Vụ Biên giới và Đại dương**.

Báo Anh công khai xin lỗi Meghan (Vnexpress, 2021)

Nữ công tước xứ Sussex đã thắng vụ kiện vi phạm quyền riêng tư với Associated Newspapers về các bài báo trên Mail on Sunday và Mail Online", báo giấy Mail on Sunday hôm 26/12 viết trong lời xin lỗi công khai Meghan đăng trên trang nhất. Lời xin lỗi cũng được đăng trên trang điện tử Mail Online...

Trong bài báo trên, **Meghan** là **nữ công tước xứ Sussex**.

TĐ dạng này được coi là phá vỡ một phần phương châm về lượng trong giao tiếp của Grice khi cố tình không cung cấp đủ thông tin cho người đọc. Chẳng hạn như trong các ví trên thì “vai trò mới” là gì, “bộ trưởng mới” là ai, “Megan” là ai. Những câu hỏi này không được trả lời trong TĐ nhưng được đề cập và trả lời trong nội dung bài báo.

3.2.1.2. *Tính lược*

Phạm Văn Tình [109] nhận định rằng “*phương thức tính lược là một loại liên kết ngữ nghĩa (ngầm ẩn). Bản thân cấu trúc ngữ nghĩa này cho phép sự lược bỏ không làm mất giá trị thông tin*”. Trong TĐ báo chí, việc rút gọn là rất quan trọng. Tuy nhiên, nhiệm vụ mà nội dung bài báo phải làm là khôi phục ngay phần tính lược ở TĐ. Chỉ có như vậy, người đọc mới có thể quy chiếu và tìm ra được câu trả lời vốn còn bỏ ngỏ trong TĐ.

Phát hiện loài ếch cây màu chocolate bí ẩn (Nhân dân, 2021)

Một nhóm các nhà khoa học Australia đã phát hiện ra một loài ếch cây màu chocolate bí ẩn trong các khu rừng nhiệt đới ở vùng đất thấp của New Guinea...

Yếu tố được lược bỏ trong TĐ là **Một nhóm các nhà khoa học Australia**.

Biểu tình bằng vòng hoa tang (Tiềnphong, 2024)

Trong thời gian người hâm mộ biểu tình, quận Seongdong đã nhận hơn 30 khiếu nại từ cư dân vì những vòng hoa gây khó chịu và cản trở giao thông công cộng...

Yếu tố được lược bỏ trong TĐ là **Người hâm mộ**.

Đi làm ở tuổi 80 (Vnexpress, 2023)

***Wilmar Jensen** vượt qua kỳ thi luật sư của California, bắt đầu hành nghề năm 1953. Bước sang tuổi 95 ông vẫn chưa có ý định nghỉ hưu.*

Yếu tố bị lược bỏ trong TĐ là **Wilmar Jensen**.

Trở lại quỹ đạo cũ (Nhân dân, 2024)

*...Tính đến 13 giờ 30 phút ngày 6/11 (giờ Việt Nam), ứng cử viên đảng Cộng hòa **Donald Trump** đã giành được ít nhất 270 phiếu đại cử tri, qua đó giành thắng lợi trước bà Kamala Harris bên phía đảng Dân chủ, để trở thành Tổng thống thứ 47 của nước Mỹ...*

Yếu tố bị lược bỏ trong TĐ là **Donald Trump**.

Qua các ví dụ trên, có thể thấy hiện tượng tình lược thường xuất hiện ở TĐ có cấu tạo dạng cụm động từ, vốn không được sử dụng nhiều trong TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt. TĐ dạng này có sức thu hút cao đối với độc giả bởi nó ẩn đi phần thông tin quan trọng, thường là chủ thể của hành động. Như vậy, yêu cầu đặt ra đối với các TĐ có yếu tố tình lược này là phần nội dung của bài báo cần đề cập đến thông tin đã bị ẩn đi ở TĐ. Đây cũng có thể được coi là loại TĐ phân nào phá vỡ phương châm về lượng của Grice.

3.2.1.3. *Lặp từ vựng*

Lặp từ vựng là phương thức nhắc lại nguyên từ khóa của TĐ trong nội dung bài báo. Đây là phương thức thường thấy trong các bài báo nhằm nhấn mạnh một thông báo nào đó mà người viết cho là quan trọng, duy trì tính liên kết và tập trung vào chủ đề bài viết.

Thông thường, các từ quan trọng trong TĐ sẽ được lặp lại ngay trong phần sapo, giúp độc giả dễ dàng nhận diện chủ đề. Ví dụ:

Vỡ đập, giới chức Hawaii ra lệnh di tản dân cư (Vietnamnet, 2021)

***Con đập Kaupakalua** tại đảo Maui thuộc quần đảo **Hawaii**, Mỹ, vỡ hôm 8/3 đã khiến giới chức nơi đây phải **ra lệnh di tản dân cư** đến nơi an toàn...*

Từ *đập*, *Hawaii*, và *ra lệnh di tản dân cư* đã được lặp lại ngay trong phần đầu của nội dung bài báo.

Dutch F-35s intercepted three Russian aircraft over the Baltic Sea (Reuters, 2024, *F-35 của Hà Lan chặn ba máy bay Nga trên Biển Baltic*)

AMSTERDAM, Dec 9 (Reuters) - Dutch F-35 fighter jets intercepted three Russian aircraft over the Baltic Sea on Friday and escorted them at a distance over international waters to the border of the NATO area of responsibility, the Dutch defence ministry said on Monday...

Chủ đề chính là **Dutch F-35 fighter, intercepted, Russian aircraft và Baltic Sea** đã được nhắc lại trong nội dung bài báo.

3.2.1.4. Thế đồng nghĩa

Thế đồng nghĩa là nhắc lại một đối tượng trong TĐ bằng một tên gọi khác. Đây cũng được coi là một thủ pháp khá phổ biến trong viết báo nhằm tạo sự liên kết và tránh lặp từ trong một bài báo. Thay đổi cách gọi giúp tăng tính biểu cảm, nhấn mạnh hoặc đa dạng phong cách diễn đạt. Ngoài ra, dùng từ gần nghĩa giúp người đọc hiểu thêm đặc điểm của đối tượng được nhắc đến. Ví dụ:

Ông Zelensky úy lạo binh sĩ ở thành phố tiền tuyến (Vnexpress, 2024)

*Tổng thống Ukraine Zelensky tới thành phố chiến lược Pokrovsk, **khích lệ** tinh thần binh sĩ giữa lúc lực lượng Nga áp sát khu vực...*

“**Úy lạo**”, vốn là một từ không được sử dụng rộng rãi, đã được tác giả làm rõ nghĩa bằng một từ khác gần gũi và dễ hiểu hơn: “**khích lệ**”. TĐ được đánh giá là đã khá kỳ công trong sử dụng ngôn từ, còn bài báo đã làm tròn trách nhiệm giải thích, mô tả yếu tố ngôn ngữ có thể coi là khó và hấp dẫn của TĐ. Dưới đây là hai ví dụ khác:

Người hùng chống phân biệt chủng tộc Nam Phi qua đời (Vnexpress, 2021)

Ông Desmond Tutu, người từng nhận giải Nobel Hoà bình cho nỗ lực chống chế độ phân biệt chủng tộc ở Nam Phi, qua đời hôm 25/12 ở tuổi 90...

Trong tiếng Anh, hiện tượng thế đồng nghĩa cũng được sử dụng:

Anti-apartheid hero Archbishop Desmond Tutu dies aged 90

*(The Guardian, 2021, **Anh hùng chống chủ nghĩa apartheid** – Tổng giám mục Desmond Tutu qua đời ở tuổi 90)*

*The Nobel laureate, often described as **South Africa's moral conscience**, died in Cape Town on Boxing Day...*

*(Vị khôi nguyên Nobel, thường được xem là **lãnh tụ tinh thần của Nam Phi**, đã qua đời tại Cape Town vào ngày Lễ Tặng quà (Boxing Day)..*

Như vậy, thể đồng nghĩa thường xuất hiện ở các TĐ có dấu hiệu phá vỡ phương châm về chất trong hội thoại của Grice. **Tràng trai vàng, úy lạo, người hùng chống phân biệt chủng tộc, hay Anti-apartheid hero** có thể bị coi là những đánh giá mang tính chủ quan, chưa được kiểm chứng. Chính vì vậy, chúng cần được mô tả thêm và làm rõ trong nội dung của bài báo. Nội dung này sẽ được phân tích sâu hơn ở phần sau của luận án.

3.2.1.5. *Thế đại từ*

Thế đại từ là sự thay thế một từ, một cụm từ hay ngữ đoạn xuất hiện trong TĐ bằng một đại từ khác. Khi đó, nội dung bài báo thường mất đi tính độc lập và phải chịu sự ràng buộc nhất định với TĐ. Độc giả phải quy chiếu về TĐ mới hiểu được nội dung bài báo. Việc khảo sát cấu trúc, nội dung bài báo phải đặt trong mối quan hệ với TĐ. Ví dụ:

Nói lời hay, làm việc tốt, ứng xử văn minh (VTV online, 2024)

***Đó** là một phần chủ đề của Diễn đàn trẻ em thành phố Hà Nội vừa được tổ chức...*

Trong ví dụ trên, người đọc phải quy chiếu ngược lên TĐ để hiểu được xem “*một phần của chủ đề diễn đàn trẻ em thành phố Hà Nội vừa được tổ chức*” là gì. Đây là một thủ pháp rất phù hợp và hiệu quả đảm bảo yêu cầu ngắn gọn trong trình bày nội dung cũng như tính hấp dẫn của TĐ.

Kiểu thế đại từ hiện này rất ít khi được sử dụng, đặc biệt với TĐ tin TSQT. TĐ dạng này được coi là vi phạm phương châm về **lượng** và **cách thức** của Grice khi cung cấp thiêu thông tin, diễn đạt sự việc một cách mơ hồ. Chẳng hạn, tiêu đề “**Nói lời hay, làm việc tốt, ứng xử văn minh**” còn thiếu thông tin về chủ thể hành động, về bối cảnh sự việc và đặc biệt là diễn đạt một cách mơ hồ, khác lạ.

3.2.1.6. Liên tưởng

TĐ báo chí thường dùng từ, cụm từ mang tính khái quát cao, khiến độc giả phải “*sử dụng phép liên tưởng trên cơ sở cùng một trường từ vựng, ngữ nghĩa theo quan hệ đặc trưng*” [99, tr. 75]. Ví dụ:

Hội diễn chào mừng 70 năm Ngày Giải phóng Thủ đô (Hà Nội mới, 2024)

*Tối 7-10, Đảng ủy **Khởi các trường đại học, cao đẳng Hà Nội** tổ chức Hội diễn văn hóa, nghệ thuật chào mừng **70 năm Ngày Giải phóng Thủ đô (10/10/1954 - 10/10/2024)**. Hội diễn được chia thành **5 cụm, có 229 tiết mục** với sự tham gia biểu diễn của **hàng nghìn cán bộ, viên chức, giảng viên, nhân viên, sinh viên**.*

Nội dung bài báo chủ yếu sẽ phải tập trung miêu tả cụ thể về “**Hội diễn**” đã được giới thiệu trong TĐ. Do TĐ hầu như thu tóm nội dung chủ yếu của bài báo, cho nên phần nội dung bài báo cần triển khai các ý mà TĐ đã đề cập bằng cách sử dụng phép liên tưởng đặc trưng để làm rõ phần nội dung bài báo. Thông thường, hoạt động văn hóa văn nghệ được gọi là **hội diễn** thì sẽ gồm đơn vị diễn (**Khởi các trường đại học, cao đẳng Hà Nội**), nội dung kỉ niệm (**70 năm Ngày Giải phóng Thủ đô**), các tiết mục tham gia (**có 229 tiết mục**) v.v.

Như vậy, tính mạch lạc của TĐ không chỉ nằm ở bản thân TĐ, mà còn phụ thuộc vào khả năng mở rộng và làm rõ của phần nội dung bài báo. Một TĐ dạng khái quát vẫn có thể được xem là mạch lạc nếu toàn bộ văn bản phía sau đảm bảo làm rõ từng thành tố ẩn chứa trong cụm danh từ ấy bằng liên tưởng đặc trưng và triển khai hợp lý. Đây cũng chính là một chiến lược ngôn ngữ đặc thù của báo chí tiếng Việt, trong đó tính mạch lạc của TĐ và nội dung luôn gắn kết chặt chẽ, theo mô hình “gợi - mở rộng - cụ thể hóa”.

3.2.2. Tiêu đề và mức độ phản ánh nội dung bài báo

3.2.2.1. Tiêu đề zero

TĐ zero là chính là trường hợp bài báo không có TĐ. Xét về mặt kết cấu, tính liên kết, và thậm chí là cả tâm lí tiếp nhận, thì tác phẩm báo chí, dù dài hay ngắn, sẽ

là một văn bản có sự liên tục về tuyến tính mà TĐ là điểm khởi đầu. Một khi không có TĐ làm điểm tựa, không có yếu tố định hướng cho giao tiếp thì vai trò đó sẽ được chuyển sang cho phát ngôn mở đầu của bài báo [113, tr. 52].

Báo mạng hiện nay không sử dụng loại TĐ zero bởi không bị hạn chế nhiều về mặt không gian so với báo in. Tuy nhiên, vẫn có một số trang báo mạng chạy mục “tin vắn” và sử dụng kiểu TĐ loại này cho phù hợp với đặc trưng của dạng tin nhắn.

3.2.2.2. Tiêu đề không ăn nhập với nội dung bài báo

Đây là loại TĐ mà giá trị về mặt nội dung giữa TĐ với bài báo là bằng 0. Do vi phạm sự thống nhất giữa nội dung và hình thức đang ở mức nặng nhất nên TĐ sẽ không được chấp nhận. Kiểu tiêu đề này sẽ ít xuất hiện trên các trang báo in chính thống nhưng có thể xuất hiện ở các trang báo mạng, nơi bị chi phối nhiều bởi yếu tố thương mại. Báo mạng cho phép biên tập viên có thể chỉnh sửa liên tục nội dung bài viết vì vậy hiện tượng TĐ không ăn nhập hoàn toàn với nội dung bài báo là rất hiếm, nếu không muốn nói là không có.

3.2.2.3. Tiêu đề phản ánh một phần nội dung bài báo

Tiêu đề phản ánh một phần nội dung bài báo là loại tiêu đề chỉ đề cập đến một khía cạnh, chi tiết hoặc góc nhìn của nội dung chính trong bài viết, không bao quát toàn bộ nhưng vẫn đủ để gây tò mò, định hướng cho người đọc. Đặc điểm chung của dạng TĐ này là:

- Không phản ánh hết nội dung bài báo.
- Thường chọn điểm nhấn ấn tượng nhất, gây chú ý hoặc mang tính biểu tượng.
- Giúp người đọc đoán được một phần chủ đề, nhưng cần đọc bài để hiểu đầy đủ.

Loại TĐ này thường được cho là đơn giản, tiện dụng, dễ đặt vì luôn có điểm giao thoa giữa nội dung hạn hẹp của TĐ với nội dung phong phú bài báo. Để khắc phục nhược điểm của loại TĐ này, người viết cần thêm vào chi tiết mới lạ hoặc sử dụng từ ngữ mang tính biểu cảm. TĐ khi đó sẽ có sức gợi mở kích thích cảm xúc của người đọc nhờ sự gia cố về từ ngữ và tư duy.

Co ro trong thời tiết âm độ sau động đất (Vnexpress, 2023)

Thổ Nhĩ Kỳ: Nhiệt độ tại thành phố Gaziantep, nơi hứng chịu động đất, giảm xuống -5 độ C nhưng hàng nghìn gia đình phải qua đêm trong ô tô, lều tạm...

TĐ chỉ đề cập đến hình ảnh nạn nhân **co ro trong thời tiết âm độ** sau vụ động đất ở Thổ Nhĩ Kỳ năm 2023. Đây chỉ là một phần thông tin sẽ được đề cập trong nội dung bài báo. Trên thực tế, nội dung bài báo còn mô tả cụ thể thời gian, địa điểm, mức độ thiệt hại của trận động đất cũng như công tác cứu hộ cứu nạn ra sao v.v. Tuy nhiên, từ ngữ giàu hình ảnh (**Co ro trong thời tiết âm độ**) đã khiến cho người đọc rung động và muốn tìm hiểu trong nội dung bài báo.

3.2.3.4. Tiêu đề phản ánh toàn bộ nội dung bài báo

TĐ phản ánh toàn bộ nội dung bài báo là loại TĐ có khả năng tóm lược chính xác, đầy đủ và trực tiếp những thông tin cốt lõi trong bài viết. Người đọc chỉ cần nhìn vào TĐ là đã hiểu được chủ đề, đối tượng, và thông điệp chính mà bài báo muốn truyền tải. TĐ loại này có thể được chia thành 02 kiểu sau đây:

a) Tiêu đề nêu sự kiện trung tâm của bài báo

TĐ nêu sự kiện trung tâm của bài báo là loại TĐ có chức năng trình bày trực tiếp sự kiện chính yếu, nổi bật nhất mà bài báo đề cập, thường trả lời được câu hỏi “Chuyện gì đã xảy ra?”. Sự ưu việt của kiểu TĐ này là nêu được cái cơ bản, cốt lõi nhất để độc giả dễ phân loại trong quá trình tìm nhận tin. Kết cấu và nghệ thuật sử dụng ngôn từ sẽ là trợ thủ đắc lực trong việc kiến tạo TĐ có sức khái quát và hàm súc.

Putin sẽ sớm tiêm vaccine Covid-19 do Nga sản xuất (Vnexpress, 2020)

TĐ đã nêu rõ sự kiện trung tâm của bài báo là việc ông Putin cho phép tiêm vaccin Covid-19 trên diện rộng ở Nga. Phần nội dung bài báo đề cập thêm thời điểm ông sẽ tiêm vaccin (tháng 12/2020), loại vaccin (Sputnik V – do chính Nga sản xuất) và giá mỗi mũi tiêm (10 USD).

8 giờ căng thẳng ca mổ vỡ tim hi hữu (VTC News, 2021)

Có thể thấy, tác giả bài báo đã lựa chọn những chi tiết tiêu biểu, vừa miêu tả sự kiện vừa tác động tâm lý. Thông thường, người đọc ngại tìm hiểu nội dung một khi đã nắm thông tin cơ bản trong khi TĐ lại không có điểm gì đặc sắc. Điều đó có nghĩa

rằng mô tả sự kiện tường tận, đầy đủ, chính xác chưa chắc đã gây hứng thú cho độc giả. Các TĐ bản tin với mục đích chính là thông báo thường sẽ gặp khó trong khắc phục vấn đề này. Một trong số nhiều giải pháp là cần trau chuốt và táo bạo trong sắp xếp các thành tố ngôn ngữ để TĐ thú vị và hấp dẫn hơn. Dưới đây là một số ví dụ khác:

France hit by 'dizzying' daily record of over 200,000 new COVID-19 cases
(Reuters, 2021)

(Pháp ghi nhận mức tăng chóng mặt với hơn 200.000 ca COVID-19 mới trong ngày)

Video captures frightening crash landing of small plane into tree (CNN, 2024)

(Video ghi cảnh kinh hoàng máy bay nhỏ đâm vào cây)

Đưa "hung thần xa lộ" trở về hình hài nguyên bản (Lao động, 2022)

Quật ngã Bồ Đào Nha, Maroc viết tiếp câu chuyện cổ tích với tấm vé bán kết World Cup 2022 (Nhân dân, 2022)

b) Tiêu đề khái quát nội dung bài báo

Tiêu đề dạng khái quát nội dung bài báo thường gồm 2 phần: phần đầu nêu vấn đề, sự kiện, nhân vật, nhân vật, thời gian, phần sau nêu đánh giá, nhận xét, mô tả bổ sung. Đây chính là cấu trúc **đề - thuyết** trong tiếng Việt. Ví dụ:

“Rail Force One”: how Ukraine railways got Joe Biden safely to Kyiv (The Guardian, 2023)

(“Hỏa xa 1”: Đường sắt Ukraine đã đưa Joe Biden đến Kyev an toàn ra sao)

Biden-Xi virtual summit: leaders warn each other over future of Taiwan
(The Guardian, 2021)

(Hội nghị thượng đỉnh trực tuyến Biden–Tập Cận Bình: hai nhà lãnh đạo cảnh báo lẫn nhau về tương lai của Đài Loan)

Roi trực thăng vũ trang Nga, hai phi công thiệt mạng (Vnexpress, 2023)

TĐ theo kiểu cấu trúc này giúp người đọc nhanh chóng nhận ra đối tượng và thông tin chính của bài viết, nhận thức được vấn đề cụ thể. TĐ cấu có cấu trúc đề thuyết giúp tăng tính logic và dễ tiếp nhận, vừa xúc tích, vừa bao trùm nội dung chính, đồng thời tạo sức hút mà không cần giật gân.

3.3. Công thức 5W+H trong cấu trúc tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh-Việt

Một trong những yêu cầu tạo nên sự thành công của báo chí là phải có khả năng giao tiếp với độc giả. Để duy trì khả năng đó, báo chí phải áp dụng nhiều biện pháp như đưa tin nhanh, chính xác; ngôn ngữ phù hợp, phổ thông; tạo ra giá trị nội dung thông qua phân tích sâu sắc; có phong cách riêng và tôn trọng lắng nghe người đọc v.v. Bên cạnh đó, báo chí cần tôn chỉ và áp dụng công thức 5W+H trong thiết kế tiêu đề và nội dung bài báo.

5W+H là khái niệm gồm 6 yếu tố cơ bản: What (*chuyện gì xảy ra*), Who (*ai liên quan*), When (*khi nào*), Where (*ở đâu*), Why (*tại sao*), How (*như thế nào*) giúp hiểu rõ hơn về vấn đề, tối ưu hóa quá trình ra quyết định, nâng cao hiệu quả công việc, và giúp giao tiếp hiệu quả hơn v.v. Không chỉ giúp người đọc hiểu rõ bản chất sự việc một cách nhanh chóng, mô hình 5W+H còn đóng vai trò quan trọng trong việc tối ưu hóa quá trình ra quyết định, nâng cao hiệu quả công việc, hỗ trợ phân tích và tổng hợp thông tin, đồng thời tăng cường hiệu quả giao tiếp trong nhiều lĩnh vực, từ truyền thông đại chúng đến quản trị, giáo dục và nghiên cứu.

Chính vì thế, sự hiện diện (hoặc vắng mặt) của các thành tố 5W+H trong tiêu đề báo chí phản ánh rõ định hướng giao tiếp: thiên về thông báo khách quan (như báo chí phương Tây) hay thiên về khơi gợi, thu hút, đánh vào cảm xúc (như một bộ phận báo chí Việt Nam). TĐ nói chung và TĐ báo chí nói riêng luôn áp dụng chặt chẽ công thức này. Tuy nhiên, không nhất thiết phải đưa đủ cả 6 yếu tố. Biên tập viên nên chọn lọc yếu tố quan trọng nhất và cân nhắc ngữ cảnh, nền tảng truyền tải (báo in, trực tuyến, truyền hình, radio...) để tạo ra tiêu đề hiệu quả nhất.

- TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt thường sử dụng 02 yếu tố quan trọng nhất là **Who** và **What**. Bởi theo kết quả nghiên cứu ở chương II, phần lớn TĐ bản tin (kể cả tiếng Anh và tiếng Việt) dùng cấu trúc câu đơn (SV hoặc SVO), trong khi cấu trúc câu đơn lại bao gồm chủ ngữ (trả lời câu hỏi **Who**) và vị ngữ (trả lời câu hỏi **What**). Ví dụ:

Blind Chinese man climbs Mount Everest (CNN, 2021)

(*Một người khiếm thị Trung Quốc chinh phục đỉnh Everest*)

Câu trả lời cho **who** sẽ là **Blind Chinese man** (*một người khiếm thị Trung Quốc*), câu trả lời cho **what** sẽ là **climbs Mount Everest** (*chinh phục đỉnh Everest*).

Ông Obama giành giải Emmy (Vnexpress, 2024)

Câu trả lời của **who** sẽ là *Ông Obama*, câu trả lời cho **what** sẽ là *giành giải Emmy*.

- Mức độ quan trọng của các câu hỏi còn lại (**Where, When, Why** và **How**) sẽ phụ thuộc vào tính chất cụ thể của sự kiện được đưa tin. Chẳng hạn, với những tin tức mang tính bất thường hoặc gây sốc, yếu tố **Why** (*tại sao*) và **How** (*như thế nào*) lại trở nên quan trọng, vì người đọc không chỉ muốn biết chuyện gì đã xảy ra (**What**), mà đặc biệt quan tâm đến nguyên nhân và cơ chế xảy ra sự việc, nhằm lý giải điều bất thường ấy. Ví dụ:

Tài xế lao ô tô lên tầng 2 căn nhà ở Mỹ (*Dân Trí*, 2023)

Ở TD trên, yếu tố **who** (*tài xế*), **what** (*lao ô tô lên tầng 2*) và **where** (*ở Mỹ*) đã được đề cập, qua đó cung cấp phần thông tin gây sốc ban đầu. Tuy nhiên, phần còn thiếu và được độc giả quan tâm nhất lại là **why** và **how** – *Tại sao lại lao xe lên tầng 2? Làm cách nào một chiếc ô tô có thể lao lên tầng hai của một căn nhà?* Ngược lại, thông tin về **when** (sự việc xảy ra lúc nào) lại có tính chất minh họa, và không giữ vai trò trung tâm trong việc khơi gợi sự tò mò hay hình dung nội dung.

Minh họa cho sự khác biệt trong chiến lược đưa tin, tờ Washington Post (2023) khi đưa tin về sự kiện này đã bổ sung yếu tố **why** (*tại sao*) nhằm đáp ứng nhu cầu thông tin chiều sâu của người đọc:

Car crashes into second floor of house in ‘intentional act’, police say (*Tài xế cố tình lao ô tô lên tầng hai của căn nhà*)

Trong tiêu đề này, hành động bất thường không chỉ được mô tả mà còn được giải thích dưới góc *độ động cơ chủ ý* (intentional act), từ đó làm rõ bản chất vụ việc và định hướng cách hiểu của công chúng. Đây là minh chứng rõ cho việc lựa chọn và sắp xếp 5W+H không phải là thao tác kỹ thuật thuần túy, mà phản ánh ưu tiên thông tin chiến lược của từng hệ thống báo chí. Hãy quan sát một ví dụ khác:

Anh chính thức rời EU (Nhân dân, 2020)

Về lý thuyết, thông tin quan trọng còn lại sẽ phải là **why** (*tại sao Anh muốn rời EU*). Tuy nhiên, việc Anh muốn rời EU và vì sao muốn rời EU đã là chủ đề được biết đến từ lâu, vấn đề quan tâm hiện tại là thời điểm nào Anh sẽ chính thức nói lời chia tay EU mà thôi. Cho nên, thông tin quan trọng nhất cần được là rõ là **when** (*khi nào*). Thực tế, bài báo bắt đầu ngay bằng:

... **Đúng 23 giờ ngày 31-1 (GMT)**, Vương quốc liên hiệp Anh và Bắc Ireland đã chính thức rời Liên hiệp châu Âu (EU), kết thúc 47 năm là thành viên của nền kinh tế lớn nhất thế giới...

Tổng thống Mexico đăng ảnh 'yêu tinh' (Vnexpress, 2023)

Các câu hỏi còn lại - ở đâu, như thế nào, tại sao và khi nào - mà TĐ trên chưa trả lời đều quan trọng nhưng có lẽ câu hỏi đầu tiên và quan trọng nhất sẽ là Tổng thống Mexico đăng ảnh ở đâu (where). Thông thường các nhân vật nổi tiếng và có tầm ảnh hưởng thường thu hút sự chú ý của công chúng bằng những tuyên bố, bài viết hay hình ảnh trên các báo chính thống hay các trang cá nhân như Facebook, Twitter, Blog, Zalo v.v. Thực tế, Tổng thống Mexico Andrés Manuel López Obrador đăng “*ảnh yêu tinh*” trên Twitter và điều đáng chú ý là không phải ông hóa tranh thành yêu tinh – điều mà nhiều độc giả suy đoán – mà chỉ là ông đăng bức ảnh chụp “*vật thể trông giống hình người với mái tóc phát sáng và hai chấm sáng tựa đôi mắt*” thể hiện một “yêu tinh” trong văn hóa dân gian Maya. Như vậy, rõ ràng TĐ đã cố tình để lại khoảng trống thông tin để độc giả phỏng đoán. Tờ AP News (2023) miêu tả sự việc bằng một lối viết rõ ràng hơn:

Mexican president posts photo of what he claims is an elf

(*Tổng thống Mexico đăng ảnh mà ông gọi là yêu tinh*)

- Trong nhiều trường hợp, yếu tố **where** (*địa điểm xảy ra sự kiện*) không được trình bày tách biệt mà được tích hợp ngầm trong yếu tố **who** (*chủ thể hành động*) – nhất là khi chủ thể đó là một quốc gia, địa danh, tổ chức hoặc cá nhân gắn với một địa điểm cụ thể. Điều này cho phép tiêu đề trở nên ngắn gọn, cô đọng mà vẫn đầy đủ thông tin ngữ nghĩa, đồng thời tiết kiệm không gian – yếu tố quan trọng trong thiết kế tiêu đề báo mạng. Ví dụ:

Quảng trường Thời đại hạn chế tụ tập đêm giao thừa (Vnexpress, 2021)

Singapore ra mắt loại bia làm từ nước tiểu (Vietnamnet, 2022)

Nhật tổ chức quốc tang ông Abe (Vnexpress, 2023)

Trong cấu trúc tiêu đề báo chí – đặc biệt là tiêu đề ngắn gọn của báo mạng – các yếu tố 5W+H có thể được tích hợp, rút gọn hoặc hàm ẩn thông qua lựa chọn từ vựng. Việc “nén” thông tin này cũng là một đặc điểm ngôn ngữ được biên tập viên sử dụng nhằm đảm bảo tiêu đề vừa ngắn gọn vừa chứa đủ nội dung cốt lõi, đồng thời vẫn tạo được tính hấp dẫn hoặc khơi gợi tò mò.

Tuy nhiên, cách trình bày này cũng đòi hỏi năng lực suy diễn ngữ dụng của người đọc, nhất là với các TĐ dùng tên riêng hoặc quốc gia có thể mang nhiều tầng nghĩa. Ví dụ: *Nhà Trắng* có thể chỉ *nước Mỹ* hoặc *chính quyền Mỹ*; *Kremlin* có thể đại diện cho *nước Nga* hoặc *chính phủ Nga*. Do vậy, việc rút gọn **where** vào **who** chỉ thực sự hiệu quả khi người đọc có nền tảng kiến thức xã hội nhất định để suy luận và định vị không gian sự kiện.

- Cùng một sự kiện báo chí, mỗi biên tập viên, mỗi cơ quan truyền thông lại có chiến lược lựa chọn và sắp xếp thông tin khác nhau để đưa vào TĐ, tùy theo đối tượng độc giả mục tiêu, mục đích truyền thông, cũng như mức độ ưu tiên trong sáu yếu tố của mô hình 5W+H.

Ví dụ, khi đưa tin về một người đàn ông ở New Zealand tiêm 10 mũi vắc-xin Covid-19 chỉ trong một ngày, các tờ báo đã thể hiện rõ sự khác biệt trong cách đặt TĐ:

VnExpress (2021) lựa chọn cách tiếp cận trung lập, khách quan, đưa đầy đủ **who, what, where**:

Người đàn ông New Zealand tiêm 10 mũi vắc xin Covid-19 trong một ngày

Who: Người đàn ông

What: Tiêm 10 mũi vắc xin Covid-19 trong một ngày

Where: New Zealand

Tờ Thời Luận (2021) lại bỏ qua yếu tố địa điểm (**where**), thay vào đó nhấn mạnh tính chất bất ngờ của sự kiện, sử dụng động từ "**phát hiện**" nhằm tăng hiệu ứng thời sự:

Phát hiện người đàn ông tiêm 10 mũi vaccine Covid-19 trong 1 ngày

Tờ Kites (2021) chuyển hướng sang yếu tố được xem là cốt lõi – **why** (*tại sao người này lại được tiêm nhiều mũi*), bằng cách làm rõ động cơ:

Người đàn ông New Zealand giả danh người khác tiêm 10 mũi vắc xin Covid-19 trong một ngày

Tờ Pháp luật và Cuộc sống (2021) cũng lựa chọn khai thác **why**, nhưng sử dụng hình thức ẩn dụ, gây tò mò, thay vì trực tiếp cung cấp thông tin, thể hiện qua cụm "lý do khiến dân tình '**ngã ngửa**'":

Người đàn ông tiêm 10 mũi vaccine Covid-19 một ngày, lý do khiến dân tình 'ngã ngửa'

Những ví dụ trên cho thấy, không có một công thức cố định nào cho việc xây dựng TĐ báo chí. Dù cùng khai thác một sự kiện, mỗi tờ báo có thể lựa chọn ưu tiên một hoặc một vài yếu tố 5W+H, tùy theo chiến lược thu hút độc giả, phong cách tòa soạn, hoặc đặc điểm của từng nền báo chí.

Một số TĐ đi theo hướng cung cấp thông tin cụ thể, khách quan, trong khi số khác thiên về khơi gợi cảm xúc, tạo tò mò hoặc sử dụng kỹ thuật giật tít (clickbait). Mức độ hiện diện hay thiếu vắng của từng yếu tố 5W+H không phải là sự thiếu sót, mà phản ánh định hướng thông tin có chủ đích.

Như vậy, sự khác biệt trong cách lựa chọn yếu tố 5W+H đưa vào TĐ không chỉ cho thấy tính linh hoạt và sáng tạo trong ngôn ngữ báo chí, mà còn phản ánh rõ chiến lược truyền thông, phong cách biên tập và mối quan hệ giữa báo chí với công chúng. Do đó, khi phân tích tiêu đề, cần xét đến hiệu ứng giao tiếp chính mà TĐ muốn tạo ra, thay vì chỉ đánh giá trên tiêu chí đầy đủ thông tin. Điều này cũng khẳng định: TĐ báo chí không đơn thuần là bản tóm tắt sự kiện, mà là một hành vi ngôn ngữ chiến lược, vừa truyền đạt, vừa dẫn dắt, đôi khi cả định hướng cách tiếp nhận của người đọc.

Triển khai công thức 5W+H của nội dung bài báo sẽ được tiêu đề thực hiện một phần, trong đó thường là trả lời hai câu hỏi quan trọng nhất là **Ai** (Who) và **Cái gì** (What). Mức độ quan trọng của các loại câu hỏi còn lại sẽ phụ thuộc vào từng sự

việc cụ thể. Biên tập viên thường linh hoạt trong việc lựa chọn, triển khai các thông tin còn lại của công thức 5W+H trong tiêu đề. Tuy nhiên, cần chú ý là phần còn lại của bài báo cần đề cập, trình bày những nội dung quan trọng mà TĐ chủ động chưa đề cập tới, tránh tình trạng bỏ sót, khiến tiêu đề không ăn nhập với nội dung bài báo.

Như vậy, các yếu tố của mô hình 5W+H có thể được "định vị lại" tùy theo mục đích truyền thông, đặc điểm sự kiện và nhu cầu nhận tin của công chúng. Đối với những sự kiện bình thường, "When" và "Where" có thể giữ vai trò quan trọng hơn. Nhưng với những vụ việc bất thường, gây sốc hoặc phức tạp, thì *Why* và *How* chính là chìa khóa giúp người đọc hiểu sâu bản chất sự kiện, từ đó làm nên giá trị thông tin và tính hấp dẫn của TĐ.

Dưới góc nhìn ngữ dụng học, đặc biệt là qua lăng kính các phương châm hội thoại của Grice, việc TĐ lựa chọn yếu tố nào để nhấn mạnh và yếu tố nào để lược bỏ phản ánh trực tiếp mức độ tuân thủ hoặc chủ đích “vi phạm” các chuẩn mực giao tiếp. Sự hiện diện hạn chế của các thành phần trong 5W+H cho thấy mức độ tuân thủ phương châm lượng (cung cấp vừa đủ thông tin), phương châm chất (tính xác thực), phương châm cách thức (ngắn gọn, rõ ràng), và phương châm quan hệ (đảm bảo tính liên quan).

Vì vậy, kết hợp mô hình 5W+H với phân tích các phương châm hội thoại của Grice sẽ giúp làm rõ hơn đặc điểm kiến tạo TĐ trên bình diện ngữ dụng của báo mạng Anh – Việt trong việc kiến tạo TĐ tin TSQT. Đặc biệt, công thức này sẽ còn được nghiên cứu chuyên sâu hơn ở phần chính của chương – mục về phương châm hội thoại của Grice, nhằm giải thích hệ thống cách báo chí tối ưu hóa hiệu quả giao tiếp, định hướng tiếp nhận và khẳng định bản sắc diễn ngôn của mình.

3.4. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng Anh – Việt trong đáp ứng các phương châm hội thoại của Grice

3.4.1. Đáp ứng phương châm về lượng (*maxim of quantity*)

Phương châm về lượng là một trong bốn phương châm hội thoại do triết gia H. P. Grice đề xuất trong khuôn khổ nguyên lý hợp tác (*Cooperative Principle*), được trình bày trong công trình kinh điển năm 1975. Phương châm này liên quan trực tiếp

đến mức độ thông tin mà người nói cung cấp trong quá trình giao tiếp, nhằm đảm bảo sự trao đổi diễn ra hiệu quả, đúng trọng tâm và không gây hiểu lầm.

Grice [146, tr. 26–27] xác lập hai quy tắc cơ bản của phương châm này:

1. Cung cấp đủ thông tin cần thiết cho mục đích giao tiếp hiện tại;
2. Không cung cấp nhiều hơn mức cần thiết.

Mục tiêu cốt lõi của phương châm về lượng là giúp người nghe tiếp nhận đúng và đủ thông tin cần thiết để hiểu được nội dung phát ngôn, đồng thời tránh việc thừa thông tin gây nhiễu hoặc thiếu thông tin gây mơ hồ, suy diễn sai lệch. Việc tuân thủ phương châm này góp phần duy trì tính hiệu quả, kinh tế và trọng tâm của hội thoại.

Trong bối cảnh báo chí, đặc biệt là tiêu đề tin tức, phương châm về lượng có vai trò đặc biệt quan trọng. Tiêu đề cần truyền tải được thông tin cốt lõi, tránh rườm rà, nhưng cũng không được quá mơ hồ hoặc thiếu hụt đến mức người đọc không thể đoán định nội dung bài viết. Việc phá vỡ phương châm về lượng, chẳng hạn như cung cấp thông tin quá ít hoặc quá nhiều thông tin không cần thiết, đều có thể ảnh hưởng đến hiệu quả truyền thông và trải nghiệm tiếp nhận của độc giả.

TĐ tin TSQT trên báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt đều chấp hành nghiêm ngặt phương châm về lượng. Điều này cho thấy các tòa soạn đều ý thức được vai trò định hướng của tiêu đề, cố gắng đảm bảo rằng TĐ cung cấp đủ lượng thông tin cần thiết để người đọc hiểu rõ nội dung chính của bài viết mà không gây hiểu nhầm hay mơ hồ. Sự tuân thủ này cũng phản ánh tính chuyên nghiệp trong biên tập tiêu đề, đặc biệt đối với thể loại TĐ tin TSQT – nơi mà yêu cầu về tính rõ ràng, chính xác và trung lập càng trở nên quan trọng.

Tuy nhiên, xét từ góc độ tâm lý tiếp nhận thông tin của độc giả như đã trình bày trong Chương 1, có thể thấy rằng trong một số trường hợp, TĐ tin TSQT ở một mức độ nào đó vẫn bị xem là phá vỡ phương châm về lượng khi người đọc chưa thể ngay lập tức nắm bắt đầy đủ ý nghĩa của một số từ ngữ hoặc khái niệm trong TĐ. Điều này xảy ra khi TĐ sử dụng cách diễn đạt rút gọn, thuật ngữ chuyên biệt hoặc từ ngữ hàm ẩn, khiến độc giả buộc phải suy đoán hoặc cần đến ngữ cảnh mở rộng trong bài viết để hiểu trọn vẹn thông tin được truyền tải. Ví dụ:

China 'wolf warrior' diplomatic spokesperson Zhao moves to new role
(Reuters, 2023)

(Người phát ngôn ngoại giao ‘chiến lang’ của Trung Quốc, ông Triệu, được điều sang vị trí mới)

Về hình thức, TĐ trên cung cấp đầy đủ thông tin cơ bản và có thể được xem là tuân thủ phương châm về lượng. Tuy nhiên, xét kỹ, cụm từ “new role” (*vị trí mới*) lại mang tính bao quát, không cụ thể. Trong bối cảnh nhân vật Triệu Lập Kiên là gương mặt nổi bật của chính sách “ngoại giao chiến lang” – một biểu tượng cho lập trường cứng rắn của Trung Quốc trên trường quốc tế – thì việc ông được điều chuyển công tác là một sự kiện đáng chú ý. Việc không nêu rõ ông sẽ đảm nhiệm chức vụ nào dễ tạo ra hiệu ứng tâm lý tò mò ở độc giả: Độc giả sẽ tự hỏi liệu đây là một sự thăng chức, giáng chức, hay chỉ là sự luân chuyển mang tính chiến lược. Chính sự mập mờ này, dù có thể là chủ ý biên tập hay đặc trưng của ngôn ngữ TĐ, vẫn khiến TĐ phần nào vi phạm nhẹ phương châm về lượng dưới góc độ tâm lý tiếp nhận của độc giả – khi thông tin thiết yếu lại bị giữ lại, buộc người đọc phải tìm đến nội dung bài viết để thỏa mãn nhu cầu tìm hiểu.

Bị 'cấm cửa' trên mạng xã hội, ông Trump ra mắt trang mạng mới
(Vietnamnet, 2021)

TĐ về cơ bản không vi phạm quy tắc ngữ pháp hay cung cấp thông tin sai lệch. Tuy nhiên, cụm từ “trang mạng mới” còn chung chung và không làm rõ được bản chất, quy mô hay mục đích của nền tảng mà ông Trump vừa cho ra mắt. Độc giả không biết đó là một mạng xã hội thực thụ, một blog cá nhân, hay một kênh thông tin chính trị? Việc thiếu chi tiết này dẫn đến một "khoảng trống thông tin", khiến người tiếp nhận không thể nắm bắt ngay được giá trị hoặc tầm quan trọng của sự kiện được đề cập.

Chính vì vậy, dù TĐ không sai về kỹ thuật nhưng lại tạo ra một cảm giác thiếu thỏa mãn ban đầu trong quá trình tiếp nhận. Đồng thời, khoảng trống này kích thích sự tò mò và thúc đẩy độc giả nhấp vào bài viết để tìm kiếm thông tin còn thiếu. Dưới góc nhìn phân tích diễn ngôn, có thể nói tiêu đề này phần nào phá vỡ phương châm

hội thoại về lượng: thông tin tuy đúng, nhưng chưa đủ để thỏa mãn nhu cầu nhận thức ban đầu của người đọc, đặc biệt trong bối cảnh nhân vật chính là một cựu Tổng thống Mỹ – người luôn gắn liền với truyền thông và các nền tảng công nghệ.

Bảng 3.1. Tỷ lệ TĐ tin TSQT phá vỡ phương châm về lượng

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	21	2.1%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	37	3.7%

Kết quả nghiên cứu đối chiếu cho thấy có 21 TĐ tin TSQT tiếng Anh (chiếm **2,1%**) và 37 TĐ tin TSQT tiếng Việt (chiếm **3,7%**) có dấu hiệu phá vỡ phương châm về lượng theo lý thuyết hội thoại của Grice. Tỷ lệ này nhìn chung không cao khi đặt trong tương quan với các hình thức vi phạm khác sẽ được phân tích trong các phần tiếp theo.

Tuy nhiên, cần lưu ý rằng đánh giá mức độ vi phạm phương châm về lượng trong trường hợp này được đặt trên cơ sở tâm lý tiếp nhận thông tin của độc giả – tức là từ góc nhìn của người đọc đang cố gắng giải mã thông điệp từ TĐ. Trong nhiều trường hợp, dù TĐ vẫn đúng về mặt ngữ pháp và không sai lệch về thông tin, nhưng do sử dụng các cụm từ quá khái quát, thiếu cụ thể hoặc để lộ “khoảng trống thông tin”, người đọc sẽ cảm thấy chưa được thỏa mãn trong lần tiếp xúc đầu tiên, buộc phải suy đoán hoặc nhấp vào bài viết để tìm hiểu thêm. Chính yếu tố này khiến những TĐ như vậy có thể được xem là phá vỡ phương châm về lượng ở góc độ tiếp nhận – tức không cung cấp đủ lượng thông tin cần thiết để độc giả hiểu trọn vẹn nội dung trọng tâm của bài viết ngay từ TĐ.

3.4.2. Đáp ứng phương châm về chất (*maxim of quality*)

Trong lý thuyết hội thoại của Grice, phương châm về chất (*Maxim of Quality*) yêu cầu người nói không nói điều mà họ tin là sai, và không nói điều mà họ không có bằng chứng đầy đủ. Như vậy, phương châm này bị vi phạm khi ai đó nói điều không đúng sự thật (nói dối), hoặc đưa ra thông tin không có căn cứ rõ ràng. Tuy nhiên, trong một số ngữ cảnh cụ thể, việc phá vỡ phương châm về chất lại có thể mang lại hiệu quả nhất định trong giao tiếp – đặc biệt là khi người nói có chủ đích ngữ dụng

rõ ràng. TĐ báo chí nói chung, TĐ tin TSQT Anh-Việt nói riêng cũng không phải ngoại lệ. Thủ pháp phổ biến nhất trong vi phạm phương châm này chính là cường điệu hóa hay nói quá (overstatement). Ví dụ:

“Exploited” Africa proving worthy of more World Cup berths, Ghana coach says (Reuters, 2022)

*(Châu Phi từng **chịu nhiều bất công** trong quá khứ giờ **xứng đáng** có nhiều suất dự World Cup hơn – huấn luyện viên đội tuyển Ghana nhận định)*

Phát ngôn trên xuất hiện trong bối cảnh HLV Otto Addo của tuyển Ghana bình luận về thành tích của các đội châu Phi tại World Cup 2022. Ông phát biểu rằng: **“As you all know, Africa is, yeah, it's an exploited continent. In history a lot of things went wrong and went against us/Như các bạn đều biết, châu Phi là một lục địa bị ‘bóc lột’. Trong lịch sử chúng tôi đã từng chịu rất nhiều bất công”**. Ông cũng cho rằng màn trình diễn mạnh mẽ của các đội bóng đá châu Phi cho thấy họ xứng đáng có thêm suất dự World Cup. Phát ngôn này có những yếu tố đáng chú ý liên quan đến phương châm hội thoại của Grice, đặc biệt là phương châm về chất.

Việc khẳng định **“châu Phi từng chịu nhiều bất công trong quá khứ”** mang tính khái quát cao và không đi kèm bằng chứng cụ thể trong ngữ cảnh phát ngôn, có thể bị coi là một phát biểu cảm tính và suy diễn. Bên cạnh đó, khẳng định **“Châu Phi xứng đáng có nhiều suất dự World Cup hơn”** được rút ra từ màn trình diễn của các đội châu Phi tại giải đấu. Tuy có cơ sở thực tế (ví dụ: tại World Cup 2022, đã có 2 đội châu Phi vào vòng 1/8 và khả năng 1-2 đội nữa vượt qua vòng bảng), nhưng nhận định này vẫn mang tính suy diễn chủ quan. Thứ nhất, ông sử dụng thành tích nhất thời của một kỳ World Cup để kết luận rằng châu Phi **“xứng đáng”** nhiều suất hơn. Thực tế, trong 5 kỳ World Cup trước đó, thành tích các đội châu Phi không quá nổi bật: chẳng hạn World Cup 2018 cả 5 đại diện châu Phi đều bị loại từ vòng bảng, hoặc thường chỉ 1 đội châu Phi vào vòng knock-out ở các kỳ 2002, 2006, 2010. Như vậy, việc nói châu Phi **“xứng đáng có thêm suất”** dựa trên thành công hiện tại là có phần phiến diện, bỏ qua bức tranh tổng thể của những năm trước.

Mặc dù có vẻ vi phạm phương châm về chất xét theo nghĩa đen, việc HLV Ghana sử dụng những từ ngữ và cấu trúc trên có thể là chủ ý ngữ dụng nhằm truyền tải hàm ý và tạo hiệu quả tu từ nhất định. Khi Addo gọi châu Phi là “*một lục địa từng chịu nhiều bất công trong quá khứ*” là ông đang ám chỉ cảm giác bất công, thua thiệt kéo dài mà châu Phi phải trải qua. Việc đặt “*exploited*” trong ngoặc kép cũng cho thấy đây là lời nói nhấn mạnh, giàu hình ảnh. Ấn dụ này tạo hiệu ứng cảm xúc mạnh, không phải để đưa ra một chân lý có thể kiểm chứng ngay, mà như một thủ pháp tu từ nhằm nhấn mạnh tinh thần và sự đoàn kết của châu Phi.

Ngoài ra, thông qua câu nói “*Châu Phi xứng đáng có thêm suất dự World Cup*”, ông ngầm phản biện sự phân bổ suất World Cup hiện tại là chưa công bằng với châu Phi. Thật vậy, Addo đã chỉ rõ rằng việc châu Phi chỉ có 5 suất cho 55 nước tham gia vòng loại là “*mất cân đối*” (“lopsided”) so với châu Âu có 13 suất cho số lượng nước tương đương. Ông không nói thẳng “*FIFA đang đối xử không công bằng*”, nhưng hàm ý này toát ra từ cách ông nhấn mạnh lịch sử thiệt thòi và hiện tại châu Phi phải nỗ lực chứng minh năng lực. Người nghe, dựa vào nguyên tắc hợp tác hội thoại, sẽ hiểu rằng mặc dù bề ngoài ông nói về lịch sử và thành tích, nhưng ẩn bên trong là lời kêu gọi cho châu Phi có nhiều cơ hội hơn.

Dead birds get new life: New Mexico researchers develop taxidermy bird drones (Reuters, 2023)

(**Chim chết được hồi sinh**: Các nhà nghiên cứu bang New Mexico phát triển drone từ chim nhồi xác)

Từ góc độ phương châm về chất, TĐ này đang đánh đố người đọc ở chỗ nếu tách riêng phần đầu (*chim chết được hồi sinh*) sẽ vi phạm tính chân thực vì chim chết không thể sống lại thật sự. Nhưng người viết không có ý lừa dối, bởi ngay sau đó tác giả đưa ra thông tin xác thực giải thích cho hiện tượng tưởng chừng phi lý này (*chim chết được sử dụng để chế tạo drone*). Đây là một ví dụ về việc không tuân thủ phương châm về chất một cách có chủ ý để tạo sức thu hút. Trong ngữ dụng học, hành động này có thể xem là “flouting” (cố ý vi phạm): người nói (ở đây là nhà báo) cố ý nói một điều rõ ràng là không đúng theo nghĩa đen để người đọc phải suy ra một ý nghĩa

khác sâu xa hơn. Chính nhờ sự sai sự thật hiển nhiên của mệnh đề “*chim chết sống lại*”, độc giả mới bị kích thích để tìm hiểu sự thật khác ẩn sau câu chữ đó.

Trong ngôn ngữ báo chí, giật tít thường chấp nhận việc phóng đại hoặc chơi chữ miễn là không hoàn toàn sai lệch nội dung. Trường hợp này, TĐ đã phản ánh đúng “cái thần” của câu chuyện theo cách thú vị: Chim thật đã chết nhưng nhờ nghiên cứu khoa học, chúng được tái sử dụng thành drone – tức là theo nghĩa bóng, chúng có “*sự sống mới*”. Cách chơi chữ này vừa mô tả đúng tinh thần của sự việc, vừa tạo hiệu ứng bất ngờ cho người đọc. Đây là TĐ hỗn hợp: một phần kích thích, một phần thông báo thông tin thực để độc giả vừa bị thu hút, vừa nắm được nội dung chính của bài báo.

Tóm lại, dưới góc độ ngữ dụng học và phương châm về chất, tiêu đề trên là một ví dụ về việc cố ý vi phạm phương châm hội thoại để tạo hàm ý. Người viết tuân thủ nguyên tắc hợp tác ở tầng sâu: không lừa dối độc giả, mà ngược lại, tin rằng độc giả sẽ hiểu đúng thông điệp qua ẩn dụ gợi hình. Sự kết hợp giữa yếu tố giật tít và thông tin xác thực giúp TĐ vừa hấp dẫn, vừa trung thực với nội dung. Người đọc ban đầu có thể cảm thấy khó hiểu hay có sự lúng túng nhất định nhưng sau đó hiểu và nắm bắt được chính xác nội dung thông điệp của tác giả.

Russian cuisine disappears from the New Year's Eve table in Ukraine (AP News, 2022)

(Đồ ăn Nga **biến mất** khỏi bàn ăn đêm giao thừa của người U-Crai-na)

TĐ trên gây chú ý trong bối cảnh xung đột Nga–Ukraine cuối năm 2022. Thoạt nhìn, cụm từ “*biến mất*” gợi lên hình ảnh rằng mọi món ăn Nga hoàn toàn không còn xuất hiện trên bàn tiệc năm mới của người Ukraine. Nội dung bài báo thực tế cho biết tại nhà hàng của Tetyana Mytrofanova ở Kiev, thực đơn giao thừa năm đó vắng bóng hai món Nga kinh điển (salad cá trích muối “shuba” và salad Nga Olivier) do làn sóng tẩy chay ẩm thực Nga trong dân chúng. Tuy nhiên, TĐ đã khái quát hiện tượng này thành một tuyên bố mạnh mẽ trên phạm vi cả Ukraine, nhằm nhấn mạnh xu hướng văn hóa – chính trị đang diễn ra.

TĐ trên sử dụng lối nói phóng đại mang tính ẩn dụ nhằm tạo hiệu ứng ngữ dụng đặc biệt. Từ "*biến mất*" ở đây không nên hiểu theo nghĩa đen là "đột ngột biến đi như có phép màu", mà mang nghĩa bóng chỉ sự vắng mặt hoàn toàn của ẩm thực Nga trên bàn tiệc. Từ góc độ ngữ dụng học, việc cố ý không tuân thủ phương châm về chất (nói điều phóng đại, thiếu chính xác tuyệt đối) có thể được chấp nhận và hiểu đúng nhờ ngữ cảnh. Ở đây, độc giả nhận ra "*biến mất*" là cách nói ẩn dụ cho sự giảm sút hoặc bị loại bỏ trên diện rộng. Như vậy, sự vi phạm phương châm về chất được bù đắp bằng hiệu quả truyền thông: thông điệp được truyền tải một cách sinh động, dễ nhớ, tạo sức lan tỏa trong dư luận.

Do TĐ được diễn đạt một cách không hoàn toàn đúng sự thật bề nổi, người đọc sẽ tự động tìm đến hàm ý ẩn sau câu chữ và tiến hành suy diễn dựa trên hiểu biết ngữ cảnh. Trong trường hợp này, hàm ý mà TĐ muốn truyền tải có thể được diễn giải như sau:

Một là, xu hướng tẩy chay văn hóa Nga: Người Ukraine đang loại bỏ các món ăn có nguồn gốc từ Nga khỏi thực đơn dịp lễ truyền thống của họ. Nói "*ẩm thực Nga biến mất*" hàm ý rằng rất nhiều gia đình và nhà hàng Ukraine năm nay không còn phục vụ các món Nga. Độc giả hiểu rằng đây là một xu hướng phổ biến chứ không phải một thống kê chính xác tuyệt đối.

Hai là, yếu tố chính trị – văn hóa: TĐ gợi ý một hàm ý văn hóa – chính trị mạnh mẽ bởi sự "*biến mất*" này không phải ngẫu nhiên, mà ngầm hiểu do tình hình xung đột và tâm lý xã hội. Trong bối cảnh chiến sự và mâu thuẫn gay gắt, người dân Ukraine có động cơ để tẩy chay mọi thứ gắn liền với Nga, kể cả ẩm thực. Nội dung bài báo cũng nhấn mạnh "*ẩm thực trở thành mặt trận mới trong xung đột Nga-Ukraine*" từ khi chiến sự nổ ra, và cuộc chiến đã làm thay đổi thực đơn truyền thống của người dân khi đón năm mới. Vì vậy, độc giả ngầm hiểu lý do các món Nga vắng bóng chính là do làn sóng phản đối văn hóa Nga trong xã hội Ukraine thời chiến.

Tất cả những hàm ý trên có được là nhờ người đọc liên kết TĐ với bối cảnh thực tại. Đây chính là quá trình suy diễn ngữ dụng: từ nội dung bề mặt vi phạm phương châm về chất, độc giả suy ra được hàm ý ngữ dụng mà TĐ có thể truyền tải.

Tóm lại, dưới lăng kính ngữ dụng học, TĐ này đã cố ý không tuân thủ chặt chẽ phương châm về chất nhằm tạo hàm ý và hiệu ứng truyền thông. Sự phóng đại trong ngôn từ giúp truyền tải bức tranh lớn về sự thay đổi thái độ văn hóa – chính trị của người Ukraine trong thời chiến, đồng thời cho thấy ngôn ngữ báo chí đôi khi ưu tiên sức ảnh hưởng và tính gợi hình hơn là tính chính xác tuyệt đối, và nhiệm vụ của người đọc là vận dụng kiến thức ngữ cảnh để nắm bắt đúng ý nghĩa thực ẩn sau những lời văn cường điệu đó.

Vụ tấn công ransomware làm rung chuyển nước Mỹ (Vietnamnet, 2024)

TĐ sử dụng lối diễn đạt mang tính ẩn dụ mạnh, gợi cảm giác toàn bộ nước Mỹ bị ảnh hưởng nghiêm trọng bởi một cuộc khủng hoảng cấp quốc gia, mất ổn định trên diện rộng. Trên thực tế, phần lớn các vụ ransomware (*mã độc tống tiền*) chỉ ảnh hưởng cục bộ (Ví dụ: một hệ thống y tế, đường ống dẫn dầu, một số bang hoặc cơ quan). Tác động tuy nghiêm trọng, nhưng không đến mức rung chuyển cả nước theo nghĩa đen hay chính trị – xã hội toàn diện. Người viết không nói sai hoàn toàn, nhưng thêm yếu tố kịch tính, cảm xúc, khiến người đọc có thể hiểu nhầm rằng toàn bộ nước Mỹ tê liệt, khủng hoảng sâu rộng, ảnh hưởng đến quốc phòng, an ninh, kinh tế... Đây là cách nói mang tính tuyên truyền hoặc thu hút chú ý, nhưng chưa phản ánh chính xác mức độ thực tế nếu không có dữ kiện cụ thể đi kèm.

Trên thực tế, nạn nhân chính của vụ ransomware là Colonial Pipeline, một trong những công ty vận hành đường ống dẫn dầu lớn nhất và quan trọng nhất ở Mỹ. Công ty này phải trả 4.4 triệu đô la tiền chuộc cho tin tặc để duy trì hoạt động bình thường cho hệ thống. Do sự cố tại Colonial Pipeline, nhiều hãng hàng không bị thiếu nhiên liệu, một số sân bay bị hạn chế hoạt động, người dân xếp hàng dài tại các trạm xăng, giá trung bình tại các trạm bơm cũng tăng do đường ống ngừng hoạt động. Tại một số bang, người dân thậm chí còn đổ xăng vào túi nhựa để tích trữ. Tuy nhiên, sự xáo trộn này có lẽ vẫn chưa đến mức thực sự làm rung chuyển nước Mỹ. Đối chiếu với TĐ trong tiếng Anh:

Colonial Pipeline confirms it paid \$4.4M to hackers (AP News, 2024)

(Công ty Colonial Pipeline thừa nhận chi 4.4. triệu đô cho tin tặc)

thì rõ ràng cách dùng từ và lối miêu tả trong TĐ tiếng Việt tạo ra sự thu hút mạnh mẽ hơn, có thể có ý nghĩa hàm ẩn rằng nước Mỹ không còn là bất khả xâm phạm, mà đang tồn tại lỗ hổng lớn về an ninh mạng, khiến các thế lực bên ngoài có thể khai thác, nếu không có sự đầu tư đúng mức cho an ninh mạng, các sự cố tương tự sẽ còn xảy ra và gây hậu quả nghiêm trọng hơn nữa, hay tấn công mạng không còn là chuyện “ảo” nữa mà đã trở thành một hình thức tác chiến phi truyền thống, có thể làm tê liệt một quốc gia hùng mạnh.

Cuộc sống “thứ gì cũng có” trong nhà tù Philippines (Vnexpress, 2023)

“Thứ gì cũng có” là cách nói bao quát tuyệt đối, mang tính phóng đại và phi lý nếu hiểu theo nghĩa đen. Trong ngữ cảnh thông thường, không có nơi nào “có tất cả mọi thứ” — càng không phải là một nhà tù. Do đó, người viết không định nói thật 100%, mà đang dùng lối nói cường điệu để nhấn mạnh mức độ bất thường. Nhà tù này không giống nhà tù bình thường mà giống như “một thế giới thu nhỏ” – nơi mọi tiện nghi, dịch vụ, thậm chí xa xỉ phẩm cũng tồn tại.

TĐ đặt ra một câu hỏi là làm sao nhà tù – nơi bị kiểm soát nghiêm ngặt – lại có ma túy, rượu, gái mại dâm, hồ bơi, điện thoại, vũ khí, thậm chí động vật (như ngựa, gà chọi...)? Lối nói quá ở đây nhằm châm biếm, tố cáo sự buông lỏng quản lý hoặc sự câu kết giữa cán bộ và phạm nhân. Nhà tù được vận hành như một xã hội thu nhỏ, đầy tiêu cực, bị thao túng bởi quyền lực và đồng tiền. TĐ về cùng chủ đề trong tiếng Anh cũng sử dụng thủ pháp nói quá để đạt được dụng ý của tác giả:

Drugs, jacuzzis and a horse: the anarchic Philippines prison where anything can be bought (The Guardian, 2023)

*(Ma túy, bể sục và ngựa: nhà tù vô chính phủ ở Philippines nơi **muốn mua thứ gì cũng có**)*

Dưới đây là một số ví dụ trong tiếng Việt:

Châu Âu chúc mừng ông Trump với tâm trạng ngổn ngang

(Tiền phong, 2024)

“**Tâm trạng ngổn ngang**” là một phép ẩn dụ cảm xúc, mang tính mơ hồ, chủ quan của tác giả và rất khó kiểm chứng. Tác giả không thể cung cấp bằng chứng cụ

thể hay nguồn tin rõ ràng để chứng minh cho trạng thái cảm xúc này của các quốc gia châu Âu. Tuy nhiên, chính sự vi phạm về chất này lại truyền tải hàm ý rằng Châu Âu đang miễn cưỡng chấp nhận hoặc chỉ đang hành xử theo chuẩn mực ngoại giao, trong khi bên trong còn nhiều lo ngại. Chiến thắng của ông Trump có thể dẫn đến bất ổn trong quan hệ quốc tế, thương mại, an ninh, hoặc khiến châu Âu cảm thấy khó đoán định tương lai. Các quốc gia châu Âu luôn lo lắng về các chính sách “nước Mỹ trên hết” (America First), vốn có thể làm suy yếu quan hệ xuyên Đại Tây Dương giữa Mỹ và Liên minh Châu Âu. Hai TD tiếng Anh dưới đây:

Foreign leaders and governments react as Trump wins 2024 U.S. presidential election (AP News, 2024).

*(Các nhà lãnh đạo và chính phủ nước ngoài **phản ứng** khi Trump thắng cử trong cuộc bầu cử tổng thống Mỹ 2024)*

World reacts to 2024 presidential election results (Reuters, 2024)

*(Thế giới **phản ứng** trước kết quả bầu cử tổng thống Mỹ năm 2024)*

đưa tin về cùng sự kiện trên nhưng không có ý kiến nhận xét chủ quan của tác giả. TD chỉ mang tính chất thông báo đơn thuần.

Ông Trump: “Phụ nữ thông minh hơn đàn ông nhiều” (Vnexpress, 2025)

Trong TD này, tác giả trích dẫn đánh giá của một nhân vật nổi tiếng là Tổng thống Mỹ Trump. Đây được coi là một nghệ thuật kiến tạo TD bởi vốn dĩ hầu hết mọi phát ngôn hay nhận xét của Trump đều được cộng đồng quốc tế quan tâm, đánh giá. Hẳn việc ông Trump cho rằng “**phụ nữ thông minh hơn đàn ông rất nhiều**” là một nhận định mang tính chủ quan không có bằng chứng cụ thể hoặc dẫn chứng khoa học đáng tin cậy. Trong thực tế, các nghiên cứu khoa học về trí tuệ thường không ủng hộ kết luận phiến diện theo giới tính. Trí thông minh là khái niệm phức tạp, đa chiều, chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố như di truyền, môi trường, giáo dục.

Ông Trump đưa ra tuyên bố này vào ngày 28 tháng 3 năm 2025, trong một cuộc họp báo tại Phòng Bầu Dục của Nhà Trắng, khi ông được hỏi về định nghĩa "phụ nữ" trong bối cảnh tranh luận về quyền của người chuyển giới và chính sách giới tính tại Hoa Kỳ. Ông nói: "Phụ nữ là người có thể sinh con trong một số trường hợp. Họ

có sự bình đẳng. Phụ nữ là người thông minh hơn đàn ông rất nhiều, theo tôi thấy. Phụ nữ là người không bao giờ cho đàn ông cơ hội để thành công."

Như vậy, thông qua cách nói quá này, ông Trump muốn thu hút sự ủng hộ của nữ giới – đặc biệt vì ông từng bị chỉ trích là có thái độ phân biệt giới tính. Ông đã dùng lời ca ngợi “vượt chuẩn” để xóa mờ hình ảnh tiêu cực trong quá khứ liên quan đến các phát ngôn gây tranh cãi về phụ nữ. Có vẻ như ông muốn khẳng định rằng ông đang đứng về phía phụ nữ, ông tôn trọng họ, và họ hãy ủng hộ ông. Tóm lại, phát ngôn “**phụ nữ thông minh hơn đàn ông nhiều**” của ông Trump hàm ẩn một sự khen ngợi có tính chiến lược. Phát ngôn vi phạm phương châm về chất (nói điều không có bằng chứng rõ ràng), nhưng lại có hiệu quả cao trong chính trị và truyền thông.

Người đàn ông vật gấu trắng Bắc Cực để cứu vợ (VnExpress, 2024)

TĐ đưa tin về sự việc cặp vợ chồng sống ở thị trấn Fort Severn First Nation, tỉnh Ontario, Canada bị gấu trắng tấn công khi ra khỏi nhà. Khi con gấu lao về phía người vợ khiến cô trượt ngã, người chồng nhanh chóng nhảy lên con vật to lớn trong nỗ lực ghìm chân nó lại. Họ được hàng xóm hỗ trợ và giải cứu thành công. Người chồng bị thương khá nặng và con gấu bị bắn chết sau đó. Mô tả sự việc này, báo VnExpress (2024) giật tít với cụm từ “**người đàn ông vật gấu trắng Bắc cực**”. Đây có thể coi là một tình tiết khá phi lý, khó tin bởi gấu Bắc Cực là động vật săn mồi lớn, rất nguy hiểm (nặng 300–800kg). Việc “**vật**” một con gấu như vậy khó xảy ra trong thực tế.

Tuy nhiên, sự vi phạm phương châm về chất của TĐ đã vẽ ra một cảnh tượng khác lạ và cuốn hút người đọc. Làm sao một người đàn ông bình thường lại có thể “**vật**” được cả một con gấu lớn và hung dữ như vậy. Chỉ khi đọc nội dung bài báo, độc giả mới nhận ra rằng anh ta chỉ ôm chặt con gấu nhằm ngăn cản nó tấn công vợ mình mà thôi, như trong miêu tả về sự cùng sự việc của báo CNN (2024):

Man leaps on polar bear to save wife from attack

(Người đàn ông **nhảy lên** con gấu trắng Bắc cực để cứu vợ)

Bảng 3.2. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm về chất

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	17	1.7%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	34	3.4%

Kết quả nghiên cứu đối chiếu cho thấy có 17 TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh (chiếm **1,7%**) và 34 TĐ tin TSQT tiếng Việt (chiếm **3,4%**) phá vỡ phương châm về chất của Grice. So với tỷ lệ vi phạm phương châm về lượng, con số này cao hơn, cho thấy xu hướng sử dụng những cách diễn đạt có yếu tố chủ quan, khó kiểm chứng với tần suất đáng chú ý hơn, đặc biệt trên báo mạng tiếng Việt.

Tuy nhiên, hình thức vi phạm này vẫn chưa được coi là phổ biến và nhìn chung, các TĐ vẫn giữ được mức độ trung thực thông tin tương đối cao. Việc sử dụng một số hình ảnh ẩn dụ cảm xúc, các con số ước đoán hoặc bình luận ngầm thường nhằm mục đích tăng tính hấp dẫn và thu hút độc giả, nhưng cũng có thể tạo ra khoảng mờ thông tin, dẫn đến hiểu nhầm nếu người đọc không đủ bối cảnh hoặc thông tin nền.

Từ đó có thể rút ra kết luận rằng: trong khi báo chí trực tuyến đang ngày càng chú trọng yếu tố giật tít và truyền cảm xúc để cạnh tranh sự chú ý, thì việc giữ cân bằng giữa tính hấp dẫn và tính xác thực vẫn là một yêu cầu quan trọng để đảm bảo tính chuẩn mực trong giao tiếp và thông tin báo chí.

3.4.3. Đáp ứng phương châm về quan hệ (*Maxim of relation*)

Phương châm quan hệ (relation) là nói đúng trọng tâm, liên quan trực tiếp đến chủ đề đang bàn luận, tránh lạc đề hoặc đưa thông tin không liên quan trong ngữ cảnh hiện tại. Tuy nhiên, nhiều TĐ cố tình vi phạm phương châm này nhằm tạo ra sự hấp dẫn cho người đọc. Ví dụ:

Con trai bị bắt vì rửa tiền, Tổng thống Colombia 'chúc may mắn'
(Vietnamnet, 2023)

TĐ đã chọn nhấn mạnh một chi tiết gây chú ý về mặt cảm xúc, nhưng lại không thật sự phù hợp về mặt chức năng thông tin trong một bối cảnh chính trị - pháp lý. Vấn đề công chúng quan tâm là việc bắt giữ con trai Tổng thống Colombia và phản ứng chính thức của ông – với tư cách nguyên thủ quốc gia – trước sự việc này. Trên

thực tế, Tổng thống Gustavo Petro đã có tuyên bố rõ ràng rằng ông sẽ không can thiệp vào tiến trình pháp lý – đây là phát ngôn phù hợp với vai trò chính trị và là thông tin công chúng kỳ vọng được biết.

Tuy nhiên, việc ông “chúc may mắn” cho con trai lại mang tính cá nhân sâu sắc và không trực tiếp phục vụ cho mục đích thông báo hay định hướng dư luận chính trị. Trong một phát ngôn công khai về vụ án hình sự nghiêm trọng, lời chúc này không mang tính thông tin chính sách, cũng không góp phần làm rõ quan điểm lãnh đạo, từ đó tạo ra cảm giác “lạc đề” nếu xét theo chuẩn mực giao tiếp chính thống. Về mặt ngôn ngữ học, có thể xem đây là sự vi phạm phương châm quan hệ trong hội thoại của Grice – khi thông tin đưa ra không thật sự phù hợp hoặc sát với mục đích giao tiếp trong tình huống cụ thể.

Tuy nhiên, sự “lệch chuẩn” này dường như là chủ ý của người viết TĐ nhằm bổ sung một lớp nghĩa hàm ẩn – tầng cảm xúc – bên cạnh tầng thông tin pháp lý. Việc ông Petro bộc lộ tình cảm người cha trong phát ngôn chính trị gợi ra một hình ảnh phức hợp: một mặt là nhà lãnh đạo cam kết thượng tôn pháp luật, mặt khác là người cha vẫn giữ tình cảm cá nhân trong biến cố gia đình. Chính sự vi phạm phương châm quan hệ này lại mở ra cơ hội diễn giải nhân văn, khiến thông điệp truyền thông chạm đến cảm xúc người đọc.

Trong khi đó, TĐ tiếng Anh của CNN (2023):

Colombian president's son arrested in money laundering probe

(Con trai Tổng thống Colombia bị bắt vì tội rửa tiền)

lại chỉ tập trung vào bản chất sự kiện – không đưa thông tin cảm xúc, không đánh giá hay suy diễn. Đây là một TĐ trung lập, tuân thủ đúng phương châm quan hệ, nhằm đảm bảo tính khách quan và thông báo.

Japan's “cat island” falls victim to demographic crisis (The Guardian, 2024)

(Đảo mèo Nhật Bản bị đe dọa bởi khủng hoảng nhân khẩu học)

TĐ là một ví dụ điển hình cho chiến thuật sử dụng hàm ý gián tiếp và hiệu ứng ngữ dụng để thu hút sự chú ý người đọc. Trên bề mặt, TĐ dường như kết hợp hai khái niệm không liên quan: “đảo mèo” – nơi nổi tiếng vì số lượng mèo vượt trội so với

con người – và “khủng hoảng nhân khẩu học” – một cụm từ chuyên dùng cho các vấn đề dân số ở người. Sự kết hợp này gây ra cảm giác lệch chuẩn về mặt ngữ nghĩa, bởi “*khủng hoảng nhân khẩu học*” không phải là vấn đề của mèo, mà của con người.

Chính sự thiếu kết nối trực tiếp giữa hai thành tố đã khiến TĐ có dấu hiệu vi phạm phương châm quan hệ trong giao tiếp theo Grice – tức không cung cấp thông tin một cách phù hợp, sát với hoàn cảnh giao tiếp. Khi đọc TĐ này, người đọc có thể hiểu nhầm rằng “đảo mèo” đang gặp vấn đề về số lượng mèo, trong khi thực tế là dân số con người tại đảo đang suy giảm nghiêm trọng do già hóa, di cư, và thiếu lực lượng kế cận. Mèo thì vẫn ở đó, nhưng không còn người chăm sóc, khiến sự tồn tại của “đảo mèo” bị đe dọa một cách gián tiếp.

Tuy nhiên, chính sự lệch pha trong cách kết hợp hai khái niệm này lại tạo nên một cú “*giật tiêu đề*” hiệu quả, hay còn gọi là “*curiosity gap*” – khoảng trống thông tin khiến người đọc buộc phải click vào bài viết để tìm hiểu mối liên hệ. Theo nghiên cứu của Shaeda Isani [73], nhiều TĐ báo hiện nay được thiết kế để kích thích sự tò mò hơn là cung cấp đầy đủ thông tin ngay từ đầu – và tiêu đề trên là minh chứng rõ ràng cho xu hướng đó. “*Đảo mèo*” trở thành một cái “*mồi nhử ngôn ngữ*”, dẫn dắt sự chú ý vào một vấn đề tưởng như không liên quan nhưng thực chất lại làm nổi bật nghịch lý: nơi vốn là “*thiên đường mèo*” đang đứng trước nguy cơ biến mất vì con người đang rời bỏ nó.

Không chỉ tạo hiệu ứng tò mò, TĐ còn pha chút châm biếm nhẹ nhàng. Từ “*falls victim*” (*trở thành nạn nhân*) thường dùng cho những tình huống nghiêm trọng như thiên tai hay khủng bố, nhưng ở đây lại áp dụng cho một hòn đảo nổi tiếng bởi...mèo. Cách chơi chữ này gợi nên một sắc thái trào phúng tinh tế: vẻ đẹp độc đáo của “*đảo mèo*” đang bị đe dọa không bởi thiên nhiên, mà bởi một vấn đề chính sách lâu dài về dân số.

Tóm lại, TĐ đã phần nào phá vỡ phương châm quan hệ để tạo nên hiệu ứng ngữ dụng đa tầng: vừa hàm ẩn thông tin, vừa khơi gợi tò mò, đánh lạc hướng ban đầu, vừa làm nổi bật nghịch lý giữa vẻ dễ thương của mèo và sự nghiêm trọng của khủng

hoảng nhân khẩu học. Đây chính là kiểu kiến tạo TĐ báo chí hiện đại – không chỉ truyền đạt tin tức, mà còn kể một câu chuyện gián tiếp, đầy tính nghệ thuật.

Bảng 3.3. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm về quan hệ

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	4	0.4%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	12	1.2%

Qua nghiên cứu khối ngữ liệu, kết quả cho thấy tỷ lệ TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt vi phạm phương châm quan hệ của Grice là rất thấp: chỉ **0.4%** ở tiếng Anh và **1.2%** ở tiếng Việt. Tỷ lệ này phản ánh một đặc điểm đáng chú ý trong cách xây dựng TĐ tin TSQT ở cả hai ngôn ngữ, và có thể được lý giải như sau:

Thứ nhất, tin TSQT thường liên quan đến các vấn đề chính trị, ngoại giao, xung đột, an ninh, kinh tế toàn cầu – vốn đòi hỏi sự chính xác, trực tiếp và không mơ hồ trong truyền tải thông tin. Việc tuân thủ phương châm quan hệ – tức đảm bảo nội dung TĐ luôn phù hợp, liên quan sát với chủ đề chính của bản tin – là yêu cầu bắt buộc để tránh gây hiểu nhầm hoặc xuyên tạc thông tin. Điều này giải thích vì sao các TĐ trong thể loại này thường rất sát nghĩa, trung tính và không đánh đố người đọc.

Thứ hai, tỷ lệ vi phạm ở báo mạng tiếng Việt cao hơn một chút có thể phản ánh sự linh hoạt hơn trong phong cách diễn đạt, hoặc xu hướng sử dụng ngôn ngữ gợi cảm xúc, ẩn dụ hóa, hoặc lối diễn đạt mang tính cá nhân hóa trong TĐ – điều thường thấy trong truyền thông báo chí Việt Nam nhằm thu hút độc giả trong bối cảnh cạnh tranh nội dung trên môi trường số. Tuy nhiên, sự khác biệt này vẫn ở mức rất thấp, cho thấy các tòa soạn tiếng Việt cũng rất chú trọng tính phù hợp và liên quan của TĐ đối với thông tin thời sự quốc tế.

3.4.4. Đáp ứng phương châm về cách thức (*Maxim of manner*)

Theo nguyên lý hợp tác của Grice, phương châm cách thức (*manner*) đòi hỏi người nói (hoặc tác giả) phải trình bày rõ ràng, ngắn gọn, có trật tự và tránh sự mơ hồ. Cụ thể, Grice khuyên “*tránh dùng cách diễn đạt tối nghĩa, tránh sự mập mờ, cần nói ngắn gọn và có trật tự*” [146, tr. 131]. Nói cách khác, một TĐ báo chí tuân thủ phương châm cách thức là TĐ phải truyền đạt thông tin một cách trực tiếp, dễ hiểu,

không mập mờ, trừu tượng. Tuy nhiên, phương châm về cách thức trong TĐ tin TSQT tiếng Anh và tiếng Việt đều phần nào bị vi phạm thông qua việc sử dụng các biện pháp tu từ sau đây:

3.4.4.1. Sử dụng ẩn dụ, hoán dụ

Ẩn dụ và hoán dụ đều là các biện pháp tu từ thường dùng trong văn học và ngôn ngữ hàng ngày để tạo ra sự so sánh hoặc liên kết giữa các khái niệm, nhưng chúng có những đặc điểm khác nhau. Các nhà báo thường sử dụng ẩn dụ và hoán dụ như một phương tiện đối lập với khuôn mẫu, có thể đánh lạc hướng sự chú ý của độc giả nhưng lại gây ấn tượng lớn [1, tr. 18].

Sự khác biệt chính giữa ẩn dụ và hoán dụ thể hiện ở chỗ ẩn dụ dựa trên sự tương đồng giữa hai khái niệm trong khi hoán dụ dựa trên sự liên kết thực tế hoặc mối quan hệ giữa hai khái niệm. Cơ sở chuyển nghĩa ẩn dụ là sự liên tưởng tương đồng, còn cơ sở của chuyển nghĩa hoán dụ là sự liên tưởng tương cận [110, tr. 218]. Ví dụ:

Thủ tướng Đan Mạch bảo vệ Mỹ giữa "bão" chỉ trích từ Pháp (Dân trí, 2021)

Hình ảnh “bão” **chỉ trích** có sự tương đồng về nghĩa với khái niệm một cơn bão tự nhiên. Đây là một hình ảnh ẩn dụ, trong đó từ “bão” được dùng để chỉ những lời chỉ trích, phản biện dồn dập, mạnh mẽ từ báo chí và dư luận Pháp đối với Mỹ. Lối viết này thể hiện rõ mức độ nghiêm trọng, áp lực và sức nặng của những lời chỉ trích – như một cơn bão đổ ập xuống chính quyền Mỹ. TĐ tiếng Việt sử dụng hình ảnh “bão” **chỉ trích** trong khi tiếng Anh dùng từ **criticism** (*chỉ trích*) đơn thuần:

Danes side with US against French criticism of defense deal (AP News, 2021)

(Người dân Đan Mạch ủng hộ Mỹ trước **chỉ trích của Pháp** về thỏa thuận quốc phòng)

Tòa nhà chọc trời ở Hong Kong cháy như ngọn đuốc (Dân Trí, 2023)

Hình ảnh tòa nhà chọc trời ở Hồng Kông “cháy như ngọn đuốc” là một ẩn dụ thị giác mạnh và giàu sức gợi, không chỉ miêu tả một hiện tượng vật lý, mà còn gợi lên cảm xúc kinh hoàng, bi thương và mất mát. Đây là một cách dùng ngôn ngữ hình ảnh hiệu quả trong TĐ báo chí, tạo ấn tượng trực quan mạnh mẽ. Người đọc có thể hình dung một toà nhà cao tầng rực lửa, như một ngọn đuốc khổng lồ giữa thành phố,

gợi cảm xúc hoảng loạn, kinh hoàng, thậm chí bi thảm, vì lửa và ngọn đuốc cũng thường gắn với hủy diệt, mất mát, hoặc biểu tượng tang thương. Sự việc này được tờ New York Times (2023) miêu tả bằng một cụm từ cố định trong tiếng Anh:

Hong Kong Skyscraper Is Engulfed in Flames

Tòa nhà chọc trời ở Hồng Kông chìm trong ngọn lửa.

Ngành xe tải điện Mỹ trước “cú phanh” từ Nhà Trắng (Dân Trí, 2025)

TĐ sử dụng phép ẩn dụ đầy hình ảnh khi ví sự can thiệp của chính quyền Mỹ vào ngành công nghiệp xe tải điện như một cú đạp phanh bất ngờ. Theo lý thuyết ẩn dụ ý niệm, những khái niệm trừu tượng như chính sách, luật pháp hay ưu đãi tài chính thường được khái quát hóa thông qua trải nghiệm cụ thể trong đời sống – ở đây là hành động “*phanh xe*”. “**Cú phanh**” đóng vai trò là miền nguồn, gợi liên tưởng đến hành động bất ngờ, mang tính kìm hãm và gián đoạn; trong khi miền đích là các động thái điều chỉnh chính sách, như siết ưu đãi, trì hoãn đầu tư hay áp đặt rào cản thương mại mà Nhà Trắng có thể đang thực hiện.

Ẩn dụ này giúp người đọc dễ hình dung tác động mạnh và đột ngột của quyết sách hành chính đối với một ngành đang tăng tốc phát triển. Đồng thời, cách diễn đạt giàu hình tượng góp phần tăng tính biểu cảm, khiến vấn đề chính trị - pháp lý trở nên gần gũi và dễ tiếp nhận hơn. Ngoài ra, việc đặt cụm “**cú phanh**” trong dấu nháy kép cũng tạo điểm nhấn và ám chỉ một tầng nghĩa ngụ ý, cho thấy sự việc không chỉ mang tính kỹ thuật mà còn hàm chứa yếu tố bất ngờ, thậm chí gây tranh cãi trong dư luận.

EU “quay xe”, chưa vội cấm ô tô sử dụng động cơ đốt trong (Dân trí, 2023)

TĐ sử dụng ẩn dụ hình ảnh mạnh là “**quay xe**”, từ lóng dùng để chỉ việc thay đổi quyết định đã được đưa ra trước đó. EU “**quay xe**” gợi hình ảnh EU đột ngột thay đổi quyết định. Hình thức ngôn ngữ này mang sắc thái mạnh mẽ, giật gân hơn là cách diễn đạt trung tính (ví dụ “EU thay đổi lệnh cấm”). Cách dùng từ ngữ trong TĐ trên vi phạm phương châm cách thức của Grice khi dùng hình ảnh “**quay xe**” thay vì nói thẳng “**EU thay đổi chính sách**”. Tuy nhiên, đây là một cách vi phạm có chủ ý nhằm tăng sức thu hút cho TĐ và hàm ý về sự bất nhất hoặc lưỡng lự trong lập trường của EU.

England World Cup 2022: Three Lions crash out at quarter-final stage
(The Telegraph, 2022)

(World Cup 2022: Tam sư dùng chân ở tứ kết)

“**Three Lions**” không phải là cách nói trực tiếp của *Đội tuyển Anh*, mà là một ẩn dụ biểu tượng bắt nguồn từ quốc huy nước Anh. Quốc huy Anh từ thế kỷ 12 có hình ba con sư tử chồng lên nhau, biểu tượng cho sức mạnh hoàng gia, lòng dũng cảm và lịch sử hùng tráng. Trong bóng đá, “**Three Lions**” cũng là biệt danh gắn với đội tuyển bóng đá nam quốc gia Anh. Ở một mức độ nào đó, kiểu ẩn dụ định danh này khơi gợi lòng tự hào dân tộc, tạo cảm giác đây không chỉ là một đội bóng, mà là đại diện tinh thần cho cả quốc gia.

Bên cạnh đó, TĐ còn sử dụng cụm động từ giàu hình ảnh **crash out** (*bị nghiền nát*) để nhấn mạnh kết quả bị loại đầy bất ngờ và cay đắng của đội tuyển Anh ở vòng tứ kết World Cup. Đối chiếu với cách viết thông thường, không sử dụng ẩn dụ của tờ ABC News (2022):

England eliminated from World Cup at quarter-final stage

(Đội tuyển Anh bị loại ở tứ kết World Cup)

thì rõ ràng TĐ của tờ the Telegraph có sức hấp dẫn và tính thẩm mỹ cao hơn rất nhiều.

3.4.4.2. Sử dụng uyển ngữ

Uyển ngữ (euphetnism), là từ bắt nguồn từ từ gốc Hy Lạp là euphemos, có nghĩa là “những từ may mắn, tốt đẹp”. Uyển ngữ là cách nói tế nhị, lễ độ được dùng để thay thế cho cách nói thô thiển hoặc vô lễ chiếu theo yếu tố văn hóa xã hội, tâm lý xã hội và quy phạm chuẩn mực đạo đức của một xã hội nào đó. Tuy nhiên, cách nói cần người đọc có trình độ kiến thức về ngôn ngữ và văn hóa nhất định để hiểu được hàm ý của người nói.

Uyển ngữ được dùng khá phổ biến trong TĐ báo chí nói chung. Ví dụ: **Hội chứng chập mạch ở giảng đường** (VNExpress, 2022); **Chăm sóc bàn tọa như thế nào để da luôn mịn màng, hết thâm sần?** (Thanh niên, 2020); **Mức phạt đối với hành vi chiếu phim cấm phổ biến như thế nào?** (Thuvienhoadat, 2024); **Vì sao phim “Công tử Bạc Liêu” cắt bỏ cảnh 18+ của Hoa hậu Thiên Ân?** (Dantri, 2024).

Trong khối ngữ liệu TĐ tin TSQT, uyển ngữ được sử dụng không nhiều. Chỉ có một TĐ tiếng Việt:

Nữ hoàng Anh Elizabeth II băng hà ở tuổi 96 (Nhân dân, 2022)

TĐ sử dụng từ "**băng hà**" thay cho từ "**chết**" hay "**qua đời**". Đây là một lựa chọn từ ngữ rất có chủ ý, vừa mang hàm ý tôn kính, vừa tạo sắc thái nghi lễ. Trong văn hóa Á Đông, tránh nói thẳng về cái chết của người cao quý là một quy chuẩn xã hội, thể hiện lòng tôn kính. Ở đây, việc Nữ Hoàng băng hà không chỉ là tin buồn, mà còn là một biến cố lịch sử. Cũng đưa tin về sự kiện này nhiều TĐ báo chí tiếng Anh sử dụng ngôn ngữ không trang trọng như tiếng Việt mặc dù tiếng Anh có những uyển ngữ thay cho từ "**die**" như "**pass away**", "**depart**", hay "**ascend to heaven**" v.v.

Queen Elizabeth II has died (BBC, 2022)

Queen Elizabeth II died of old age, death certificate shows (CNN, 2022)

Queen Elizabeth II Dies at 96; Was Britain's Longest-Reigning Monarch

(The New York Times, 2022)

The day Queen Elizabeth died: the inside story of her final hours (The Guardian, 2022)

Qua khảo sát ngữ liệu TĐ tin TSQT, có thể thấy uyển ngữ – dù phổ biến trong báo chí nói chung – lại được sử dụng rất hạn chế trong loại hình TĐ này. Chỉ có một trường hợp TĐ tiếng Việt dùng uyển ngữ ("**băng hà**" thay cho "**chết**" khi đưa tin về Nữ hoàng Anh), phản ánh đặc điểm văn hóa đặc thù của ngôn ngữ và xã hội Á Đông: coi trọng lễ nghi, tránh trực diện khi đề cập đến cái chết của bậc quân vương. Ngược lại, các TĐ tiếng Anh về cùng sự kiện lại sử dụng ngôn ngữ trực tiếp, thậm chí lặp lại từ "**died**" nhiều lần, cho thấy xu hướng rõ ràng, đơn giản, trung lập và ít màu sắc nghi lễ trong truyền thông phương Tây.

Từ đó có thể rút ra rằng: TĐ tin TSQT có xu hướng hạn chế sử dụng uyển ngữ, do đặc trưng của thể loại là yêu cầu cao về tính thông tin, tính chính xác và khả năng truyền đạt nhanh chóng. Ngoài ra, khác biệt trong mức độ sử dụng uyển ngữ giữa tiếng Việt và tiếng Anh cũng phản ánh những khác biệt sâu sắc về quy chuẩn văn hóa, chiến lược giao tiếp và thị hiếu truyền thông giữa hai nền báo chí.

3.4.4.3. Sử dụng thành ngữ, tục ngữ, cụm từ cố định

Việc sử dụng thành ngữ, tục ngữ và cụm từ cố định trong TĐ báo chí giúp tăng tính biểu cảm, tạo ấn tượng sâu sắc, nội dung cô đọng, thậm chí thể hiện bản sắc văn hóa sâu sắc. TĐ báo chí tiếng Việt thường sử dụng thành ngữ, tục ngữ bởi chúng đã ăn sâu vào đời sống văn hóa, được sử dụng thường xuyên trong giao tiếp hàng ngày. Ví dụ: **Có hay không tình trạng “đem con bỏ chợ”** (Nhân dân, 2020); **Đục nước béo cò** (Nhân dân, 2021); **Lưới trời lồng lộng** (Tiền phong, 2022); **Trăm dâu đổ đầu...giáo dục** (Vnexpress, 2023); **Bệnh từ miệng mà vào** (Tiền phong, 2023); **Không bùn thì chẳng có sen** (Dân trí, 2024)

Xét trên các phương châm hội thoại của Grice, thì sử dụng thành ngữ, tục ngữ là một cách phá vỡ phương châm cách thức trong hội thoại, vì chúng mang tính hàm ẩn, mơ hồ, không cụ thể, khiến người nghe phải diễn giải thêm để hiểu đúng ý. TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt có xu hướng sử dụng thành ngữ, tục ngữ nhưng với tỉ lệ không đáng kể. Ví dụ:

“We’re Playing With Fire”: The Risks of Trump’s Tariffs on China (The New York Times, 2025)

(“Chúng ta đang đùa với lửa”: Những rủi ro thuế quan của Trump đối với Trung Quốc)

Cụm từ **“We’re playing with fire”** là một thành ngữ (idiom) theo nghĩa bóng. Nghĩa đen của nó là **“chúng ta đang đùa với lửa”**, nhưng nghĩa bóng thông dụng lại là **“chúng ta đang mạo hiểm”**. Cụm này vi phạm phương châm cách thức do sử dụng hình ảnh ẩn dụ. Thay vì nói thẳng “rất rủi ro”, người viết dùng phép ẩn dụ so sánh việc áp thuế như **“đùa với lửa”**. Hình ảnh **“lửa”** ở đây không được giải nghĩa trực tiếp nên có thể tạo sự mơ hồ, và độc giả phải tự đoán điều người viết muốn ám chỉ.

Cụm từ **“We’re playing with fire”** trong TĐ vi phạm phương châm cách thức vì mang tính ẩn dụ, mơ hồ và không cung cấp thông tin cụ thể. Tuy nhiên, chính sự vi phạm đó lại giúp gợi mở một hàm ý sâu sắc về mức độ rủi ro và hiểm họa tiềm tàng, từ đó tạo hiệu ứng tu từ mạnh mẽ và thu hút người đọc suy nghĩ.” Tóm lại, hàm ý của TĐ là một lời cảnh báo ngầm: chính sách thuế quan của Trump đang là một

“trò chơi nguy hiểm”, và hậu quả có thể “bùng cháy” gây tổn hại lớn cho nền kinh tế hoặc quan hệ quốc tế. Ngay cả khi không tuyên bố trực tiếp, cụm từ ẩn dụ này khiến độc giả tự động suy ra nguy cơ và coi đây như một lời nhắc nhở về tình hình căng thẳng.

America’s Judges Are Putting My Life on the Line (The New York Times, 2021)

(Các thẩm phán ở Mỹ đang đặt mạng sống của tôi vào tình thế nguy hiểm)

Tác giả bài viết là **Sara Nelson**, Chủ tịch Hiệp hội Tiếp viên Hàng không Mỹ (AFA-CWA) – đại diện cho gần 50.000 tiếp viên của 17 hãng hàng không. Nội dung bài phản ánh quan điểm của đại diện công đoàn lao động (chủ yếu là ngành hàng không) về xu hướng các quyết định tư pháp đang gây bất lợi cho người lao động. TĐ như một lời cảnh báo về việc hệ thống tòa án Mỹ đang đặt người lao động vào thế nguy hiểm, thông qua cách các phán quyết hạn chế mạnh quyền lợi của người lao động. Theo tác giả, “công nhân đang sử dụng sức mạnh tập thể qua các cuộc đình công lớn... nhưng lại bị những luật lệ nghiệp cản trở”.

Put someone’s life on the line là một thành ngữ với ý nghĩa ai đó đang mạo hiểm tính mạng của mình. Nhưng ở đây, không phải tính mạng của tác giả đang bị đe dọa mà là các phán quyết của tòa án gián tiếp gây nguy hiểm cho đời sống của người lao động. Chính sự vi phạm ngược này khiến TĐ trở nên nổi bật, kích thích độc giả suy đoán về nội dung bài, và thể hiện thái độ phản biện mạnh mẽ của tác giả đối với hệ thống tư pháp hiện tại.

Cuộc đời ‘lên thác xuống ghềnh’ của bà Aung San Suu Kyi (Vietnamnet, 2021)

Cụm từ “**lên thác xuống ghềnh**” là một thành ngữ mang nghĩa bóng, chỉ những gian nan, thử thách, hiểm nguy mà con người phải đối mặt. Việc dùng thành ngữ “lên thác xuống ghềnh” tạo hiệu ứng hình ảnh mạnh mẽ, gợi cảm xúc cho người đọc. Cụm từ này khắc họa hành trình cá nhân nhiều thăng trầm của bà Suu Kyi, khiến TĐ trở nên sinh động hơn. TĐ đã sử dụng hình ảnh ẩn dụ để nhấn mạnh rằng cuộc đời bà Suu Kyi là một chuỗi hiểm nguy và khó khăn liên. Tuy nhiên, nó cũng khiến phong cách TĐ mang tính “văn vẻ” hơn, đi xa hơn sự khô khan của thể loại tin tức.

Tóm lại, TĐ “**Cuộc đời lên thác xuống ghềnh**” của bà Aung San Suu Kyi đã không hoàn toàn tuân thủ phương châm cách thức của Grice vì sử dụng thành ngữ.

Dẫu vậy, đây là sự lựa chọn tu từ phổ biến nhằm tóm tắt sinh động nội dung: nhấn mạnh những gian khó, thăng trầm trong cuộc đời nhân vật và giúp TĐ hấp dẫn hơn đối với độc giả.

Biden urges Americans to 'bring down the temperature' after Trump's US election win (Reuters, 2024)

Nếu người đọc không quen thuộc với thành ngữ này, họ có thể hiểu nhầm theo nghĩa đen là "**hạ nhiệt độ**", dẫn đến sự mơ hồ. Để tránh sự mơ hồ này, TĐ có thể được diễn đạt lại một cách rõ ràng hơn, chẳng hạn:

Biden urges Americans to ease political tensions after Trump's US election win

*(Biden kêu gọi người dân Mỹ **giảm bớt căng thẳng** chính trị sau chiến thắng bầu cử của Trump)*

Dưới đây là một số ví dụ khác về sử dụng thành ngữ, tục ngữ trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt:

Indonesia thiệt đơn thiệt kép trước màn 'tử chiến' với tuyển Trung Quốc ở vòng loại World Cup 2026 (Tiền Phong, 2025).

Kiểu sống 'vườn không nhà trống' kỳ lạ của người Nhật (VietNamNet, 2021)

Như vậy, việc sử dụng thành ngữ, tục ngữ trong TĐ báo chí là một chiến lược ngôn ngữ giàu sức gợi, góp phần tăng cường tính biểu cảm, cô đọng thông tin và tạo hiệu ứng văn hóa đặc thù. Trong báo chí tiếng Việt, đặc biệt là TĐ tin TSQT, thành ngữ, tục ngữ xuất hiện như một cách nối kết thông tin thời sự với vốn tri thức văn hóa dân gian – tạo sự gần gũi, dễ tiếp nhận với công chúng, đồng thời truyền tải nội dung phức tạp một cách súc tích và đầy hình tượng. Những cách nói như “*lưới trời lồng lộng*”, “*lên thác xuống ghềnh*” hay “*vườn không nhà trống*” không chỉ làm nổi bật nội dung mà còn gợi lên chiều sâu cảm xúc và bối cảnh xã hội.

Tuy nhiên, xét dưới lăng kính ngữ dụng, đây cũng là hình thức phân nào phá vỡ phương châm cách thức trong Grice do tính hàm ẩn, phi cụ thể và cần diễn giải thêm. Dẫu vậy, sự vi phạm này hoàn toàn có chủ đích – nhằm tạo khoảng trống diễn giải, kích thích tư duy và kéo người đọc tham gia vào quá trình đồng kiến tạo nghĩa.

Tóm lại, dù thành ngữ/tục ngữ có thể phá vỡ tính minh bạch theo chuẩn mực hội thoại, nhưng trong TĐ báo chí, chúng lại mở ra không gian diễn ngôn sinh động, giàu sắc thái và phản ánh rõ rệt dấu ấn văn hóa, tâm lý tiếp nhận của từng ngữ hệ. Đây chính là minh chứng cho vai trò của tu từ như một công cụ kiến tạo ý nghĩa – nơi mà sự vi phạm lại trở thành chiến lược.

3.4.4.4. Sử dụng các thủ pháp ngôn ngữ khác

a) Chơi chữ

Hoàng Phê [78, tr. 172] định nghĩa chơi chữ là việc sử dụng các hiện tượng đồng âm, đa nghĩa...v.v. để tạo ra một hiệu ứng cụ thể trong văn phong hài hước hay phản biện. Ông xác định rõ chơi chữ là một biện pháp tu từ, trong đó ngữ âm, ngữ nghĩa, văn tự, văn cách... được vận dụng một cách đặc biệt, nhằm đem lại những liên tưởng bất ngờ, lí thú. Theo “*Từ điển giải thích thuật ngữ ngôn ngữ học*” của Nguyễn Như Ý, thì “*Chơi chữ là hình thái tu từ của lời nói được thể hiện bằng cách sử dụng linh hoạt những tiềm năng của ngôn ngữ về ngữ âm, từ vựng, ngữ pháp nhằm tạo ra cách hiểu bất ngờ, còn gọi là lộng ngữ*”. Ví dụ: **Nan đề** (Dan tri, 2022); **Trùng tu chùa Cầu: Sao phải xông xao?** (Vnexpress, 2024); **Quỳnh Đôi + Quỳnh Hâu = Đôi Hâu** (Vnexpress, 2024).

Tuy nhiên, trong khối ngữ liệu TĐ tin TSQT, chỉ có một TĐ tiếng Anh sử dụng hình thức chơi chữ:

‘Rail Force One’: how Ukraine railways got Joe Biden safely to Kyiv (The Guardian, 2023)

(**Hỏa xa 1**: Làm thế nào đường sắt Ukraine đưa Joe Biden đến Kyiv an toàn)

“**Rail Force One**” là một lối chơi chữ (pun) dựa trên “**Air Force One**” (Không lực 1) – bí danh cho chuyên cơ chở tổng thống Mỹ. TĐ không chỉ gây bất ngờ về mặt ngôn từ mà còn ngầm liên tưởng đến biểu tượng quyền lực của tổng thống. Thực tế, “**Air Force One**” được coi là một trong những biểu tượng dễ nhận biết nhất của chính quyền Mỹ. TĐ không chỉ gây bất ngờ về mặt ngôn từ mà còn ngầm liên tưởng đến biểu tượng quyền lực của tổng thống. Thực tế, “**Air Force One**” được coi là một trong những biểu tượng dễ nhận biết nhất của chính quyền Mỹ. Do vậy cách chuyển

thành **“Rail Force One”** vừa nhấn mạnh tính chính thức vừa mang ý nhấn mạnh ngầm: Tổng thống đã phải di chuyển bằng đường sắt, với bối cảnh ngoại giao và an ninh đặc thù. Lối chơi chữ này có hiệu ứng tượng trưng mạnh – nó vừa khơi gợi sự hài hước nhẹ nhàng, vừa chuyển tải đa tầng ý nghĩa.

Trước hết, nó ám chỉ Ukraine đang trong chiến tranh nên không thể dùng máy bay bình thường. Chơi chữ **“Rail Force One”** trở thành một phần trong chiến lược truyền thông chính trị nhằm củng cố hình ảnh lãnh đạo và thông điệp ủng hộ Ukraine. Nó tô đậm hình ảnh Biden như một lãnh đạo dũng cảm, sẵn sàng “ra tiền tuyến” bằng cách riêng, thể hiện sự đồng hành và ủng hộ đồng minh.

Tóm lại, hình thức chơi chữ, tuy xuất hiện không nhiều trong ngữ liệu tin TSQT, lại cho thấy sức mạnh tu từ đặc biệt khi được sử dụng hiệu quả. TĐ *“Rail Force One”* là minh chứng điển hình cho cách chơi chữ có thể gói ghém cả thông tin, biểu tượng chính trị và cảm xúc trong một cụm từ ngắn gọn. Không chỉ tạo ra sự bất ngờ, lối đặt TĐ này còn mở ra nhiều tầng liên tưởng – từ bối cảnh chiến tranh, biểu tượng quyền lực đến chiến lược ngoại giao. Qua đó, ta thấy rõ vai trò của chơi chữ không chỉ nằm ở tính hài hước hay sáng tạo ngôn ngữ, mà còn là một công cụ truyền thông tinh tế, giàu tính biểu đạt và định hướng nhận thức người đọc trong thời đại báo mạng.

a) Ấn thông tin

Ấn thông tin trong TĐ báo chí là một chiến lược ngôn ngữ phổ biến, vừa vi phạm phương châm hội thoại, vừa phản ánh tính linh hoạt và dụng ý tu từ của người viết. Đây không đơn thuần là hành vi lược bỏ thông tin, mà là một kỹ thuật truyền thông có tính toán nhằm tác động đến quá trình tiếp nhận và phản ứng của độc giả. Ví dụ:

Người phụ nữ đầu tiên nắm quyền tổng thống Mỹ trong 85 phút
(Vietnamnet, 2021)

Có lẽ điều mà người đọc cần câu trả lời nhất khi đọc TĐ là **“người phụ nữ”** ấy là ai? Đó liệu có phải là một nữ chính trị gia hay là bất kì phụ nữ Mỹ bình thường nào khác, và tại sao **“người phụ nữ”** ấy lại có thể được nắm quyền tổng thống.

Cách dùng từ chung chung như trên có thể đã vi phạm phương châm hội thoại về cách thức. Tuy nhiên, nó lại khiến cho người đọc thực sự muốn đi tìm câu trả lời. Và cũng qua phong ngôn ngữ diễn đạt như vậy, tác giả muốn gửi gắm hàm ý rằng đã có sự tiến bộ nhất định về bình đẳng giới trong chính trường Mỹ. Tuy nhiên, cụm **“trong 85 phút”** lại làm giảm đi tầm vóc của sự kiện — gợi ý rằng đây **chỉ là quyền lực tạm thời**, chưa thể hiện sự thay đổi căn bản. Phụ nữ đã “chạm tay” đến quyền lực cao nhất, nhưng vẫn chưa thật sự “nắm giữ” nó theo đúng nghĩa chính thức hoặc lâu dài.

So sánh với TĐ mô tả sự kiện này trong tiếng Anh:

For 85 minutes, Kamala Harris became the first woman with presidential power (CNN, 2021)

(Trong 85 phút, Kamala Harris đã trở thành người phụ nữ đầu tiên nắm quyền tổng thống)

Có thể thấy TĐ tiếng Việt đã thay đổi cách miêu tả nhân vật trung tâm của bài báo bằng lối nói ẩn danh, miêu tả theo kiểu mơ hồ, khó hiểu. Nhưng chính lối mô tả được coi là vi phạm phương châm cách thức đó đã tạo ra sức hút rất lớn đối với độc giả và làm sâu sắc hơn ý nghĩa hàm ẩn của TĐ. Ở một mức độ nào đó, đây cũng được coi là kiểu phá vỡ phương châm về lượng của Grice.

c) Nhân hóa

Brazil wants to keep dancing against Croatia at World Cup (AP News, 2022)

(Đội tuyển Brazil thắng Croatia tại vòng Chung kết World Cup)

TĐ chuyển tải một **hàm ý gián tiếp**: đội tuyển Brazil sẽ tiếp tục ghi bàn và ăn mừng khi đối đầu Croatia. Người đọc phải liên tưởng dựa trên kiến thức nền về bóng đá và văn hóa Brazil. Ở đây, **“Brazil wants to keep dancing”** ám chỉ niềm tin và phong cách chơi tấn công của đội bóng, chứ không chỉ đơn giản là hành động múa. Người đọc hiểu rằng “Brazil” đại diện cho đội bóng và “dancing” là phép ẩn dụ chỉ niềm vui ăn mừng bàn thắng và tinh thần lạc quan tại World Cup.

Trong báo chí thể thao, việc dùng ẩn dụ và nhân hóa thường nhằm tăng tính hấp dẫn của TĐ. Ngôn ngữ thể thao vốn sôi nổi; tác giả hay dùng hình ảnh để bài viết sinh động, giàu liên tưởng và hấp dẫn hơn. Thực tế, người viết đôi khi cố ý vi phạm

phương châm cách thức để tạo hiệu quả nghệ thuật: họ biết rằng độc giả sẽ tự liên kết và suy diễn hàm ý nhằm tăng tính thu hút cho câu chuyện. Vì vậy báo chí thể thao thường chọn lối viết gián tiếp, hình ảnh và giàu cảm xúc thay vì nói một cách cứng nhắc, trực tiếp.

“AI không cướp việc của con người” Vnexpress (2024)

TĐ sử dụng biện pháp **nhân hóa**, khi gán cho AI (một thực thể vô tri) hành vi và ý chí mang tính con người (“cướp việc”). Ở đây, AI được miêu tả như một “kẻ trộm việc” hư cấu. Nhân hóa như vậy thổi phồng và kịch tính hóa vấn đề, kích thích cảm xúc của người đọc. Trước sự phát triển nhanh chóng của AI, nhiều người lo ngại AI có thể thay thế vai trò của con người. TĐ không đề cập trực tiếp đến những lo ngại đó, mà chỉ khẳng định ngược lại: *AI không lấy mất việc* của con người. Độc giả do đó phải dựa vào bối cảnh xã hội – như tranh luận về AI cướp việc làm – để giải mã ý nghĩa. Hàm ý ở đây là bài báo/TĐ muốn trấn an hoặc phản bác những quan điểm bi quan đang phổ biến, dù điều đó không được nói rõ trong văn bản.

Bảng 3.4. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm phương châm cách thức

Loại báo/tỷ lệ	Tần suất xuất hiện/1000	Tỷ lệ %
TĐ tin TSQT tiếng Anh	25	2.5%
TĐ tin TSQT tiếng Việt	50	5.0%

Kết quả thống kê **Bảng 3.4.** cho thấy tỷ lệ TĐ tin TSQT **vi phạm phương châm cách thức** ở cả hai ngôn ngữ là tương đối thấp, tiếng Việt với **5.0%**, gấp đôi so với tiếng Anh (**2.5%**). Điều này phần nào phản ánh đặc điểm của TĐ tin TSQT tiếng Việt hiện nay – có xu hướng sử dụng cách diễn đạt hình ảnh, ẩn dụ, giạt gân hoặc mập mờ nhằm tăng sức hút và tính tương tác. Trong khi đó, báo chí tiếng Anh, dù cũng có những trường hợp sử dụng hình thức ngôn ngữ giàu tính biểu cảm hoặc hàm ý, vẫn có xu hướng ưu tiên sự rõ ràng và tính chuẩn mực trong cách thức diễn đạt.

Việc vi phạm phương châm cách thức ở đây không hoàn toàn mang tính tiêu cực, mà thường là sự vi phạm có chủ đích – một chiến lược tu từ nhằm khơi gợi sự tò mò, kích thích suy đoán hoặc tăng tính biểu cảm cho TĐ. Tuy nhiên, nếu lạm dụng quá mức, nó có thể gây nhiễu thông tin, làm giảm hiệu quả giao tiếp hoặc dẫn đến

hiểu lầm nơi người đọc. Do đó, đây là một chiến lược cần được sử dụng có chọn lọc và cân nhắc, tùy theo mục tiêu thông tin và đặc trưng văn hóa ngôn ngữ của từng nền báo chí.

3.4.5. Chồng lấn trong vi phạm phương châm hội thoại của Grice

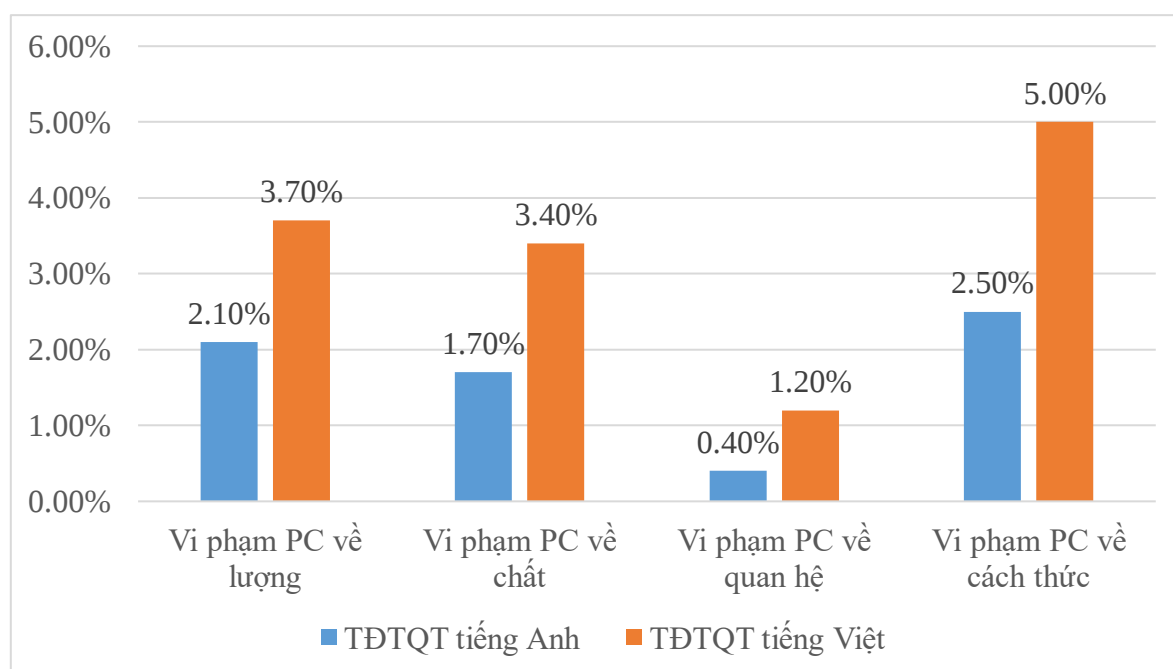
Việc xác định một TĐ báo chí vi phạm phương châm hội thoại nào đôi khi không hoàn toàn mang tính khách quan tuyệt đối, bởi cùng một hiện tượng ngôn ngữ có thể được lý giải dưới nhiều góc độ, tương ứng với những phương châm khác nhau trong mô hình của Grice. Dù ông đề xuất bốn phương châm chính – về lượng, chất, quan hệ và cách thức – song ranh giới giữa chúng trong thực tế giao tiếp thường không tách bạch, mà có xu hướng chồng lấn và phụ thuộc vào lối diễn giải ngữ dụng cụ thể.

Chẳng hạn, TĐ “**Chó cưng của ông Biden lại 'gây sự' ở Nhà Trắng**” (Vietnamnet, 2021) sử dụng cụm từ “**gây sự**” trong dấu ngoặc kép – một biểu thức vừa mơ hồ về hành vi, vừa mang tính nhân hoá – khiến người đọc không thể xác định rõ đối tượng thực hiện hành vi gì, ở mức độ nào. Về mặt ngữ dụng, cách diễn đạt này vi phạm **phương châm về chất**, vì dùng từ không đúng theo nghĩa đen để mô tả hành động có thật, dễ gây hiểu sai. Đồng thời, nó cũng **vi phạm phương châm cách thức**, bởi sự thiếu rõ ràng, minh bạch, khiến thông điệp trở nên đa nghĩa, buộc người đọc phải tự suy diễn. Trong khi đó, cùng sự việc lại được tờ **Reuters (2025)** trình bày theo hướng thông tin hóa và trung tính hơn: “**Biden's rescue dog Major caused 'minor' injury to someone at White House**” (*Chú chó cứu hộ Major của ông Biden gây ra thương tích 'nhẹ' cho một người tại Nhà Trắng*) – một TĐ ngắn gọn nhưng cụ thể, cho biết chính xác hành vi và mức độ ảnh hưởng, không sử dụng ẩn dụ gây nhiễu.

Từ đó có thể thấy, hiện tượng vi phạm phương châm hội thoại trong TĐ báo chí không chỉ mang tính chiến lược tu từ, mà còn là lựa chọn truyền thông có chủ đích, nhằm thu hút sự chú ý, khơi gợi sự tò mò hoặc tạo hiệu ứng cảm xúc cho người đọc. Tuy nhiên, để phân tích một cách hệ thống và nhất quán, luận án này không chỉ dừng lại ở việc nhận diện hiện tượng vi phạm, mà sẽ ưu tiên xem xét hiệu ứng giao

tiếp chủ yếu mà TĐ tạo ra, đồng thời biện giải rõ ràng lý do lựa chọn phân loại theo một phương châm cụ thể.

Trong những trường hợp một TĐ vi phạm đồng thời hai phương châm hội thoại (chẳng hạn vừa vi phạm về chất, vừa về cách thức), hiện tượng chồng lấn này vẫn được giữ lại trong danh sách khảo sát, và được chú thích rõ ràng trong phần phân tích. Cách tiếp cận này không loại trừ các tình huống phức tạp, mà cho phép xử lý linh hoạt những trường hợp giao thoa ngữ dụng, đồng thời đảm bảo tính nhất quán, hợp lý và thuyết phục trong toàn bộ quá trình nghiên cứu.

Hình 3.5. Tỷ lệ TĐ tin TSQT vi phạm các phương châm hội thoại

Hình 3.5. cho thấy TĐ tin TSQT Anh-Việt có tỉ lệ vi phạm phương châm về quan hệ thấp nhất trong số bốn phương châm của Grice (**0.4%** trong tiếng Anh, **1.2%** trong tiếng Việt). Phá vỡ phương châm về lượng được TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt sử dụng ở mức độ thường xuyên hơn với tỉ lệ tương ứng là **2.1%** và **3.7%**. Phương châm về chất bị vi phạm ở mức gần tương đương là **1.7%** trong tiếng Anh và **3.4%** trong tiếng Việt. Phương châm bị vi phạm thường xuyên nhất là phương châm về cách thức với **2.5%** trong tiếng Anh và **5.0%** trong tiếng Việt.

Đáng chú ý, tỉ lệ vi phạm các phương châm hội thoại trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt luôn cao hơn so với báo mạng tiếng Anh trên tất cả các phương châm. Phát hiện này gợi mở một hướng lý giải quan trọng về sự khác biệt trong chiến lược ngôn ngữ và truyền thông giữa hai hệ thống báo chí.

Thứ nhất, điều này phản ánh khuynh hướng sử dụng biện pháp tu từ và hàm ý trong TĐ báo mạng tiếng Việt – một chiến lược có chủ đích nhằm tăng tính hấp dẫn và thu hút cảm xúc, đặc biệt trong bối cảnh cạnh tranh tin tức số và thói quen đọc lướt của độc giả hiện nay. Mặc dù TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có xu hướng ngắn gọn hơn về mặt đơn vị nghĩa và đơn giản hơn về mặt cú pháp (như đã phân tích ở Chương II), nhưng đồng thời lại thể hiện sự chăm chút trong lựa chọn từ ngữ và kỹ thuật giắt tít, dẫn đến mức độ vi phạm các phương châm – đặc biệt là về chất và cách thức – cao hơn.

Thứ hai, sự khác biệt này cũng có thể được lý giải từ góc độ văn hóa ngôn ngữ và thông lệ báo chí. Trong khi báo chí phương Tây (đặc biệt là báo chí Anh–Mỹ) có truyền thống tuân theo mô hình kim tự tháp ngược – cung cấp thông tin trọng yếu, cụ thể và trung tính ngay từ đầu, thì báo chí Việt Nam thường đặt trọng tâm vào cảm xúc, hiệu ứng tu từ và yếu tố gợi mở. Việc sử dụng TĐ hàm ý, ẩn dụ, nhân hóa hay chơi chữ không chỉ là kỹ thuật ngôn ngữ, mà còn phản ánh tập quán tiếp nhận thông tin của độc giả Việt Nam, vốn quen với diễn ngôn giàu hình ảnh và tính văn chương hơn. Có thể nói, sự khác biệt về tỉ lệ vi phạm phương châm giữa hai hệ thống báo chí không chỉ đơn thuần là sự khác biệt về mặt hình thức ngôn ngữ, mà còn là kết quả của các yếu tố văn hóa và thói quen truyền thông.

Tuy nhiên, cần khẳng định rằng cả hai loại TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt đều tuân thủ nghiêm túc các đặc trưng thể loại của tin thời sự. Việc vi phạm các phương châm hội thoại – vốn chỉ chiếm tỉ lệ thấp (**6.7%** trong tiếng Việt và **13.3%** trong tiếng Anh) có thể coi là không ảnh hưởng gì lớn đến đặc trưng ngôn ngữ rõ ràng, ngắn gọn, tường minh của thể loại TĐ tin TSQT.

Ngược lại, sự phá vỡ có chủ đích một số phương châm hội thoại trong TĐ báo chí không phản ánh sự tùy tiện hay lỏng lẻo về ngôn ngữ, mà thường cho thấy sự linh

hoạt, tinh tế và dụng ý nghệ thuật của người biên tập. Trong bối cảnh truyền thông hiện đại, nơi độc giả có xu hướng đọc lướt, tiếp nhận nhanh và bị thu hút bởi yếu tố bất ngờ, thì việc vận dụng các kỹ thuật như hàm ý, gián tiếp, ẩn dụ, hay lược bỏ thông tin không trọng yếu trở thành một chiến lược hiệu quả nhằm tăng sức hấp dẫn, khơi gợi sự tò mò và kích thích hành vi đọc tiếp.

Nói cách khác, việc “phá vỡ” một số quy tắc hội thoại truyền thống không đồng nghĩa với việc “vi phạm” chuẩn mực thể loại, mà chính là biểu hiện của sự thích nghi linh hoạt giữa ngôn ngữ báo chí với nhu cầu tiếp nhận của công chúng hiện đại, giữa hình thức truyền đạt thông tin và nghệ thuật định hướng nhận thức.

Do đó, các hiện tượng vi phạm phương châm hội thoại trong TĐ tin TSQT không nên được hiểu theo nghĩa tiêu cực hay bất quy tắc, mà cần được xem xét trong mối quan hệ đa chiều giữa ngôn ngữ, văn hóa tiếp nhận và chiến lược truyền thông. Trong đó, chuẩn mực giao tiếp không chỉ là sự tuân thủ logic hình thức, mà còn là sự thích ứng linh hoạt với mục tiêu tương tác, định hướng dư luận và kỳ vọng của độc giả mục tiêu trong từng ngữ cảnh cụ thể.

3.5. Ứng dụng đặc điểm kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế trong biên tập dịch tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng tiếng Việt

3.5.1. Một số tồn tại trong kiến tạo tiêu đề tin thời sự quốc tế báo mạng tiếng Việt

Trước sự phát triển mạnh mẽ của nền báo chí hiện đại, đặc biệt là báo chí điện tử trong thời đại 4.0, việc tiếp cận và khai thác thông tin từ nhiều nguồn trở nên thuận tiện và phong phú hơn bao giờ hết. Các cơ quan báo chí không còn giới hạn trong phạm vi tin tức trong nước, mà ngày càng mở rộng khai thác các nguồn thông tin quốc tế, đặc biệt từ báo chí tiếng Anh – ngôn ngữ truyền thông toàn cầu.

Trong bối cảnh đó, ngoài kỹ năng viết báo, nhà báo và biên tập viên còn cần trang bị kỹ năng dịch thuật báo chí, trong đó TĐ – phần mở đầu và gây ấn tượng đầu tiên với người đọc – là một trong những yếu tố đòi hỏi kỹ năng xử lý ngôn ngữ tinh tế và chuẩn xác nhất. Việc chuyển ngữ TĐ báo không chỉ đơn thuần là dịch ngôn từ, mà còn là quá trình tái tạo nội dung, hàm ý và phong cách theo đúng chuẩn mực của ngôn ngữ đích.

Đây là một nhiệm vụ đầy thách thức, bởi biên tập viên không những phải am hiểu đặc điểm ngôn ngữ và cấu trúc TĐ trong ngôn ngữ nguồn (thường là tiếng Anh), mà còn cần nắm vững các phương pháp biên tập dịch TĐ phổ biến, linh hoạt điều chỉnh để phù hợp với đặc điểm diễn ngôn báo chí tiếng Việt. Khả năng lựa chọn từ ngữ, giữ hàm ý gốc và đảm bảo sức hút cho TĐ là những yêu cầu không thể thiếu trong hoạt động biên tập dịch báo chí hiện nay.

Tuy nhiên, hoạt động biên tập dịch báo chí nói chung và dịch TĐ tin TSQT nói riêng vẫn còn tồn tại không ít hạn chế, cả về phương diện ngôn ngữ và ngữ dụng. Trên cơ sở các chức năng cốt lõi của TĐ báo chí cùng với kết quả đối chiếu TĐ tin TSQT báo mạng Anh–Việt mà luận án đã phân tích, chúng tôi kỳ vọng có thể chỉ ra một số lỗi phổ biến hiện nay trong biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh sang tiếng Việt. Việc nhận diện các tồn tại này nhằm làm rõ những thách thức đặc thù trong dịch TĐ – nơi hàm lượng thông tin cao nhưng dung lượng ngôn ngữ lại cực kỳ hạn chế.

3.5.1.1. Tiêu đề mơ hồ, chưa ăn nhập với nội dung bài báo

TĐ mơ hồ là loại TĐ dễ khiến người đọc hiểu theo nhiều cách khác nhau, do cách diễn đạt không rõ ràng, thiếu định hướng hoặc không cung cấp đủ thông tin để người đọc xác định nội dung chính của bài viết. Bên cạnh đó, TĐ chưa ăn nhập với nội dung bài báo là loại TĐ thiếu tính liên kết, hay có thể gọi là lạc đề so với nội dung bài báo. Chúng tôi thu thập được một số TĐ tin TSQT được coi là còn gây mơ hồ hoặc chưa ăn nhập với nội dung bài báo như sau:

Doanh nhân ăn quả chuối dán tường hơn 6 triệu USD (Vnexpress, 2024)

Đây là một TĐ dễ tạo sự tò mò vì chứa nhiều yếu tố bất ngờ và gây thắc mắc: “**quả chuối dán tường**” là gì (chuối thật hay giả), “**dán lên tường**” như thế nào (mục đích ra sao), và con số “**hơn 6 triệu USD**” là giá bán hay giá mua? Chính sự mơ hồ này khiến người đọc buộc phải nhấp vào bài báo để tìm câu trả lời, đây là một kỹ thuật khai thác hiệu ứng ngữ dụng nhằm kích thích người đọc. Tuy nhiên, xét trên khía cạnh liên kết và mức độ ăn nhập giữa TĐ và phần thân bài, có thể thấy bản dịch tiêu TĐ trong tiếng Việt chưa hoàn thành trọn vẹn chức năng truyền tải.

Cụ thể, phần thân bài không giải thích rõ ràng quả chuối được dán lên tường như thế nào, liệu đây là tác phẩm nghệ thuật, sắp đặt hay chỉ là một hành vi ngẫu nhiên. Nội dung cũng không làm rõ vai trò hay giá trị biểu tượng của quả chuối trong tác phẩm, khiến cho cụm từ “**quả chuối dán tường**” trở nên khó hiểu nếu không có hình ảnh minh họa đi kèm. Rất may, bài viết có đính kèm hình ảnh – từ đó người đọc mới nhận ra đây là một quả chuối thật, được dán bằng băng keo lên tường trong khuôn khổ một tác phẩm nghệ thuật đương đại.

Như vậy, xét về mặt hiệu ứng thu hút, TĐ phần nào đã thành công trong việc gợi tò mò. Tuy nhiên, xét trên phương diện tính trong sáng của ngôn ngữ và độ tương thích giữa TĐ và nội dung bài viết, thì TĐ này chưa thực sự đạt yêu cầu. Đặc biệt, nếu không có hình ảnh minh họa hỗ trợ, người đọc có thể cảm thấy bối rối hoặc hiểu sai bản chất sự việc.

TĐ gốc tiếng Anh từ tờ The Guardian (2024) lại thể hiện rõ ràng và đầy đủ hơn về cả nội dung lẫn bối cảnh:

“Crypto entrepreneur eats banana art he bought for \$6.2m”

(Doanh nhân tiền số ăn quả chuối nghệ thuật mà anh ta đã mua với giá 6,2 triệu USD”)

TĐ này không chỉ xác định rõ vai trò của người ăn là một **doanh nhân tiền số** (*crypto entrepreneur*), mà còn làm rõ tính chất của quả chuối là một **tác phẩm nghệ thuật** (*art*), đồng thời chỉ ra mức giá là do **người ăn đã bỏ tiền mua** (*he bought for \$6.2m*). Đặc biệt, phần nội dung bài viết của The Guardian cũng bám sát, làm rõ từng chi tiết được đề cập trong TĐ, đảm bảo sự nhất quán và minh bạch trong truyền thông.

Qua ví dụ này có thể thấy rằng việc dịch TĐ cần chú trọng đến cả ba yếu tố: (1) truyền tải thông tin chính xác, (2) đảm bảo khả năng thu hút, và (3) duy trì sự liên kết logic và ngữ dụng giữa TĐ và phần nội dung bài viết. Việc đánh đổi tính rõ ràng để lấy hiệu ứng “*giật tít*” dễ dẫn đến rủi ro về mặt ngữ dụng, làm suy giảm độ tin cậy của nội dung báo chí. Nếu TĐ đưa quả chuối dán tường vào trong dấu ngoặc kép thì sẽ giúp người đọc đoán ngay được tính dụng ngôn trong TĐ.

Bà Harris không thể phá 'trần kính' 248 năm của nước Mỹ (Vnexpress, 2024)

TĐ tiếng Việt đã thể hiện một mức độ thành công nhất định trong việc chuyển tải hiệu ứng tu từ và khơi gợi sự chú ý của độc giả. Cụm từ “**trần kính**” là bản dịch sát nghĩa của khái niệm ẩn dụ “**glass ceiling**” trong tiếng Anh – một hình ảnh ẩn dụ vốn được dùng để mô tả những rào cản vô hình ngăn cản phụ nữ và các nhóm thiểu số đạt tới những vị trí quyền lực cao nhất trong xã hội, đặc biệt là trong lĩnh vực chính trị. Việc bổ sung con số “**248 năm**” trong TĐ càng làm nổi bật chiều sâu lịch sử và nhấn mạnh tính biểu tượng của vấn đề bình đẳng giới trong chính trị Hoa Kỳ, từ khi quốc gia này thành lập cho đến nay vẫn chưa từng có một nữ tổng thống nào được bầu cử chính thức.

Tuy nhiên, chính việc sử dụng cụm từ “**trần kính**” như một khái niệm mới lạ trong ngữ cảnh báo chí tiếng Việt cũng đặt ra thách thức về khả năng tiếp nhận. Đây là một hình ảnh ẩn dụ chưa phổ biến rộng trong công chúng Việt Nam, và không phải tất cả độc giả đều có thể hiểu được ý nghĩa khái niệm chỉ thông qua TĐ. Họ có thể kỳ vọng phần thân bài sẽ cung cấp định nghĩa hoặc diễn giải cho khái niệm này. Trên thực tế, nội dung bài viết lại không giải thích rõ hoặc cụ thể về “**trần kính**”, buộc người đọc phải tự diễn giải hoặc suy đoán dựa vào bối cảnh.

Điều này dẫn đến một khoảng cách ngữ dụng giữa TĐ và phần thân bài – khi mà hiệu ứng tu từ không được hỗ trợ bằng thông tin giải thích, gây ra nguy cơ hiểu sai hoặc làm giảm tính rõ ràng của thông điệp truyền thông. Mặc dù TĐ đã kích thích trí tò mò và tạo nên sức hút, nhưng việc thiếu phần giải thích khái niệm trong nội dung bài báo đã khiến mối liên kết giữa TĐ và phần thân bài trở nên lỏng lẻo.

Từ ví dụ này có thể rút ra rằng, khi dịch hoặc sử dụng các khái niệm ẩn dụ văn hóa chưa phổ biến trong ngôn ngữ đích – như “**glass ceiling**” – người biên tập cần cân nhắc đến khả năng tiếp nhận của độc giả, và nên bổ sung phần diễn giải hoặc mở rộng nội dung nhằm tạo ra sự ăn khớp giữa TĐ và bài viết. Việc sử dụng hiệu ứng ngôn ngữ ẩn dụ cần đi kèm với trách nhiệm thông tin để đảm bảo sự rõ ràng, minh bạch trong truyền thông báo chí.

Mẹ đơn thân chiến đấu với tử thần để giữ con (Vnexpress, 2021)

TĐ gợi lên hình ảnh một người mẹ đang mắc bệnh hiểm nghèo, phải vật lộn giành giật sự sống không chỉ cho chính mình mà còn để tiếp tục làm chỗ dựa cho con. Cụm từ “chiến đấu với tử thần” thường được dùng để chỉ những hoàn cảnh khốc liệt, nơi con người phải đối mặt trực diện với cái chết, đặc biệt là trong bối cảnh bệnh tật. Do đó, người đọc dễ hình dung rằng nhân vật người mẹ chính là người đang bị bệnh nặng, đang ở ranh giới sinh tử.

Tuy nhiên, khi đọc nội dung bài báo, người đọc sẽ nhận ra một sự khác biệt rõ rệt: người mẹ hoàn toàn khỏe mạnh, không mắc bệnh, mà chính đứa con trai mới là người đang phải chống chọi với căn bệnh ung thư máu. Người mẹ đóng vai trò là người chăm sóc, đồng hành và chiến đấu về mặt tinh thần, tài chính để cứu lấy sự sống của con. Như vậy, cụm từ “chiến đấu với tử thần” được sử dụng ở đây không mô tả chính xác vai trò thực tế của người mẹ trong sự kiện, mà mang tính cường điệu, tạo hiệu ứng tu từ mạnh.

Từ góc nhìn ngữ dụng học, TĐ này đã có dấu hiệu vi phạm phương châm về chất (Grice, 1975), bởi nó hàm ý một điều không đúng với thực tế: người mẹ không phải là người trực tiếp đối mặt với tử thần. Đồng thời, vi phạm cả phương châm cách thức, vì cách diễn đạt mập mờ khiến người đọc hiểu sai đối tượng thực sự đang mắc bệnh.

Thay vào đó, TĐ như “*Mẹ đơn thân trong cuộc chiến giành lại sự sống cho con*” sẽ phản ánh đúng bản chất của sự việc mà vẫn đảm bảo yếu tố cảm xúc và thu hút người đọc.

3.5.1.2. Tiêu đề mắc lỗi diễn đạt, mạch lạc, thẩm mỹ

Trung Quốc thừa nhận việc bắt kịp công nghệ trí tuệ nhân tạo giống ChatGPT là điều ‘khó đạt được’ (Thể thao văn hóa, 2022)

Mặc dù đã chuyển tải đúng tinh thần của thông tin, nhưng TĐ vẫn còn dài dòng, rườm rà và thiếu nhịp điệu cần thiết để tạo độ thu hút trong nhan đề báo chí. Cụm “việc bắt kịp công nghệ trí tuệ nhân tạo giống ChatGPT là điều ‘khó đạt được’” vừa lặp ý (“việc... là điều”), vừa khiến TĐ trở nên nặng nề, thiếu độ cô đọng và chưa tối ưu hóa khả năng tiếp nhận tức thì của người đọc.

Thay vào đó, TĐ có thể được biên tập lại theo hướng ngắn gọn, rõ ý và nhấn mạnh trọng tâm như:

Trung Quốc thừa nhận 'khó bắt kịp' công nghệ AI như ChatGPT

Lần đầu tiên Mỹ làm điều này khi do thám Đông Ukraine (Giao thông, 2021)

TĐ trên sử dụng lối diễn đạt mơ hồ và mang tính giật gân với mục đích thu hút sự tò mò của độc giả. Tuy nhiên, cách dùng cụm từ “*làm điều này*” mang màu sắc khẩu ngữ hóa, thiếu trang trọng, và có thể gợi đến những liên tưởng không phù hợp với lĩnh vực chính trị - quân sự. Trong tiếng Việt, cụm “*làm điều này*” thường được dùng trong các ngữ cảnh dân dã, đời thường hoặc mang tính hài hước, nên việc áp dụng trong bản tin liên quan đến hoạt động quân sự của một cường quốc là không tương thích về mặt phong cách và ngữ điệu.

Thay vào đó, một TĐ chính xác, trang nhã và mang tính thông tin rõ ràng hơn có thể là:

Mỹ lần đầu triển khai máy bay trinh sát E-8C tại miền Đông Ukraine

Như vậy, việc phá vỡ chuẩn mực hội thoại cần đi kèm sự tinh tế và kiểm soát ngữ cảnh. Ngoài ra, sự lựa chọn từ ngữ trong biên tập dịch TĐ tin TSQT tiếng Anh không chỉ đòi hỏi kỹ năng ngôn ngữ, mà còn cần sự nhạy cảm về phong cách và văn hóa diễn ngôn, đặc biệt với những chủ đề liên quan đến chính trị, quốc phòng, hoặc ngoại giao. Quan sát ví dụ sau đây:

Nga giết thương dân Ukraine với các vụ bắn bên lửa cực lớn đầu tiên trong nhiều tuần (VOA tiếng Việt, 2023)

Đây là TĐ mà ngôn ngữ thiếu tính thẩm mỹ và tính chính xác trong việc kết hợp từ. Từ “*giết*” có thể khiến người đọc hiểu rằng Nga cố tình tấn công dân thường. Trên thực tế, Nga chỉ được phép tấn công các căn cứ quân sự của Ucraina và không được phép gây thương vong cho người dân. Nếu viết *Nga gây thương vong cho thường dân Ukraine bằng các vụ bắn bên lửa* thì sẽ có tính thẩm mỹ cao hơn và chính xác hơn.

Cô bé “làm mẹ” năm 9 tuổi giành học bổng du học Trung Quốc (Vnexpress, 2024)

Ngay khi đọc TĐ, phần lớn độc giả dễ hình dung rằng cô bé này đã thực sự sinh con và trở thành mẹ ở tuổi lên 9 – một tình huống gây sốc, đầy kịch tính và mang màu sắc giật gân. Đường như tác giả TĐ đã cố ý sử dụng cách diễn đạt nước đôi nhằm kích thích trí tò mò và tăng khả năng thu hút người đọc. Tuy nhiên, khi đi vào nội dung bài viết, người đọc mới vỡ lẽ rằng: cô bé không hề sinh con, mà chỉ đảm nhận vai trò chăm sóc em trai sau khi mẹ qua đời. Như vậy, thông điệp mà TĐ gợi ra ban đầu không phản ánh đúng bản chất sự việc.

Từ góc độ ngữ dụng học, đây là một ví dụ điển hình của việc vi phạm phương châm về chất và phương châm về cách thức khi diễn đạt không rõ ràng, dễ gây hiểu nhầm. Việc sử dụng cụm từ “*làm mẹ*” trong dấu ngoặc kép vẫn không đủ để hóa giải sự nhập nhằng ngữ nghĩa, đặc biệt khi nó được đặt trong một bối cảnh nhạy cảm, liên quan đến trẻ em.

Rút kinh nghiệm từ trường hợp này, có thể khẳng định: việc cố ý vi phạm các phương châm hội thoại có thể tạo hiệu ứng tu từ mạnh, nhưng nếu không được kiểm soát tốt, đặc biệt với những đề tài nhạy cảm, sẽ phản tác dụng. Độc giả ngày nay không chỉ tìm kiếm sự hấp dẫn trong thông tin, mà còn đòi hỏi sự minh bạch, chính xác và có trách nhiệm. Do đó, các biên tập viên cần cân nhắc kỹ lưỡng về lựa chọn chiến lược ngữ dụng, nhằm đảm bảo sự cân bằng giữa tính gợi cảm xúc và tính trung thực, giữa hiệu ứng truyền thông và giá trị thông tin cốt lõi mà bài viết muốn truyền tải.

Chó bắn chết chủ ở Nga (Vnexpress, 2018)

TĐ này lựa chọn cách diễn đạt ngắn gọn, gây sốc. Tuy nhiên, cách viết “*chó bắn chết chủ*” dễ gây hiểu nhầm. Trong văn hóa và tư duy người Việt, “*bắn chết*” thường chỉ hành động mà loài chó – vốn không có khả năng sử dụng vũ khí như con người – không thể thực hiện một cách cố ý.

Trong khi đó, TĐ gốc tiếng Anh:

Dog shoots man on hunting trip in freak accident (Independent, 2018)

(*Tai nạn hi hữu, chó bắn chết chủ trong lúc đi săn*)

đã sử dụng cụm “*freak accident*” (*tai nạn hy hữu*) để gợi ý rằng hành động “bắn chết chủ” là vô tình và mang tính ngẫu nhiên.

Việc lựa chọn cụm từ "*chó bắn chết chủ*" trong tiếng Việt có thể bị đánh giá là vi phạm phương châm về chất khi thông tin không đúng sự thật theo nghĩa đen, hoặc gây hiểu nhầm về mặt logic. Đồng thời, cũng có thể coi là vi phạm phương châm cách thức, bởi cách diễn đạt không rõ ràng. TĐ phù hợp hơn có thể là:

"*Chó vô tình làm súng cướp cò, khiến chủ tử vong ở Nga*" hoặc
"*Tai nạn hy hữu: Chó làm súng cướp cò khiến chủ tử vong khi đi săn ở Nga*"

Như vậy, việc trung thành quá mức với cấu trúc, từ ngữ TĐ gốc mà không điều chỉnh phù hợp với ngữ cảnh văn hóa và ngôn ngữ đích sẽ ảnh hưởng đến tính trung thực, thẩm mỹ của TĐ.

Đài Loan đề nghị Honduras 'cân nhắc cẩn thận' về quyết định thiết lập các mối bang giao với Trung Quốc, (Eporch Times tiếng Việt, 2023)

Về cơ bản thì TĐ đã chuyển tải trung thành ý nghĩa TĐ gốc. Tuy nhiên, tác giả đã quá trung thành với cụm từ "*carefully consider*" (Taiwan asks Honduras to *'carefully consider'* decision to establish China ties (NTD, 2023)) và dịch thành "*cân nhắc cẩn thận*", vốn chưa phải là một cụm từ thuộc văn phong trang trọng. TĐ có thể dịch thành: *Đài Loan đề nghị Honduras cẩn trọng trong thiết lập các mối bang giao với Trung Quốc*.

Tiêm kích tàng hình F-35 tấn công (Tiền phong, 2020)

TĐ trên dễ khiến người đọc gặp khó trong xác định "*tấn công*" là danh từ hay động từ. Do đó, TĐ chưa truyền tải được thông tin quan trọng nhất trong bản gốc tiếng Anh, đó là việc F-35 *lần đầu tiên tham chiến* (get first taste of combat).

F-35 stealth fighter jets get first taste of combat (CNN, 2020)

(*Máy bay chiến đấu tàng hình F-35 lần đầu tiên tham chiến*)

Như vậy, biên tập viên nên giữ nguyên ý nghĩa cốt lõi của TĐ gốc, đặc biệt là yếu tố về thời điểm, tính chất sự kiện và giá trị tin tức. Sau đây là một số cách diễn đạt có thể tham khảo:

Tiêm kích tàng hình F-35 lần đầu tham chiến

F-35 lần đầu được sử dụng trong thực chiến

Mắt thần NASA chụp được khoảnh khắc 'hấp hối' của ngôi sao sắp chết
(Báo Mới, 2023)

Cụm "*sắp chết*" và "*hấp hối*" là hai cách diễn đạt tương đương về mặt ý nghĩa. Việc đặt cả hai trong một TĐ gây cảm giác lặp từ và thiếu chuyên nghiệp, không chỉ làm giảm tính cô đọng và hiệu quả truyền tải thông tin mà còn khiến câu văn trở nên vụng về, thiếu chuyên nghiệp.

Qua các ví dụ trên, có thể thấy rằng việc biên tập dịch TĐ báo chí, đặc biệt là TĐ tin TSQT, đòi hỏi sự kết hợp chặt chẽ giữa kỹ năng ngôn ngữ, hiểu biết chuyên môn và cảm quan văn hóa – ngữ dụng. Những lỗi phổ biến như dùng từ mơ hồ, lặp ý, thiếu chính xác về mặt thuật ngữ hay ngữ cảnh... đều có thể làm giảm hiệu quả truyền thông. Do đó, một TĐ tin TSQT hay không chỉ cần hấp dẫn, cô đọng mà còn phải đảm bảo tính trung thực, rõ ràng và phù hợp với đặc trưng của từng lĩnh vực nội dung. Việc biên tập dịch TĐ không đơn thuần là thao tác ngôn ngữ, mà là một quá trình lựa chọn hình thức kiến tạo tinh tế, phù hợp.

3.5.2. Khuyến nghị cho việc biên tập dịch tiêu đề tin thời sự quốc tế tiếng Việt từ tiếng Anh

Để đưa ra những khuyến nghị xác đáng và thuyết phục về hoạt động biên tập dịch TĐ tin TSQT từ tiếng Anh sang tiếng Việt, chúng tôi sử dụng khối ngữ liệu của luận án, trong đó TĐ tin TSQT tiếng Việt đều được biên tập dịch từ TĐ gốc tiếng Anh, với nguồn trích dẫn rõ ràng được cung cấp kèm theo các bài báo tiếng Việt, bảo đảm tính xác thực và hợp pháp của bản dịch.

Trên cơ sở đó, chúng tôi tiến hành phân loại, đối chiếu và hệ thống hóa các phương pháp dịch thuật phổ biến được áp dụng trong thực tế biên tập dịch TĐ tin TSQT tiếng Anh. Việc xác định các phương pháp biên tập dịch tiêu biểu không chỉ góp phần làm rõ thực trạng chuyển ngữ TĐ tin TSQT tiếng Anh sang tiếng Việt hiện nay, mà còn cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn vững chắc để đề xuất các khuyến nghị cụ thể cho công tác biên tập dịch TĐ tin TSQT. Những khuyến nghị này hướng tới việc hỗ trợ đội ngũ phóng viên, biên tập viên và dịch giả báo chí nâng cao chất

lượng dịch TĐ nói chung, TĐ tin TSQT nói riêng – yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến tính chính xác, sức thu hút và hiệu quả truyền tải thông tin của toàn bộ bài báo.

Trước hết, luận án giới thiệu hệ thống các phương pháp dịch thuật phổ biến theo phân loại của Peter Newmark. Mặc dù lý thuyết dịch của Newmark không còn mới, song vẫn được xem là nền tảng quan trọng trong nghiên cứu dịch thuật. Đặc biệt, các phương pháp dịch thuật của ông có thể được sử dụng để đánh giá quá trình biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt.

3.5.2.1. Các phương pháp dịch thuật

a. Dịch từ đối từ

Peter Newmark [7] trong cuốn “*A Textbook of Translation*” (*Sổ tay dịch thuật*) cho rằng ‘*Phương pháp dịch từ đối từ*’ (word-for-word translation) thường được biểu thị như lỗi dịch xen hàng, nghĩa là từ của ngôn ngữ gốc nằm ở hàng trên và ngay hàng dưới là từ của ngôn ngữ đích. Ví dụ:

Why European Defense Still Depends on America

=> Tại sao quốc phòng châu Âu vẫn phụ thuộc vào Mỹ

Car accident on highway

=> Tai nạn xe hơi trên cao tốc

Đặc điểm nổi bật của phương pháp này là: (1) bám sát cấu trúc và trật tự từ của văn bản gốc mà không có sự điều chỉnh về cú pháp hay văn phong; (2) dịch từng từ một, sử dụng từ tương đương gần nhất trong ngôn ngữ đích; (3) không xét đến ngữ cảnh cụ thể hay mức độ tự nhiên trong diễn đạt; và (4) không can thiệp vào lớp nghĩa hàm ẩn hoặc yếu tố văn hóa – nghĩa đen được ưu tiên tuyệt đối.

b. Dịch trung thành (*faithful translation*)

Dịch trung thành cơ bản vẫn giữ nguyên cấu trúc ngữ pháp của văn bản nguồn. Dịch giả không cần thay đổi nhiều về cấu trúc, ngôn ngữ. Đây là phương pháp dịch không tốn nhiều công sức nhưng bản dịch vẫn đem đến cho độc giả thông điệp của bài báo nguồn. Phương pháp này áp dụng cho TĐ bài báo nguồn có cấu trúc tương đối đơn giản, ngắn gọn, dễ hiểu. Ví dụ:

No signs Ukraine is withdrawing troops from Bakhmut (Reuters, 2023)

=> *Không có dấu hiệu Ukraine rút quân khỏi Bakhmut* (VOV Tiếng Việt, 2023)

Kremlin: relations with US in dire state amid drone incident (Reuters, 2024)

=> *Điện Kremlin: Quan hệ với Mỹ xấu đi vì sự cố máy bay không người lái* (VOV Tiếng Việt, 2024)

Như vậy, dịch trung thành là phương pháp dịch cố gắng duy trì tối đa hình thức và nội dung của văn bản gốc, trong đó cấu trúc ngữ pháp, trật tự từ và cách diễn đạt được giữ lại ở mức độ cao, chỉ điều chỉnh vừa đủ để đảm bảo sự dễ hiểu trong ngôn ngữ đích. Khác với dịch từ đối từ vốn thiên về chuyển ngữ từng đơn vị từ vựng, dịch trung thành vẫn cho phép dịch giả có mức độ linh hoạt nhất định để tránh sự gượng gạo và duy trì sự trôi chảy cơ bản trong ngôn ngữ đích.

c. Dịch thông báo (communicative translation)

Là phương pháp dịch truyền tải được ý chính của ngôn ngữ nguồn bằng cách sử dụng các cấu trúc tương đương trong ngôn ngữ đích. Dịch giả thường thêm hoặc bớt nội dung trong bản dịch nhưng vẫn chuyển tải được thông điệp chính của nội dung bài báo. Các bản dịch TĐ dùng phương pháp này sẽ thu hút được người đọc, loại bỏ thông tin không cần thiết và tập trung vào thông tin chính, tránh lan man, dài dòng. Ví dụ:

Greece train crash kills at least 38 people, many of them likely students
(The New York Times, 2023)

(Tai nạn tàu hỏa ở Hy Lạp khiến ít nhất 38 người chết, phần lớn trong số đó là sinh viên)

=> **Tàu hỏa đối đầu ở Hy Lạp, ít nhất 38 người chết** (Vnexpress, 2023)

Bản dịch đã cắt bớt thông tin “*phần lớn là sinh viên*”, chỉ chuyển tải thông tin chính là tai nạn ở đâu, bao nhiêu người chết)

Như vậy, phương pháp dịch này giúp làm nổi bật nội dung cốt lõi của TĐ bài báo, đảm bảo tính súc tích, rõ ràng, dễ tiếp cận và thu hút người đọc. Bằng cách lược bỏ những chi tiết không quan trọng, biên tập viên có thể tạo ra những TĐ ngắn gọn nhưng vẫn bảo toàn thông điệp chính. Tuy nhiên, việc cắt bỏ thông tin cũng đòi hỏi

sự cân nhắc thận trọng để tránh làm sai lệch hoặc làm giảm chiều sâu nội dung của TĐ gốc. Do đó, phương pháp này yêu cầu người biên tập viên phải có năng chọn lọc thông tin và hiểu rõ mục tiêu truyền thông của TĐ tiếng Việt.

d. Sử dụng thành ngữ

Đây là phương pháp được sử dụng khi TĐ dịch chứa thành ngữ, tục ngữ hoặc cách diễn đạt mang tính biểu tượng. Việc sử dụng thành ngữ tương đương giúp TĐ tiếng Việt trở nên tự nhiên, gần gũi và phù hợp với văn hóa người đọc, đồng thời giữ được sắc thái biểu cảm mà tác giả gốc muốn truyền tải. Thay vì chuyển nghĩa một cách cứng nhắc, biên tập viên lựa chọn những cách diễn đạt quen thuộc trong tiếng Việt để phản ánh đúng tinh thần, cảm xúc và ẩn dụ trong TĐ gốc. Tuy nhiên, để đảm bảo tính chính xác và phù hợp, biên tập viên cần nắm chắc ngữ cảnh, đồng thời am hiểu cả ngôn ngữ nguồn và văn hóa ngôn ngữ đích, tránh việc dùng thành ngữ không đúng ngữ cảnh. Nói cách khác, đây là một phương pháp biên tập dịch linh hoạt nhưng đòi hỏi trình độ cao và sự nhạy cảm văn hóa ngôn ngữ từ người biên tập viên. Ví dụ:

Trump threatens 200% tariff on alcohol from EU (BBC, 2025)

(Tổng thống Trump dọa áp thuế 200% đối với mặt hàng rượu nhập khẩu từ Châu Âu)

=> Ông Trump **'ăn miếng, trả miếng'** EU, dọa áp thuế 200% với rượu (Vnexpress, 2025)

She went hiking in the woods and met the love of her life (CNN, 2023)

(Cô gái đi leo núi và tìm được người bạn đời)

=> **"Mối tình sét đánh"** của cặp đôi gặp nhau trong rừng (Vietnamnet, 2023)

A timeline of Myanmar's Aung San Suu Kyi's political life (AP News, 2021)

(Sự nghiệp chính trị của Aung San Suu Kyi qua các mốc thời gian)

=> Cuộc đời **'lên thác xuống ghềnh'** của bà Aung San Suu Kyi (Vietnamnet, 2021)

e. Dịch tự do (Free translation)

Dịch tự do là phương pháp dịch phát huy tối đa khả năng sáng tạo của người dịch. Văn bản đích hoàn toàn không có sự tương đương trên các mặt cấu trúc hay

ngôn ngữ. Đây sẽ là phương pháp không được sử dụng thường xuyên bởi nó tốn nhiều công sức và sự sáng tạo của người dịch. Tuy nhiên, bản dịch sẽ đạt chất lượng cao và thu hút được sự chú ý của người đọc. Ví dụ:

‘Too frail to even cry’: The war in Yemen and its bounty of suffering
(CNN, 2020)

(Chẳng còn đủ sức mà khóc: Cuộc chiến ở Yemen và nỗi đau thương)

=> **Tang thương chiến cuộc Yemen** (Vietnamnet, 2020)

Vietnam’s river of life – Flitting up a river (The Telegraph)

(Dòng sông cuộc sống ở Việt Nam – chuyển đi thuyền ngược dòng sông)

=> **Dòng Ngô Đồng, một lần thưởng ngoạn** (Tiền phong, 2020)

African pirates use millions of dollars in ransom on drugs, real estate, prostitutes (CNN, 2021)

(Cướp biển châu Phi sử dụng hàng triệu đô la tiền chuộc vào thuốc phiện, bất động sản và gái điếm)

=> **Cướp biển châu Phi: bài toán chưa có lời giải** (Vietnamnet, 2021)

Như vậy, dịch tự do không đơn thuần là dịch, mà là một quá trình biến đổi – sáng tạo – chuyển thể ngôn ngữ nhằm tạo ra văn bản đích có sức hấp dẫn và hiệu quả truyền thông mạnh mẽ. Đây là phương pháp đặc biệt phù hợp trong dịch TB báo chí, quảng cáo, văn chương, nơi mà hình thức và tác động cảm xúc quan trọng không kém nội dung.

3.5.2.2. Kết quả phân tích

Bảng 3.6. Tỷ lệ sử dụng các phương pháp trong dịch TB tin TSQT

Phương pháp dịch	Tần xuất/1000	Tỷ lệ
Dịch thông báo	743	74.3%
Dịch tự do	206	20.6%
Dịch trung thành	46	4.6%
Dịch thành ngữ	5	0.5%
Dịch từ đối từ	0	0%

Bảng Phương pháp dịch thông báo được sử dụng nhiều nhất (74.3%). Tiếp đến là phương pháp dịch tự do (20.6%). Xếp thứ 3 là phương pháp dịch trung thành (4.6%); xếp cuối cùng là phương pháp dịch thành ngữ (0.5%) và dịch từ đối từ (0%). Như vậy, trong biên tập dịch TĐ tin TSQT tiếng Anh sang tiếng Việt, 3 phương pháp phổ biến nhất được áp dụng là: **thông báo, trung thành và tự do**. Đây là những phương pháp biên tập dịch không quá chặt chẽ về yếu tố tương đương. Biên tập viên cần nắm được thông điệp của TĐ cũng như nội dung của bài báo để lựa chọn phương án biên tập dịch tối ưu nhất, tránh rơi vào tình trạng dịch quá trung thành khiến cho câu văn thiếu tự nhiên và sức hấp dẫn. Dựa vào kết quả nghiên cứu trên đây, tác giả đưa ra một số đề xuất về phương pháp biên tập dịch TĐ tin TSQT như sau:

Thứ nhất, theo kinh nghiệm của nhiều biên tập viên chuyên nghiệp, TĐ thường là phần được xử lý cuối cùng trong quá trình chuyển ngữ một bài báo. Lý do là vì TĐ có phong cách diễn đạt đặc thù, mang tính khái quát cao và thường đòi hỏi phải nắm chắc nội dung toàn bài để truyền tải đầy đủ thông tin cốt lõi một cách ngắn gọn, súc tích.

Việc biên tập dịch TĐ đòi hỏi không chỉ kiến thức ngôn ngữ mà còn khả năng tổng hợp, phân tích và sáng tạo. Nếu biên tập viên chưa đọc kỹ bài viết, chưa hiểu rõ bối cảnh, thời gian và diễn biến sự kiện, thì rất khó – thậm chí không thể – đưa ra phương án biên tập dịch TĐ tối ưu, phù hợp về cả nội dung lẫn văn phong báo chí.

Quan sát một số ví dụ dưới đây, chúng ta có thể thấy rõ rằng, khi biên tập viên đã đọc và hiểu kỹ nội dung bài báo, họ có thể mạnh dạn thay đổi cấu trúc, lược bỏ chi tiết không quan trọng, hoặc bổ sung thông tin cần thiết để TĐ tiếng Việt trở nên hấp dẫn, tự nhiên và phù hợp với văn hóa tiếp nhận của độc giả mục tiêu. Ví dụ:

Eye-watering onion prices make Philippine staple a luxury (AFP, 2023)

(Giá hành tây cao chót vót biến thực phẩm thiết yếu của người Philippines thành món xa xỉ)

=> **Hành củ đắt hơn thịt gà ở Philippines** (Vnexpress, 2023)

Huge boa constrictor snake found in carry-on baggage (CNN, 2023)

(Phát hiện rắn khổng lồ trong hành lý xách tay)

=> **Giấu con trăn dài 1,2 mét trong hành lý xách tay, nữ hành khách bị dừng chuyến bay** (Vietnamnet, 2023)

South Africa's Eskom escalates power cuts (The New York Times, 2023)

(Nam Phi tăng cường cắt điện)

=> **Nam Phi tuyên bố "thảm họa" vì cắt điện: Gà chết, thịt thối** (Phụ nữ, 2023)

Two dead in failed Chile airport heist (AFP, 2023)

(Hai người thiệt mạng trong vụ cướp sân bay bất thành ở Chile)

=> **Đấu súng ngăn vụ cướp 32,5 triệu USD ở sân bay Chile** (Vnexpress, 2023)

Thứ hai, TĐ cần ngắn gọn, chính xác, tránh lan man và phải truyền tải được ý chính của nội dung. Do đó, khi TĐ gốc quá dài hoặc chứa nhiều thông tin phụ, người dịch cần chủ động lược bỏ, chỉ giữ lại những yếu tố trọng tâm để bản dịch trở nên cô đọng và dễ tiếp nhận hơn.

Việc rút ngắn TĐ mà vẫn đảm bảo đầy đủ thông tin cốt lõi không phải là điều dễ dàng, đòi hỏi dịch giả phải có vốn kinh nghiệm dày dặn, cùng với sự am hiểu sâu sắc về cả nội dung bài báo cũng như cách thức diễn đạt trong báo chí ngôn ngữ đích, nhằm đưa ra lựa chọn ngôn ngữ hợp lý và hiệu quả nhất. Ví dụ:

Cristiano Ronaldo storms off and kicks water bottle after Saudi league defeat (The Guardian, 2023)

(Ronaldo nổi giận, đá chai nước sau trận thua tại giải Saudi Pro League)

=> **Ronaldo đá văng chai nước sau trận thua** (Vnexpress, 2023)

Queen Elizabeth II, Britain's longest-reigning monarch, dies aged 96 (The Guardian, 2022)

(Nữ hoàng Elizabeth II – quốc vương trị vì lâu nhất nước Anh – qua đời ở tuổi 96)

=> **Nữ hoàng Anh Elizabeth II qua đời** (Vnexpress, 2022)

What life is like on the most densely populated island in the world, where about 500 people live on the length of 2 football fields (AFP, 2023)

(Cuộc sống trên hòn đảo đông dân nhất thế giới – nơi 500 người chen chúc trên diện tích chỉ bằng 2 sân bóng đá)

=> **Cuộc sống chen chúc trên hòn đảo bằng hai sân bóng đá** (Báo Hà Tĩnh, 2023)

Thứ ba, biên tập viên cần hết sức linh hoạt trong việc lựa chọn phương pháp biên tập dịch phù hợp. Đứng trước một TĐ bài báo nước ngoài, biên tập viên thường không tránh khỏi khó khăn trong việc lựa chọn ngôn ngữ, nội dung, và phương hướng tiếp cận. Tùy thuộc vào kiến thức nền của biên tập viên và đặc thù của độc giả mà biên tập viên linh động lựa chọn phương pháp biên tập dịch phù hợp nhất. Như đã phân tích ở trên, biên tập viên có thể ưu tiên lựa chọn phương án theo trật tự phương pháp dịch thông báo, dịch trung thành, dịch tự do, dịch thành ngữ, hay dịch từ đối từ. Tuy nhiên, cần chú ý là phương pháp dịch từ đối từ thường không được sử dụng trong dịch TĐ tin TSQT.

Trump says Ukraine 'more difficult' to deal with than Russia (BBC, 2025)

(Trump nói khó ứng xử với Ucraina hơn Nga)

=> **Ông Trump: Làm việc với Nga đễ hơn Ukraine** (Vnexpress, 2025)

TĐ tiếng Việt trên đây dùng lối diễn đạt ngược so với bản gốc, sử dụng từ “*đễ hơn*” thay vì từ “*khó hơn*”. Bản dịch xoay trọng tâm vào việc “*Nga dễ hơn*”, làm nổi bật thái độ tích cực của Trump đối với Nga, vốn là một vấn đề gây tranh cãi và nhạy cảm. Cách biên tập dịch này có thể tạo hiệu ứng truyền thông mạnh hơn, gợi sự chú ý của độc giả, nhất là trong các TĐ báo. Đây là một ví dụ tiêu biểu của phương pháp biên tập dịch tự do có kiểm soát, khi biên tập viên không giữ nguyên cấu trúc gốc, nhưng vẫn truyền tải đúng nội dung cốt lõi.

3.6. Tiểu kết chương 3

Chương 3 nghiên cứu đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt trên bình diện ngữ dụng, sử dụng khung phương châm hội thoại của Grice (1975) để đánh giá các phương thức ngữ dụng của TĐ.

Về quan hệ giữa TĐ và nội dung bài báo, các cơ chế *quy chiếu*, *tính lược*, *lập từ*, *thế đồng nghĩa*, *thế đại từ*, *liên tưởng* được sử dụng nhằm tạo liên kết hai chiều, giúp TĐ vừa tóm lược vừa tạo định hướng tiếp nhận. Dưới góc nhìn định khung thông tin (framing), TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh có xu hướng chọn khung kiến tạo “đầy đủ – minh bạch”, còn TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt hướng tới khung kiến tạo “gợi mở – cảm xúc”.

Cả hai loại TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt đều tuân thủ nguyên tắc hợp tác và hướng tới giá trị bản tin, song khác biệt ở mức độ “vi phạm có chủ đích” các phương châm. TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh duy trì tính trung lập, cô đọng, trong khi TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt linh hoạt hơn để tạo hàm ngôn và kích thích độc giả.

Kết quả cho thấy tỷ lệ vi phạm phương châm hội thoại của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt cao hơn ở mọi phương châm. Cả hai loại TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt đều hợp kết hợp các chiến lược tu từ như ẩn dụ, hoán dụ, nhân hóa, chơi chữ hay ẩn thông tin, phản ánh xu hướng sáng tạo nhưng vẫn trong khuôn khổ thể loại tin thời sự.

Trên phương diện biên tập – dịch, nghiên cứu ghi nhận ba phương pháp biên tập dịch phổ biến là thông báo, tự do và trung thành, trong khi thành ngữ và từ-đối-từ hầu như không được sử dụng. Các hạn chế chính của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt là mơ hồ, thiếu ăn nhập nội dung và chưa tối ưu yếu tố 5W+H.

Về tổng thể, chương 3 khẳng định sự song hành giữa tuân thủ và sáng tạo trong kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh – Việt: báo Anh tối ưu hóa tính xác tín, còn báo Việt tối ưu hóa sức gọi và khả năng tiếp nhận. Kết quả nghiên cứu này tạo nền tảng cơ sở cho phần nghiên cứu biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt.

KẾT LUẬN

1. Đối chiếu đặc điểm kiến tạo về mặt *hình thức* cho thấy: TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt có điểm chung là luôn tồn tại ở dạng TĐ riêng lẻ, được gắn thêm nhãn để tăng khả năng thu hút, phân loại bản tin và khẳng định thương hiệu. Cả TĐ tin TSQT tiếng Anh và tiếng Việt đều in được in đậm với cỡ chữ lớn hơn so với cỡ chữ của nội dung bài báo, đi kèm phần lời dẫn, hình ảnh, video hoặc âm thanh. TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt đều được phân giới với phần còn lại của bài báo và được ngắt dòng. Cả hai đều có xu hướng sử dụng các thủ pháp như viết tắt, dùng cấu trúc A:B, A-B v.v. Điểm khác biệt là ở chỗ TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có xu hướng mắc lỗi thường xuyên hơn trong việc ngắt dòng.

2. Về mặt *kỹ thuật*, kết quả phân tích cho thấy độ dài trung bình mang tính kỹ thuật của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt lớn hơn so với tiếng Anh. Tuy nhiên, đơn vị nghĩa trung bình của TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt lại thấp hơn của tiếng Anh. Điều này cho thấy biên tập viên TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt rất chủ động trong việc lựa chọn, cắt bỏ các đơn vị thông tin khi tổng hợp tin tức từ các nguồn tin nước ngoài.

3. Đối chiếu đặc điểm TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt trên bình diện *cú pháp* cho thấy:

TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt đều có sự tương đồng khi cả hai không có cấu tạo bằng từ, chỉ sử dụng cụm từ với một tỷ lệ nhỏ, trong đó có 03 loại cụm từ được sử dụng phổ biến hơn cả là cụm danh từ, cụm động từ, và cụm giới từ. TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt thiên về sử dụng cấu trúc cụm danh từ, cho thấy xu hướng trình bày thông tin một cách cô đọng và giàu tính khái quát. Các cấu trúc cụm động từ và cụm giới từ đều có tỉ lệ rất thấp ở cả hai ngôn ngữ, vì chúng không đáp ứng yêu cầu cô đọng, rõ ý và gây chú ý.

Về mục đích nói, câu tường thuật chiếm ưu thế tuyệt đối ở cả hai ngôn ngữ, phản ánh đặc trưng của thể loại tin tức – chú trọng truyền tải thông tin khách quan, rõ ràng. Trong khi đó, câu nghi vấn, dù chiếm tỉ lệ thấp, lại được sử dụng nhiều hơn

trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt, cho thấy xu hướng kết hợp đưa tin và thu hút độc giả bằng yếu tố gợi mở.

Câu đơn được sử dụng áp đảo ở cả hai loại TĐ, khẳng định vai trò của hình thức này trong việc trình bày thông tin ngắn gọn, trực diện và dễ tiếp nhận – phù hợp với thói quen “đọc lướt” của độc giả online. Câu ghép ít được dùng, tuy nhiên, TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh có xu hướng sử dụng nhiều hơn TĐ tin TSQT tiếng Việt. Điều này thể hiện rõ xu hướng mô tả cụ thể, chi tiết trong TĐ tin TSQT tiếng Anh.

Về thể của động từ, câu chủ động là hình thức chủ đạo trong cả hai loại TĐ, thể hiện xu hướng truyền đạt thông tin nhanh, rõ, và định hướng hành động. Câu bị động ít xuất hiện hơn, đặc biệt ở tiếng Việt, một phần do đặc điểm ngữ pháp tiếng Việt không bắt buộc thay đổi hình thái động từ, khiến việc sử dụng cấu trúc câu bị động ít phổ biến hơn.

4. Mỗi quan hệ giữa TĐ và nội dung bài báo được thể hiện qua tính mạch lạc và tính liên kết của TĐ, một trong những yêu cầu vô cùng quan trọng của TĐ nhằm duy trì đúng và hiệu quả chức năng của mình trong phát huy vai trò tổng thể của cả bài báo. TĐ coi như thất bại nếu đánh mất đi chức năng mạch lạc và liên kết mà nó cần có với nội dung bài báo. Chức năng này được thực hiện qua các thủ pháp như phổ biến như *quy chiếu, tỉnh lược, lặp từ, thế đồng nghĩa, thế đại từ*, và *liên tưởng*.

5. TĐ xét trong mối tương quan với nội dung bài báo có thể được chia thành: TĐ phản ánh một phần nội dung bài báo (*TĐ zero, TĐ không ăn nhập, TĐ phản ánh một phần nội dung bài báo*), TĐ phản ánh toàn bộ nội dung bài báo, và TĐ nêu sự kiện trung tâm của bài báo.

6. Công thức 5W+H đóng vai trò quan trọng trong định hình cấu trúc thông tin của TĐ. Biên tập viên có thể chủ động lựa chọn thành phần trong công thức trên (chủ yếu là Who và What) để đưa vào TĐ theo hàm ý và chủ đích riêng. Điều quan trọng là các thành phần còn lại cần phải được đề cập trong phần còn lại của nội dung bài báo.

7. Đối chiếu đặc điểm ngữ dụng trong kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt theo bốn phương châm hội thoại của Grice cho thấy tỉ lệ vi phạm các phương

châm hội thoại trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt luôn cao hơn so với báo mạng tiếng Anh trên tất cả các phương châm. Phát hiện này gợi mở một hướng lý giải quan trọng về sự khác biệt trong chiến lược ngôn ngữ và truyền thông giữa hai hệ thống báo chí.

Thứ nhất, đặc điểm này phản ánh khuynh hướng sử dụng biện pháp tu từ và hàm ý trong TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt. Mặc dù TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt có xu hướng ngắn gọn hơn về mặt đơn vị nghĩa và đơn giản hơn về mặt cú pháp, nhưng lại thể hiện sự chăm chú trong lựa chọn từ ngữ và kỹ thuật giật tít, dẫn đến mức độ vi phạm các phương châm – đặc biệt là về chất và cách thức – cao hơn.

Thứ hai, sự khác biệt này cũng có thể được lý giải từ góc độ văn hóa, ngôn ngữ và thông lệ báo chí. Trong khi báo chí phương Tây có truyền thống tuân theo mô hình kim tự tháp ngược – cung cấp thông tin trọng yếu, cụ thể và trung tính ngay từ đầu, thì báo chí Việt Nam thường đặt trọng tâm vào cảm xúc, hiệu ứng tu từ và yếu tố gợi mở. Việc sử dụng TĐ hàm ý, ẩn dụ, nhân hóa hay chơi chữ không chỉ là kỹ thuật ngôn ngữ, mà còn phản ánh tập quán tiếp nhận thông tin của độc giả Việt Nam, vốn quen với diễn ngôn giàu hình ảnh và tính văn chương hơn.

8. Đối với công tác biên tập dịch và kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Việt, có các nhóm giải pháp cho cơ quan xuất bản báo chí, nhà báo, và độc giả. Ngoài ra, ba phương pháp phổ dịch TĐ phổ biến nhất được áp dụng trong biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh hiện nay là: dịch thông báo, dịch trung thành và dịch tự do. Bên cạnh đó, 3 nguyên tắc trong biên tập dịch TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt là: *Thứ nhất*, phần dịch TĐ thường sẽ là nội dung cuối cùng. *Thứ hai*, bản dịch TĐ cần ngắn gọn, chính xác, chuyển tải được ý chính của bài báo. *Thứ ba*, dịch giả cần linh hoạt trong việc lựa chọn phương pháp dịch phù hợp.

9. Luận án với khối ngữ liệu nghiên cứu còn khiêm tốn, kinh nghiệm của nghiên cứu sinh trong lĩnh vực ngôn ngữ và báo chí còn hạn chế, cùng với việc báo mạng nói chung, TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt nói riêng là một lĩnh vực mới, khá phức tạp và luôn phát triển, cho nên luận án không thể tránh khỏi những hạn chế nhất định. Chẳng hạn như việc gắn lý thuyết vào phân tích ngữ liệu vẫn chưa được

thực hiện một cách chặt chẽ; nội dung đối chiếu chưa thực sự đầy đủ và có tính logic cao...v.v. Tuy nhiên, chúng tôi vẫn hy vọng rằng kết quả nghiên cứu của luận án sẽ ít nhiều đóng góp về mặt lý luận và thực tiễn cho công tác kiến tạo TĐ báo mạng nói chung, TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt nói riêng nhằm nâng cao hiệu quả và chất lượng kiến tạo TĐ tin TSQT.

10. Chúng tôi đề xuất ba hướng nghiên cứu tiếp theo nhằm bổ sung, hoàn thiện cho nghiên cứu là: 1) TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt tiếp tục được nghiên cứu trên lĩnh vực phân tích diễn ngôn phản biện (CDA) nhằm đánh giá mức độ tác động của hai loại TĐ lên độc giả; 2) Nghiên cứu về vai trò của kỹ thuật tìm kiếm (SEO) cũng như tác động của việc tối ưu hóa SEO lên cách viết TĐ tin TSQT báo mạng tiếng Anh và tiếng Việt; 3) Nghiên cứu tồn tại trong dịch thuật TĐ báo chí tiếng Việt sang tiếng Anh và đề xuất giải pháp.

Những đề xuất trên đây sẽ bổ sung, hoàn thiện thêm cho nghiên cứu mà chúng tôi đã tiến hành. Chúng tôi hi vọng rằng nghiên cứu về đặc điểm kiến tạo TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt mà chúng tôi đã tổng hợp được cùng với những khuyến nghị về dịch thuật TĐ tin TSQT báo mạng Anh-Việt sẽ là những kết quả nghiên cứu mang tính nền tảng, hỗ trợ đắc lực cho những nghiên cứu tiếp theo./.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Trần Tuấn Anh (2023), “Đặc điểm tiêu đề báo chí tiếng Anh và một số phương pháp dịch phổ biến sang tiếng Việt”, *Tạp chí Thiết bị Giáo dục* (5), tr.130-132.
2. Trần Tuấn Anh (2024), “A contrastive analysis of strategies for writing headlines in English and Vietnamese online Newspapers”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* (9), tr.78-90.
3. Trần Tuấn Anh (2024), “A contrastive analysis of English and Vietnamese online newspaper headlines on the aspect of syntax”, *2024 International Graduate Research Symposium*, p.841-853.
4. Trần Tuấn Anh (2024), “The linguistic features of English and Vietnamese online newspaper headlines in terms of semantics”, *2024 International Graduate Research Symposium*, p.853-867.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tiếng Việt

1. Hoàng Anh (1998), “Một số thủ pháp nhằm tăng cường tính biểu cảm trong ngôn ngữ báo chí”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* (7), tr. 21-30.
2. Hoàng Anh (1999), “Thủ pháp loại tiêu đề trên các tiêu đề văn bản báo chí”, *Tạp chí Ngôn ngữ và đời sống* (9), tr. 63-67.
3. Hoàng Anh (2003), *Một số vấn đề về sử dụng ngôn từ trên báo chí*, NXB Lao Động, Hà Nội.
4. Hoàng Anh (2008), *Những kỹ năng về sử dụng ngôn ngữ trong truyền thông đại chúng*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
5. Nguyễn Hoàng Anh (2019), “Cú pháp trong tiêu đề báo mạng tiếng Việt”, *Tạp chí nghiên cứu ngôn ngữ* (3), tr. 87-99.
6. Diệp Quang Ban (2000a), *Ngữ pháp tiếng Việt tập 1*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
7. Diệp Quang Ban (2000b), *Ngữ pháp tiếng Việt tập 2*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
8. Diệp Quang Ban (2000c), *Giáo trình ngữ pháp tiếng Việt*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
9. Diệp Quang Ban (2003), *Giao tiếp - Văn bản - Mạch lạc – Liên kết – Đoạn văn*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
10. Brown G. & Yule G. (2001), *Phân tích diễn ngôn*, Trần Thuần dịch, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
11. Phan Mậu Cảnh (2008), *Lý thuyết và thực hành văn bản tiếng Việt*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
12. Đinh Kiều Châu (2016), *Ngôn ngữ truyền thông và tiếp thị, góc nhìn từ lý luận đến thực tiễn tiếng Việt*, NXB Đại học Quốc gia Hà nội, Hà Nội.
13. Đỗ Hữu Châu (1998), *Cơ sở ngữ nghĩa học từ vựng*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
14. Đỗ Hữu Châu (1999), *Từ vựng ngữ nghĩa tiếng Việt*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
15. Đỗ Hữu Châu, Bùi Minh Toán (2002), *Đại cương ngôn ngữ học tập 1*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
16. Đỗ Hữu Châu (2003), *Đại cương ngôn ngữ học tập 2*, NXB Giáo dục, Hà Nội.

17. Huỳnh Thị Chuyên (2014), “Nghiên cứu về phong cách và văn hóa trong tiêu đề báo chí Việt Nam”, *Tạp chí Văn Hóa và Truyền Thông* (5), tr. 57-65.
18. Huỳnh Thị Chuyên (2014), *Ngôn ngữ bình luận trong báo in tiếng Việt hiện nay*, Luận án tiến sĩ ngữ văn, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Hà Nội.
19. Nguyễn Đức Dân (1998), *Ngữ dụng học*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
20. Nguyễn Đức Dân (2007), *Ngôn ngữ báo chí – những vấn đề cơ bản*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
21. Nguyễn Đức Dân (2011), “Tản mạn về tit báo”, *Báo Ngôn ngữ Việt Nam*, truy cập ngày 20/1/2025 từ <https://ngonnguviets.blogspot.com/2011/06/tan-man-ve-tit-bao.html?q=T%E1%BA%A3n+m%E1%BA%A1n+v%E1%BB%81+t%C3%ADt+b%C3%A1o>.
22. Nguyễn Đức Dân (2016), “Nguyễn Ái Quốc và sự ra đời của báo chí cách mạng Việt Nam”, *Báo Điện Tử Chính Phủ*, truy cập ngày 25/12/2024, từ <https://baochinhphu.vn/nguyen-ai-quoc-va-su-ra-doi-cua-bao-chi-cach-mang-viet-nam-102188747.htm>.
23. Nguyễn Đức Dân (2016), “Trí mạng cũng là chí mạng: Đầu là cách dùng đúng?”, *Báo Tuổi trẻ*, truy cập ngày 07/5/2023 từ <https://tuoitre.vn/tri-mang-cung-la-chi-mang-dau-la-cach-dung-dung-1155469.htm>.
24. Trần Bá Dung (2022), *Báo chí truyền thông - những góc tiếp cận*, NXB Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
25. Đức Dũng (2010), *Báo chí và đào tạo báo chí*, NXB Thông tấn, Hà Nội.
26. Lê Đức Duy (2022), *Đặc điểm ngôn ngữ của tin ngắn tiếng Anh (có đối chiếu với tiếng Việt)*, Luận án tiến sĩ ngôn ngữ học, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
27. Vũ Văn Đại (2004), “Hiệu quả giao tiếp của bản dịch”, *Tạp chí Khoa học Ngoại ngữ* (1), tr. 54-61.
28. Nguyễn Thị Vân Đông (2006), *Tiêu đề báo chí tiếng Anh – so sánh đối*

chiếu với tiếng Việt, Luận án tiến sĩ ngôn ngữ học, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

29. Nguyễn Thị Vân Đông (2015), “Những đặc trưng ngôn ngữ của tiêu đề báo chí tiếng Anh và tiếng Việt trên bình diện nghĩa học”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* (7), tr. 7-11.
30. Nguyễn Thị Vân Đông (2019), “Dịch tiêu đề báo chí và việc đảm bảo đặc trưng văn hóa – dân tộc trong ngôn ngữ của tiêu đề báo chí”, *Tạp chí Khoa học, Viện Đại học Mở Hà Nội* (52), tr. 54-61.
31. Nguyễn Thị Vân Đông (2020), “Tất tổ trong tiêu đề báo chí tiếng Anh và tiếng Việt”, *Tạp chí Khoa học, Viện Đại học mở Hà Nội* (63), tr. 70-76.
32. Lê Minh Đức (2018), “Cấu trúc và phong cách của tiêu đề báo chí Việt Nam và Anh quốc”, *Tạp chí Nghiên cứu Ngôn ngữ* (6), tr. 115-130.
33. Trần Minh Đức (2020), “Sự biến đổi của tiêu đề báo mạng điện tử Việt Nam dưới ảnh hưởng của mạng xã hội”, *Tạp chí Nghiên cứu Truyền thông* Tập X (1), tr. 25-40.
34. Nguyễn Thị Trường Giang (2011), *Báo mạng điện tử, những vấn đề cơ bản*, NXB Chính trị - Hành chính, Hà Nội.
35. Nguyễn Thị Trường Giang (2020), *Giáo trình tác phẩm báo mạng điện tử*, NXB Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
36. Lê Thanh Hà (2016), *Cách thức tạo từ khóa trên báo điện tử Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ báo chí, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
37. Lê Thị Thanh Hà (2020), “Ảnh hưởng của ngôn ngữ và văn hóa đến tiêu đề báo chí Việt Nam”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Văn hóa* Tập V (3), tr. 45-60.
38. Phạm Thị Thu Hà (2021), “Ảnh hưởng của tiêu đề báo mạng đến hành vi người dùng”, *Tạp chí Truyền thông và Xã hội* Tập XI (3), tr. 78-91.
39. Nguyễn Tiến Hải (2005), “Mấy nét về sự ra đời và phát triển của báo điện tử ở Việt Nam”, *Tạp chí Tư tưởng – Văn hóa* (11), tr. 45-51.
40. Vũ Kim Hải (2006), *Các thủ thuật làm báo điện tử*, NXB Thông tấn, Hà Nội.
41. Hoàng Văn Hành (1991), *Từ ngữ tiếng Việt trên đường hiểu biết và khám*

- phá, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
42. Nguyễn Hữu Hạnh (2018), *Phong cách ngôn ngữ trong báo chí điện tử*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
 43. Vũ Quang Hào (2012), *Ngôn ngữ báo chí*, NXB Thông tấn, Hà Nội.
 44. Vũ Quang Hào (2020), *Nghĩ đột phá cho format báo chí*, NXB Thông tấn, Hà Nội.
 45. Cao Xuân Hạo (1991), *Tiếng Việt - Sơ thảo ngữ pháp chức năng*, NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội.
 46. Đinh Thị Thu Hiền (2018), *Chỉ dấu diễn ngôn định hướng tiếp nhận thông tin trên tiêu đề báo chí*, Luận văn ngôn ngữ học, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
 47. Trần Thị Thu Hiền (2012), *Đặc điểm tiêu đề văn bản báo chí*, Luận văn thạc sĩ ngữ văn, Trường Đại học Vinh, Vinh.
 48. Trần Thị Phương Hoa (2012), “Tản mạn về phân tích diễn ngôn”, *Báo Văn hóa Nghệ An*, truy cập ngày 22/12/2023 tại <http://vanhoanghean.vn/chitiet-tin-tuc/5157-tan-man-ve-phan-tich-dien-ngon>.
 49. Nguyễn Hòa (2003), *Phân tích diễn ngôn: Một số vấn đề lý luận và phương pháp*, NXB Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
 50. Nguyễn Thị Thanh Hòa (2022), *Đối chiếu ngôn ngữ của bài báo tạp chí tài chính tiếng Anh và tiếng Việt từ quan điểm ngữ pháp học chức năng hệ thống*, Luận án tiến sĩ ngôn ngữ học so sánh đối chiếu, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Hà Nội.
 51. Ngô Hữu Hoàng (2019), “Phân tích diễn ngôn phản biện bài Tiến quân ca”, *Tạp chí Từ điển học và Bách khoa thư* (4), tr. 45-59.
 52. Ngô Hữu Hoàng (2021), “Khẩu hiệu tranh cử tổng thống Hoa Kỳ của D.Trump qua góc nhìn phân tích diễn ngôn chính trị”, *Tạp chí Từ điển học và Bách khoa thư* Tập VII (73), tr. 121-132.
 53. Đỗ Thị Thanh Huyền (2016), *Ngôn ngữ báo chí: Đặc điểm và vai trò trong truyền thông hiện đại*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

54. Nguyễn Văn Hưng (2011), *Tìm hiểu tiêu đề văn bản báo chí tiếng Việt*, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ học, Trường Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
55. Nguyễn Thị Lan Hương (2018), “Cấu trúc và phong cách tiêu đề báo mạng điện tử Việt Nam”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Văn hóa* Tập IV (2), tr. 55-72.
56. Nguyễn Thị Thanh Hương (2017), “Mối liên hệ giữa tiêu đề và lời dẫn trong báo điện tử tiếng Anh”, *Tạp chí nghiên cứu nước ngoài* Tập XXIII (5), tr. 47-65.
57. Đinh Văn Hường (2011), *Các thể loại báo chí – Thông tấn*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
58. Tống Thị Hường (2020), “Một số đặc điểm của mạch lạc trong quan hệ lập luận ở văn bản nghị luận tiếng Việt”, *Tạp chí Khoa học* (39), tr. 73-
59. Nguyễn Thế Kỷ (2014), *Báo chí, truyền thông Việt Nam - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Thông tin và Truyền thông, Hà Nội.
60. Đinh Trọng Lạc (1997), *Phong cách học tiếng Việt*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
61. Đinh Trọng Lạc (1999), *99 biện pháp tu từ tiếng Việt*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
62. Trần Vũ Thị Giang Lam (2020), “Xu hướng phát triển của báo mạng điện tử ở Việt Nam”, *Chuyên san Khoa học Xã hội và Nhân văn* Tập IX (6), tr. 114-120.
63. Phạm Thị Tố Loan (2023), *Đối chiếu cấu trúc thể loại diễn ngôn của bài báo khoa học tiếng anh và tiếng việt ngành kinh tế*, Luận án tiến sĩ ngôn ngữ học, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
64. Phạm Thị Mai (2010), *Ngôn ngữ thể loại tin trên báo mạng điện tử hiện nay*, Luận văn thạc sĩ báo chí học, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
65. Lê Quang Minh (2017), *Sáng tạo tác phẩm báo chí cho báo mạng điện tử bằng thiết bị di động*, Luận văn thạc sĩ báo chí học, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
66. Trịnh Ngọc Minh (2021), *Cẩm nang báo chí trực tuyến*, NXB Trẻ, Hà Nội.
67. Trần Hà My, Nguyễn Đức Huy, Chử Hoàng Anh, Phạm Quốc Nam

- (2021), *Tin tức kiến tạo*, NXB Trẻ, Hà Nội.
68. Trần Văn Nam (2015), “Cấu trúc và chức năng của tiêu đề báo chí Việt Nam”, *Tạp chí Ngôn ngữ học* Tập III (2), tr. 65-80.
69. Trịnh Hồng Nam (2018), “Các tiêu đề bản tin của Thời báo The New York Times về cuộc xung đột ở dải Gaza năm 2014”, *Tạp chí Nghiên cứu Nước ngoài* Tập XLIV (3), tr. 89-105.
70. Lê Thị Bích Ngọc (2022), “Cấu trúc và phong cách diễn đạt của tiêu đề báo chí Việt Nam và Anh quốc”, *Tạp chí Nghiên cứu Ngôn ngữ* Tập V (3), tr. 88-102.
71. Nguyễn Thị Hồng Ngọc, & Trần., Hoài Phương (2021), “Ảnh hưởng của văn hóa đối với tiêu đề báo chí: Nghiên cứu so sánh giữa Việt Nam và các nước phương Tây”, *Tạp chí Truyền thông* Tập III (1), tr. 25-37.
72. Nguyễn Trí Nhiệm, Nguyễn Trường Giang (2014), *Báo mạng điện tử, đặc trưng và phương pháp sáng tạo*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
73. Đỗ Chí Nghĩa (2009), *Vai trò của báo chí trong định hướng dư luận xã hội*, Luận án tiến sĩ truyền thông đại chúng, Học viện Chính trị Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
74. Ngô Thị Khai Nguyên (2020), “Khảo sát cách đặt tiêu đề trên báo mạng điện tử tiếng Việt và tiếng Anh”, *Tạp chí Khoa học Ngôn ngữ và Văn hóa* Tập IV (3), tr. 369-381.
75. Nunan D. (1997), *Dẫn nhập phân tích diễn ngôn*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
76. Đoàn Hồng Nhung (2023a), *Đối chiếu ẩn dụ cấu trúc trong tiêu đề báo chí*. Luận án tiến sĩ ngôn ngữ học, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Hà Nội.
77. Đoàn Hồng Nhung (2023b), “Nghiên cứu về phong cách và văn hóa trong tiêu đề báo chí Việt Nam”, *Tạp chí Văn Hóa và Truyền Thông* (6), tr. 145-153.
78. Hoàng Phê (2003), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Đà Nẵng, Đà Nẵng.
79. Hoàng Phê (2009), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Đà Nẵng, Đà Nẵng.

80. Trần Hoài Phương & Nguyễn Thị Hồng Ngọc (2021), “Sự biến đổi của tiêu đề báo chí Việt Nam dưới ảnh hưởng của truyền thông số”, *Tạp chí Truyền thông và Xã hội* Tập IX (1), tr. 33-47.
81. Hồ Thị Phụng (2005), *Tiêu đề văn bản báo chí tiếng Việt (so sánh đối chiếu với văn bản báo chí tiếng Anh)*, Luận văn thạc sĩ ngữ văn, Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
82. Dương Văn Quảng (1998), “Giao tiếp và thông tin”, *Tạp chí Thông tin Khoa học Xã hội* (6), tr. 89-97.
83. Đào Duy Quát (2024), “Nguyễn Ái Quốc và sự ra đời của báo chí cách mạng Việt Nam”, *Báo Điện tử Chính phủ*, truy cập ngày 21/3/2025 từ <https://baochinhphu.vn/nguyen-ai-quoc-va-su-ra-doi-cua-bao-chi-cach-mang-viet-nam-102294478.htm>.
84. Trần Thị Tố Uyên (2021), “Báo chí chung sức khơi nguồn đổi mới sáng tạo phát triển đất nước phồn vinh”, *Thời báo Tài chính*, truy cập ngày 14/12/2023 từ <https://thoibaotaichinhvietnam.vn/bao-chi-chung-suc-khoi-nguon-doi-moi-sang-tao-phat-trien-dat-nuoc-84909.html>.
85. Lê Phương Quỳnh (2023), “Nghiên cứu so sánh tiêu đề báo chí Anh-Việt trong bối cảnh toàn cầu”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* Tập IV (2), tr. 45-56.
86. Trịnh Sâm (1994), “Cấu trúc của tiêu đề văn bản tiếng Việt trong phong cách thông tấn báo chí”, *Tạp chí Khoa học Xã hội* (22), tr. 112-119.
87. Trịnh Sâm (1995), “Sự hấp dẫn của một tiêu đề văn bản”, *Tạp chí Kiểm toán Nhà nước* (166), tr. 79-86.
88. Trịnh Sâm (1995), “Cấu trúc tiêu đề văn bản tiếng Việt trong phong cách ngôn ngữ văn chương”, *Tạp chí Ngoại ngữ* (7), tr. 121-129.
89. Trịnh Sâm (1995), “Bản chất của tiêu đề văn bản và sự miêu tả phân loại chúng”, *Tạp chí Khoa học, Đại học Sư phạm Hà Nội* (4), tr. 135-146.
90. Trịnh Sâm (1999), *Tiêu đề văn bản tiếng Việt*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
91. Trịnh Sâm (2001), *Đi tìm bản sắc tiếng Việt*, NXB Trẻ, Hồ Chí Minh.
92. Dương Thị Sinh (2015), *Đặc điểm ngôn ngữ của các tit bài trên tạp chí khoa*

- học, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ và văn hóa Việt Nam, Đại học Thái Nguyên, Thái Nguyên.
93. Dương Xuân Sơn (2004), *Các thể loại báo chí chính luận nghệ thuật*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
 94. Trần Đình Sử (2019), *Ngôn ngữ và truyền thông trong thời đại số*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
 95. Tạ Ngọc Tấn (1999), *Từ lý luận đến thực tiễn báo chí*, NXB Văn hóa-Thông tin, Hà Nội.
 96. Tạ Ngọc Tấn (2020), *Báo chí truyền thông hiện đại: thực tiễn, vấn đề, nhận Định*, NXB Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
 97. Nguyễn Thị Thanh Tâm (2017), *Đối chiếu chơi chữ tiếng Anh và tiếng Việt trong tiêu đề báo chí*, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ học, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
 98. Nguyễn Thị Việt Thanh (2001), “Về một số hiện tượng ngôn ngữ đặc trưng của văn bản tin tiếng Việt”, *Tạp chí Ngôn ngữ* (11), tr. 67-73.
 99. Trần Thị Thanh Thảo (2009), *Đặc điểm của tiêu đề văn bản trong thể loại tin tức*, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ học, Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh.
 100. Trần Ngọc Thêm (1985), *Hệ thống liên kết văn bản tiếng Việt*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
 101. Trần Ngọc Thêm (1999), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
 102. Trần Ngọc Thêm (2001), “Nghiên cứu phân tích diễn ngôn tiêu đề báo chí Việt Nam”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Văn hóa* Tập III (1), tr. 45-60.
 103. Trần Ngọc Thêm (2010), “Vấn đề giữ gìn sự trong sáng của ngôn ngữ và bảo tồn văn hóa trong kỉ nguyên toàn cầu hóa”, *Tạp chí Ngôn ngữ* (9), tr. 112-119.
 104. Hữu Thọ (2000), *Công việc của người viết báo*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
 105. Nguyễn Thị Minh Thủy (2018), “Phân tích diễn ngôn tiêu đề báo mạng

- trong bối cảnh truyền thông số tại Việt Nam”, *Tạp chí Truyền thông và Văn hóa* Tập V (3), tr. 35-50.
106. Nguyễn Tri Thức (2020), “Từ 5W tới 5I: Để báo chí phát huy giá trị, có ích, tích cực góp phần ổn định xã hội”, *Tạp chí Cộng sản* (5), tr. 45-51.
 107. Vũ Thị Hồng Tiệp (2017), *Tính tương tác của diễn ngôn báo chí qua một số báo điện tử hiện nay*, Luận án tiến sĩ ngữ văn, Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
 108. Phạm Văn Tình (2003), “Tính lược và văn hóa giao tiếp”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* (4), tr. 118-229.
 109. Phạm Văn Tình (2009), “Một số vấn đề về văn bản báo chí hiện nay”, *Tạp chí Thông tin Khoa học xã hội* (1), tr. 79-91.
 110. Nguyễn Đức Tồn (2002), *Tìm hiểu đặc trưng văn hóa – dân tộc của ngôn ngữ và tư duy ở người Việt (trong sự so sánh với những dân tộc khác)*, NXB Đại học Quốc gia Hà nội, Hà Nội.
 111. Phạm Thị Trang (2012), “Tính đa phương tiện của báo mạng điện tử”, *Báo Sóng Trẻ*, truy cập ngày 15/5/2024 tại <https://songtre.com.vn/tinh-da-phuong-tien-tren-bao-mang-dien-tu-p1472.html>.
 112. Nguyễn Ngọc Trâm (2003), “Sử dụng dạng tắt trên báo chí tiếng Việt hiện nay”, *Tạp chí Ngôn ngữ và Đời sống* (9), tr. 122-128.
 113. Vũ Lý Thiên Trường (2017), *Đặc điểm tiêu đề trên báo điện tử Đồng Nai*, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ học, Viện Hàm lâm Khoa học Xã hội Việt Nam, Hà Nội.
 114. Phan Văn Tú (2006), *Báo chí trực tuyến ở Việt Nam và một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, Luận văn thạc sĩ báo chí học, Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
 115. Nguyễn Thanh Tuấn (2019), *Vai trò của tiêu đề trong văn bản báo chí nhìn từ góc độ phân tích diễn ngôn*, Luận văn thạc sĩ ngôn ngữ học, Đại học Đà Nẵng, Đà Nẵng.
 116. Nguyễn Vinh (2017), “Ảnh hưởng của báo mạng điện tử trong hoạch định chính sách công ở Việt Nam hiện nay”, *Hội nhà báo tỉnh Yên Bái*,

truy cập ngày 26/7/2024 từ (<http://hoinhabaoyenbai.org.vn/Trao-doi-nghiệp-vu/Anh-huong-cua-bao-mang-dien-tu-trong-hoach-dinh-chinh-sach-cong-o-Viet-Nam-hien-nay>)

Tiếng Anh

117. Agree W. K., Ault P., Emery E. (1994), *Introduction to Mass Communication*, Harper Collins College Publishers, New York.
118. Alan S. (2006), *Online News*, Open University Press, Maidenhead.
119. Andy Tay (2020), “How to write a good research paper title”, *Nature Index*, accessed on 15 Oct. 2022 at <https://www.nature.com/nature-index/news/how-to-write-a-good-research-science-academic-paper-title>.
120. Bell A. (1991), *The Language of News Media*, Blackwell, Cambridge.
121. Bednarek M., Caple H. (2017), *The Discourse of News Values: How News Organizations Create Newsworthiness*, Cambridge University Press, Cambridge.
122. Blevins A. (2021), “The art of headline conciseness in digital news media”, *Journal of Media Studies* Vol. 3 (5), pp. 78-89.
123. Blevins J. (2021), *The economy of headlines: Syntax and semantics of news titles*, Academic Press, New York.
124. Blom J. N., Hansen K. R. (2015), “Click bait: Forward-reference as lure in online news headlines”, *Journal of Pragmatics* (76), pp. 87-100.
125. Bradshaw P. (2013), *Data Journalism: Inside Out*, SAGE Publications, Thousand Oaks.
126. Bradshaw P. (2023), *The Online Journalism Handbook Skills to Survive and Thrive in the Digital Age*, Routledge, New York.
127. Brerger C., Roloff M., Ewoldsen (2009), *The Handbook of Communications Science*, Sages Publications, Thousand Oaks.
128. Cark R. P. (2008), *Writing Tools: 55 Essential Strategies for Every Writer*, Little Brown Company, Boston.
129. Carr (2010), *The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains*,

W. W. Norton & Company, New York.

130. Chakraborty A., Paranjape B., Kakarla S., & Ganguly N. (2016), “Stop clickbait: Detecting and preventing clickbaits in online news media”, *Proceedings of the 2016 IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining (ASONAM)* Vol. 9 (3), pp. 9-16.
131. Chiluiwa I. (2007), “News headlines as pragmatic strategy in Nigerian press discourse”, *International Journal of Language Society and Culture* (27), pp. 63-74.
132. Chip S. (2003), “Writing from the top down: Pros and cons of the inverted pyramid”, Poynter, accessed on 15 Oct, 2023 at https://www.poynter.org/reporting-editing/2003/writing-from-the-top-down-pros-and-cons-of-the-inverted-pyramid/?utm_source=chatgpt.com.
133. Copyblogger (2020), “How to write magnetic headlines”, accessed on 11/10/2023 at <https://my.copyblogger.com/wp-content/uploads/2020/08/How-to-Write-Magnetic-Headlines.pdf>.
134. Crystal D. (2003), *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*, Cambridge University Press, Cambridge.
135. Dor D. (2003), “On newspaper headlines as relevance optimizers”, *Journal of Pragmatics* Vol. 35 (5), pp. 695–721.
136. Eng P., & Hodson J. (2001), *Reporting News and Writing News*, Artsia Press Company, Bangkok.
137. Entman R. (2007), “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”, *The Handbook of Communication Science* Vol. 43 (4), pp. 51-58.
138. Fairclough N. (1995a), *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*, Longman, London.
139. Fairclough N. (1995b), *Media Discourse*, Bloomsbury Academic, London.
140. Fairclough N. (1989), *Language and Power*, Routledge, New York.
141. Fauconnier G., & Turner M. (2002), *The Way We Think: Conceptual*

- Blending and the Mind's Hidden Complexities*, Basic Books, New York.
142. Fowler R. (1991), *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*, Routledge, New York.
 143. Gambier (1994), *Handbook of Translation Studies*, Machine Translation, London.
 144. Gee J. P. (2014), *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*, 4th edition., Routledge, New York.
 145. Galtung & Ruge (1974), *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*, Harvard University Press, Cambridge.
 146. Grice H. P. (1975), *Logic and conversation*, University of California, California.
 147. Haagerup U. (2020), *Constructive news*, Aarhus Publishers, Aarhus.
 148. Hall S. (1973), "Encoding and Decoding in the Television Discourse", *Centre for Contemporary Cultural Studies* (7), pp. 77-97.
 149. Halliday M. A. K. (1967), *Grammar, Society and the Noun*, Lewis for University College, London.
 150. Halliday M. A. K. (1978a), *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*, University Park Press, Baltimore.
 151. Halliday M. A. K. (1978b), *Language in Society*, Cambridge University Press, Cambridge.
 152. Halliday M. A. K. (2008), *Language as a Social Semiotics*, Cambridge University Press, Cambridge.
 153. Halliday M. A. K., & Matthiessen C. M. I. M. (2014), *An introduction to functional grammar*, Routledge, New York.
 154. Handley A. (2014), *Everybody Writes: Your Go-To Guide to Creating Ridiculously Good Content*, Wiley and Sons, Hoboken.
 155. Hartley J. (1982), *Understanding News*, Routledge, New York.
 156. Harkrider J. (1997), *Getting Started in Journalism*, 3rd edition, National Textbooks, Lincolnwood.

157. Johnstone B., & Andrus J. (2024), *Discourse analysis*, 4th edition, Wiley Blackwell, Hoboken.
158. Katsos N., & Bishop D. V. M. (2011), “Pragmatic tolerance: Implications for the acquisition of informativeness and implicature”, *Cognition*, Vol. 120 (1), pp. 67–81, <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2011.02.015>.
159. Lakoff G., & Johnson M. (1980), *Metaphors We Live By*, University of Chicago Press, Chicago.
160. Lakoff G. (2010), “Why It Matters How We Frame the Environment”, *Environmental Communication* Vol. 4 (1), pp. 70-81.
161. Machin D., and Mayr A. (2012), *How to Do Critical Discourse Analysis: A Multimodal Introduction*, SAGES Publications, Thousand Oaks.
162. Mallette M. F. (1990), *Handbook for Journalist of Central and Eastern Europe*, World Press Freedom Committee, Washington D.C.
163. Mårdh I. (1980), *Headlines: On the Grammar of English Front-Page Headlines*, CWK Gleerup, Malmö.
164. Meyer P. (1993), *The New Precision Journalism*, 1st Edition, Indiana University Press, Indiana.
165. Noelle-Neumann E. (1984), *The Spiral of Silence: Public Opinion – Our Social Skin*, The University of Chicago Press, Chicago.
166. Pan B., & Croft W. B. (2012), “User Behavior in the Navigation of Online News Articles”, *Journal of the American Society for Information Science and Technology* Vol. 63 (5), pp. 967-982.
167. Newmark P. (1988), *A Textbook of Translation*, New York: Prentice-Hall International, New York City.
168. Raza H. (2024), “The Art of Crafting Compelling Headlines: Captivate, Convince, Convert”, *Linkedin*, accessed on 3 Jan 2025 at <https://www.linkedin.com/pulse/art-crafting-compelling-headlines-captivate-convince-convert-raza-nzsnf>.
169. Richardson J. E. (2007), *Analysing Newspapers: An Approach from*

Critical Discourse Analysis, Palgrave Macmillan, Basingstoke.

170. Salwen B.M., Garrison B., & Driscoll P. D. (2004), *Online News and the Public*, Routledge, New York.
171. Sara Tulloch (1994), *The Reader's Digest Oxford Wordfinder*, Oxford University Press, Oxford.
172. Shaw F. (2022), *Online Journalism: Principles and Practices of News for the Web*, States Academic Press, New York.
173. Shaeda Isani (2021), "Of headlines & headlines: Towards distinctive linguistic and pragmatic genericity", *Open Edition Journals* (60), pp. 81-102.
174. Schudson M. (1995), *The power of news*, Harvard University Press, Cambridge.
175. Smith J. (2017), "Analyzing the Semantics of English News Headlines", *Journal of Linguistics* (9), pp. 229-341.
176. Smith J. (2020), "The power of headlines: How they influence readers' attention and perception", *Journal of Media Studies* Vol. 12 (3), pp. 102-117.
177. Stieglitz S., & Dang-Xuan L. (2013), "Emotions and Information Diffusion in Social Media - Sentiment of Microblogs and Sharing Behavior", *Journal of Management Information Systems* Vol 29 (4), pp. 217-248.
178. Swales J. M. (1990), *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings* Cambridge University Press, Cambridge.
179. Swan M. (2005), *Practical English Usage*, 3rd edition, Oxford University Press, Oxford.
180. Tandoc E. C., Lim, Z. W., & Ling, R. (2018), "Defining "fake news": A typology of scholarly definitions", *Digital Journalism*, Vol. 6(2), pp. 137–153.
181. Tereszkievicz A. (2012), "Lead, headline, news abstract? – genre conventions of news sections on newspaper websites", *Studia Linguistica Universitatis Iagellonicae Cracoviensis* Vol III (29), pp. 211-224.

182. Ungerer F. (2000), *Basic principles of cognitive linguistics*, Cambridge University Press, Cambridge.
183. Van Dijk T. A. (1985), *Discourse and Communication*, De Gruyter, Berlin.
184. Van Dijk T. A. (1988), *News as Discourse*. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale.
185. Van Dijk T. A. (1995), *Discourse as Structure and Process*, Sage, London.
186. Van Dijk T. A. (1997), *Discourse as Structure and Process*, SAGE Publications, London.
187. Van Dijk T. A. (2008a), *Discourse and Context*, Cambridge University Press, Cambridge.
188. Van Dijk T. A. (2008b), *Discourse and power*, Palgrave Macmillan, New York.
189. Van Leeuwen T. (2008), *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*, Oxford University Press, Oxford.
190. Vu Quang Hao (1998), *Overview on journalism training in Vietnam*, Report at ASEAN: COCI Training Needs Assessment Study, Bangkok.
191. While P. R. R. (1998), *Telling Media Tales: the News Story As Rhetoric*, Ph.D. Thesis, Department of Linguistics, University of Sydney, Sydney.
192. Wodak R. (2009), *The Discourse of Politics in Action*, John Benjamins Publishing Company, New York.

PHỤ LỤC

STT	TIÊU ĐỀ TIẾNG ANH	TIÊU ĐỀ TIẾNG VIỆT
1.	\$30 Painting May Fetch Fortune. (Reuters, 2023)	Bức tranh thanh lý 30 USD có thể trị giá cả gia tài (VnExpress, 2023)
2.	‘Bregret’? Many Brits are suffering from Brexit regret (CNN, 2023)	53% người Anh nói Brexit là sai lầm (VnExpress, 2023)
3.	‘Chocolate frog’ discovered in swamp (CNN, 2022)	Phát hiện loài ếch cây màu chocolate bí ẩn (Nhân Dân, 2021)
4.	‘Crippling’ sanctions could be lifted if Russia withdraws from Ukraine, says Liz Truss (BBC, 2021)	Anh nêu điều kiện xóa bỏ cấm vận Nga (Dân Trí, 2021)
5.	‘Four Battlegrounds’ shaping the U.S. and China’s AI race (CNN, 2023)	Mỹ lập nhóm đặc nhiệm trí tuệ nhân tạo, ‘đốt nóng’ cuộc đua với Trung Quốc (Dân Trí, 2023)
6.	‘I had to do it to save everyone’: Man breaks into school and shelters more than 20 people from blizzard (CNN, 2023)	'Kẻ đột nhập' cứu 20 người giữa trận bão tuyết Mỹ (VnExpress, 2023)
7.	‘I wanted to stay’: Lionel Messi tearful at Barcelona exit as PSG move looms (The Guardian, 2021)	Không gì là mãi mãi, và Messi chia tay Barca (Nhân Dân, 2021)
8.	‘It’s like a nuclear bomb has hit’: shocked Palestinians return home to desolation (The Guardian, 2025)	Người dân Gaza ngậm ngùi dù bom đã ngừng rơi (Tiền Phong, 2025)

9.	‘It’s quite embarrassing’: China-bound United flight turns around after pilot forgets passport (CNN, 2023)	Lý do máy bay Mỹ quay đầu trên đường đến Trung Quốc (Vietnamnet, 2023)
10.	‘It’s turned crazy’: Inside the scramble for Trump pardons (CNN, 2022)	Người được Trump ân xá có thể làm chúng chống lại ông (VnExpress, 2022)
11.	‘Make Europe Great Again’: Hungary’s new motto for EU presidency has a familiar ring to it (CNN, 2024)	Hungary chính thức giữ cương vị Chủ tịch luân phiên Hội đồng EU (Nhân Dân, 2024)
12.	‘My house and the earth shook visibly’: blazing meteor thrills residents in central Victoria (The Guardian, 2021)	Những vệt cầu lửa màu xanh bí ẩn trên bầu trời Australia (Nhân Dân, 2021)
13.	‘No choice’: Ukraine eyes Kerch bridge in Crimea for drone attack (The Guardian, 2021)	Tướng Ukraine thừa nhận bất lợi, nêu lý do phải tập kích bên trong lãnh thổ Nga (VnExpress, 2021)
14.	‘No regrets.’ Ukraine’s foreign fighters vow to fight until the end in war with Russia (CNN, 2024)	Những tay súng nước ngoài sát cánh cùng Ukraine (Vietnamnet, 2024)
15.	‘People aren’t taking this seriously’: experts say US Covid surge is big risk (BBC, 2023)	Mỹ lo làn sóng Covid-19 mới (VnExpress, 2023)
16.	‘Planet Earth is big enough for two’: Biden and Xi meet for first time in a year (BBC, 2023)	Ông Tập nói với ông Biden: Trái đất đủ lớn cho Mỹ, Trung cùng thành công (Dân Trí, 2023)

17.	‘Rail Force One’: how Ukraine railways got Joe Biden safely to Kyiv (The Guardian, 2024)	Chuyến tàu đưa Tổng thống Biden tới Kiev (Nhân Dân, 2024)
18.	‘The heart of the war’: Inside the secret talks with Putin’s generals that ended the siege of Mariupol (CNN, 2023)	Nỗ lực đàm phán bí mật giúp chấm dứt cuộc vây hãm Mariupol (Vietnamnet, 2024)
19.	‘There is so much anger’: Havana syndrome victims frustrated CIA isn’t blaming Russia for symptoms (CNN, 2025)	Công bố của CIA về ‘Hội chứng Havana’ gây thất vọng (Vietnamnet, 2025)
20.	‘This vehicle will explode in 15 minutes.’ Witnesses describe surviving the Nashville explosion (CNN, 2022)	Xe bom Nashville tự phát cảnh báo 15 phút trước khi nổ (VnExpress, 2022)
21.	‘Trump 2028’ hats and T-shirts for sale on US president’s online store (The Guardian, 2025)	Trump Organization mở bán áo, mũ in ‘Trump 2028’ (VnExpress, 2025)
22.	‘Unforgettable days’: French papers rejoice over successful Olympics (The Guardian, 2024)	Olympic Paris: Đẹp và điên rồ (Tiền Phong, 2024)
23.	‘We saw death’: families flee past tanks as Israel begins to storm Gaza City (The Guardian, 2023)	Xung đột vũ trang leo thang nghiêm trọng tại dải Gaza (Nhân Dân, 2023)
24.	‘Worse than giving birth’: 700 fall sick after Airbus staff	Hàng trăm nhân viên Airbus ngộ độc thực phẩm sau tiệc Giáng sinh (Nhân Dân, 2024)

	Christmas dinner (The Guardian, 2024)	
25.	“Crypto entrepreneur eats banana art he bought for \$6.2m” (The Guardian, 2024)	Doanh nhân ăn quả chuối dán tường hơn 6 triệu USD (VnExpress, 2024)
26.	12 States Sue Trump Over His Tariffs (Reuters, 2025)	12 bang Mỹ kiện Tổng thống Trump vì thuế quan (VnExpress, 2025)
27.	3 U.S.-based economists win economics Nobel Prize for work on ‘natural experiments’ (BBC, 2021)	3 nhà kinh tế học người Mỹ đoạt giải Nobel Kinh tế 2021 (Nhân Dân, 2021)
28.	34 US service members diagnosed with traumatic brain injuries after Iranian missile strike (Reuters, 2022)	34 lính thuộc quân đội Mỹ ‘chấn thương não’ sau cuộc tấn công của Iran (Tiền Phong, 2022)
29.	380 whales dead in worst mass stranding in Australia's history (The Guardian, 2021)	380 cá voi chết, vụ mắc cạn trở nên tồi tệ nhất lịch sử Australia (Nhân Dân, 2021)
30.	50 European leaders assess how Trump will affect their fortunes and seek a common stance on Russia (AP News, 2024)	50 lãnh đạo châu Âu kêu gọi thiết lập thế trận quốc phòng, tránh phụ thuộc Mỹ (Tiền Phong, 2024)
31.	8,000 British troops will join allied exercises in Europe, officials say (The Guardian, 2023)	Lo ứng phó Nga, Anh điều 8.000 quân đến Đông Âu tập trận cùng các đồng minh (Vietnamnet, 2023)
32.	90% Of UK People Hospitalised Didn't Take Booster (Reuters, 2022)	90% ca nCoV nguy kịch ở Anh chưa tiêm tăng cường (VnExpress, 2022)

33.	A 17-year-old Afghan soccer player died falling from a U.S. evacuation plane (Reuters, 2022)	Cầu thủ trẻ Afghanistan tử nạn vì rơi khỏi máy bay đang di tản (Vietnamnet, 2022)
34.	A blind woman just piloted an airplane across the country (Reuters, 2023)	Cô gái khiếm thị lái máy bay xuyên Mỹ (VnExpress, 2023)
35.	A man was encouraged by a chatbot to kill Queen Elizabeth II in 2022. He was sentenced to 9 years (AP News, 2022)	Anh điều tra người dọa ám sát Nữ hoàng Elizabeth (VnExpress, 2022)
36.	A portrait of Queen Victoria's ex-slave goddaughter is going on display in historic English mansion (Reuters, 2022)	Chân dung Công chúa châu Phi bị bán làm nô lệ, được nữ hoàng Anh đỡ đầu (Tiền Phong, 2022)
37.	A Qatari court reduces death sentence handed to 8 retired Indian navy officers charged with spying (AP News, 2023)	Qatar hủy án tử hình với 8 cựu sĩ quan hải quân Ấn Độ (Dân Trí, 2023)
38.	A record number of people are giving up their US citizenship, according to new research. Here's why (CNN, 2021)	Vì sao số lượng người từ bỏ quốc tịch Mỹ tăng kỷ lục? (Tiền Phong, 2021)
39.	A restaurant owner, a football star: the people killed as protests spread (The Guardian, 2022)	Biểu tình lan khắp nước Mỹ sau vụ người da màu bị cảnh sát ghì cổ đến chết (Tiền Phong, 2022)
40.	A Southwest passenger was filmed punching a flight attendant. She was charged with two felonies (Reuters, 2022)	Bị nhắc nhở, khách đấm nữ tiếp viên sút răng (VnExpress, 2022)

41.	A Timeline of Cuts, Legal Orders and Chaos at U.S.A.I.D. (Reuters, 2025)	Chính quyền Trump thông báo thời hạn đóng cửa USAID (VnExpress, 2025)
42.	A timeline of Myanmar's Aung San Suu Kyi's political life (AP News, 2021)	Cuộc đời 'lên thác xuống ghềnh' của bà Aung San Suu Kyi (Vietnamnet, 2021)
43.	About 24 states say they'll send National Guard troops to DC for vote certification and inauguration (CNN, 2024)	24 bang sẵn sàng điều vệ binh đến thủ đô sau bầu cử Mỹ (Tiền Phong, 2024)
44.	Aden airport blasts kill 26 in attack 'directed at Yemen government' (The Guardian, 2022)	Nổ lớn khi máy bay chở Thủ tướng Yemen hạ cánh (Vietnamnet, 2022)
45.	African pirates use millions of dollars in ransom on drugs, real estate, prostitutes (CNN, 2021)	Cướp biển châu Phi: bài toán chưa có lời giải (Vietnamnet, 2021)
46.	After 2 months stuck in a South Korean airport this Russian is still not free. But his alternative is far worse (CNN, 2023)	Trốn nghĩa vụ quân sự, thanh niên Nga mắc kẹt 2 tháng trong sân bay Hàn Quốc (Tiền Phong, 2023)
47.	Air Force delays hypersonic missile program after flight test 'anomalies' (Reuters, 2022)	Mỹ bỏ chương trình tên lửa siêu vượt âm sau vụ phóng xị (Dân Trí, 2022)
48.	All the executive orders Trump has signed so far (The Guardian, 2025)	Ông Trump ký loạt sắc lệnh, thu hồi 78 chính sách từ chính quyền Biden (Dân Trí, 2025)

49.	America says victory in Bakhmut does not change the situation for Russia (Reuters, 2023)	Người châu Âu giảm mạnh ủng hộ viện trợ cho Ukraine (Dân Trí, 2023)
50.	American journalist Grant Wahl dies after collapsing at Qatar World Cup (CNN, 2023)	Nhà báo Mỹ qua đời khi đang đưa tin World Cup (Nhân Dân, 2023)
51.	Americans evacuated from China amid the coronavirus outbreak will be monitored for days (Reuters, 2022)	Mỹ di tản hàng trăm công dân khỏi vùng dịch Vũ Hán (Vietnamnet, 2022)
52.	Anger mounts over Texas power blackouts as icy cold maintains its grip (Reuters, 2023)	Hệ thống năng lượng Mỹ lộ hạn chế trong trận 'bão tuyết thế kỷ' (VnExpress, 2023)
53.	Angry Canadians get their 'elbows up' in face of Trump threats (Reuters, 2025)	Phong trào 'nâng khuỷu tay' trở dậy ở Canada giữa cú sốc vì Tổng thống Trump (Tiền Phong, 2025)
54.	Anti-apartheid hero Archbishop Desmond Tutu dies aged 90 (The Guardian, 2022)	Người hùng chống phân biệt chủng tộc Nam Phi qua đời (Nhân Dân, 2022)
55.	Anti-racism protesters clash with police in Paris (BBC, 2021)	Vâng, thì sao? (Nhân Dân, 2021)
56.	Antony Blinken hails 'candid' talks on high stakes China trip (BBC, 2022)	Antony Blinken và Tần Cương đối thoại 'thẳng thắn' ở Bắc Kinh (Dân Trí, 2022)
57.	Argentina beat France on penalties to win World Cup after stunning final (Reuters, 2023)	Thắng Pháp trong loạt sút luân lưu, Argentina vô địch World Cup 2023 (Nhân Dân, 2023)

58.	Argentina have worked out where to hurt Croatia - Scaloni (BBC, 2023)	Huấn luyện viên Scaloni: Argentina đã tìm ra cách đánh bại Croatia (Nhân Dân, 2023)
59.	Argentina pulls out of plans to join Brics bloc (BBC, 2022)	Argentina từ chối lời mời gia nhập BRICS (Dân Trí, 2022)
60.	Argentine senator wants Maradona on country's bank notes (AP News, 2022)	Maradona sắp xuất hiện trên tờ tiền có mệnh giá lớn nhất Argentina (Tiền Phong, 2022)
61.	Armed intruder arrested at Windsor Castle as Queen celebrates Christmas (The Guardian, 2022)	Anh bắt kẻ có vũ trang xâm nhập nơi ở của Nữ hoàng (VnExpress, 2022)
62.	As Afghanistan Collapses, a Lament for ‘Repeating the Same Mistakes’ (The Guardian, 2021)	Báo cáo chỉ ra sai lầm của Mỹ dẫn tới 20 năm sa lầy ở Afghanistan (Dân Trí, 2021)
63.	ASML, China customers haunted by uncertainty on new Dutch chip export rules (AP News, 2025)	Hà Lan hạn chế xuất khẩu công nghệ bán dẫn (Nhân Dân, 2025)
64.	Aston Villa agree Philippe Coutinho loan from Barcelona with buy option (The Guardian, 2025)	Barca cho Aston Villa mượn Coutinho (VnExpress, 2023)
65.	At least 29 killed in Mexiaco capture of Chapo’s son (The Guardian, 2022)	Ít nhất 29 người thiệt mạng trong vụ bắt trùm ma túy ở Mexico (Dân Trí, 2022)
66.	At least seven killed and others wounded in Hamburg shooting (The Guardian, 2024)	Xả súng tại nhà thờ Đức, ít nhất 7 người chết (VnExpress, 2023)

67.	At UN, Panama reminds Trump he should not be threatening force (AP News, 2021)	Panama gửi thư lên Liên Hợp Quốc để nhắc nhở ông Trump (Tiền Phong, 2021)
68.	Attack at Christmas market in French city kills 3, wounds 12 (AP News, 2023)	Xả súng tại Pháp khiến ít nhất 3 người thiệt mạng (Nhân Dân, 2023)
69.	Austin says he never told anyone on his staff to keep White House in the dark on hospitalization (AP News, 2023)	Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ thừa nhận từng muốn giấu bệnh với Tổng thống Joe Biden (Tiền Phong, 2023)
70.	Australia and France sign military access agreement as post-Aukus tensions ease (The Guardian, 2021)	Pháp hàn gắn với Úc sau mâu thuẫn về thỏa thuận tàu ngầm (Tiền Phong, 2021)
71.	Australia PM tests positive for COVID, to work from home (Reuters, 2022)	Thủ tướng Australia mắc Covid-19 (Dân Trí, 2022)
72.	Australia records first Omicron death, authorities stick to reopening plan (Reuters, 2022)	Australia ghi nhận ca tử vong đầu tiên vì Omicron (VnExpress, 2022)
73.	Australia says it will conduct more joint patrols with Philippines in South China Sea (Reuters, 2025)	Philippines muốn tuần tra chung với Australia, Nhật ở Biển Đông (Vietnamnet, 2025)
74.	Australia shortens wait time for COVID-19 booster doses as Omicron cases rise (Reuters, 2022)	Australia rút thời gian tiêm tăng cường xuống ba tháng (VnExpress, 2022)

75.	Australian federal police begin search of PwC headquarters amid tax leaks scandal (The Guardian, 2024)	Vụ bê bối rò rỉ thuế ở PwC Australia (Nhân Dân, 2024)
76.	Azerbaijan launches ‘anti-terrorist’ attack in disputed Nagorno-Karabakh (AP News, 2022)	Azerbaijan triển khai chiến dịch ‘chống khủng bố’ ở vùng tranh chấp với Armenia (Tiền Phong, 2022)
77.	Bakhtmut may fall in the coming days, NATO chief Jens Stoltenberg (The Guardian, 2023)	Tổng thư ký NATO: Bakhmut có thể thất thủ trong vài ngày tới (Dân Trí, 2023)
78.	Barack Obama helps raise \$11 million for Joe Biden presidential campaign (BBC, 2022)	Obama quyên 11 triệu USD giúp Biden (VnExpress, 2022)
79.	Bear escapes from crate in airplane cargo (CNN, 2024)	Gấu sống chuồng trên máy bay tại Dubai (Dân Trí, 2024)
80.	Belarus calls Poland's closing of border crossing point 'catastrophic' (Reuters, 2024)	Ba Lan đóng cửa khẩu, Belarus chỉ trích (VnExpress, 2024)
81.	Belarusian president says foreign troops would escalate Ukraine conflict (Reuters, 2024)	Belarus tuyên bố sẵn sàng cho chiến tranh (Vietnamnet, 2024)
82.	Belgian buyer of Europe's spare tanks hopes they see action in Ukraine (The Guardian, 2025)	Công ty tư nhân sở hữu kho xe tăng hàng đầu châu Âu (Nhân Dân, 2025)
83.	Belgian pilot ejects over Netherlands: two injured (Reuters, 2023)	Tiêm kích Bỉ đâm vào tòa nhà ở Hà Lan, 2 người bị thương (Vietnamnet, 2023)

84.	Berlin Brandenburg: The airport with half a million faults (BBC, 2022)	Tại sao Đức tốn 7 tỷ Euro chỉ để xây dựng một sân bay ‘ma’? (VnExpress, 2022)
85.	Berlin reports rise in fatalities as new bike lanes fail to keep cyclists safe (The Guardian, 2022)	Dân Berlin than phiền quá nhiều xe đạp (VnExpress, 2022)
86.	Biden administration moves to forgive \$4.7 billion of loans to Ukraine (BBC, 2025)	Tổng thống Biden tìm cách xóa nợ 4,7 tỷ USD cho Ukraine (Dân Trí, 2025)
87.	Biden and Trump will meet in the Oval Office on Wednesday (CNN, 2024)	Mỹ ấn định lịch gặp đầu tiên giữa ông Joe Biden và ông Donald Trump sau bầu cử (Nhân Dân, 2024)
88.	Biden becomes @POTUS: How the social media transition of power unfolded (CNN, 2023)	Tổng thống Joe Biden nắm quyền kiểm soát tài khoản POTUS trên Twitter (Vietnamnet, 2023)
89.	Biden 'fit for duty' after medical, says doctor (BBC, 2022)	Ông Biden đi nội soi, bác sĩ khẳng định 'vẫn đủ khỏe để làm tổng thống' (Tiền Phong, 2022)
90.	Biden holds daunting lead over Trump as US election enters final stretch (The Guardian, 2021)	Cơ hội đắc cử tổng thống Mỹ của ông Biden tăng mạnh (Dân Trí, 2021)
91.	Biden hosts UK, Australia to reveal anti-China submarine pact (The Guardian, 2023)	Mỹ, Anh, Australia công bố thỏa thuận lịch sử về tàu ngầm (Dân Trí, 2023)
92.	Biden mistakenly calls Kamala Harris 'Trump' (Reuters, 2022)	Biden gọi nhầm Harris là 'tổng thống đắc cử' (VnExpress, 2022)

93.	Biden names Kathleen Hicks as first woman deputy defense secretary (Reuters, 2022)	Biden đề cử nữ thứ trưởng quốc phòng đầu tiên (VnExpress, 2022)
94.	Biden nominates new top US general in Europe (BBC, 2022)	Tướng Mỹ sắp trở thành tân Tư lệnh các lực lượng NATO tại châu Âu (Dân Trí, 2022)
95.	Biden offers rare praise of Trump during Covid speech (Reuters, 2022)	Nhà Trắng khen Trump tiêm mũi vaccine tăng cường (Nhân Dân, 2022)
96.	Biden publicly acknowledges seventh grandchild for first time (Reuters, 2025)	Tổng thống Mỹ nhận cháu thứ 7, là con của Hunter Biden (Vietnamnet, 2025)
97.	Biden set to push new Russia sanctions before Trump era begins (The Guardian, 2021)	Tổng thống Mỹ Biden muốn tăng cường trừng phạt Nga trước khi ông Trump nhậm chức (Vietnamnet, 2021)
98.	Biden signs bill banning goods from China's Xinjiang over forced labor (CNN, 2022)	Biden ký luật cấm nhập khẩu từ Tân Cương (VnExpress, 2022)
99.	Biden signs bill banning goods from China's Xinjiang over forced labor (The Guardian, 2021)	Biden ký luật cấm nhập khẩu từ Tân Cương (Dân Trí, 2021)
100.	Biden signs bill banning goods from China's Xinjiang over forced labor (Reuters, 2023)	Trung Quốc tố Mỹ 'vu khống ác ý' (VnExpress, 2023)
101.	Biden urges Americans to 'bring down the temperature' after	Tổng thống Biden kêu gọi người Mỹ 'hạ hỏa' sau chiến thắng của ông Trump (Tiền Phong, 2024)

	Trump's US election win (CNN, 2024)	
102.	Biden, Harris win launches parties, protests in California (AP News, 2021)	Một cuộc đua tranh khốc liệt (Nhân Dân, 2021)
103.	Biden's doctor says he has hairline fractures in his foot after slipping while playing with his dog (CNN, 2023)	Biden bị trật mắt cá chân (VnExpress, 2023)
104.	Biden's first Cabinet picks coming Tuesday - chief of staff Klain (BBC, 2021)	Trở lại con thuyền! (Nhân Dân, 2021)
105.	Biden's rescue dog Major caused 'minor' injury to someone at White House (Reuters, 2022)	Chó cưng của ông Biden lại 'gây sự' ở Nhà Trắng (Vietnamnet, 2022)
106.	Biden-Xi virtual summit: leaders warn each other over future of Taiwan (The Guardian, 2021)	Cuộc họp thượng đỉnh Mỹ-Trung: nỗ lực tìm kiếm tiếng nói chung (Nhân Dân, 2021)
107.	Bill Nelson: Former astronaut and senator nominated as Nasa chief (BBC, 2022)	Thượng viện Mỹ phê chuẩn cựu Thượng nghị sĩ Bill Nelson làm Giám đốc NASA (Nhân Dân, 2022)
108.	Billionaire Elon Musk and social network X accused of spreading false news about the US election (AP News, 2025)	Tỷ phú Elon Musk và mạng xã hội X bị tố phát tán tin sai sự thật về bầu cử Mỹ (Tiền Phong, 2025)
109.	Bitter harvest of freedom and victory as Kherson suffers Russian bombardment (CNN, 2023)	Kherson hứng chịu mùa đông cay đắng dưới hỏa lực pháo binh Nga (Tiền Phong, 2023)

110.	Black Sea oil spill worsens as third Russian tanker sends distress call (AP News, 2025)	Tàu hàng Nga gặp nạn, gây tràn dầu ở Biển Đen (Nhân Dân, 2025)
111.	Blind Chinese man climbs Mount Everest (CNN, 2023)	Người châu Á khiếm thị đầu tiên chinh phục đỉnh Everest (Vietnamnet, 2023)
112.	Body found in wheel well of United Airlines plane upon arrival in Hawaii (CNN, 2024)	Mỹ: Phát hiện thi thể trong hốc bánh xe máy bay sau chuyến bay dài hơn 6.400 km (Tiền Phong, 2024)
113.	Body found in wheel well of United plane after landing in Hawaii (BBC, 2025)	Phát hiện thi thể trong còng máy bay Boeing hạ cánh xuống Hawaii (Dân Trí, 2025)
114.	Bolton faces tougher defense than other Trump foes charged with crimes (Reuters, 2025)	Cựu cố vấn an ninh quốc gia Mỹ bị truy tố (VnExpress, 2025)
115.	Boris Johnson and Carrie Symonds announce birth of son (BBC, 2022)	Thủ tướng Anh báo tin vui sinh quý tử (Vietnamnet, 2022)
116.	Brazil investigates undeclared \$3 million jewelry gift to Bolsonaro (BBC, 2024)	Cựu Tổng thống Brazil bị điều tra vì nghi nhận quà trị giá 3 triệu USD (Dân Trí, 2024)
117.	Brazil's army chief fired in aftermath of capital uprising (AP News, 2023)	Tổng thống Brazil cách chức Tư lệnh lục quân sau vụ bạo loạn ở thủ đô (Dân Trí, 2023)
118.	Brazil's Bolsonaro says daughter, 11, will not get COVID-19 jab (BBC, 2022)	Tổng thống Brazil không cho con 11 tuổi tiêm vaccine (Nhân Dân, 2022)

119.	Brexit: Boris Johnson's father applies for French citizenship (BBC, 2021)	Cha Thủ tướng Anh muốn xin quốc tịch Pháp (Vietnamnet, 2021)
120.	Britain leaves the European Union, leaps into the unknown (AP News, 2025)	Anh chính thức rời EU (Dân Trí, 2025)
121.	Britain to roll out millions of 90-minute coronavirus tests (BBC, 2021)	Anh triển khai hàng triệu xét nghiệm Covid-19 cho kết quả trong 90 phút (Nhân Dân, 2021)
122.	Britain's Prince Andrew gives up title of Duke of York (Reuters, 2025)	Hoàng tử Andrew từ bỏ tước hiệu hoàng gia Anh (VnExpress, 2025)
123.	British heatwave brings hottest day of 2023 so far (BBC, 2023)	Anh ghi nhận ngày nóng nhất năm 2023 cho đến nay (Nhân Dân, 2023)
124.	British RAF chief calls it 'unacceptable' for China to recruit western military pilots (The Guardian, 2022)	Anh chỉ trích Trung Quốc tuyển cựu phi công quân sự phương Tây (Dân Trí, 2022)
125.	British Storm Shadow fades from Ukraine's war against Russia (The Guardian, 2021)	Tên lửa tầm xa Storm Shadow của Anh dần biến mất khỏi xung đột Nga – Ukraine (Vietnamnet, 2021)
126.	British tabloid quietly publishes court-ordered apology to Meghan Markle (AP News, 2022)	Báo Anh công khai xin lỗi Meghan (VnExpress, 2022)
127.	Buckingham Palace investigation into Meghan, Duchess of Sussex bullying claims passed to external legal firm (BBC, 2021)	Hoàng gia Anh điều tra cáo buộc nàng dâu Meghan ‘bắt nạt nhân viên’ (Dân Trí, 2021)

128.	California’s snow stranded residents need food, plows, help (BBC, 2024)	Bão tuyết thành ác mộng ở California (VnExpress, 2024)
129.	Cambodian opposition figure Kem Sokha sentenced to 27 years of house arrest (The Guardian, 2023)	Thủ lĩnh phe đối lập Campuchia lãnh án 27 năm tù (Dân Trí, 2023)
130.	Canada parliamentary speaker to quit after publicly praising Nazi (AP News, 2023)	Quốc hội Ukraine bị chỉ trích vì tôn vinh 'tay sai' Đức Quốc xã (Tiền Phong, 2023)
131.	Canadian city blocks street for weeks so tiny salamanders can cross (The Guardian, 2021)	Thành phố ở Canada chặn đường nhiều tuần để nhường lối đi cho kỳ nhông (Dân Trí, 2021)
132.	Canadian ice shelf area bigger than Manhattan collapses due to rising temperatures (The Guardian, 2021)	Thềm băng Bắc Cực nguyên vẹn cuối cùng của Canada sụp đổ (Nhân Dân, 2021)
133.	Canadian PM Carney calls snap election, says Trump wants to break Canada (The Guardian, 2021)	Thủ tướng Canada Carney kêu gọi bầu cử sớm, cáo buộc ông Trump muốn phá hoại Canada (Vietnamnet, 2021)
134.	Car crashes into second floor of house in ‘intentional act’, police say (The Guardian, 2023)	Tài xế lao ô tô lên tầng 2 căn nhà ở Mỹ (Dân Trí, 2023)
135.	Centuries-old Buddhist temple destroyed in ‘unprecedented’ and deadly South Korea wildfires (CNN, 2025)	Cháy rừng nghiêm trọng ở Hàn Quốc: Ngôi chùa nghìn năm tuổi bị thiêu rụi, các trại giam sơ tán hơn 3.500 tù nhân (Tiền Phong, 2025)

136.	Child genius Diego Maradona became the fulfilment of a prophecy (The Guardian, 2021)	Maradona - Cậu bé Vàng cả đời theo đuổi hạnh phúc (Nhân Dân, 2021)
137.	Children account for majority of Kenyan cult deaths, interior minister says (BBC, 2024)	Đa số nạn nhân của giáo phái nhện đói đến chết ở Kenya là trẻ em (Dân Trí, 2024)
138.	China allows three children in major policy shift (BBC, 2022)	Đổi mặt với dân số già, Trung Quốc cho sinh 3 con (Vietnamnet, 2022)
139.	China and India accuse each other of opening fire as border tensions rise (The Guardian, 2021)	Giải mã nguy cơ chiến tranh Trung – Ấn: Bờ vực chiến tranh còn bao xa? (Tiền Phong, 2021)
140.	China berates US after ‘close encounters’ with Elon Musk satellites (The Guardian, 2023)	Vệ tinh của Elon Musk bị nghi uy hiếp trạm vũ trụ Trung Quốc (VnExpress, 2023)
141.	China jails man who scared chickens to death (CNN, 2024)	Trung Quốc phạt tù người hù dọa 1.100 con gà đến chết (Dân Trí, 2024)
142.	China lashes out at US ‘double standards’ at the WTO (CNN, 2023)	Trung Quốc chỉ trích ‘tiêu chuẩn kép’ của Mỹ tại WTO (Dân Trí, 2023)
143.	China lethal aid to Russia would come at real cost, U.S. says (AP News, 2023)	Mỹ nói Trung Quốc vẫn xem xét cấp vũ khí cho Nga (Tiền Phong, 2023)
144.	China says Ukraine crisis driven by 'invisible hand' (The Guardian, 2024)	Trung Quốc nói 'bàn tay vô hình' đang thao túng xung đột Ukraine (Dân Trí, 2024)

145.	China scoffs at FBI claim that Wuhan lab leak likely caused COVID pandemic (AP News, 2025)	FBI nói nguồn gốc Covid-19 có thể từ phòng thí nghiệm Vũ Hán (Nhân Dân, 2025)
146.	China should be judged by its actions, not words, German defence minister says (Reuters, 2024)	Bộ trưởng Đức: Nên đánh giá Trung Quốc bằng hành động (VnExpress, 2024)
147.	China vows to beat 'devil' virus as countries rush to evacuate citizens (The Guardian, 2021)	Chủ tịch Trung Quốc gọi virus viêm phổi Vũ Hán là ‘ác quỷ’ (Vietnamnet, 2021)
148.	China 'wolf warrior' diplomatic spokesperson Zhao moves to new role (AP News, 2024)	Trung Quốc điều chuyển nhà ngoại giao 'chiến binh sói' (Tiền Phong, 2024)
149.	Chinese dams held back Mekong waters during drought, study finds (AP News, 2021)	Trung Quốc gây hạn hạ nguồn Mekong? (Tiền Phong, 2021)
150.	CIA Director had rare conversation with Putin while in Moscow last week (AP News, 2022)	Giám đốc CIA điện đàm với Tổng thống Nga Putin (Vietnamnet, 2022)
151.	Ciro Immobile: Lazio striker wins Serie A Golden Boot and European Golden Shoe (BBC, 2021)	Immobile giành Giày vàng châu Âu 2021 nhờ... phạt đền (Tiền Phong, 2021)
152.	Cleaner accidentally ruins decades of US college's research by turning off freezer (The Guardian, 2022)	Lao công Mỹ vô tình hủy hoại công trình nghiên cứu 20 năm vì tắt tủ đông (Dân Trí, 2022)

153.	CNN Exclusive: South Korea doesn't need nuclear weapons to face the North, prime minister says (CNN, 2023)	Hàn Quốc tuyên bố không cần vũ khí hạt nhân để đối đầu Triều Tiên (Nhân Dân, 2025)
154.	Colin Powell, first Black US secretary of state, dies of Covid-19 complications amid cancer battle (BBC, 2021)	Cựu Ngoại trưởng Mỹ Colin Powell qua đời vì Covid-19 (Dân Trí, 2021)
155.	Colombian president's son arrested in money laundering probe (CNN, 2024)	Con trai bị bắt vì rửa tiền, Tổng thống Colombia 'chúc may mắn' (Vietnamnet, 2024)
156.	Colonial Pipeline confirms it paid \$4.4M to hackers (AP News, 2021)	Vụ tấn công ransomware làm rung chuyển nước Mỹ (VnExpress, 2021)
157.	Congress certifies Biden as next US president – as it happened (The Guardian, 2022)	Quốc hội Mỹ xác nhận ông Joe Biden thắng cử (Nhân Dân, 2022)
158.	Congress plans criminal charge for former Trump aide (BBC, 2022)	Cựu cố vấn của ông Trump bị truy tố tội chống lệnh điều tra bạo loạn Đồi Capitol (Vietnamnet, 2022)
159.	Congressman Al Green removed from Trump address after heckling president (The Guardian, 2025)	Nghị sĩ Mỹ bị đưa khỏi Hạ viện vì la ó, ngắt lời ông Trump phát biểu (Dân Trí, 2025)
160.	Cooling US inflation bolsters September rate cut hopes (AP News, 2023)	Lạm phát Mỹ hạ nhiệt (Tiền Phong, 2023)
161.	COP26 ended with the Glasgow Climate Pact. Here's where it	Gần 200 quốc gia thông qua Hiệp ước khí hậu Glasgow (Vietnamnet, 2022)

	succeeded and failed (AP News, 2022)	
162.	Coronavirus: Indian greeting namaste goes global (BBC, 2021)	Các lãnh đạo thế giới áp dụng kiểu chào truyền thống của Ấn Độ trong mùa dịch COVID-19 (Tiền Phong, 2021)
163.	Coronavirus: Mike Pence flouts rule on masks at hospital (BBC, 2022)	Phó tổng thống Mỹ không đeo khẩu trang đi thăm bệnh viện giữa mùa dịch (Vietnamnet, 2022)
164.	Coronavirus: Putin says vaccine has been approved for use (BBC, 2022)	Putin sẽ sớm tiêm vaccine Covid-19 do Nga sản xuất (VnExpress, 2022)
165.	Coronavirus: This is not the last pandemic (BBC, 2023)	Liên Hợp Quốc cảnh báo Covid-19 không phải đại dịch cuối cùng (VnExpress, 2023)
166.	Coronavirus: US Secretary of State Mike Pompeo switches disease name to ‘Wuhan virus’ as it spreads in the US (AP News, 2021)	Bộ trưởng Mỹ hứng ‘gạch’ vì phát biểu sốc về virus Vũ Hán (Vietnamnet, 2021)
167.	Couple leaves ticketless baby at Isareli airport (CNN, 2023)	Bố mẹ bỏ bé sơ sinh ở quầy check-in, chạy thẳng ra máy bay vì không mua vé cho con (Vietnamnet, 2023)
168.	Covid: Russia starts vaccinating animals (BBC, 2022)	Nga tiêm vaccine Covid-19 cho mèo (Nhân Dân, 2022)
169.	Crash involving passenger bus, fuel truck kills 21 in Afghanistan (Reuters, 2025)	Xe khách đầu đầu xe bồn, 21 người chết (VnExpress, 2025)

170.	Crisis in Gaza: why food, water and power are running out (The Guardian, 2023)	Báo động khủng hoảng nhân đạo ở dải Gaza (Nhân Dân, 2023)
171.	Cristiano Ronaldo storms off and kicks water bottle after Saudi league defeat (AP News, 2023)	Ronaldo đá văng chai nước sau trận thua (VnExpress, 2023)
172.	Crowds flock to Chinese zoo after ‘human in a costume’ bear goes viral (The Guardian, 2024)	Du khách đổ xô đến sở thú Trung Quốc bị nghi để người đóng giả gấu (Dân Trí, 2024)
173.	Crypto crash and gold sell-off show there’s no place for investors to hide (CNN, 2023)	Năm buồn của thị trường tiền điện tử với hàng loạt cú sụp đổ lớn (Nhân Dân, 2023)
174.	Cuba concludes release of 553 prisoners following Vatican-brokered deal (The Guardian, 2024)	Cuba hoàn tất quy trình trả tự do cho 553 tù nhân theo thỏa thuận với Mỹ (Dân Trí, 2024)
175.	Cuba to send medics to Turkey, Syria to assist in earthquake relief (The Guardian, 2024)	Cuba điều đội quân áo trắng hỗ trợ Thổ Nhĩ Kỳ, Syria đối phó động đất (Dân Trí, 2024)
176.	Danes side with US against French criticism of defense deal (AP News, 2021)	Thủ tướng Đan Mạch bảo vệ Mỹ giữa ‘bão’ chỉ trích từ Pháp (Dân Trí, 2021)
177.	Danish king changes coat of arms amid row with Trump over Greenland (The Guardian, 2025)	Đan Mạch thay đổi quốc huy giữa tranh cãi với ông Trump về Greenland (Tiền Phong, 2025)
178.	Days before new president, old divisions tearing at Brazil (BBC, 2024)	Tổng thống Brazil rời đất nước ngay trước khi hết nhiệm kỳ (VnExpress, 2024)

179.	Dead birds get new life: New Mexico researchers develop taxidermy bird drones (The Guardian, 2024)	Các nhà khoa học Mỹ ‘hồi sinh’ chim đã chết thành UAV (Dân Trí, 2024)
180.	Deadly blizzard leaves more than 60 dead across US (BBC, 2023)	Lựa chọn sinh tử của những người kẹt trong xe giữa bão tuyết Mỹ (VnExpress, 2023)
181.	Debris from massive Chinese booster rocket could fall to Earth early next week (AP News, 2022)	Mỹ: Mảnh vỡ tên lửa 23 tấn của Trung Quốc có thể rơi xuống Trái đất (Dân Trí, 2022)
182.	Defections threaten to deplete Ukrainian forces at crucial moment in war with Russia (AP News, 2021)	Sĩ quan Ukraine cảnh báo nguy cơ tiền tuyến sụp đổ (VnExpress, 2021)
183.	Defense Department confirms leaked video of unidentified aerial phenomena is real (CNN, 2022)	Bộ Quốc phòng Mỹ xác nhận vật thể bay không xác định (Tiền Phong, 2022)
184.	Defense Secretary Austin says the US will provide \$2.3 billion more in military aid to Ukraine (BBC, 2024)	Mỹ chuẩn bị công bố gói hỗ trợ vũ khí trị giá hơn 2,3 tỷ USD cho Ukraine (Nhân Dân, 2024)
185.	Defense Secretary Austin visits Ukraine amid Russian gains and ahead of imminent US election (CNN, 2024)	Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ thăm Ukraine trước thềm bầu cử tổng thống (Tiền Phong, 2024)

186.	Democratic governors recruit government workers laid off by Trump (The Guardian, 2024)	Các thống đốc bang Dân chủ tính thuê lại những người bị ông Trump sa thải (Dân Trí, 2024)
187.	Denmark hits back at ‘tone’ of US vice-president’s criticism over Greenland (The Guardian, 2025)	Đan Mạch phản bác chỉ trích của Phó tổng thống Mỹ về Greenland (VnExpress, 2025)
188.	Denmark inches towards ratifying US defence deal despite Greenland dispute (AP News, 2025)	Mỹ gây bất ngờ mới bất chấp cơn thịnh nộ của Đan Mạch (Tiền Phong, 2025)
189.	Difficult to recover downed drone in Black Sea - top U.S. general (Reuters, 2024)	Mỹ thừa nhận khó thu hồi mảnh vỡ UAV ở Biển Đen (VnExpress, 2024)
190.	Disgraced Tory MP Neil Parish ‘broke law’ by watching porn in Commons (The Guardian, 2023)	Nghị sĩ Anh bị đình chỉ vì xem phim người lớn lúc họp (Vietnamnet, 2023)
191.	Distraught Japan will bounce back better, says coach Moriyasu (BBC, 2023)	HLV Moriyasu: ‘Nhật Bản sẽ trở lại mạnh mẽ hơn’ (Nhân Dân, 2023)
192.	Doctor admits attempting to kill mother’s partner with fake Covid-19 shot (CNN, 2025)	Bác sĩ Anh đầu độc bạn trai của mẹ bằng ‘tiêm vaccine Covid giả’ (Vietnamnet, 2025)
193.	Dominic Raab quits as UK deputy PM over bullying inquiry (The Guardian, 2023)	Phó thủ tướng Anh từ chức sau cáo buộc bắt nạt cấp dưới (Dân Trí, 2023)
194.	Donald Trump charged with illegal retention of classified documents (The Guardian, 2023)	Cựu Tổng thống Mỹ Donald Trump bị truy tố về cất giữ trái phép tài liệu mật (Nhân Dân, 2023)

195.	Donald Trump Declares Victory and Thanks Supporters (AP News, 2021)	Ông Donald Trump tuyên bố chiến thắng (Tiền Phong, 2021)
196.	Donald Trump Jr. accused of shooting protected rare duck in Venice lagoon (CNN, 2025)	Con trai ông Donald Trump bị cáo buộc săn bắn loài vịt hiếm (Tiền Phong, 2025)
197.	Donald Trump Jr. tests positive for coronavirus (CNN, 2025)	Con trai cả của Tổng thống Trump dương tính với Covid-19 (Dân Trí, 2025)
198.	Donald Trump launches Truth Social app a year after being banned from Twitter, Facebook and YouTube (AP News, 2022)	Bị 'cấm cửa' trên mạng xã hội, ông Trump ra mắt trang mạng mới (Vietnamnet, 2022)
199.	Donald Trump says 'women are smarter than men' (AP News, 2021)	Ông Trump: 'Phụ nữ thông minh hơn đàn ông nhiều' (Dân Trí, 2021)
200.	Donald Trump says he believes the US will 'get Greenland' (BBC, 2021)	Ông Trump nói Greenland sẽ thuộc về Mỹ trong tương lai (Tiền Phong, 2021)
201.	Donald Trump to ask Opec to slash oil prices (BBC, 2025)	Tổng thống Mỹ muốn OPEC hạ giá dầu để chấm dứt chiến sự Ukraine (VnExpress, 2025)
202.	Donald Trump warns of 'horrible things for so many people' after his tax returns are released (The Guardian, 2024)	Trump cảnh báo 'điều khủng khiếp' sau khi Hạ viện công bố hồ sơ thuế (VnExpress, 2024)
203.	'Doomsday Clock' moves to 90 seconds to midnight as nuclear threat rises (BBC, 2024)	Đồng hồ ngày tận thế nhích thêm 10 giây (Dân Trí, 2024)

204.	Double agent Oleg Gordievsky dies aged 86 (BBC, 2022)	Điệp viên hai mang huyền thoại của Liên Xô qua đời (VnExpress, 2022)
205.	Dutch F-35s intercepted three Russian aircraft over the Baltic Sea (Reuters, 2025)	Máy bay Nga bị chặn trên biển Baltic (Vietnamnet, 2025)
206.	Earth Day 2021: Posters and Virtual Backgrounds (BBC, 2021)	NASA phát hành bộ hình nền máy tính và điện thoại kỷ niệm Ngày Trái đất (Nhân Dân, 2021)
207.	Earthquake death toll surpasses 50,000 in Turkey and Syria (AP News, 2023)	Hơn 50.000 người chết trong động đất Thổ Nhĩ Kỳ, Syria (Tiền Phong, 2023)
208.	Earthquake death toll surpasses 50000 in Turkey and Syria (Reuters, 2024)	Hơn 50.000 người chết trong động đất Thổ Nhĩ Kỳ, Syria (Vietnamnet, 2024)
209.	Eggs-travagent theft’: Man convicted of stealing nearly 200,000 chocolate eggs (Reuters, 2024)	Đối tượng ăn trộm 200000 quả trứng socola bị cảnh sát bắt trên đường tẩu thoát (Vietnamnet, 2024)
210.	Election 2024: Presidential results (CNN, 2024)	Đại cử tri đoàn của Mỹ xác nhận ông Donald Trump đắc cử tổng thống (Nhân Dân, 2024)
211.	Elon Musk Completes \$44 Billion Deal to Own Twitter (BBC, 2023)	Tỷ phú Elon Musk mua lại mạng xã hội Twitter (Nhân Dân, 2023)
212.	Elon Musk is the richest person in the world again (CNN, 2023)	Elon Musk trở lại vị trí dẫn đầu danh sách người giàu nhất thế giới (Tiền Phong, 2023)

213.	Elon Musk to step back from Doge as Tesla profits plunge (BBC, 2021)	Elon Musk sẽ giảm thời gian dành cho DOGE (VnExpress, 2021)
214.	Elon Musk's Starlink Expands Across White House Complex (Reuters, 2022)	Nhà Trắng đã có thể dùng Starlink của Elon Musk (VnExpress, 2022)
215.	England World Cup 2022: Three Lions crash out at quarter-final stage (BBC, 2022)	‘Tam Sư’ đè bẹp Xứ Wales để bước vào vòng 1/8 World Cup 2022 (Nhân Dân, 2022)
216.	Esper Claims Defense Dept. Is Improperly Blocking Parts of His Memoir (Reuters, 2022)	Cựu bộ trưởng Quốc phòng Mỹ kiện Lầu Năm Góc (Vietnamnet, 2022)
217.	Ethiopia: At least 71 killed in road accident (CNN, 2025)	Xe tải lao xuống sông ở Ethiopia, 71 người chết (VnExpress, 2025)
218.	EU and US officials meet as Trump says he is ready to impose further sanctions on Russia (The Guardian, 2023)	Trợ lý Tổng thống Ukraine gây áp lực với Mỹ, Bỉ muốn tạm dừng trừng phạt Nga (Vietnamnet, 2023)
219.	EU chief unveils €800bn plan to 'rearm' Europe (The Guardian, 2025)	EU sẽ chi hơn 860 tỷ USD để tái vũ trang châu Âu (Dân Trí, 2025)
220.	EU countries back ban on destruction of unsold textiles (BBC, 2021)	Tiêu hủy hàng tồn - thói quen tai hại (Nhân Dân, 2021)
221.	EU Digital Covid Certificate: Everything you need to know (CNN, 2022)	EU đã cấp hơn 2 tỷ chứng chỉ kỹ thuật số về Covid-19 (Nhân Dân, 2022)

222.	EU envoys agree to use profits from frozen Russian assets for Ukraine (BBC, 2024)	EU tiết lộ tiền lãi từ tài sản Nga bị đóng băng (Dân Trí, 2024)
223.	EU envoys strike new deal on Ukraine food imports (Reuters, 2024)	5 nước EU nhất trí khôi phục vận chuyển ngũ cốc của Ukraine (Vietnamnet, 2024)
224.	EU eyes more naval visits in disputed South China Sea (AP News, 2025)	EU muốn tăng hiện diện hải quân ở Biển Đông (Nhân Dân, 2025)
225.	EU greenlights Armenia mission to ease border tensions (BBC, 2024)	EU khánh thành trụ sở Phái bộ giám sát dân sự ở Armenia (Nhân Dân, 2024)
226.	EU is strong enough to defend its interests towards US, Scholz says (Reuters, 2025)	Thủ tướng Đức: EU đủ mạnh để bảo vệ lợi ích trước Mỹ (VnExpress, 2025)
227.	EU leaders seek to safeguard energy supplies as prices soar (AP News, 2022)	Putin nêu giải pháp hạ nhiệt khủng hoảng năng lượng châu Âu (Nhân Dân, 2022)
228.	EU prioritizing free goods flow, vaccine search: EU Council head (BBC, 2021)	EU ưu tiên tự do lưu thông hàng hóa và nghiên cứu vaccine (Nhân Dân, 2021)
229.	EU says 'unconditional withdrawal' of Russia from Ukraine is a precondition to amend sanctions (AP News, 2025)	Châu Âu tuyên bố chỉ nói lời lung lộn trừng phạt khi Nga rút quân khỏi Ukraine (Tiền Phong, 2025)
230.	EU seals plan to send a million artillery shells to Ukraine (BBC, 2024)	EU nhất trí gửi 1 triệu quả đạn pháo cho Ukraine (Dân Trí, 2024)

231.	EU seeks to supercharge computer chip production (BBC, 2024)	EU đầu tư mạnh cho ngành công nghiệp bán dẫn (Nhân Dân, 2024)
232.	EU to impose retaliatory 25% tariffs on US goods from almonds to yachts (The Guardian, 2025)	Châu Âu cân nhắc áp thuế trả đũa lên hàng hóa, dịch vụ của Mỹ (Nhân Dân, 2025)
233.	EU urges citizens to stockpile supplies to last 3 days in case of crisis (AP News, 2025)	EU kêu gọi dân tích vật tư thiết yếu đề phòng thảm họa (VnExpress, 2025)
234.	EU vows swift, firm response after Trump says tariffs coming on EU imports (BBC, 2025)	EU tuyên bố phản ứng 'kiên quyết và lập tức' với thuế của Mỹ (Dân Trí, 2025)
235.	EU will stand up for itself in face of Trump tariffs threat, Macron says (The Guardian, 2025)	Tổng thống Pháp: EU phải tự vệ nếu bị Mỹ áp thuế (VnExpress, 2025)
236.	Europe delays tariffs on US goods, including whiskey (CNN, 2025)	EU lùi thời hạn áp thuế trả đũa Mỹ (VnExpress, 2025)
237.	Europe isn't giving Ukraine the consistency it needs right now (CNN, 2023)	Người châu Âu giảm mạnh ủng hộ viện trợ cho Ukraine (Dân Trí, 2023)
238.	Europe's 2035 Ban on Internal-Combustion Engines Is Holding (BBC, 2024)	EU 'quay xe', chưa vội cấm ô tô sử dụng động cơ đốt trong (Dân Trí, 2024)
239.	Europe's energy crisis is over (BBC, 2024)	Nguồn cung khí đốt của tập đoàn năng lượng hàng đầu châu Âu giảm mạnh (Nhân Dân, 2024)

240.	Europe's water and food security under threat as winter drought dries up rivers and farms (BBC, 2025)	Hạn hán mùa đông đe dọa châu Âu (Nhân Dân, 2025)
241.	Europe's alternatives if Russia cuts off gas supply (Reuters, 2023)	Lựa chọn của châu Âu khi Nga cắt khí đốt (VnExpress, 2023)
242.	Everything is finished': Ukrainian troops relive retreat from Kursk (BBC, 2021)	Vội vàng rút lui ở Kursk, lực lượng Ukraine va phải mìn của chính mình (Vietnamnet, 2021)
243.	Exclusive: Australia expected to buy up to 5 Virginia class submarines as part of AUKUS (The Guardian, 2024)	Australia có thể mua 5 tàu ngầm Mỹ (Dân Trí, 2024)
244.	Exclusive: Chinese-made drone, retrofitted and weaponized, downed in eastern Ukraine (CNN, 2023)	Lính Ukraine tuyên bố hạ UAV do Trung Quốc sản xuất (Tiền Phong, 2023)
245.	Exclusive: G20 to endorse deal on global minimum corporate tax -draft (The Guardian, 2021)	G20 phê chuẩn thỏa thuận đánh thuế các tập đoàn đa quốc gia (Vietnamnet, 2022)
246.	Exclusive: Glaciers vanishing at record rate in Alps following heatwaves (BBC, 2024)	80% sông băng trên dãy núi dài nhất châu Âu có khả năng biến mất vào năm 2100 (Nhân Dân, 2024)
247.	Exclusive: Iran alerted Russia to security threat before Moscow attack (The Guardian, 2021)	Nga tố Mỹ 'bóp méo' vụ khủng bố ở Moscow, bác tin được Iran cảnh báo trước (VnExpress, 2021)

248.	Exclusive: Israel still eyeing a limited attack on Iran's nuclear facilities (BBC, 2021)	Rộ tin Israel sẽ tấn công cơ sở hạt nhân Iran nếu bị trả đũa vụ tập kích sứ quán (VnExpress, 2021)
249.	Exclusive: Tons of uranium missing from Libyan site, IAEA tells member states (Reuters, 2022)	2,5 tấn uranium ở Libya biến mất bí ẩn, IAEA lo về an ninh hạt nhân (Dân Trí, 2022)
250.	Exclusive: U.S. readies new \$1 billion Ukraine weapons package (Reuters, 2022)	Mỹ chuẩn bị gói viện trợ quân sự lớn nhất cho Ukraine (Dân Trí, 2022)
251.	Exclusive: US Navy warship holding survivors from strike on Caribbean vessel, sources say (Reuters, 2025)	Mỹ tập kích 'tàu ngầm chở ma túy' ngoài khơi Venezuela (VnExpress, 2025)
252.	Exclusive: US pauses financial contributions to WTO, trade sources say (AP News, 2025)	Mỹ dừng đóng phí cho WTO (Tiền Phong, 2025)
253.	Ex-Marine Sharpshooter Kills 4 and Fires at Deputies in Florida, Sheriff Says (Reuters, 2022)	Cựu binh Mỹ xả súng bắn giết, 4 người thiệt mạng (Vietnamnet, 2022)
254.	Explainer: How does central Europe's ban impact Ukrainian grain exports? (The Guardian, 2024)	Châu Âu lại chia rẽ vì ngũ cốc Ukraine (Dân Trí, 2024)
255.	'Exploited' Africa proving worthy of more World Cup berths, Ghana coach says (BBC, 2023)	Huấn luyện viên Ghana: Các đội bóng châu Phi xứng đáng có nhiều suất dự World Cup hơn (Nhân Dân, 2023)

256.	Extreme weather and human health (AP News, 2022)	Các nước EU lo ngại các tác động của thời tiết cực đoan đối với sức khỏe (Nhân Dân, 2022)
257.	Extremely fragile coronation chair being restored (BBC, 2024)	Trùng tu ngai vàng 700 tuổi trước lễ đăng quang Vua Charles III (Tiền Phong, 2024)
258.	Eye-watering onion prices make Philippine staple a luxury (The Guardian, 2025)	Hành củ đắt hơn thịt gà ở Philippines (Nhân Dân, 2025)
259.	Fact Check: Argentina did not announce a 40-day public holiday for the 2023 Qatar World Cup (BBC, 2023)	Thông tin Argentina cho nghỉ lễ 40 ngày dịp World Cup 2023 là vô căn cứ (Nhân Dân, 2023)
260.	Fact-checking President Trump's coronavirus news conference (Reuters, 2022)	TT Trump đưa ra lời giải thích 'lạ' vì sao Mỹ có nhiều ca Covid-19 nhất TG (Vietnamnet, 2022)
261.	Fall of Bakhmut would not mean Russia has turned tide of war - Pentagon chief (AP News, 2023)	Mỹ nói chiến thắng ở Bakhmut không thay đổi cục diện cho Nga (Tiền Phong, 2023)
262.	Families of MH370 victims push for another search as technology firm says it has new evidence (The Guardian, 2024)	Gia đình nạn nhân kêu gọi mở lại tìm kiếm máy bay mất tích MH370 (Dân Trí, 2024)
263.	Families remember 9 11 victims 15 years after attacks (BBC, 2022)	Nước Mỹ tưởng niệm nạn nhân của loạt vụ khủng bố 11 9 (Nhân Dân, 2022)
264.	Family sues Google alleging its Maps app led father to drive off	Google bị kiện vì nghi chỉ đường sai khiến người đàn ông thiệt mạng tại Mỹ (Dân Trí, 2024)

	collapsed bridge to his death, attorneys say (CNN, 2024)	
265.	Farmers' markets go hi-tech: how online sales are saving Indian farmers (The Guardian, 2021)	Chợ ảo - cơ hội của nông dân Ấn Độ (Nhân Dân, 2021)
266.	Fauci shares Biden's concern that 'darkest days' may be ahead in Covid-19 fight (CNN, 2022)	Fauci cảnh báo 'những ngày đen tối nhất' ở Mỹ vì Covid-19 (VnExpress, 2022)
267.	FBI Director Wray acknowledges bureau assessment that Covid-19 likely resulted from lab incident (CNN, 2024)	FBI nói nguồn gốc Covid-19 có thể từ phòng thí nghiệm Vũ Hán (Dân Trí, 2024)
268.	FBI offers \$10m reward for ex-Olympic snowboarder turned drug kingpin (The Guardian, 2025)	Mỹ truy nã trùm ma túy là cựu vận động viên Olympic (VnExpress, 2025)
269.	FBI reveals 1980s plot to kill Queen Elizabeth II (BBC, 2023)	Hồ sơ FBI tiết lộ âm mưu ám sát Nữ hoàng Elizabeth II (Tiền Phong, 2023)
270.	Federal prosecutors charge three North Korean hackers accused of conspiring to steal more than \$1.3 billion (BBC, 2021)	Mỹ cáo buộc '3 tin tặc Triều Tiên đánh cắp 1,3 tỷ USD' (Dân Trí, 2021)
271.	Finish parliament approves defense agreement with US (The Guardian, 2025)	Quốc hội Phần Lan thông qua Hiệp định hợp tác quốc phòng với Mỹ (Nhân Dân, 2025)
272.	Finland signs Ukraine security deal, Zelenskiy warns of Russia troop plans (Reuters, 2021)	Nga phủ nhận huy động thêm 300.000 quân, Phần Lan ký thỏa thuận với Ukraine (VnExpress, 2021)

273.	First British royal visits Ukraine since Russian invasion began (CNN, 2025)	Thành viên đầu tiên của Hoàng gia Anh thăm Ukraine từ đầu chiến sự (Dân Trí, 2025)
274.	First Lady wears panda costume at White House trick-or-treat (The Guardian, 2024)	Đệ nhất Phu nhân Mỹ hóa trang thành gấu trúc (Dân Trí, 2024)
275.	First Thing: 7.8 magnitude earthquake in Turkey and Syria kills at least 1,500 (The Guardian, 2023)	Động đất tại Thổ Nhĩ Kỳ và Syria (Nhân Dân, 2023)
276.	First Thing: Donald Trump surrenders in Georgia on charges he sought to overturn 2023 election (The Guardian, 2023)	Cựu Tổng thống Mỹ Donald Trump bị truy tố lần thứ 4 (Nhân Dân, 2023)
277.	Fisherman rescued after 95 days adrift eating turtles (BBC, 2025)	Ngư dân sống sót sau 95 ngày trôi dạt giữa Thái Bình Dương (Dân Trí, 2025)
278.	Five killed, 22 injured in terror attack on Turkish aerospace company (CNN, 2024)	Tập đoàn quốc phòng Thổ Nhĩ Kỳ bị tấn công khủng bố, nhiều thương vong (Tiền Phong, 2024)
279.	Flights resume after blaze rips through car park (BBC, 2023)	Anh: Cháy tại sân bay Luton, tất cả các chuyến bay bị đình chỉ (Nhân Dân, 2023)
280.	Floodwaters wash away cars in Turkish capital (The Guardian, 2023)	Nước lũ cuốn trôi ô tô, xé gãy đôi con đường ở Thổ Nhĩ Kỳ (Dân Trí, 2023)
281.	Florida lottery winner claims \$1.6 billion prize, but identity still secret (AP News, 2024)	Chủ nhân giải độc đắc 1,6 tỷ USD quyết giữ kín danh tính (Nhân Dân, 2024)

282.	For 85 minutes, Kamala Harris became the first woman with presidential power (CNN, 2021)	Người phụ nữ đầu tiên nắm quyền tổng thống Mỹ trong 85 phút (Vietnamnet, 2021)
283.	Foreign leaders and governments react as Trump wins 2024 U.S. presidential election (BBC, 2024)	Châu Âu chúc mừng ông Trump với tâm trạng ngổn ngang (Tiền Phong, 2024)
284.	Former Defense Chief Mark Esper Sues Pentagon (AP News, 2022)	Cựu Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ kiện Lầu Năm Góc (Tiền Phong, 2022)
285.	Former NATO general Petr Pavel takes reins as Czech president (BBC, 2024)	Cựu Tư lệnh NATO tuyên thệ nhậm chức Tổng thống Séc (Dân Trí, 2024)
286.	Former Philippine President Benigno Aquino dies age 61 (CNN, 2022)	Cựu Tổng thống Philippines qua đời ở tuổi 61 (Vietnamnet, 2022)
287.	Former PM Abe says Japan, U.S. could not stand by if China attacked Taiwan (Reuters, 2022)	Abe: Mỹ, Nhật sẽ hành động nếu Trung Quốc tấn công Đài Loan (VnExpress, 2022)
288.	Former President Donald Trump's fourth indictment, annotated (CNN, 2024)	Cựu Tổng thống Mỹ Donald Trump bị truy tố lần thứ 4 (Nhân Dân, 2024)
289.	Former U.S. President Bill Clinton hospitalized (BBC, 2021)	Cựu Tổng thống Mỹ Bill Clinton bất ngờ nhập viện (Nhân Dân, 2021)
290.	Former UK PM Cameron in surprise return to government as foreign secretary (BBC, 2024)	Cựu Thủ tướng Anh David Cameron được bổ nhiệm giữ chức Bộ trưởng Ngoại giao (Nhân Dân, 2024)
291.	Former US President Trump has spent \$40 million on legal fees,	Ông Trump chi bao nhiêu tiền cho chi phí pháp lý? (Vietnamnet, 2024)

	Washington Post reports (Reuters, 2024)	
292.	Four killed in helicopter crash at Turkish hospital (The Guardian, 2025)	Trục thăng cấp cứu đâm vào bệnh viện, 4 người thiệt mạng (Nhân Dân, 2025)
293.	France has 12 confirmed cases of the Omicron variant-Health Ministry (BBC, 2022)	Omicron thành chủng trội ở Pháp (Nhân Dân, 2022)
294.	France hit by 'dizzying' daily record of over 200,000 new COVID-19 cases (Reuters, 2023)	Mỗi giây có hai người Pháp dương tính nCoV (VnExpress, 2023)
295.	France to pull troops out of Niger following coup (BBC, 2024)	Pháp tuyên bố rút quân khỏi Niger vào cuối năm 2024 (Nhân Dân, 2024)
296.	France's Macron to convene sectors hit by U.S. tariffs - French presidency (AP News, 2021)	Tổng thống Pháp triệu tập đại diện các ngành bị ảnh hưởng thuế quan mới của Mỹ (Tiền Phong, 2021)
297.	'French didn't mention this' - referee hits back in criticism over Argentina goal (CNN, 2022)	Báo Pháp khiếu nại về bàn thắng thứ 3 của Argentina (Nhân Dân, 2022)
298.	French election results: Emmanuel Macron wins (CNN, 2023)	Thắng lợi lịch sử của ông Macron (Nhân Dân, 2023)
299.	French embassy in Niger is attacked as protesters waving Russian flags march through capital (AP News, 2024)	Đại sứ quán Pháp ở Niger bị tấn công (Vietnamnet, 2024)

300.	French minister under fire for Playboy magazine cover (CNN, 2023)	Nữ chính trị gia Pháp gây tranh cãi vì lên bìa tạp chí Playboy (Dân Trí, 2023)
301.	G20 leaders send a symbolic message on a key climate target. (Reuters, 2022)	Các lãnh đạo G20 thống nhất về mục tiêu khí hậu (Vietnamnet, 2022)
302.	G7 summit to focus on Russia sanctions, Ukraine reconstruction - German source (BBC, 2022)	G7 nhất trí về nền tảng hỗ trợ tài chính cho Ukraine (Nhân Dân, 2022)
303.	G7 warn Russia of new sanctions if no ceasefire agreed (BBC, 2025)	G7 dọa áp thêm trừng phạt nếu Nga không chấp nhận ngừng bắn (Dân Trí, 2025)
304.	Garbage piles up in Paris as Macron vows to push through pension reform (Reuters, 2023)	Đình công kéo dài, Paris ngập rác (Dân Trí, 2023)
305.	George Clooney once gave 14 friends \$1 million each (CNN, 2022)	Tài tử George Clooney tặng 14 bạn thân mỗi người 1 triệu USD (Tiền Phong, 2022)
306.	George Floyd protests: the US cities that became hotspots of unrest (The Guardian, 2021)	Mỹ nhức nhối nạn cướp bóc, bạo loạn trên danh nghĩa biểu tình (Dân Trí, 2021)
307.	George Floyd tribute: Democrats take a knee for almost 9 minutes (The Guardian, 2021)	Nghị sĩ Mỹ quỳ gối trong toà nhà Quốc hội để tưởng niệm George Floyd (Tiền Phong, 2021)
308.	German military in worse shape than before Russia's invasion - official (Reuters, 2024)	Nghị sĩ Đức nói quân đội 'cái gì cũng thiếu' (Vietnamnet, 2024)
309.	German modern pentathlon coach thrown out of Olympics	HLV bị đình chỉ vì đả mạt ngựa (VnExpress, 2023)

	for punching horse (The Guardian, 2023)	
310.	Germany and US ‘will pressure Zelensky to negotiate with Russia’ (BBC, 2023)	Mỹ và Đức muốn thúc đẩy Ukraine đàm phán với Nga? (Dân Trí, 2023)
311.	Germany says Thai king cannot rule from there (AP News, 2022)	Đức nói Vua Thái Lan không nên cai trị từ xa (Tiền Phong, 2022)
312.	Germany to restart production of Gepard ammunition for Ukraine, minister says (The Guardian, 2025)	Đức tái khởi động sản xuất đạn pháo phòng không cho Ukraine (Nhân Dân, 2025)
313.	Global report: 'disaster' looms for millions of children as WHO warns of second peak (AP News, 2022)	WHO cảnh báo hệ lụy đáng sợ với trẻ em từ Covid-19 (Vietnamnet, 2022)
314.	GOP congressman appears to suggest dropping bombs on Gaza to end conflict quickly, referring to ‘Nagasaki and Hiroshima’ (CNN, 2021)	Nghị sĩ Mỹ gây tranh cãi vì giải pháp ‘Hiroshima và Nagasaki’ ở Gaza, Ukraine (VnExpress, 2021)
315.	Greece train crash kills at least 38 people, many of them likely students (Reuters, 2024)	Tàu hỏa đối đầu ở Hy Lạp, ít nhất 36 người chết (VnExpress, 2024)
316.	Green card holders in the US are afraid of being deported (CNN, 2025)	Người có thẻ xanh ở Mỹ sống trong sợ hãi (Nhân Dân, 2025)
317.	Greenland ice losses set to raise global sea levels by nearly a foot, new research shows (CNN, 2024)	Cảnh báo tình trạng băng tan tại Greenland khiến mực nước biển dâng cao (Nhân Dân, 2024)

318.	Greta Thunberg detained by Norway police during pro-Sami protest (Reuters, 2024)	Cảnh sát Na Uy khiêng Greta Thunberg khỏi nơi biểu tình (VnExpress, 2024)
319.	Gunman in Paris kills three people in attack on Kurdish community (BBC, 2023)	Xả súng ở Paris: Ba người chết, vài người bị thương (Nhân Dân, 2023)
320.	Gunmen threaten Messi, shoot up family-owned supermarket (AP News, 2024)	Nhóm tay súng đe dọa Messi (Vietnamnet, 2024)
321.	Happy birthday, Joe: 78-year-old Biden to be oldest US president to take office (The Guardian, 2021)	Biden sẽ là tổng thống Mỹ già nhất? (Tiền Phong, 2021)
322.	Harris called Trump to concede US presidential election, aides say (AP News, 2024)	Bà Kamala Harris chúc mừng ông Donald Trump, cam kết chuyển giao quyền lực trong hoà bình (Tiền Phong, 2024)
323.	Harris says US has no intention of sending combat troops to Israel or Gaza (CNN, 2023)	Nhà Trắng tuyên bố Mỹ không có ý định đưa quân tới Israel (Tiền Phong, 2023)
324.	Harry Kane admits World Cup penalty miss will haunt him for rest of his life (The Guardian, 2023)	World Cup 2023: Harry Kane trải lòng về việc đá hỏng penalty (Nhân Dân, 2023)
325.	Harry, Meghan asked to leave UK home in further royal rift (The Guardian, 2025)	Harry - Meghan bị tước dinh thự hoàng gia (Nhân Dân, 2025)

326.	Hat-trick hero Ramos helps Portugal thrash Swiss and reach quarters (BBC, 2022)	Goncalo Ramos lập hat-trick, Bồ Đào Nha đại thắng Thụy Sĩ để giành vé vào tứ kết (Nhân Dân, 2022)
327.	Hawaii declares emergency due to floods, orders evacuations (Reuters, 2023)	Vỡ đập, giới chức Hawaii ra lệnh di tản dân cư (Vietnamnet, 2023)
328.	Hawaii wildfires: deadliest US blaze in a century kills at least 93 people (The Guardian, 2024)	Cháy rừng Hawaii có hậu quả chết chóc nhất ở Mỹ trong hơn 100 năm (Dân Trí, 2024)
329.	He can pull a train by the strength of his teeth. An Egyptian wrestler sets 3 world records (The Guardian, 2025)	Lực sĩ dùng răng kéo đoàn tàu gần 280 tấn (Dân Trí, 2025)
330.	Heartwarming moment between Trump and Elon Musk's son 'Lil X' goes viral (BBC, 2025)	Con trai Elon Musk tung tăng chạy theo ông Trump lên trực thăng (VnExpress, 2025)
331.	Heat wave in Thailand prompts warning to stay indoors (AP News, 2023)	Thái Lan nắng nóng kỷ lục, người dân được khuyến cáo ở trong nhà (Dân Trí, 2023)
332.	Hegseth Disclosed Secret War Plans in a Group Chat (Reuters, 2021)	Vụ lộ kế hoạch chiến tranh tuyệt mật: Mọi ánh mắt dồn vào Bộ trưởng Quốc phòng Hegseth (Vietnamnet, 2021)
333.	Hegseth reaffirms ironclad US commitment to Philippines to enhance threat deterrence (The Guardian, 2025)	Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ cam kết hỗ trợ Philippines tăng cường năng lực răn đe (Tiền Phong, 2025)
334.	Hegseth to fly to the Philippines and Japan (AP News, 2024)	Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ công du châu Á vào tuần tới (Dân Trí, 2024)

335.	Here are the Republicans who objected to certifying the election results (CNN, 2021)	Vừa mở màn họp quốc hội Mỹ, nghị sĩ Cộng hòa lập tức phản đối kết quả (Dân Trí, 2021)
336.	Here Are Trump's Picks for His Cabinet and White House (AP News, 2024)	Ông Trump lựa chọn nhân sự đầu tiên cho chính quyền mới (Tiền Phong, 2024)
337.	Hezbollah fires dozens of missiles at Israel (BBC, 2025)	Hezbollah nã tên lửa tới tấp từ Lebanon vào Israel, Mỹ nỗ lực bảo vệ đồng minh (Vietnamnet, 2025)
338.	HHS' Dr. Rachel Levine sworn in as US' first openly transgender four-star officer (BBC, 2021)	Mỹ có đô đốc 4 sao chuyển giới đầu tiên (Dân Trí, 2021)
339.	High tide: why are cocaine bricks washing up on Sydney beaches? (The Guardian, 2025)	Hơn 120 kg cocaine dạt vào bờ biển Australia (Nhân Dân, 2025)
340.	Highlights From NASA's Successful Landing on Mars (BBC, 2022)	Tàu thám hiểm của NASA đáp thành công xuống bề mặt sao Hỏa (Nhân Dân, 2022)
341.	Hong Kong Skyscraper Is Engulfed in Flames (The Guardian, 2023)	Tòa nhà chọc trời ở Hong Kong cháy như ngọn đuốc (Dân Trí, 2023)
342.	Hong Kong's 'villain-hitting' ritual draws crowds (AP News, 2024)	Người Hong Kong xếp hàng làm lễ 'đánh tiểu nhân' (Vietnamnet, 2024)
343.	House hit by debris from plane on navy exercise (BBC, 2025)	Máy bay Mỹ gặp sự cố, đánh rơi bia mục tiêu xuống nhà dân (Dân Trí, 2025)

344.	House votes down bill directing removal of troops from Syria (CNN, 2025)	Hạ viện Mỹ bác dự luật rút binh sĩ tại Syria (Nhân Dân, 2025)
345.	Houthis Claim 'Hours-Long' Exchange of Fire with U.S. Carrier Strike Group (CNN, 2025)	Houthi tuyên bố giao tranh nhiều giờ với nhóm tác chiến tàu sân bay Mỹ (Tiền Phong, 2025)
346.	How Belgium got it so badly wrong at this World Cup (BBC, 2023)	Thi đấu 'bạc nhược', tuyển Bỉ đứng trước nguy cơ bị loại sớm (Nhân Dân, 2023)
347.	How powerful was the Beirut blast? (AP News, 2022)	Vụ nổ ở Lebanon có sức công phá bằng 1/5 quả bom nguyên tử thả xuống Hiroshima (Tiền Phong, 2022)
348.	Huge boa constrictor snake found in carry-on baggage (CNN, 2023)	Giấu con rắn dài 1,2 mét trong hành lý xách tay, nữ hành khách bị dừng chuyến bay (Vietnamnet, 2023)
349.	Hundreds demand justice in Minneapolis after police killing of George Floyd (AP News, 2022)	Người biểu tình Mỹ bật khóc khi cảnh sát quỳ gối đòi công lý cho George Floyd (Tiền Phong, 2022)
350.	Hundreds more Canada-made armoured vehicles to arrive in Ukraine by summer (AP News, 2023)	Canada cung cấp hàng trăm xe bọc thép Roshel Senator cho Ukraine (Tiền Phong, 2023)
351.	Hungary's PM Orban: EU's strategy on Ukraine 'has failed' (The Guardian, 2023)	Thủ tướng Orban: EU đã thất bại trong chiến lược Ukraine (Dân Trí, 2023)

352.	Hurricane Ian batters Florida's Gulf Coast with catastrophic fury (BBC, 2022)	Bão Ian khiến ít nhất 23 người thiệt mạng tại bang Florida của Mỹ (Nhân Dân, 2022)
353.	IAEA: N Korea appears to have resumed nuke reactor operation (AP News, 2022)	Dấu hiệu Triều Tiên đang tái hoạt động cơ sở hạt nhân (Vietnamnet, 2022)
354.	I'm truly happy: 108-year-old takes record for world's oldest female barber (The Guardian, 2025)	Thợ cắt tóc 108 tuổi lập kỷ lục thế giới (VnExpress, 2025)
355.	In race to arm Ukraine, U.S. faces cracks in its manufacturing might (AP News, 2023)	Chiến sự Ukraine hé lộ điểm yếu guồng máy vũ khí Mỹ (Tiền Phong, 2023)
356.	In rare call, Russian defense minister warns French counterpart against sending troops to Ukraine (CNN, 2025)	Bộ Quốc Phòng Nga và Pháp tuyên bố trái chiều về tình hình Ukraine (Vietnamnet, 2025)
357.	In rare phone call, Merkel and Lukashenko discuss help for refugees (Reuters, 2023)	Lãnh đạo Đức-Belarus điện đàm về khủng hoảng di cư (Vietnamnet, 2023)
358.	In Turkey's worst-hit province, residents cry for help amid weak quake response (The Guardian, 2023)	Tiếng kêu cứu tuyệt vọng từ đồng đồ nát sau thảm họa động đất ở Thổ Nhĩ Kỳ (Dân Trí, 2023)
359.	Independent autopsy and Minnesota officials say George Floyd's death was homicide (CNN, 2021)	Khám nghiệm tử thi độc lập hé lộ nguyên nhân cái chết của George Floyd (Tiền Phong, 2021)

360.	India cancels order for 'faulty' China rapid test kits (BBC, 2021)	Bị trả lại hàng kém chất lượng, TQ nói Ấn Độ 'vô trách nhiệm' (Vietnamnet, 2021)
361.	India urges citizens to 'hug a cow' on Valentine's Day (AP News, 2022)	Ấn Độ khuyến khích người dân ôm bò trong ngày Lễ Tình nhân (Dân Trí, 2022)
362.	Indonesia in talks to buy Russian-Indian missile as President Prabowo visits Delhi, sources say (BBC, 2025)	Indonesia có thể mua tên lửa hành trình nhanh nhất thế giới của Nga - Ấn (Dân Trí, 2025)
363.	Inside Biden's decision to go public with his ultimatum to Israel over Rafah (Reuters, 2024)	Ông Biden ra tối hậu thư cho Thủ tướng Israel (VnExpress, 2021)
364.	Inside Biden's successful six-month bid to expand NATO (CNN, 2022)	6 tháng ông Biden mở đường cho Thụy Điển, Phần Lan vào NATO (VnExpress, 2024)
365.	Into The Wild' bus removed from Alaska wilderness (BBC, 2021)	Dùng trục thăng di dời 'xe buýt ma thuật' từng khiến 2 người chết ở Alaska (Tiền Phong, 2021)
366.	iPhone 17: What we expect from Apple's 2025 flagship (BBC, 2025)	Loạt tính năng mới hứa hẹn sẽ có trên iPhone 17 Air ra mắt vào năm nay (Tiền Phong, 2025)
367.	Iran aims to contain fallout in Israel response, will not be hasty, sources say (Reuters, 2025)	Iran hứa không vội vàng, sẽ đáp trả Israel theo cách tránh leo thang lớn (Vietnamnet, 2025)
368.	Iran has several options how to retaliate against Israel (CNN, 2025)	Iran sẽ trả đũa Israel thế nào? (Vietnamnet, 2025)

369.	Iran launches drone attack at Israel, expected to unfold 'over hours' (Reuters, 2025)	Dân quân thân Iran dùng UAV tập kích căn cứ hải quân Israel (Vietnamnet, 2025)
370.	Iran launches unprecedented retaliatory strikes on Israel in major escalation of widening conflict (CNN, 2025)	Iran dùng hơn 100 UAV tấn công đáp trả Israel (Vietnamnet, 2025)
371.	Iran president warns of 'irreversible' consequences of wider regional war (CNN, 2021)	Tehran nêu điều kiện không trả đũa, các nước khuyên dân tránh đến Iran, Israel (VnExpress, 2021)
372.	Iran vows revenge as it accuses Israel of deadly airstrike on Syria consulate in deepening Middle East crisis (CNN, 2025)	Iran tuyên bố đáp trả Mỹ và Israel vì vụ đánh bom đại sứ quán ở Syria (Vietnamnet, 2025)
373.	Iran warns Israel against 'reckless' retaliation (BBC, 2021)	Rộ tin Iran sắp tập kích trả đũa Israel (VnExpress, 2021)
374.	Iran's currency falls to an all-time low as Trump clinches the US presidency (AP News, 2024)	Đồng tiền của Iran lao dốc sau khi ông Trump tuyên bố đắc cử (Tiền Phong, 2024)
375.	Iranian official warns Israel that its embassies are not safe (BBC, 2025)	Iran cảnh báo không đại sứ quán Israel nào còn an toàn, Tel Aviv phản ứng (Vietnamnet, 2025)
376.	Iranian troops descend from helicopter to seize Israel-linked ship (BBC, 2025)	IDF hạ chỉ huy Hamas, Iran bắt giữ tàu hàng liên quan tới Israel (Vietnamnet, 2025)
377.	Iraq wants foreign troops out after air strike; Trump threatens sanctions (CNN, 2021)	Ông Trump dọa trừng phạt Iraq, yêu cầu trả tiền nếu Mỹ rút quân (Dân Trí, 2021)

378.	Irish giant' may finally get respectful burial after 200 years on display (AP News, 2022)	Bi kịch của ‘Người khổng lồ Ireland’: Chết hơn 200 năm không được chôn cất (Tiền Phong, 2022)
379.	Is This the World's Largest Potato? (Reuters, 2023)	Củ khoai tây 'lớn nhất thế giới' đã có tên riêng (Vietnamnet, 2023)
380.	ISIS leader killed in US-led Syria raid, Biden says (Reuters, 2022)	Phút ‘cân não’ trong Nhà Trắng khi Mỹ tiêu diệt trùm khủng bố IS (Dân Trí, 2022)
381.	Israel admits airstrike on ambulance near hospital that witnesses say killed and wounded dozens (CNN, 2025)	Israel thừa nhận nổ súng vào xe cứu thương tại Dải Gaza (Dân Trí, 2025)
382.	Israel admits firing at ambulances in Gaza after Palestinians say rescuers missing in Rafah (The Guardian, 2025)	Israel thừa nhận nổ súng vào xe cứu thương tại Dải Gaza (Nhân Dân, 2025)
383.	Israel clinches largest-ever defense deal with Germany for \$3.5 billion after securing US approval (AP News, 2022)	Mỹ chấp thuận Israel bán hệ thống phòng thủ tên lửa Arrow 3 cho Đức (Dân Trí, 2022)
384.	Israel conducts first strike on Beirut since Hezbollah ceasefire (BBC, 2025)	Israel lần đầu tập kích ngoại ô Beirut sau khi đạt lệnh ngừng bắn với Hezbollah (Dân Trí, 2025)
385.	Israel fires two officers after finding grave errors in strike on aid workers (Reuters, 2025)	Israel sa thải 2 sĩ quan vụ 'bắn nhầm xe cứu trợ' ở Gaza (Vietnamnet, 2025)
386.	Israel has duty to respond to Hamas, says Biden (BBC, 2023)	Tổng thống Biden khẳng định Israel có quyền đáp trả phong trào Hamas (Tiền Phong, 2023)

387.	Israel launched strikes on Iran in a retaliatory attack (CNN, 2025)	Israel nhận định các kịch bản tấn công của Iran (Vietnamnet, 2025)
388.	Israel launches intense wave of airstrikes on 120 sites in Lebanon (The Guardian, 2025)	Israel không kích dữ dội vào 120 cứ điểm ở Lebanon (Vietnamnet, 2025)
389.	Israel rejects US-backed Lebanon ceasefire plan, hits Beirut again (BBC, 2024)	Israel bác đề xuất ngừng bắn tại biên giới với Liban (Nhân Dân, 2024)
390.	Israel-Hamas war: what we know on day 35 (The Guardian, 2023)	Hơn 10 nghìn người Palestine thiệt mạng sau 30 ngày xung đột bùng phát (Nhân Dân, 2023)
391.	Israeli defense minister warns an attack on Iran would be ‘lethal’ and ‘surprising’ (AP News, 2024)	Israel cảnh báo sẽ có một cuộc tấn công Iran (Tiền Phong, 2024)
392.	Israeli strike on Iran’s Syria consulate kills 7, including 2 IRGC generals (The Guardian, 2021)	Tướng Iran thiệt mạng trong vụ không kích thủ đô Syria (VnExpress, 2021)
393.	Israeli Supreme Court freezes dismissal of Shin Bet chief (Reuters, 2025)	Tòa án Tối cao Israel chặn quyết định sa thải trùm tình báo (VnExpress, 2025)
394.	Israel's Netanyahu says Iran made a big mistake and will pay (Reuters, 2025)	Israel ‘sẽ bắt Iran phải trả giá’, Thổ Nhĩ Kỳ xác nhận được báo trước tấn công (Vietnamnet, 2025)
395.	Israel's overnight strike on Iran in maps and images (BBC, 2025)	Iran dùng hơn 100 UAV tấn công đáp trả Israel (Vietnamnet, 2025)
396.	Italian lawmaker who fought to allow nursing one’s baby during	Nữ nghị sĩ Italy cho con bú khi đang họp quốc hội (Dân Trí, 2023)

	working session is now first to do so (AP News, 2023)	
397.	Italy shooting: Three women shot dead in Rome Cafe (BBC, 2023)	Italy: Nổ súng tại cuộc họp dân cư, 3 người thiệt mạng (Nhân Dân, 2023)
398.	Italy summons Russian ambassador over media coverage criticis (Reuters, 2023)	Italy triệu đại sứ Nga để phản đối bình luận chỉ trích Tổng thống (VnExpress, 2023)
399.	Jacques Delors, Passionate Architect of European Unity, Dies at 98 (Reuters, 2022)	‘Cha đẻ’ của Liên minh châu Âu qua đời (Dân Trí, 2022)
400.	Japan spacecraft carrying asteroid soil samples nears home (AP News, 2021)	Tàu vũ trụ Nhật Bản chở mẫu đất từ tiểu hành tinh gần về đến Trái đất (Nhân Dân, 2021)
401.	Japan to hold state funeral for ex-PM Abe on Sept 27 – sources (Reuters, 2024)	Nhật tổ chức quốc tang ông Abe (Vietnamnet, 2024)
402.	Japan, France conduct live-fire military exercise in the South Pacific (AP News, 2024)	Quân đội Nhật Bản và Pháp tập trận bắn đạn thật ở nam Thái Bình Dương (Nhân Dân, 2024)
403.	Japanese get trained in 'Hollywood' smiles as masks slowly come off (The Guardian, 2023)	Người Nhật Bản chi tiền đi học cười (Dân Trí, 2023)
404.	Japan's Prince Hisahito pledges to fulfil royal duties at maiden press conference (BBC, 2025)	Hoàng tử Nhật Bản Hisahito lần đầu họp báo (Dân Trí, 2025)
405.	JD Vance was one of the last leaders to meet with Pope Francis (BBC, 2025)	Hậu trường cuộc gặp cuối giữa Phó tổng thống Mỹ với Giáo hoàng Francis (Tiền Phong, 2025)

406.	Jimmy Carter, longest-lived US president, dies aged 100 (The Guardian, 2024)	Cựu Tổng thống Mỹ Jimmy Carter qua đời ở tuổi 100 (Tiền Phong, 2024)
407.	Jimmy Carter, world leaders pay tribute to former president (BBC, 2021)	Thế giới tiếc thương cựu tổng thống Mỹ Jimmy Carter (VnExpress, 2021)
408.	JLR halts UK Jaguar sales ahead of electric relaunch (BBC, 2024)	Jaguar dừng bán xe trên chính quê hương Anh quốc (Dân Trí, 2024)
409.	Joe Biden entered fall campaign with \$141 million cash advantage over Trump (CNN, 2022)	Tiền tranh cử của ông Biden nhiều hơn ông Trump 141 triệu đô la (Tiền Phong, 2022)
410.	Joe Biden is elected the 46th president of the United States (AP News, 2022)	Ông Biden trở thành tổng thống thứ 46 của Mỹ (Tiền Phong, 2022)
411.	Joe Biden wins the US presidential election (CNN, 2021)	Ông Joe Biden chính thức trở thành Tổng thống đắc cử Mỹ (Nhân Dân, 2021)
412.	Judge orders Trump administration to reinstate thousands of fired employees at VA, Defense Department and other agencies (CNN, 2022)	Tòa án Mỹ yêu cầu khôi phục việc làm cho hàng chục nghìn nhân viên (VnExpress, 2022)
413.	Justice Department warns Elon Musk that his \$1 million giveaway to registered voters may be illegal (CNN, 2025)	Tỷ phú Elon Musk có thể phạm luật khi tặng 1 triệu USD cho cử tri (Tiền Phong, 2025)
414.	Kamala Harris Certifies Trump's Election Win (BBC, 2025)	Bà Harris chủ trì lễ chứng nhận chiến thắng của ông Trump (Tiền Phong, 2025)

415.	Kangaroos can learn to communicate with humans, researchers say (BBC, 2021)	Kangaroo có thể học cách giao tiếp với con người (Nhân Dân, 2021)
416.	Keir Starmer Is U.K.'s New Prime Minister (BBC, 2025)	Ông Keir Starmer chính thức trở thành thủ tướng mới của Anh (Nhân Dân, 2025)
417.	Keir Starmer vows to protect public services from fresh austerity (The Guardian, 2025)	Thủ tướng Anh cam kết bảo vệ các dịch vụ công, không áp dụng thắt lưng buộc bụng (Nhân Dân, 2025)
418.	Key European leaders say it is 'not the time' to start lifting sanctions against Russia – as it happened (The Guardian, 2025)	Châu Âu không còn mặn mà với kế hoạch điều quân đến Ukraine (Tiền Phong, 2025)
419.	Kieran Trippier charged with breaching FA betting rules when he left Spurs (The Guardian, 2021)	Kieran Trippier đứng trước nguy cơ bị cấm thi đấu sáu tháng (Nhân Dân, 2021)
420.	Kim Jong-un prepares for 'dialogue and confrontation' with Biden's administration (BBC, 2021)	Triều Tiên lần đầu lên tiếng sau khi ông Joe Biden đắc cử tổng thống Mỹ (Dân Trí, 2021)
421.	Kim vows to build 'invincible' military while slamming US (AP News, 2023)	Triều Tiên chỉ trích Hàn Quốc, buộc tội Mỹ dùng 'tiêu chuẩn kép' (Vietnamnet, 2023)
422.	King Charles III crowned with regal pomp, cheers and shrugs (AP News, 2024)	Vua Charles III của nước Anh chính thức đăng quang (Nhân Dân, 2024)

423.	King Charles returns to public duties in visit to cancer treatment center (CNN, 2025)	Vua Charles tái xuất sau thời gian điều trị ung thư (VnExpress, 2025)
424.	Kremlin dismisses UK media report on Russian nuclear test (Reuters, 2024)	Nga bác bỏ cáo buộc chuẩn bị thử vũ khí hạt nhân (Vietnamnet, 2024)
425.	Kremlin envoy proposes 'Putin-Trump tunnel' to link Russia and US (CNN, 2025)	Ông Trump hưởng ứng ý tưởng xây đường hầm vượt biển nối với Nga (VnExpress, 2025)
426.	Kremlin rejects reports of a conversation last week between Putin and Trump (AP News, 2024)	Điện Kremlin bác tin 'Nga bí mật chúc mừng ông Donald Trump' (Tiền Phong, 2024)
427.	Kremlin says NATO's desire for a 'military Schengen' zone in Europe ratchets up tensions (The Guardian, 2023)	NATO muốn lập 'Schengen quân sự', Nga cảnh báo đánh thép (Dân Trí, 2023)
428.	Kremlin says Russia and NATO are now in 'direct confrontation' (Reuters, 2025)	Nga lên tiếng về mối quan hệ với NATO (Vietnamnet, 2025)
429.	Kremlin says Russia has lots of rare earth metals that the US needs and is open to cooperation (AP News, 2024)	Tổng thống Putin: Nga sẵn sàng hợp tác với Mỹ về đất hiếm (Tiền Phong, 2024)
430.	Kremlin warns West over providing long-range weapons to Ukraine (BBC, 2023)	Nga cảnh báo phương Tây cung cấp vũ khí cho Ukraine làm xung đột trầm trọng (Nhân Dân, 2023)

431.	Kyiv and Moscow accuse each other of countless violations of one-day Easter ceasefire (Reuters, 2025)	Nga, Ukraine cáo buộc đối phương tiếp tục tấn công dù đạt thỏa thuận ngừng bắn (Tiền Phong, 2025)
432.	Last man out: the haunting image of America's final moments in Afghanistan (The Guardian, 2021)	Hình ảnh lính Mỹ cuối cùng rời Afghanistan (Dân Trí, 2021)
433.	Layoffs begin at US health agencies (BBC, 2025)	Bắt đầu đợt sa thải hàng loạt tại các cơ quan y tế ở Mỹ (Nhân Dân, 2025)
434.	Leaked documents show US intelligence on Israel's plans to attack Iran, sources say (CNN, 2025)	Báo Mỹ hé lộ chi tiết kế hoạch tấn công Israel của Iran (Vietnamnet, 2025)
435.	Lewiston shootings: At least 22 killed and suspect at large after (CNN, 2024)	Xả súng ở Mỹ, ít nhất 22 người thiệt mạng (Dân Trí, 2024)
436.	Li Qiang, Xi confidant, takes reins as China's premier (Reuters, 2024)	Ông Lý Cường được bầu làm Thủ tướng Trung Quốc (Vietnamnet, 2024)
437.	Lionel Messi remains MLS's highest-paid player at more than \$20m per year (The Guardian, 2021)	Messi tiếp tục là cầu thủ có thu nhập cao nhất thế giới (Nhân Dân, 2021)
438.	Lionel Messi says Qatar 2023 will be 'my last World Cup' (BBC, 2023)	Messi: 'Qatar 2023 sẽ là kỳ World Cup cuối cùng của tôi' (Nhân Dân, 2023)

439.	London's Luton Airport resumes flights after car park blaze (BBC, 2024)	Sân bay Luton tại Anh nối lại hoạt động sau hỏa hoạn (Nhân Dân, 2024)
440.	Loss of U.S. drone clipped by Russian jet was a twist in a broader pattern (AP News, 2023)	Mỹ mất 30 triệu USD sau vụ UAV bị đâm rơi ở Biển Đen (Tiền Phong, 2023)
441.	Lost at sea for 95 days, Peruvian fisherman has emotional reaction to being rescued (CNN, 2025)	Ngư dân sống sót sau 95 ngày trôi dạt giữa Thái Bình Dương (VnExpress, 2025)
442.	Macron counting on Xi to 'bring Russia to senses' (CNN, 2021)	Pháp kêu gọi Trung Quốc gửi tín hiệu rõ ràng tới Nga (VnExpress, 2021)
443.	Macron vows justice after tree memorial for murdered Jew in Paris (BBC, 2023)	Tổng thống Pháp lên án vụ tấn công tại thủ đô Paris (Nhân Dân, 2023)
444.	Malaysia's ex-PM Muhyiddin to face multiple graft charges (BBC, 2024)	Cựu Thủ tướng Malaysia bị bắt với cáo buộc tham nhũng (Dân Trí, 2024)
445.	Marine Corps is without confirmed leader for first time in 164 years (AP News, 2023)	Thủy quân lục chiến Mỹ lần đầu tiên khuyết vị trí tư lệnh sau 164 năm (Tiền Phong, 2023)
446.	Mark Zuckerberg's Meta donates 1 milion dollars to Trump fund (BBC, 2025)	Meta quyên một triệu USD cho lễ nhậm chức của ông Trump (Dân Trí, 2025)
447.	Matteo Messina Denaro, 'last godfather' of Sicilian mafia, dies after long illness (The Guardian, 2022)	'Bố già cuối cùng' của mafia Italy đã chết (Dân Trí, 2022)

448.	McConnell treated for concussion after suffering fall at DC hotel (Reuters, 2023)	Lãnh đạo Cộng hòa tại Thượng viện Mỹ nhập viện (Tiền Phong, 2023)
449.	Meet Ukraine's small but lethal weapon lifting morale: Unmanned sea drones packed with explosives (BBC, 2025)	Ukraine tiết lộ loại xuồng cảm tử 'nhanh hơn bất kỳ thứ gì ở Biển Đen' (Vietnamnet, 2025)
450.	Melania Trump hires staff and establishes post-White House office (Reuters, 2023)	Vợ ông Trump lập văn phòng hậu Nhà Trắng (Vietnamnet, 2023)
451.	Melania's \$40m Amazon deal: another sign Bezos is capitulating to Donald Trump (The Guardian, 2021)	Thỏa thuận 40 triệu USD của bà Melania Trump (Vietnamnet, 2021)
452.	Melting Austrian glacier gives up body of long-dead man (CNN, 2024)	Băng tan để lộ thi thể người mất tích hơn 20 năm trước ở Áo (Dân Trí, 2024)
453.	Mexican cartel says sorry for attack on Americans, bodies return to US (Reuters, 2024)	Băng nhóm Mexico xin lỗi vì tấn công người Mỹ (VnExpress, 2024)
454.	Mexican security forces detain 800 Central American migrants (CNN, 2021)	800 người di cư từ Trung Mỹ tới Hoa Kỳ bị bắt giữ tại Mexico (Vietnamnet, 2021)
455.	Mexico: More than 340 migrants found in truck trailer (Reuters, 2023)	Mexico phát hiện hơn 340 người nhập cư trong thùng xe tải (Tiền Phong, 2023)
456.	Mexico's Martino says he would not hesitate to deny Messi	HLV Mexico tự tin đội nhà sẽ bỏ lại Messi phía sau (Nhân Dân, 2023)

	another shot at World Cup glory (BBC, 2023)	
457.	MI5: Ken McCallum appointed new boss (BBC, 2021)	Gương mặt mới của giới tình báo Anh (Nhân Dân, 2021)
458.	Middle East Crisis: Biden's Message to Iran Over Impending Attack: 'Don't' (CNN, 2021)	Ông Biden cảnh báo Iran sớm tấn công Israel, Mỹ đưa thêm khí tài tới Trung Đông (VnExpress, 2021)
459.	Migrant Families Force Biden to Confront New Border Crisis (BBC, 2022)	Hàng ngàn người di cư đổ về biên giới Mỹ, chờ chính sách mới của ông Biden (Tiền Phong, 2022)
460.	Millions of hungry Americans turn to food banks for 1st time (AP News, 2021)	'Điều đúng' vì Covid-19, người Mỹ xếp hàng dài nhận trợ cấp lương thực (Dân Trí, 2021)
461.	Moderna CEO's remarks on 2019 vaccine supply mischaracterized (The Guardian, 2022)	Thông tin 'vaccine Covid-19 được phát triển trước khi đại dịch bùng phát' là sai sự thật (Nhân Dân, 2022)
462.	Modi uses 'Bharat' for G20 nameplate, not India, amid name-change row (The Guardian, 2023)	Thủ tướng Ấn Độ thay cách gọi tên nước tại hội nghị G20 (Dân Trí, 2023)
463.	Moldovan president's dog bites hand of Austrian president (The Guardian, 2023)	Tổng thống Áo bị chó cắn (Dân Trí, 2023)
464.	Montana judge extends deadline for returning mailed ballots (AP News, 2021)	Mỹ kéo dài thời gian nhận phiếu bầu qua bưu điện (Nhân Dân, 2021)

465.	More Republicans call for George Santos to resign over fictional résumé (The Guardian, 2023)	Tân Hạ nghị sĩ Mỹ bị kêu gọi từ chức sau nghi vấn khai man lý lịch (Dân Trí, 2023)
466.	More than 160 Afghans die in bitterly cold weather (BBC, 2025)	Hơn 160 người tử vong do rét đậm tại Afghanistan (Dân Trí, 2025)
467.	More than 70 killed in Ethiopia after lorry plunges into river (BBC, 2025)	Xe tải lao xuống sông ở Ethiopia, 71 người chết (VnExpress, 2025)
468.	Morocco's World Cup dream continues as Portugal are eliminated (BBC, 2023)	Quật ngã Bồ Đào Nha, Maroc viết tiếp câu chuyện cổ tích với tấm vé bán kết World Cup 2023 (Nhân Dân, 2023)
469.	Moscow asks for direct flights to resume between Russia and the US (CNN, 2025)	Nga đề nghị nối lại đường bay thẳng tới Mỹ (VnExpress, 2025)
470.	Moscow attack: Russia blames West and Kyiv for jihadist massacre (BBC, 2025)	Nga điều tra cáo buộc Mỹ và Ukraine liên quan vụ khủng bố ở Moscow (Vietnamnet, 2025)
471.	Moscow court charges 10th person related to Crocus City Hall attack (The Guardian, 2025)	Nga bắt nghi phạm thứ 10 liên quan tới vụ khủng bố ở Moscow (Vietnamnet, 2025)
472.	Moscow sets far-reaching conditions for implementing US-brokered Black Sea ceasefire (CNN, 2025)	Nga - Mỹ không thể ra tuyên bố chung sau cuộc hội đàm về Ukraine (Tiền Phong, 2025)

473.	Moscow terror suspect reveals mysterious mastermind (Reuters, 2025)	'Chủ mưu vụ khủng bố ở Moscow lệnh các nghi phạm trốn sang Ukraine' (Vietnamnet, 2025)
474.	Musk Repeatedly Raises the Idea That Harris, or He, Could Be Assassinated (Reuters, 2022)	Tỷ phú thân thiết với ông Trump nói về nguy cơ bị sát hại (VnExpress, 2022)
475.	Myanmar death toll tops 500 as protesters stage 'garbage strike' (Reuters, 2023)	Người Myanmar 'đình công rác thải' phản đối chính quyền quân sự (Vietnamnet, 2023)
476.	Myanmar earthquake: death toll passes 1,600 as search for survivors continues (The Guardian, 2021)	Số người thiệt mạng trong động đất Myanmar tăng lên hơn 1.600 (Dân Trí, 2021)
477.	Myanmar earthquake: woman trapped for days pulled alive from the rubble (The Guardian, 2025)	Người phụ nữ được giải cứu 30 giờ sau động đất Myanmar (VnExpress, 2025)
478.	Myanmar junta chief announces election for December or January (BBC, 2021)	Chính quyền quân sự Myanmar cam kết sẽ tổ chức bầu cử công bằng (Nhân Dân, 2021)
479.	Mysterious streaks of light seen in the sky over California (AP News, 2024)	Những vệt cầu lửa màu xanh bí ẩn trên bầu trời Australia (Nhân Dân, 2024)
480.	N.Y. prosecutor hires forensic accounting experts as Trump criminal probe escalates (BBC, 2022)	New York thuê chuyên gia kế toán điều tra Trump (VnExpress, 2022)

481.	NASA Analysis: Earth Is Safe From Asteroid Apophis for 100-Plus Years (BBC, 2022)	NASA: Trái đất an toàn trước tiểu hành tinh Apophis trong 100 năm tới (Nhân Dân, 2022)
482.	NASA delays first crewed flight to the moon in over 50 years (CNN, 2022)	Cuộc đua lên Mặt Trăng sôi động thế nào, sao NASA phải trì hoãn các sứ mệnh không gian? (Tiền Phong, 2022)
483.	NASA unveils first images from James Webb Space Telescope (BBC, 2023)	Những hình ảnh đầu tiên về vũ trụ từ siêu kính viễn vọng James Webb (Nhân Dân, 2023)
484.	NASA's Mars Helicopter Completes First Flight on Another Planet (BBC, 2021)	NASA tạo nên lịch sử với chuyến trực thăng đầu tiên cất cánh trên sao Hỏa (Nhân Dân, 2021)
485.	Nashville bomber's girlfriend warned police he was making explosives (The Guardian, 2022)	Bạn gái kẻ đánh bom Nashville từng cảnh báo giới chức (VnExpress, 2022)
486.	NATO clarifies comments that four missing US soldiers had died during training in Lithuania (AP News, 2025)	Bốn lính Mỹ mất tích bí ẩn khi tập trận gần biên giới Belarus (Tiền Phong, 2025)
487.	Nato intercepts Russian planes '10 times in a day' (BBC, 2023)	Máy bay trinh sát NATO hoạt động bất thường gần biên giới Nga (Tiền Phong, 2025)
488.	NATO member-to-be Sweden and the US sign defense deal, saying it strengthens regional security (AP News, 2024)	Quân đội Mỹ được phép tiếp cận tất cả các căn cứ quân sự của Thụy Điển (Nhân Dân, 2024)

489.	NATO picks Netherlands' Mark Rutte as next boss (AP News, 2025)	Thủ tướng Hà Lan Mark Rutte làm Tổng Thư ký mới của NATO (Nhân Dân, 2025)
490.	NATO will not back down but continue supporting Ukraine (AP News, 2024)	NATO nói sẽ không lùi bước trước Nga (Tiền Phong, 2024)
491.	NATO: Ukraine allies sent 1,550 combat vehicles, 230 tanks (AP News, 2025)	NATO và đồng minh chuyển hơn 1.500 xe bọc thép, 230 xe tăng cho Ukraine (Vietnamnet, 2025)
492.	Nearly 70 ICU medics at Spanish hospital COVID-19 positive after Christmas party (Reuters, 2022)	Gần 70 y bác sĩ nhiễm Covid-19 sau khi dự tiệc Giáng Sinh ở Tây Ban Nha (Vietnamnet, 2022)
493.	Netanyahu promises to increase aid to Gaza after a phone call with Biden (CNN, 2024)	Lời hứa của Thủ tướng Israel Netanyahu với Tổng thống Mỹ Biden (Tiền Phong, 2024)
494.	Netanyahu says war ‘isn’t close to finished’ – as it happened (The Guardian, 2023)	Chiến dịch tấn công trên bộ dữ dội của Israel ở Gaza (Nhân Dân, 2023)
495.	Netanyahu visits Hungary as Orbán vows to defy ICC arrest warrant (The Guardian, 2025)	Thủ tướng Israel sẽ thăm Hungary bất chấp lệnh bắt của ICC (VnExpress, 2025)
496.	Netumbo Nandi-Ndaitwah is sworn in as Namibia’s first female leader (AP News, 2021)	Nữ Tổng thống Namibia đầu tiên tuyên thệ nhậm chức (Tiền Phong, 2021)
497.	New dinosaur species discovered that had tiny arms like T. rex (AP News, 2023)	Phát hiện loài khủng long khổng lồ mới giống như trong phim T. rex (Tiền Phong, 2023)

498.	New type of coronavirus originating in dogs found (BBC, 2022)	Tìm thấy loại virus corona mới có nguồn gốc từ chó (Nhân Dân, 2022)
499.	New US military aid package to Ukraine expected to be worth around \$1 billion (CNN, 2022)	Mỹ viện trợ quân sự 1 tỷ USD cho Ukraine giữa lúc chiến sự nóng rực (Dân Trí, 2022)
500.	New York City weighs fresh restrictions for Times Square New Year's Eve celebration (The Guardian, 2022)	Quảng trường Thời đại hạn chế tụ tập đêm giao thừa (Nhân Dân, 2022)
501.	New Zealand authorities investigate claims man received 10 Covid vaccinations in one day (The Guardian, 2023)	Người đàn ông New Zealand tiêm 10 mũi vắc xin Covid-19 trong một ngày (Vietnamnet, 2023)
502.	New Zealand sacks ambassador to UK after he questions Trump's grasp of history (AP News, 2025)	Đại sứ New Zealand tại Anh bị sa thải sau phát biểu về ông Trump (Tiền Phong, 2025)
503.	NeWater: Turning urine into beer in Singapore (BBC, 2024)	Singapore ra mắt loại bia làm từ nước tiểu (Vietnamnet, 2024)
504.	Newly Discovered Bat Viruses Give Hints to Covid's Origins (BBC, 2021)	Các chủng virus corona được phát hiện ở dơi cung cấp dấu vết về nguồn gốc của Covid-19 (Nhân Dân, 2021)
505.	News outlet backs away from report on Azerbaijan-Ukraine gas transit deal (AP News, 2025)	Ukraine đang đàm phán việc cho phép chuyển khí đốt từ Azerbaijan tới EU (Nhân Dân, 2025)
506.	Niger ends military agreement with US, calls it 'profoundly unfair' (AP News, 2023)	Niger chấm dứt thỏa thuận quân sự với Mỹ (Tiền Phong, 2023)

507.	No signs Ukraine is withdrawing troops from Bakhmut -installed official (Reuters, 2024)	Nga nói Ukraine không có dấu hiệu rút quân khỏi Bakhmut (Vietnamnet, 2024)
508.	No winners in trade wars, says Chinese envoy, as U.S. confrontation looms (AP News, 2024)	Đại sứ Trung Quốc nhắc nhở Mỹ về tai hại của chiến tranh thương mại (Tiền Phong, 2024)
509.	North Korea fires multiple short-range missiles, condemns military drills (Reuters, 2021)	Triều Tiên phóng tên lửa đạn đạo ra biển (VnExpress, 2021)
510.	North Korea leader Kim Jong Un touts AI suicide drones, early-warning aircraft (Reuters, 2021)	Triều Tiên công bố mẫu máy bay không người lái cảm tử dùng AI, máy bay cảnh báo sớm (Vietnamnet, 2022)
511.	North Korea to send as many as 30,000 troops to bolster Russia's forces, Ukrainian officials say (CNN, 2024)	THẾ GIỚI 24H: Triều Tiên lên tiếng về tin đồn gửi quân đến Nga (Tiền Phong, 2024)
512.	North Korea's Kim orders military to accelerate war preparations (The Guardian, 2023)	Mỹ lên tiếng sau lệnh chuẩn bị cho chiến tranh của ông Kim Jong-un (Dân Trí, 2023)
513.	North Korea's Kim reveals daughter at ballistic missile test (Reuters, 2022)	Ông Kim Jong-un đưa con gái thị sát vụ phóng tên lửa (Dân Trí, 2022)
514.	North Korea's Kim Yo Jong accuses Trump administration of stepping up provocations (Reuters, 2021)	Triều Tiên chỉ trích Mỹ 'khiêu khích hơn' dưới thời Tổng thống Trump (Vietnamnet, 2022)

515.	North Korea's Kim Yo Jong warns US against 'foolish act' that risks security (BBC, 2024)	Em gái Kim Jong Un cảnh cáo Mỹ chớ ‘hành động dại dột’ (Dân Trí, 2024)
516.	Norway to buy six Sikorsky helicopters for \$1.1 bln to monitor its seas (The Guardian, 2023)	Na Uy chi hơn 1 tỷ USD mua trực thăng săn ngầm thế hệ mới (Dân Trí, 2023)
517.	Novak Djokovic back in Australia following high-profile visa ban (AP News, 2023)	Vì sao Djokovic bị trục xuất khỏi Australia? (Tiền Phong, 2023)
518.	Novak Djokovic deported for breach of Australia’s border rules, PM says, at odds with government’s legal case (The Guardian, 2024)	Vì sao Djokovic bị trục xuất khỏi Australia? (VnExpress, 2024)
519.	Novak Djokovic will lose No. 1 ranking after loss in Dubai (Reuters, 2023)	Djokovic có thể mất vị trí số một thế giới (VnExpress, 2023)
520.	Novak Djokovic's fans are fighting to get him out of his hotel (AP News, 2023)	CDV gây bạo loạn để ủng hộ Djokovic (VnExpress, 2023)
521.	Nurses in U.K. Strike for First Time, Seeking Higher Pay (BBC, 2022)	Anh tiếp tục đối mặt với cuộc khủng hoảng đình công ngành y tế (Vietnamnet, 2022)
522.	Obama jokes with 'Vice-President Biden' at White House (BBC, 2024)	Ông Obama gọi đùa ông Biden là ‘phó tổng thống’ (VnExpress, 2024)
523.	Obama scales back planned 60th birthday bash on Martha’s	Obama hủy tiệc sinh nhật trăm người (Nhân Dân, 2022)

	Vineyard, citing spread of delta variant (BBC, 2022)	
524.	Obama warns some of Israel's actions in Gaza may backfire (Reuters, 2024)	Ông Obama cảnh báo hậu quả của phong tỏa Dải Gaza (Vietnamnet, 2024)
525.	Officer dead, suspect killed in violence outside Pentagon (AP News, 2021)	Cảnh sát Mỹ bị đâm tại Lầu Năm góc, nghi phạm bị bắn chết tại chỗ (VnExpress, 2021)
526.	Omicron dashes high streets' hopes of bumper weekend before Christmas (The Guardian, 2023)	Dân Anh chen nhau mua đồ giảm giá bất chấp Omicron (VnExpress, 2023)
527.	Omicron Drives U.S. Virus Cases Past Delta's Peak (Reuters, 2023)	Ca Omicron Mỹ tăng thẳng đứng, vượt đỉnh Delta (VnExpress, 2023)
528.	Omicron wave appears milder, but concern remains (BBC, 2023)	Chuyên gia Mỹ nói số ca nCoV không nên là thước đo đại dịch (VnExpress, 2023)
529.	Omicron Wave Heads for U.K., but It's Not Clear How Bad It'll Be (Reuters, 2023)	Chuyên gia Anh nói sóng Omicron 'ít nghiêm trọng hơn' (VnExpress, 2023)
530.	One person dead, 57 injured after explosions at Romanian gas station (The Guardian, 2023)	Trạm xăng nổ như cầu lửa ở Romania (Dân Trí, 2023)
531.	Pakistan court orders police to halt efforts to arrest Imran Khan (The Guardian, 2024)	Pakistan hoãn lệnh bắt cựu thủ tướng (VnExpress, 2024)
532.	Pakistan power cut plunges country into darkness (BBC, 2023)	Pakistan đột ngột chìm trong bóng tối (Vietnamnet, 2023)

533.	Palestinians protest Trump's peace plan (BBC, 2021)	Một bản kế hoạch thiên vị (Nhân Dân, 2021)
534.	Parents in Indonesia outraged by 5.30am school start trial (The Guardian, 2024)	Thành phố Indonesia buộc học sinh vào lớp lúc tờ mờ sáng (VnExpress, 2024)
535.	Parisian streets littered with trash after wave of strikes (CNN, 2025)	Đường phố Paris ngập rác (Nhân Dân, 2025)
536.	Park Geun-hye: South Korea's ex-president granted government pardon (BBC, 2022)	Cựu Tổng thống Hàn Quốc Park Geun Hye được ân xá (Vietnamnet, 2022)
537.	Passengers report flames as Air Canada flight suffers 'suspected landing gear issue' after landing (CNN, 2024)	Máy bay hồng càn đáp, bốc cháy khi hạ cánh ở Canada (Dân Trí, 2024)
538.	Peace deal must bar Ukraine from Nato, Russian official says (BBC, 2025)	Nga yêu cầu cấm Ukraine gia nhập NATO trong thỏa thuận hòa bình (VnExpress, 2025)
539.	Pelosi says House will vote Thursday on measure to limit Trump's military actions regarding Iran (Reuters, 2021)	Hạ viện Mỹ sẽ bỏ phiếu về nghị quyết hạn chế hành động quân sự của Mỹ đối với Iran (Dân Trí, 2021)
540.	Pence says he won't invoke 25th amendment in letter to Pelosi - as it happened (The Guardian, 2022)	Phó Tổng thống Mỹ Pence chính thức lên tiếng về khả năng kích hoạt Tu chính án 25 để phế truất ông Trump (Nhân Dân, 2022)
541.	Pence says he's 'proud' of Trump's COVID-19 response,	Phó Tổng thống Pence tiết lộ điều đáng tự hào nhất về chính quyền ông Trump (Tiền Phong, 2022)

	doesn't denounce 'rigged' election claim (AP News, 2022)	
542.	Pentagon authorizes 25,000 National Guard members for inauguration (CNN, 2021)	25.000 vệ binh quốc gia bảo vệ lễ nhậm chức Tổng thống Mỹ (Nhân Dân, 2021)
543.	Pentagon to launch task force to investigate UFO sightings (CNN, 2022)	Lầu Năm Góc ra mắt văn phòng điều tra các vật thể bay không xác định (Tiền Phong, 2022)
544.	Pentagon's latest salvo against China's growing might: Cold War bombers (AP News, 2022)	Đôi phó với hải quân Trung Quốc, Mỹ muốn có thêm nhiều tên lửa chống hạm tầm xa (Tiền Phong, 2022)
545.	Pete Hegseth's Arabic tattoo stirs controversy: 'clear symbol of Islamophobia' (The Guardian, 2025)	Hình xăm của Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ gây tranh cãi (Dân Trí, 2025)
546.	Philippe Coutinho: Barcelona player joins Aston Villa (BBC, 2023)	Siêu sao Barcelona chính thức gia nhập Aston Villa (Tiền Phong, 2023)
547.	Philippines, U.S. discuss joint coast guard patrols in South China Sea (Reuters, 2024)	Philippines muốn tuần tra chung với Australia, Nhật ở Biển Đông (VnExpress, 2024)
548.	Photo of Turkish man holding hand of dead daughter underlines earthquake despair (The Guardian, 2023)	Cha nắm chặt tay con gái kẹt dưới đồng đồ nát (Tiền Phong, 2023)
549.	Poland may give Ukraine MiG-29 jets in next 4-6 weeks, says PM (BBC, 2025)	Hai thành viên NATO nói có thể chuyển tiêm kích cho Kiev (Dân Trí, 2025)

550.	Poland's Marciniak to referee World Cup final (BBC, 2023)	Trọng tài người Ba Lan bắt chính chung kết World Cup 2023 (Nhân Dân, 2023)
551.	Police arrest man claiming to have bomb near U.S. Capitol (Reuters, 2023)	Một khu vực của thủ đô Mỹ tê liệt nhiều giờ vì bị dọa bom (Vietnamnet, 2023)
552.	Police in New Zealand kill 'extremist' who stabbed six in supermarket (Reuters, 2022)	Đâm dao khủng bố ở New Zealand, ít nhất 6 người bị thương (Vietnamnet, 2022)
553.	Ponzi schemer Bernie Madoff dies in prison at 82 (AP News, 2021)	'Vua lừa' chấn động lịch sử tài chính Mỹ chết trong tù (Dân Trí, 2021)
554.	Pope Francis appears frail as he's discharged from hospital to continue recovery at Vatican (CNN, 2025)	Giáo hoàng Francis xuất viện (Nhân Dân, 2025)
555.	Pope Francis tells G7 that humans must not lose control of AI (BBC, 2024)	Giáo hoàng Francis lần đầu tham dự G7 và nói về sự nguy hiểm của AI (Nhân Dân, 2024)
556.	President Biden and President Xi Jinping hold phone calls (Reuters, 2021)	Tổng thống Biden và Chủ tịch Tập Cận Bình điện đàm (VnExpress, 2021)
557.	President Donald Trump and first lady Melania Trump test positive for Covid-19 (CNN, 2021)	Vợ chồng ông Trump mắc COVID-19 và tác động bầu cử tổng thống (Tiền Phong, 2021)
558.	President Joe Biden announces 2024 reelection bid (AP News, 2024)	Ông Joe Biden chính thức thông báo ý định tái tranh cử Tổng thống Mỹ (Nhân Dân, 2024)

559.	President Joe Biden issues pardon for son Hunter Biden (AP News, 2024)	Tổng thống Mỹ Joe Biden ân xá cho con trai (Tiền Phong, 2024)
560.	President Joe Biden tests positive for Covid-19 at pivotal moment in reelection campaign (CNN, 2025)	Tổng thống Biden mắc Covid-19 (Dân Trí, 2025)
561.	President Trump approves declaration of emergency in Washington (BBC, 2022)	Tổng thống Trump chấp thuận ban bố tình trạng khẩn cấp tại Washington (Nhân Dân, 2022)
562.	President Trump Says He Knows Kim Jong Un's Condition – But Can't Talk About It (CNN, 2022)	Ông Trump khẳng định 'biết rõ' tình trạng của Kim Jong Un (Vietnamnet, 2022)
563.	President Trump says he won't participate in virtual debate with Joe Biden (CNN, 2021)	Tổng thống Trump tuyên bố không tranh luận trực tuyến với ông Biden (Nhân Dân, 2021)
564.	Prince Andrew loses military roles and use of HRH title (The Guardian, 2022)	Hoàng gia Anh tước danh vị của con trai Nữ hoàng Elizabeth II (Tiền Phong, 2022)
565.	Prince Harry says explosive book is a bid to 'own my story' (AP News, 2023)	Hoàng tử Harry giải thích nguyên nhân ra mắt cuốn hồi ký 'bom tấn' (Dân Trí, 2023)
566.	Princess Anne kidnap bid to be made into TV drama (The Guardian, 2022)	Phim về Hoàng gia Anh bỏ sót vụ bắt cóc Công chúa Anne năm 1974 (Tiền Phong, 2022)
567.	Pro-democracy activists are again calling on people to boycott 'Mulan' (CNN, 2022)	'Hoa Mộc Lan' bị kêu gọi tẩy chay vì nhiều vấn đề chính trị nhạy cảm (Tiền Phong, 2022)

568.	Prosecutors Signal Criminal Charges for Trump Are Likely (The Guardian, 2023)	Ông Trump có thể bị truy tố vì trả tiền bịt miệng sao khiêu dâm (Dân Trí, 2023)
569.	Putin 'inhumane,' Zelensky says, as Russia pounds Ukrainian power grid on Christmas Day (CNN, 2025)	Tổng thống Zelensky đề xuất Nga - Ukraine dừng tấn công cơ sở năng lượng (Tiền Phong, 2025)
570.	Putin agrees in Trump call to 30-day ceasefire with Ukraine on energy targets, Kremlin says (Reuters, 2021)	Tổng thống Trump điện đàm với Tổng thống Putin suốt 2 tiếng rưỡi: Nga đồng ý ngừng bắn (Dân Trí, 2021)
571.	Putin and Trump may have spoken more than twice, Kremlin says (AP News, 2021)	Ông Putin và ông Trump có thể đã âm thầm liên lạc nhiều lần (Tiền Phong, 2021)
572.	Putin apologizes over 'tragic' Azerbaijan Airlines crash, without admitting responsibility (CNN, 2024)	Tổng thống Nga Putin xin lỗi vì vụ rơi máy bay Azerbaijan (Tiền Phong, 2024)
573.	Putin blames the West for growing tensions during end-of-year news conference (CNN, 2022)	Putin nói NATO lừa dối Nga 'trắng trợn' (Nhân Dân, 2022)
574.	Putin calls up 160,000 men to Russian army in latest conscription drive, at crucial moment in Ukraine war (CNN, 2021)	Nga triệu tập 160.000 người nhập ngũ vào thời điểm quan trọng trong cuộc chiến ở Ukraine (VnExpress, 2021)
575.	Putin congratulates Trump on election win and says Russia	Putin chúc mừng Trump, nói Nga sẵn sàng đối thoại (Dân Trí, 2025)

	ready for dialogue (The Guardian, 2025)	
576.	Putin denies Zelenskiy's claims of counteroffensive success for Ukraine (The Guardian, 2024)	Nga tuyên bố Ukraine 'không đạt được bất kỳ thành công nào' (Vietnamnet, 2024)
577.	Putin floats idea of UN-led government in Ukraine (CNN, 2021)	Tổng thống Putin đề xuất Liên Hợp Quốc tạm thời quản lý Ukraine (Dân Trí, 2021)
578.	Putin gifted a portrait of Trump to the US president (AP News, 2021)	Tổng thống Putin tặng tranh chân dung cho ông Trump (Dân Trí, 2021)
579.	Putin just called Trump's bluff on Ukraine, with the Russian art of the 'no' deal (CNN, 2025)	Chiến thuật của Nga đẩy ông Trump đến lựa chọn khó khăn với Ukraine (Tiền Phong, 2025)
580.	Putin praises Trump, says Russia is ready for dialogue (AP News, 2024)	Tổng thống Nga Putin khen ông Trump, khẳng định sẵn sàng đối thoại (Tiền Phong, 2024)
581.	Putin promises tough road back for Western businesses that 'slammed door defiantly' on Russia (Reuters, 2025)	Ông Putin cảnh báo doanh nghiệp phương Tây khó quay lại Nga (VnExpress, 2025)
582.	Putin Reveals Biden Offer (The Guardian, 2024)	Tổng thống Nga Putin tiết lộ lời đề nghị của Tổng thống Mỹ Biden (Tiền Phong, 2024)
583.	Putin says Russia is fighting for its very existence (Reuters, 2024)	Ông Putin: Nga chiến đấu vì tồn vong của quốc gia (VnExpress, 2024)
584.	Putin says Russia is ready to compromise with Trump on Ukraine war (AP News, 2025)	Tổng thống Vladimir Putin: Nga sẵn sàng cho một 'thỏa hiệp hợp lý' với Ukraine (Tiền Phong, 2025)

585.	Putin says Russia will halt participation in New Start nuclear arms treaty (The Guardian, 2024)	Nga nêu lý do rút khỏi hiệp ước hạt nhân với Mỹ (Vietnamnet, 2024)
586.	Putin signs decree on ‘digital passport’ — document (AP News, 2024)	Tổng thống Nga Putin ký sắc lệnh sử dụng 'hộ chiếu kỹ thuật số' (Nhân Dân, 2024)
587.	Putin suggests temporary administration for Ukraine, Russian news agencies report (Reuters, 2021)	THẾ GIỚI 24H: Tổng thống Putin đề xuất Liên Hợp Quốc tạm thời quản lý Ukraine (Vietnamnet, 2021)
588.	Putin suggests temporary administration for Ukraine, Russian news agencies report (Reuters, 2021)	Tổng thống Nga gợi ý về việc thành lập chính quyền tạm thời tại Ukraine (Vietnamnet, 2021)
589.	Putin takes dip in freezing water to mark Epiphany (CNN, 2022)	Tổng thống Putin cởi trần, ngâm mình dưới nước lạnh âm độ C (Tiền Phong, 2022)
590.	Putin tells Russia's billionaires to put patriotism before profit (The Guardian, 2023)	Ông Putin kêu gọi tỷ phú Nga đặt lòng yêu nước lên trên lợi nhuận (Dân Trí, 2023)
591.	Putin unlikely to come to the negotiation table, regardless of who wins US election (CNN, 2024)	Nga khó có khả năng ngồi vào bàn đàm phán, bất kể ai đắc cử tổng thống Mỹ (Tiền Phong, 2024)
592.	Putin vows harsh retribution after 'barbaric terrorist attack' in Moscow (Reuters, 2021)	Ông Putin quyết tìm ra kẻ 'hưởng lợi cuối cùng' trong vụ khủng bố Moscow (VnExpress, 2021)

593.	Putin: Developing Far Eastern region is Russia's top priority for 21st century (BBC, 2024)	Tổng thống Putin: Viễn Đông là ưu tiên tuyệt đối của Nga (Nhân Dân, 2024)
594.	Qatar frees 8 retired Indian navy officers whose death sentences over alleged spying were commuted (AP News, 2024)	Qatar hủy án tử hình với 8 cựu sĩ quan hải quân Ấn Độ (VnExpress, 2024)
595.	Quebec woman who sent Trump poison letter sentenced to 22 years in prison (BBC, 2024)	Người gửi thư chứa chất độc đến ông Trump năm 2024 lĩnh án 22 năm tù (Nhân Dân, 2024)
596.	Queen Elizabeth II has died (BBC, 2023)	Nữ hoàng Anh Elizabeth II băng hà ở tuổi 96 (Nhân Dân, 2023)
597.	Queen Elizabeth II, Britain's longest-reigning monarch, dies aged 96 (The Guardian, 2024)	Nữ hoàng Anh Elizabeth II qua đời (VnExpress, 2024)
598.	Queen Elizabeth II, Britain's longest-reigning monarch, dies aged 96 (The Guardian, 2022)	Nữ hoàng Anh Elizabeth II qua đời (VnExpress, 2022)
599.	Queen Elizabeth pays tribute to Prince Philip in Christmas broadcast (CNN, 2022)	Nữ hoàng Anh tưởng nhớ chồng trong thông điệp Giáng sinh (Nhân Dân, 2022)
600.	Questions over data transparency around Australian doctor's \$1m GoFundMe Covid-19 vaccine (The Guardian, 2022)	Quyên 850.000 USD chế vaccine, giáo sư hù dọa chỉ trích (Nhân Dân, 2022)
601.	Rapper Kanye West announces U.S. presidential bid on Twitter (AP News, 2021)	THẾ GIỚI 24H: Rapper Kanye West tuyên bố tranh cử Tổng thống Mỹ (Tiền Phong, 2021)

602.	Referee Stéphanie Frappart Leads First All-Woman Team at World Cup (BBC, 2023)	Tổ trọng tài toàn nữ đầu tiên trong lịch sử World Cup (Nhân Dân, 2023)
603.	Reintroducing wolves to Highlands could help native woodlands, says study (The Guardian, 2025)	Kế hoạch đưa sói trở lại Scotland để chống biến đổi khí hậu (Dân Trí, 2025)
604.	Remaining USAID staff fired, Trump says Myanmar will still get earthquake aid (AP News, 2025)	Nhân viên còn lại của USAID bị sa thải, Tổng thống Trump nói Myanmar vẫn sẽ được viện trợ động đất (Nhân Dân, 2025)
605.	Return of the flu: EU faces threat of prolonged 'twindemic' (BBC, 2022)	Châu Âu đối mặt dịch cúm gia cầm nghiêm trọng nhất từ trước đến nay (Nhân Dân, 2022)
606.	RFK Jr says Trump would push to remove fluoride from drinking water (The Guardian, 2024)	Nếu tái đắc cử, ông Trump sẽ yêu cầu loại bỏ fluoride khỏi nước máy (Tiền Phong, 2024)
607.	Rioters torch a car in Brussels after Belgium's World Cup defeat to Morocco (The Guardian, 2022)	Bạo loạn ở thủ đô Brussels sau trận đấu giữa Bỉ và Maroc (Nhân Dân, 2022)
608.	Riots at the Brazil capital (The Guardian, 2024)	Biểu tình bạo loạn tại Brazil, nhiều tòa nhà chính phủ bị đập phá (Dân Trí, 2024)
609.	Ron DeSantis shows how Western unity on Ukraine may crack (Reuters, 2024)	Ron DeSantis phơi bày rạn nứt trong liên minh ủng hộ Ukraine (VnExpress, 2024)

610.	Ron DeSantis's stance on Ukraine is a serious political blunder (Reuters, 2024)	Ron bị chỉ trích vì phát biểu gây sốc về Ucraina (VnExpress, 2024)
611.	Royal Family greet Queen Elizabeth II's coffin at Buckingham (CNN, 2021)	Gia đình Hoàng gia Anh tề tựu bên linh cữu Nữ hoàng (Dân Trí, 2021)
612.	Royal Navy nuclear sub saved from crushing depths moments before near-miss that almost killed 140 on board (CNN, 2024)	Sự cố tàu ngầm Anh suýt khiến 140 thủy thủ bị nghiền nát (Nhân Dân, 2024)
613.	Rumors of Western support for Ukraine to attack deep into Russian territory (Reuters, 2021)	Rộ tin phương Tây hỗ trợ Ukraine tấn công sâu vào lãnh thổ Nga (VnExpress, 2021)
614.	Rupert Murdoch reportedly calls off engagement after two weeks (The Guardian, 2024)	Tỷ phú Mỹ 92 tuổi có thể đã hủy hôn sau 2 tuần công bố cưới lần thứ 5 (Dân Trí, 2024)
615.	Russia accuses Ukraine of attacking its energy infrastructure five times in past 24 hours (Reuters, 2025)	Nga tố Ukraine tập kích loạt cơ sở năng lượng bằng HIMARS, UAV (VnExpress, 2025)
616.	Russia and China threaten to create global 'danger and disorder', Britain says (Reuters, 2024)	Anh cáo buộc Nga, Trung 'gây hỗn loạn cho thế giới' (VnExpress, 2024)
617.	Russia and U.S. to have talks with UN involvement, negotiator says (AP News, 2025)	Liên Hợp Quốc sẽ tham gia tiến trình đàm phán Nga – Mỹ về Ukraine (Tiền Phong, 2025)

618.	Russia and Ukraine accuse each other of blowing up Russian gas pumping station (Reuters, 2025)	Nga - Ukraine cáo buộc lẫn nhau làm cháy trạm bơm khí đốt ở Kursk (Tiền Phong, 2025)
619.	Russia and Ukraine accuse each other of failing to pause strikes after US envoy leaves Moscow (AP News, 2021)	THẾ GIỚI 24H: Nga, Ukraine cáo buộc lẫn nhau vi phạm thỏa thuận do Mỹ làm trung gian (Vietnamnet, 2021)
620.	Russia and Ukraine accuse each other of failing to pause strikes after US envoy leaves Moscow (AP News, 2025)	Nga, Ukraine cáo buộc lẫn nhau vi phạm thỏa thuận do Mỹ làm trung gian (Nhân Dân, 2025)
621.	Russia and Ukraine accuse each other of failing to pause strikes after US envoy leaves Moscow (AP News, 2025)	Nga, Ukraine cáo buộc đối phương tiếp tục tấn công dù đạt thỏa thuận ngừng bắn (Tiền Phong, 2025)
622.	Russia and Ukraine agree Black Sea ceasefire, but ... (CNN, 2021)	Ukraine nói Nga tăng gấp đôi số tàu chiến ở Biển Đen (Vietnamnet, 2021)
623.	Russia and Ukraine exchange hundreds of prisoners of war (BBC, 2024)	Nga và Ukraine trao đổi tù binh (Nhân Dân, 2024)
624.	Russia and Ukraine trade blame over attack on Russian gas metering station (CNN, 2025)	Nga - Ukraine cáo buộc lẫn nhau làm cháy trạm bơm khí đốt ở Kursk (VnExpress, 2025)
625.	Russia begins building road bridge to North Korea, PM says (Reuters, 2025)	Nga chuẩn bị xây cầu đường bộ nối với Triều Tiên (Tiền Phong, 2025)

626.	Russia calls for restraint, speaks to Iran after strikes on Israel (Reuters, 2021)	Nga lên tiếng về vụ Iran tấn công Israel (VnExpress, 2021)
627.	Russia can fight in Ukraine for two more years at current intensity, Lithuania says (AP News, 2023)	Litva nói Nga có thể duy trì chiến dịch ở Ukraine thêm hai năm (Tiền Phong, 2023)
628.	Russia can fight in Ukraine for two more years at current intensity, Lithuania says (The Guardian, 2022)	Litva nói Nga có thể duy trì chiến dịch ở Ukraine thêm hai năm (Tiền Phong, 2022)
629.	Russia Claims Bakhmut, but Some See a Pyrrhic Victory (AP News, 2023)	Mỹ nói chiến thắng ở Bakhmut không thay đổi cục diện cho Nga (Dân Trí, 2023)
630.	Russia claims to have taken another settlement in Ukraine (Reuters, 2024)	Nga tuyên bố kiểm soát thêm một khu định cư ở Ukraine (VnExpress, 2024)
631.	Russia conscripts 150,000 troops as Ukraine says it needs more arms (CNN, 2021)	Tổng thống Putin ký lệnh tuyển 150.000 lính, Nga ngăn Ukraine luân chuyển quân (VnExpress, 2021)
632.	Russia decries German tanks decision, Ukraine 'sincerely grateful' (AP News, 2023)	Nga gọi việc Đức cung cấp xe tăng cho Ukraine là 'chối bỏ lịch sử' (Tiền Phong, 2023)
633.	Russia demands extradition of Ukraine intelligence chief (Reuters, 2021)	Nga yêu cầu Ukraine dẫn độ giám đốc cơ quan an ninh (VnExpress, 2021)
634.	Russia demands NATO roll back from East Europe and stay out of Ukraine (The Guardian, 2022)	Nga yêu cầu NATO rút quân khỏi Đông Âu, đứng ngoài Ukraine (Nhân Dân, 2022)

635.	Russia denies weaponising energy amid Europe gas crisis (BBC, 2023)	Putin nêu giải pháp hạ nhiệt khủng hoảng năng lượng châu Âu (Vietnamnet, 2023)
636.	Russia discovers advanced NASA technology in Ukrainian UAV (CNN, 2021)	Nga phát hiện công nghệ tân tiến của NASA trong UAV Ukraine (VnExpress, 2021)
637.	Russia formally withdraws from key post-Cold War European armed forces treaty (BBC, 2024)	Nga chính thức rút khỏi Hiệp ước các lực lượng vũ trang thông thường ở châu Âu (Nhân Dân, 2024)
638.	Russia gives Kremlin critic Navalny an ultimatum (Reuters, 2022)	Nga ra tối hậu thư với Navalny (Tiền Phong, 2022)
639.	Russia has started receiving a new T-72 model (AP News, 2023)	Nga bắt đầu sản xuất hàng loạt xe tăng T-72B3 để tăng cường cho chiến trường Ukraine (Tiền Phong, 2023)
640.	Russia hits Ukraine regions, Zelenskiy says Su-25 bomber downed (Reuters, 2021)	Nga liên tiếp ném bom tầm xa, ông Zelensky cảnh báo điều đáng ngại (VnExpress, 2021)
641.	Russia imposes travel ban on German officials in response to sanctions (Reuters, 2022)	Nga 'cấm cửa' thêm quan chức Đức (Nhân dân, 2023)
642.	Russia jails senior defence official for 13 years in corruption trial (AP News, 2025)	Nga xét xử cựu thứ trưởng quốc phòng tội tham ô, nhận hối lộ (Nhân Dân, 2025)
643.	Russia making 'slow and uneven' progress as military tries to fix problems that plagued early invasion, US officials say (AP News, 2023)	Mỹ đánh giá Nga 'tiến chậm' ở miền đông Ukraine (Vietnamnet, 2023)

644.	Russia plans to launch its own space station after quitting ISS (CNN, 2022)	Nga dự kiến phóng trạm vũ trụ riêng sau khi rời ISS (Nhân Dân, 2022)
645.	Russia produces first set of Poseidon super torpedoes (AP News, 2023)	Nga đã sản xuất những siêu ngư lôi hạt nhân Poseidon đầu tiên (Tiền Phong, 2023)
646.	Russia ready to resume gas supply to Europe (CNN, 2023)	Nga tuyên bố sẵn sàng nối lại việc cung cấp khí đốt cho châu Âu (Nhân Dân, 2023)
647.	Russia registers world's first Covid-19 vaccine for animals (CNN, 2023)	Nga đăng ký vắc-xin Covid-19 cho động vật đầu tiên trên thế giới (Vietnamnet, 2023)
648.	Russia sanctions: What impact have they had on its oil and gas (BBC, 2024)	EU cấm vận dầu Nga đã thay đổi dòng dầu thô ra sao? (Dân Trí, 2024)
649.	Russia says dialogue with NATO at 'zero' but it doesn't seek open conflict (Reuters, 2025)	Nga lên tiếng về đối thoại và bùng nổ xung đột với NATO (Vietnamnet, 2025)
650.	Russia says it foils Ukrainian plots to kill senior officers with disguised bombs (AP News, 2024)	Nga phá âm mưu ám sát các quan chức quân đội bằng bom ngụy trang (Tiền Phong, 2024)
651.	Russia says it has conditions that must be met before Black Sea ceasefire begins – as it happened (The Guardian, 2025)	Nga nêu điều kiện kích hoạt thỏa thuận ngừng bắn Biển Đen (VnExpress, 2025)
652.	Russia says it has repelled series of cross-border raids by pro-Ukrainian militias (CNN, 2021)	Nga xác định được lực lượng đứng sau các cuộc đột kích biên giới (VnExpress, 2021)

653.	Russia says it shot down Ukrainian drone near bomber air base, three killed (Reuters, 2024)	Nga tuyên bố bắn hạ UAV gần căn cứ oanh tạc cơ chiến lược (VnExpress, 2024)
654.	Russia says it will play by nuclear treaty rules despite suspending deal with U.S. (Reuters, 2024)	Nguy cơ khi Nga đình chỉ hiệp ước hạt nhân với Mỹ (Vietnamnet, 2024)
655.	Russia says mass strikes were 'retaliation' for attack it blamed on Ukraine (Reuters, 2024)	Nga phóng hơn 80 tên lửa vào Ukraine để trả đũa vụ xâm nhập biên giới (Vietnamnet, 2024)
656.	Russia says NATO, at 75, has returned to Cold War mindset (Reuters, 2021)	Sau 75 năm, NATO trở về với triết lý ban đầu (VnExpress, 2021)
657.	Russia says two journalists, driver, killed in Ukraine's targeted strike (Reuters, 2025)	Nga cáo buộc Ukraine tập kích xe chở nhà báo (VnExpress, 2025)
658.	Russia says West should negotiate end to Ukraine war based on current reality (AP News, 2024)	Ông Sergei Shoigu: Phương Tây cần chấp nhận Nga đang thắng thế ở Ukraine (Tiền Phong, 2024)
659.	Russia starts trial of former defence official accused of bribery and embezzlement (Reuters, 2025)	Nga xét xử cựu thứ trưởng quốc phòng tội tham ô, nhận hối lộ (VnExpress, 2025)
660.	Russia states conditions for withdrawal of tactical nuclear weapons from Belarus (BBC, 2024)	Nga nêu điều kiện rút vũ khí hạt nhân chiến thuật khỏi Belarus (Vietnamnet, 2024)

661.	Russia steps up offensive across the front line in Ukraine, in apparent defiance of Trump. What does it mean for the war? (CNN, 2025)	Nghi vấn Nga chuẩn bị cho đợt tấn công mới trên toàn bộ tiền tuyến (Nhân Dân, 2025)
662.	Russia warns of 'enormous danger' if NATO sends troops to Ukraine (Reuters, 2025)	Nga cảnh báo hậu quả nguy hiểm nếu NATO đưa quân tới Ukraine (Vietnamnet, 2025)
663.	Russia welcomes Trump's remarks on concerns over drawing Ukraine towards NATO (Reuters, 2025)	Nga hoan nghênh lập trường của Tổng thống Mỹ Trump về Ukraine (Tiền Phong, 2025)
664.	Russia will not return to the G7, German finance minister says (Reuters, 2025)	Bộ trưởng Đức: Nga sẽ không được trở lại G7 (VnExpress, 2025)
665.	Russia, Ukraine agree to sea, energy truce; Washington seeks easing of sanctions (AP News, 2025)	Nga, Ukraine đồng ý ngừng bắn trên biển và cơ sở năng lượng (Nhân Dân, 2025)
666.	Russia, Ukraine trade drone claims over Black Sea (Reuters, 2021)	Nga, Ukraine cáo buộc lẫn nhau tấn công bằng UAV trên Biển Đen (VnExpress, 2021)
667.	Russia's militarization of the Arctic shows no sign of slowing down (CNN, 2022)	Nga đang thắng thế trong cuộc đua Bắc Cực (Dân Trí, 2022)
668.	Russia's Only Aircraft Carrier Should Be 'Scrapped Immediately' (Reuters, 2023)	Chuyên gia Mỹ khuyên Nga xóa sổ tàu sân bay duy nhất (Dân Trí, 2023)

669.	Russia's Putin tests experimental intranasal Covid-19 vaccine (CNN, 2021)	Putin thử vaccine Covid-19 dạng xịt (Dân Trí, 2021)
670.	Russia's Putin tests experimental intranasal Covid-19 vaccine (CNN, 2022)	Putin thử vaccine Covid-19 dạng xịt (Nhân Dân, 2022)
671.	Russian aircraft harass US drones over Syria for third time this week (CNN, 2024)	Nga tiếp tục quấy nhiễu UAV Mỹ tại Syria (Vietnamnet, 2024)
672.	Russian airstrike hits busy shopping mall in central Ukraine (CNN, 2022)	Thiết giáp Nga bắn nhằm vào trung tâm thương mại (VnExpress, 2022)
673.	Russian artillery fire down 75% in some areas, US officials say (CNN, 2025)	Pháo phản lực Nga dội 'mưa lửa' ở Ukraine (Vietnamnet, 2025)
674.	Russian billionaire Abramovich loses legal challenge against EU sanctions (The Guardian, 2024)	Tỷ phú Nga Abramovich khiếu nại lệnh trừng phạt của EU (Dân Trí, 2024)
675.	Russian Black Sea Fleet Has One 'Loser' Missile Ship Left in Crimea (CNN, 2021)	Rộ tin Hạm đội Biển Đen của Nga chỉ còn một tàu tên lửa ở Crum (VnExpress, 2021)
676.	Russian border becomes China's frontline in fight against second virus wave (AP News, 2021)	Nằm giáp Nga, thành phố Trung Quốc lo trở thành Vũ Hán thứ hai (Tiền Phong, 2021)
677.	Russian court hands long jail terms to Ukrainian fighters who defended Mariupol (CNN, 2025)	Nga tuyên án các thành viên tiểu đoàn Azov khét tiếng của Ukraine (Tiền Phong, 2025)

678.	Russian cuisine disappears from the New Year's Eve table in Ukraine. (AP News, 2023)	Ẩm thực Nga biến mất trên bàn tiệc giao thừa ở Ukraine (Nhân Dân, 2024)
679.	Russian diplomat found dead outside Berlin embassy (BBC, 2023)	Phát hiện nhà ngoại giao Nga tử vong gần đại sứ quán ở Berlin (Vietnamnet, 2024)
680.	Russian forces thwart another attempted cross-border incursion, official says (The Guardian, 2022)	Nga chặn cuộc tấn công xuyên biên giới mới của Ukraine (VnExpress, 2022)
681.	Russian investigators to study request to probe Western involvement in 'terrorism' (Reuters, 2025)	Các nghị sĩ Nga yêu cầu điều tra việc Mỹ và phương Tây có liên quan đến vụ khủng bố ở Matxcova (Vietnamnet, 2025)
682.	Russian jet violated NATO airspace while attempting to intercept US B-52 bomber (CNN, 2021)	Mỹ tung video cảnh 'pháo đài bay' B-52 rung lắc khi bị Su-27 Nga cắt đầu (Tiền Phong, 2021)
683.	Russian lawmakers move to keep Putin in power past 2022 (AP News, 2022)	Hạ viện Nga thông qua các đề xuất sửa hiến pháp do Putin đệ trình (Vietnamnet, 2022)
684.	Russian mercenary boss publishes video showing fighters inside Ukraine's Bakhmut (The Guardian, 2024)	Xuất hiện video lính Wagner tiến vào trung tâm Bakhmut (Dân Trí, 2024)
685.	Russian military helicopter crashes over Crimea, 2 pilots dead (Reuters, 2024)	Rơi trực thăng vũ trang Nga, hai phi công thiệt mạng (VnExpress, 2024)

686.	Russian missile strikes on Ukraine kill six, knock out power (AP News, 2025)	Hàng loạt tỉnh Ukraine bị tập kích tên lửa (Nhân Dân, 2025)
687.	Russian Navy submarine launches missiles in Sea of Japan drills, TASS agency reports (Reuters, 2025)	Tàu ngầm Nga tập phóng tên lửa trên vùng biển gần Nhật Bản (Tiền Phong, 2025)
688.	Russian rescuers save four stranded killer whales off Kamchatka, says SHOT news outlet (BBC, 2024)	Đội cứu hộ Nga giải cứu thành công 4 con cá voi sát thủ mắc cạn (Nhân Dân, 2024)
689.	Russian Su-25 crashes during training flight in Far East, Russia's Defense Ministry says (CNN, 2025)	Cường kích chống tăng Su-25 của Nga rơi khi đang huấn luyện (Tiền Phong, 2025)
690.	Russia's Lavrov: Why would Europe be at Ukraine talks if they want war to carry on? (AP News, 2025)	Ngoại trưởng Nga: 'Châu Âu không nên tham gia đàm phán nếu vẫn muốn chiến sự tiếp diễn' (Nhân Dân, 2025)
691.	Russia's Putin clears foreign currency settlements for gas debt (Reuters, 2024)	Ông Putin cho phép thanh toán khí đốt bằng ngoại tệ (VnExpress, 2024)
692.	Russia's Putin launches nuclear-powered submarine (AP News, 2023)	Nga biên chế, hạ thủy cặp tàu ngầm hạt nhân chiến lược (VnExpress, 2023)
693.	Russia's Wagner mercenary group says it's no longer recruiting convicts. This may	Lý do tập đoàn 'lính đánh thuê' Nga ngừng tuyển tù nhân (Tiền Phong, 2023)

	signal a shift in strategy (CNN, 2023)	
694.	S. Korea military sorry for failing to down North's drones (AP News, 2023)	Bộ trưởng Quốc phòng Hàn Quốc xin lỗi về vụ không bắn hạ UAV Triều Tiên (VnExpress, 2023)
695.	Samoa records its first Covid-19 case – imported from Australia (The Guardian, 2022)	Đảo quốc 'miễn nhiễm' với Covid-19 ghi nhận ca dương tính đầu tiên (Vietnamnet, 2022)
696.	Saudi Arabia will host the 2034 World Cup (AP News, 2025)	Saudi Arabia đăng cai World Cup 2034 (Dân Trí, 2025)
697.	Search stepped up for potentially deadly radioactive capsule lost in Western Australia (The Guardian, 2024)	Australia truy tìm vật liệu phóng xạ nguy hiểm bị thất lạc (Vietnamnet, 2024)
698.	Secret Service investigates how Trump shooter got so close to AR-15 (CNN, 2021)	Mật vụ Mỹ hộ tống ông Trump gây khó hiểu vì mang súng cỡ lớn (Dân Trí, 2021)
699.	Secretive military base outside Paris hit by coronavirus, French defense minister confirms (Reuters, 2021)	Căn cứ quân sự mật của Pháp bị Covid-19 tấn công (Vietnamnet, 2021)
700.	Senior Hezbollah official survives Israeli assassination attempt, sources say (AP News, 2024)	Quan chức cấp cao của Hezbollah sống sót sau vụ tấn công của Israel (Tiền Phong, 2024)
701.	'Sensitive' army papers found scattered in street (BBC, 2025)	Hàng loạt tài liệu nhạy cảm của Bộ Quốc phòng Anh bị vứt đầy trên phố (Tiền Phong, 2025)

702.	Serbian city declares emergency after ammonia leak (BBC, 2023)	Serbia: Hơn 50 người bị ngộ độc sau khi tàu chở amoniac bị trật bánh (Nhân Dân, 2023)
703.	Seven more people rescued in Turkey eight days after earthquake (The Guardian, 2024)	Thổ Nhĩ Kỳ giải cứu người mắc kẹt hơn 200 giờ sau động đất (VnExpress, 2024)
704.	She went hiking in the woods and met the love of her life (CNN, 2023)	‘Mối tình sét đánh’ của cặp đôi gặp nhau trong rừng (Vietnamnet, 2023)
705.	Silicon Valley layoffs go from bad to worse (CNN, 2024)	Các đại gia tại Silicon Valley dồn dập sa thải nhân sự (Vietnamnet, 2024)
706.	Sister shields sibling from dust during long wait for help after quake (CNN, 2024)	Bé gái che chắn cho em dưới đồng đồ nát động đất (VnExpress, 2024)
707.	Six EU countries call for lowering of G7 price cap on Russian oil (Reuters, 2025)	6 nước châu Âu muốn hạ trần giá dầu Nga (Dân Trí, 2025)
708.	Six Russians dead, 39 tourists rescued after submarine sinks in Red Sea off Egypt (AP News, 2025)	6 người Nga thiệt mạng, 39 du khách được cứu sau vụ tàu ngầm chìm ngoài khơi Biển Đỏ (Tiền Phong, 2025)
709.	Six Russians dead, 39 tourists rescued after submarine sinks in Red Sea off Egypt (Reuters, 2025)	Tàu lặn chở 45 du khách Nga bị chìm ngoài khơi Ai Cập (Tiền Phong, 2025)
710.	Smothered by smog, New Delhi closes schools and power plants (Reuters, 2023)	New Delhi đóng cửa trường học, cho làm việc tại nhà vì khói mù độc (Vietnamnet, 2023)

711.	Soldier on leave charged with child abuse after baby hospitalized with broken jaw, brain bleed (Reuters, 2023)	Lính Mỹ bị cáo buộc đánh con chảy máu não (VnExpress, 2023)
712.	Soldier on Tower of London patrol filmed knocking over child (The Guardian, 2021)	Vệ binh hoàng gia Anh hất ngã em bé ngang đường (Dân Trí, 2021)
713.	Someone just paid \$7,753 for school papers graded by Elon Musk (CNN, 2023)	Mức giá 'ngất ngưỡng' của bài kiểm tra được Elon Musk chấm điểm (Vietnamnet, 2023)
714.	South African conservationist killed by lions he reared (The Guardian, 2021)	Nhà bảo tồn người Nam Phi bị sư tử trắng vồ chết (Nhân Dân, 2021)
715.	South Korea 'at breaking point' ahead of ruling on President Yoon's impeachment (The Guardian, 2025)	Biểu tình khắp Hàn Quốc vì trì hoãn phán xử Tổng thống (Dân Trí, 2025)
716.	South Korea military apologises for handling of North Korean drones (Reuters, 2023)	Bộ trưởng Quốc phòng Hàn Quốc xin lỗi về vụ không bắn hạ UAV Triều Tiên (Vietnamnet, 2023)
717.	South Korea's former President Moon indicted for alleged bribery (AP News, 2025)	Cựu tổng thống Hàn Quốc Moon Jae-in bị truy tố (Dân Trí, 2025)
718.	South Koreans return from Cambodia facing investigation over online scams (Reuters, 2025)	Người Hàn Quốc trở về từ Campuchia phải đối mặt với cuộc điều tra về lừa đảo trực tuyến (Vietnamnet, 2025)

719.	South Koreans tap cash-giving apps to help offset rising living costs (AP News, 2023)	Người Hàn Quốc ‘phát sốt’ vì ứng dụng thưởng tiền giữa lúc giá cả leo thang (Dân Trí, 2023)
720.	South Korea's unannounced rocket launch causes UFO scare (AP News, 2023)	Hàn Quốc thử tên lửa không báo trước, người dân tưởng UFO (VnExpress, 2023)
721.	Southern European countries block illegal migration (BBC, 2024)	Các nước Nam Âu ngăn chặn di cư trái phép (Nhân Dân, 2024)
722.	SpaceX completes emergency crew escape maneuver (CNN, 2021)	SpaceX phóng tàu 'giải cứu' hai phi hành gia kẹt trên ISS (Tiền Phong, 2021)
723.	SpaceX returns four astronauts to Earth in darkness (The Guardian, 2022)	SpaceX đưa bốn phi hành gia trở về Trái đất trong đêm (Nhân Dân, 2022)
724.	SpaceX Starship rocket prototype achieves first safe landing (CNN, 2021)	SpaceX làm nên lịch sử với lần phóng thành công tàu vũ trụ chở người đầu tiên (Nhân Dân, 2021)
725.	Spanish PM apologises for loophole in new sexual consent law (AP News, 2023)	Thủ tướng Tây Ban Nha xin lỗi vì lỗ hổng trong luật chống tấn công tình dục (Dân Trí, 2023)
726.	Spanish should eat less meat to limit climate crisis, says minister (AP News, 2023)	Bộ trưởng Tây Ban Nha khuyên dân ăn ít thịt để bảo vệ khí hậu (VnExpress, 2023)
727.	Starmer dismisses SNP call to axe Trump state visit (CNN, 2021)	Thủ tướng Anh bác kêu gọi huỷ lời mời Tổng thống Trump thăm cấp nhà nước (Vietnamnet, 2021)

728.	STATEMENT: Trump Executive Order Would Prevent Tens of Millions of Americans From Voting (Reuters, 2021)	Sắc lệnh của ông Trump có thể ngăn hàng triệu người Mỹ bầu cử (Dân Trí, 2021)
729.	Stéphanie Frappart to become first female referee at men's World Cup game (The Guardian, 2023)	Stephanie Frappart - nữ trọng tài đầu tiên làm nhiệm vụ tại World Cup bóng đá nam (Nhân Dân, 2023)
730.	Strongest typhoon of 2021 slams the Philippines, killing at least 10 (CNN, 2021)	Siêu bão Goni mạnh nhất năm 2021 đổ bộ Philippines (Tiền Phong, 2021)
731.	Stunt Design Will Be Honored at the Academy Awards (Reuters, 2021)	Oscar thêm hạng mục tôn vinh lĩnh vực đóng thế (Dân Trí, 2021)
732.	'Super Mario Bros. Movie' Crosses the \$1 Billion Mark (BBC, 2022)	'Super Mario Bros. Movie' đạt doanh thu 1 tỷ USD tiền vé rạp (Nhân Dân, 2022)
733.	Suspect in custody after opening fire on Cuban Embassy in Washington (CNN, 2022)	Mỹ bắt sống đối tượng nổ súng vào đại sứ quán Cuba (Vietnamnet, 2022)
734.	Svalbard's mysterious 'doomsday' seed vault offers glimpse inside with virtual tour (The Guardian, 2024)	Bên trong hầm chứa hạt giống 'ngày tận thế' ở Na Uy (Vietnamnet, 2023)
735.	Sweden halts plan for Gripen jets to Ukraine, news agency TT reports (Reuters, 2021)	Thụy Điển tính gửi chiến cơ cho Ukraine, Nga hạ UAV xâm nhập không phận (VnExpress, 2021)

736.	Swindon Town 1-4 Manchester City: FA Cup third round (The Guardian, 2024)	Swindon Town 1-4 Man City (VnExpress, 2024)
737.	Swiss plane makes emergency landing due to smoke on board (CNN, 2024)	Máy bay Thụy Sĩ chở 79 người bốc khói giữa không trung (Dân Trí, 2024)
738.	Switzerland slams U.S. tariffs, stays close to EU over next steps (AP News, 2021)	Thụy Sĩ hoãn trả đũa các biện pháp thuế quan của Mỹ (Tiền Phong, 2021)
739.	Syrian President Assad's Baath Party clinches control of parliament, election results show (AP News, 2021)	Đảng Baath của Tổng thống Syria giành chiến thắng (Nhân Dân, 2021)
740.	Syria's Assad would like more Russian bases and troops (Reuters, 2024)	Syria hoan nghênh Nga tăng hiện diện quân sự (VnExpress, 2024)
741.	Taiwan military to get \$619 million U.S. arms boost as China keeps up pressure (AP News, 2023)	Mỹ duyệt bán hơn 600 triệu USD tên lửa cho tiêm kích Đài Loan (Tiền Phong, 2023)
742.	Taiwan reports 19 Chinese air force planes in its air defence zone (AP News, 2025)	Đài Loan nói 19 tiêm kích Trung Quốc tiến vào ADIZ (Nhân Dân, 2025)
743.	Taiwan warns of China military's 'sudden entry' close to island (AP News, 2025)	Đài Loan cảnh báo nguy cơ lực lượng Trung Quốc bất ngờ áp sát (Nhân Dân, 2025)
744.	Taiwan: 'Record number' of China jets enter air zone (BBC, 2022)	Hàng chục máy bay Trung Quốc vào vùng nhận dạng phòng không Đài Loan (Vietnamnet, 2022)

745.	Take a bow-wow! Meet Bobi, the world's oldest dog on record (AP News, 2024)	Chú chó phá kỉ lục sống thọ nhất trong lịch sử (Nhân Dân, 2024)
746.	Tasmanian Devils set paw on mainland Australia after 3,000 years (BBC, 2021)	Quỷ Tasmania lần đầu tiên được thả về rừng sau 3.000 năm (Nhân Dân, 2021)
747.	Tearful Biden meets priest in Ireland who gave son last rites (BBC, 2024)	Cuộc gặp đặc biệt ở Ireland khiến Tổng thống Biden rơi nước mắt (Dân Trí, 2024)
748.	Tears, standing ovation mark Messi's farewell to Barcelona (AP News, 2022)	Messi ở lại Barcelona vì... nước mắt (Tiền Phong, 2022)
749.	Telecom giant to cut 8,500 jobs (CNN, 2025)	Ericsson sa thải 8.500 người (Nhân Dân, 2025)
750.	The Art of the Vladimir Putin Photo Shoot (Reuters, 2022)	Đằng sau những màn 'tạo dáng' đầy toan tính của Vladimir Putin (Vietnamnet, 2022)
751.	The Biblical locust plagues of 2021 (AP News, 2021)	Từ cháy rừng đến nạn châu chấu (Nhân Dân, 2021)
752.	The disputed region of India that bakes bread to rival France (CNN, 2024)	Kashmir - nơi bánh mì sánh ngang với Pháp (VnExpress, 2024)
753.	The IRS plans to crack down on 1,600 millionaires to collect millions of dollars in back taxes (AP News, 2022)	Mỹ dùng trí tuệ nhân tạo truy tìm 1.600 triệu phú nợ thuế (Dân Trí, 2022)
754.	The Leaked Signal Chat, Annotated (BBC, 2025)	Lượt tải Signal tăng vọt sau vụ lộ nhóm chat mật (Dân Trí, 2025)

755.	The man who built his own cathedral (The Guardian, 2023)	Cụ ông tự xây nhà thờ làm nơi an nghỉ cuối cùng (VnExpress, 2023)
756.	The Pentagon is sending about 3,000 more active-duty troops to the US-Mexico border (AP News, 2025)	Lầu Năm Góc ra lệnh triển khai thêm 3.000 quân tới biên giới Mỹ - Mexico (Dân Trí, 2025)
757.	The people who live inside airplanes (CNN, 2024)	Những người Mỹ biến xác máy bay thành nhà (Vietnamnet, 2024)
758.	The Queen marks 95th birthday (The Guardian, 2023)	Nữ hoàng Anh cô đơn đón sinh nhật thứ 95 (Vietnamnet, 2023)
759.	The Role Covid May Have Played in Trump’s 2021 Election Win (AP News, 2021)	Dịch Covid-19 'ám' cơ hội tái cử của ông Trump (Vietnamnet, 2021)
760.	The self-sabotaging president: Joe Biden’s broken legacy (CNN, 2024)	Nhiều người Mỹ bất mãn với di sản của Tổng thống Biden (Tiền Phong, 2024)
761.	The story behind JD Vance's unlikely visit with Pope Francis (BBC, 2025)	Hậu trường cuộc gặp cuối giữa Phó tổng thống Mỹ với Giáo hoàng Francis (Dân Trí, 2025)
762.	The Taliban are sitting on \$1 trillion worth of minerals the world desperately needs (CNN, 2023)	Kiểm soát Afghanistan, Taliban nắm trong tay kho khoáng sản 1.000 tỷ USD (Vietnamnet, 2023)
763.	The U.N. warns ‘an era of global boiling’ has started. What does that mean? (The Guardian, 2022)	Liên Hợp Quốc cảnh báo thế giới đang ‘sôi lên toàn cầu’ (Dân Trí, 2022)
764.	The U.S. warns China not to give Russia Military or economic aid. (The Guardian, 2022)	Mỹ cảnh báo Trung Quốc trả giá đắt nếu hỗ trợ quân sự Nga (Dân Trí, 2022)

765.	The US is experiencing its largest summer Covid wave in at least two years (CNN, 2024)	Mỹ chứng kiến làn sóng Covid-19 mùa hè lớn nhất 2 năm (Dân Trí, 2024)
766.	The US is now allowed to seize Russian state assets. How would that work? (AP News, 2021)	Mỹ đề xuất lấy tài sản của tài phiệt Nga bồi thường cho Ukraine (Vietnamnet, 2021)
767.	The world's strongest ocean current should be getting faster (BBC, 2025)	Hải lưu mạnh nhất thế giới đang yếu đi do băng tan (Dân Trí, 2025)
768.	The world's strongest ocean current should be getting faster (BBC, 2025)	Hải lưu mạnh nhất thế giới đang yếu đi do băng tan (Nhân Dân, 2025)
769.	Thief swipes \$13 million in jewels, handbags and cash from a London mansion (AP News, 2025)	Trộm đột nhập nhà đại gia, lấy trang sức trị giá 13 triệu USD (Tiền Phong, 2025)
770.	This article is more than 2 years old Sensitive files about Royal Navy submarine reportedly found in pub toilet (The Guardian, 2025)	Tìm thấy tài liệu về tàu ngầm hạt nhân Anh trong nhà vệ sinh quán rượu (Vietnamnet, 2025)
771.	This country regrew its lost forest. Can the world learn from it? (CNN, 2021)	Pura vida và bài học tái sinh rừng (Nhân Dân, 2021)
772.	This is what the Bay Area's skies looked like today during the wildfires (CNN, 2021)	Cháy rừng ở Mỹ: Bầu trời chuyển màu đỏ cam, người dân ngủ quên vì trời quá tối (Tiền Phong, 2021)
773.	This popular destination will pay tourists to visit (CNN, 2024)	Đài Loan tặng tiền cho du khách nước ngoài (Vietnamnet, 2024)

774.	This Trump administration official has perfected the art of sycophancy (CNN, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump lại được đề cử giải Nobel Hòa bình (Tiền Phong, 2021)
775.	This US state is not covered by the NATO treaty. Some experts say that needs to change (CNN, 2024)	Bang duy nhất của Mỹ không được Điều 5 của hiệp ước NATO bảo vệ (Dân Trí, 2024)
776.	Three people killed in light plane crash in Victoria's east (AP News, 2024)	Máy bay rơi ở Úc, phi công tử nạn (Tiền Phong, 2024)
777.	Three snow leopards die of Covid-19 at children's zoo in Nebraska (The Guardian, 2022)	Ba con báo tuyết trong công viên chết vì Covid-19 (Vietnamnet, 2022)
778.	Three US Marines die in Australia aircraft crash during exercises (BBC, 2024)	Máy bay quân sự Mỹ chở 20 người rơi khi đang tập trận ở Australia (Nhân Dân, 2024)
779.	TikTok Holocaust trend 'hurtful and offensive' (AP News, 2021)	Trào lưu giả làm người chết trong thảm họa diệt chủng Holocaust gây phẫn nộ (Tiền Phong, 2021)
780.	TikTok is back online after Trump pledged to restore it (CNN, 2021)	Nhờ ông Trump, TikTok 'sống lại' ở Mỹ (Tiền Phong, 2021)
781.	Time magazine names Donald Trump 'Person of the Year' for second time (The Guardian, 2024)	Tạp chí Time sẽ chọn ông Donald Trump là 'Nhân vật của năm' (Tiền Phong, 2024)
782.	Top military leader says China's hypersonic missile test 'went around the world' (CNN, 2023)	Tướng Mỹ cảnh báo tiến bộ đáng kinh ngạc của quân sự Trung Quốc (Vietnamnet, 2023)

783.	Trump abandoned this giant trade deal. Now, China wants in (CNN, 2022)	Trung Quốc muốn gia nhập CPTPP (Nhân Dân, 2022)
784.	Trump acquittal: Biden urges vigilance to defend 'fragile' democracy after impeachment trial (The Guardian, 2022)	Ủng hộ luận tội, nhưng ông Biden nghĩ ông Trump sẽ 'trắng án' (Tiền Phong, 2022)
785.	Trump administration briefing: Democrats denounce education department 'shutdown' (The Guardian, 2022)	Lãnh đạo phe Dân chủ lên án sắc lệnh giải thể Bộ Giáo dục Mỹ của ông Trump (VnExpress, 2022)
786.	Trump administration briefing: Democrats denounce education department 'shutdown' (The Guardian, 2025)	Lãnh đạo phe Dân chủ lên án sắc lệnh giải thể Bộ Giáo dục Mỹ của ông Trump (Dân Trí, 2025)
787.	Trump administration's preparations for WHO funding cuts tee up battle with Congress (CNN, 2021)	Hạ viện Mỹ điều tra việc ông Trump cắt tài trợ WHO (Vietnamnet, 2021)
788.	Trump and Obama tied for the most admired men in the US this year. Michelle is the most admired woman, Gallup reports (CNN, 2022)	Trump được bầu là người đáng ngưỡng mộ nhất tại Mỹ (VnExpress, 2022)
789.	Trump angered by Mar-a-Lago renovations, sources say (CNN, 2022)	Trump 'nổi cáu' với việc tu sửa Mar-a-Lago (VnExpress, 2022)

790.	Trump announces campaign manager Susie Wiles as White House chief of staff (CNN, 2025)	Tổng thống Trump bổ nhiệm bà Susie Wiles làm Chánh Văn phòng Nhà Trắng (Nhân Dân, 2025)
791.	Trump announces end of US relationship with World Health Organization (CNN, 2021)	Khi “Chiến lang” đổi đầu “Rambo”! (Nhân Dân, 2021)
792.	Trump appoints former PayPal exec David Sacks as AI and crypto czar (Reuters, 2025)	Ông Donald Trump bổ nhiệm người đứng đầu Hội đồng cố vấn tiền điện tử (Nhân Dân, 2025)
793.	Trump asks if Lee Harvey Oswald was helped in assassinating JFK (Reuters, 2025)	Ông Trump nghi kẻ ám sát tổng thống Kennedy có đồng phạm (Vietnamnet, 2025)
794.	Trump asks Supreme Court to block release of Jan. 6 records (AP News, 2023)	Trump yêu cầu Tòa án Tối cao ngăn công khai hồ sơ bạo loạn (VnExpress, 2023)
795.	Trump awards Boeing contract for 'sixth-generation' F-47 jet (BBC, 2022)	Ông Trump hé lộ nhà thầu chế tạo tiêm kích thế hệ thứ 6 cho Mỹ (VnExpress, 2022)
796.	Trump bars federal scientists from working on pivotal global climate report (CNN, 2025)	Ông Trump cấm giới khoa học Mỹ tham gia báo cáo khí hậu toàn cầu (Vietnamnet, 2025)
797.	Trump can be sued by police over Jan. 6 riot, Justice Department says (Reuters, 2024)	Ông Trump có thể bị kiện vì bạo loạn Đồi Capitol (VnExpress, 2024)
798.	Trump can be sued for Jan. 6 riot harm, Justice Dept. says (AP News, 2024)	Cựu Tổng thống Trump có thể bị kiện vì vụ bạo loạn Điện Capitol (Vietnamnet, 2024)

799.	Trump casts doubt on willingness to defend Nato allies ‘if they don’t pay’ (The Guardian, 2021)	Tổng thống Trump nghi ngờ NATO không bảo vệ Mỹ (Vietnamnet, 2021)
800.	Trump criticizes Biden for 'deploying troops to the wrong border' (AP News, 2022)	Ông Trump chỉ trích ông Biden ‘điều quân tới nhầm biên giới’ (Dân Trí, 2022)
801.	Trump declines to answer question about China and Taiwan (Reuters, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump từ chối trả lời câu hỏi về Đài Loan (Vietnamnet, 2021)
802.	Trump gets kicked off Forbes 400 list of richest Americans (CNN, 2022)	Tin Trump tụt hạng tỷ phú 'hot' nhất Facebook năm 2022 (Nhân Dân, 2022)
803.	Trump gives Iran two-month deadline to reach new nuclear deal (CNN, 2022)	Mỹ cho Iran 2 tháng để đạt được thỏa thuận hạt nhân mới (VnExpress, 2022)
804.	Trump hosts crypto leaders after creating strategic reserve of bitcoin (The Guardian, 2021)	Tổng thống Trump mời giới tinh hoa tiền điện tử đến Nhà Trắng, giá bitcoin giảm mạnh (Vietnamnet, 2021)
805.	Trump imposes 25% tariffs on steel and aluminum (CNN, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump chính thức áp mức thuế 25% lên thép và nhôm (Vietnamnet, 2021)
806.	Trump incited Jan. 6 attack after 'unhinged' White House meeting, panel told (Reuters, 2024)	Trump châm ngòi cuộc tấn công Đồi Capitol từ nhiều tháng trước (Vietnamnet, 2024)
807.	Trump inciting violence, warns Georgia election official (BBC, 2022)	Quan chức bầu cử tiểu bang Georgia: 'Ông Trump kích động bạo lực' (VnExpress, 2022)

808.	Trump is being arraigned – here’s what that means, and what happens next (The Guardian, 2023)	Cựu Tổng thống Mỹ Donald Trump bị truy tố (Nhân Dân, 2023)
809.	Trump loyalist John Ratcliffe confirmed as new US intelligence chief (The Guardian, 2022)	Ông Trump tái đề cử đồng minh làm giám đốc tình báo Mỹ (Vietnamnet, 2022)
810.	Trump Media Stock Down 46% Since Former President’s Conviction (BBC, 2024)	Giá cổ phiếu của Trump Media giảm sau khi ông Trump bị kết tội hình sự (Nhân Dân, 2024)
811.	Trump moves nuclear submarines after ex-Russia president’s menacing tweet (The Guardian, 2022)	Ông Trump 'nói đùa' về chấm dứt xung đột, Ukraine cảnh báo nguy cơ hạt nhân (VnExpress, 2022)
812.	Trump must face 'Apprentice' contestant's defamation lawsuit - NY court (Reuters, 2023)	Ông Trump đối mặt vụ kiện phỉ báng cựu thí sinh chương trình truyền hình (Vietnamnet, 2023)
813.	Trump now has a ninth-degree black belt in taekwondo, but there's a catch (CNN, 2023)	Ông Trump được trao cửu đẳng huyền đai Taekwondo (Vietnamnet, 2023)
814.	Trump offers Greenland a deal during his address (CNN, 2025)	Greenland hưởng lợi nhờ ông Trump (Dân Trí, 2025)
815.	Trump officials defend use of wartime law to deport migrants (Reuters, 2021)	Quan chức Mỹ bênh vực chiến dịch trấn áp nhập cư của ông Trump (Dân Trí, 2021)
816.	Trump orders meat processing plants to stay open (CNN, 2022)	Ông Trump lệnh cho các nhà máy chế biến thịt Mỹ tiếp tục hoạt động (Vietnamnet, 2022)

817.	Trump orders new tariff probe into US lumber imports (Reuters, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump ra lệnh điều tra gỗ nhập khẩu (Vietnamnet, 2021)
818.	Trump picks Keith Kellogg to serve as special envoy to Ukraine and Russia (The Guardian, 2025)	Tổng thống đắc cử Mỹ Donald Trump chọn đặc phái viên về Nga-Ukraine (Nhân Dân, 2025)
819.	Trump poised to launch new round of layoffs despite setbacks in court (Reuters, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump yêu cầu tiếp tục cắt giảm nhân sự (Vietnamnet, 2021)
820.	Trump revokes Secret Service detail for Joe Biden's children (AP News, 2023)	Ông Trump tước đặc quyền an ninh dành cho các con của ông Biden (Dân Trí, 2023)
821.	Trump revokes security clearances for Biden, Harris and other political enemies (The Guardian, 2025)	Ông Trump tước đặc quyền an ninh dành cho phe Biden (Dân Trí, 2025)
822.	Trump risked national secrets, prosecutors allege in indictment (Reuters, 2025)	Ông Trump đối mặt nguy cơ bị phạt 20 năm tù trong vụ tài liệu mật (Vietnamnet, 2025)
823.	Trump says after 2nd term as president, he'll 'negotiate' (Reuters, 2021)	Ông Trump nói về viễn cảnh làm tổng thống thêm 4 năm (Dân Trí, 2021)
824.	Trump says Americans could feel 'pain' in trade war with Mexico, Canada, China (AP News, 2021)	Ông Trump thừa nhận người Mỹ có thể cảm thấy 'đau đớn' trong cuộc chiến thương mại (Tiền Phong, 2021)
825.	Trump says any country buying Venezuelan oil will face a 25% tariff (CNN, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump tuyên bố áp thuế 25% với bất kỳ nước nào mua dầu của Venezuela (Vietnamnet, 2021)

826.	Trump says he is open to Musk buying TikTok if Tesla CEO wants to do so (Reuters, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump sẵn sàng để tỷ phú Elon Musk mua TikTok (Vietnamnet, 2021)
827.	Trump says he wants Ukraine to supply US with rare earths (Reuters, 2021)	Tổng thống Trump muốn Ukraine cung cấp đất hiếm cho Mỹ (Vietnamnet, 2021)
828.	Trump says he won't attend Biden's inauguration (The Guardian, 2022)	Ông Trump tuyên bố không tham dự lễ nhậm chức của ông Joe Biden (Tiền Phong, 2022)
829.	Trump says he won't attend Biden's inauguration (The Guardian, 2022)	THẾ GIỚI 24H: Ông Trump tuyên bố không tham dự lễ nhậm chức của ông Joe Biden (Tiền Phong, 2022)
830.	Trump says he won't take part in Republican debates (BBC, 2024)	Ông Trump tuyên bố không tham gia các cuộc tranh luận của đảng Cộng hòa (Nhân Dân, 2024)
831.	Trump says he's revoking Biden's access to classified information (AP News, 2021)	Tổng thống Trump tước quyền tiếp cận thông tin mật của ông Biden (Vietnamnet, 2021)
832.	Trump says Palestinians will have no right of return to Gaza under his plan (The Guardian, 2021)	Ông Trump nói người Palestine không có quyền quay về Dải Gaza sau khi Mỹ tiếp quản (Tiền Phong, 2021)
833.	Trump says TikTok sale deal to come before Saturday deadline (AP News, 2021)	Tổng thống Mỹ Donald Trump tiết lộ tìm được người mua TikTok (Tiền Phong, 2021)
834.	Trump says Ukraine could 'forget about' joining NATO as he prepares to host Zelenskyy for talks (AP News, 2025)	Tổng thống Trump: Ukraine hãy quên chuyện gia nhập NATO (Dân Trí, 2025)

835.	Trump says Ukraine 'more difficult' to deal with than Russia (BBC, 2025)	Ông Trump: Làm việc với Nga dễ hơn Ukraine (VnExpress, 2025)
836.	Trump selects Mike Waltz as national security adviser, sources say (AP News, 2025)	Tổng thống đắc cử Mỹ Donald Trump chỉ định cố vấn an ninh quốc gia (Nhân Dân, 2025)
837.	Trump signs order designating English as the official language of the US (AP News, 2025)	Ông Trump ký sắc lệnh đưa tiếng Anh thành ngôn ngữ chính thức của Mỹ (Dân Trí, 2025)
838.	Trump still 'open' to meeting Putin and Zelenskyy; Russia rejects unconditional ceasefire – as it happened (The Guardian, 2021)	Phái đoàn Mỹ họp lần hai với Ukraine sau cuộc hội đàm với Nga (Tiền Phong, 2021)
839.	Trump suggests Tesla vandals should be sent to prison in El Salvador (AP News, 2025)	Ông Trump dọa trục xuất người phá hoại tài sản Tesla (VnExpress, 2025)
840.	Trump threatens 200% tariff on alcohol from EU (BBC, 2025)	Ông Trump 'ăn miếng, trả miếng' EU, dọa áp thuế 200% với rượu (VnExpress, 2025)
841.	Trump threatens tariffs on European wine and spirits in escalating trade war (Reuters, 2022)	Ông Trump 'ăn miếng, trả miếng' EU, dọa áp thuế 200% với rượu (VnExpress, 2022)
842.	Trump to forgo New Year's Eve in Florida for early return to Washington (Reuters, 2022)	Trump bỏ tiệc năm mới về Washington (VnExpress, 2022)

843.	Trump wants an ‘Iron Dome’ over the US. But even a mini version in the Pacific is taking a while (CNN, 2021)	Tổng thống Trump ra lệnh thiết lập hệ thống phòng không Vòm Sắt bảo vệ Mỹ (Vietnamnet, 2021)
844.	Trump wants to visit China as president, WSJ reports (AP News, 2021)	Ông Trump muốn sớm thăm Trung Quốc sau khi nhậm chức (Tiền Phong, 2021)
845.	Trump Was Briefed on Uncorroborated Intelligence About Chinese Bounties (Reuters, 2022)	Trung Quốc bị nghi treo thưởng tấn công lính Mỹ ở Afghanistan (VnExpress, 2022)
846.	Trump watched Jan. 6 U.S. Capitol riot unfold on TV, ignored pleas to call for peace (Reuters, 2024)	Trump theo dõi cuộc bạo loạn tại Điện Capitol ngày 6/1 qua truyền hình, phớt lờ lời kêu gọi kêu gọi hòa bình (VnExpress, 2024)
847.	Trump wishes new administration luck in farewell video (AP News, 2022)	Ông Trump gửi video chia tay trước khi bàn giao Nhà Trắng (Tiền Phong, 2022)
848.	Trump withdraws Elise Stefanik’s UN nomination to protect GOP House majority (The Guardian, 2025)	Tình thế khiến ông Trump phải rút đề cử đại sứ Mỹ tại LHQ (VnExpress, 2025)
849.	Trump won't hand Biden the nuclear football. Here's how the handoff will happen (The Guardian, 2021)	Ông Trump không tới, ai giao cặp hạt nhân cho ông Biden trong lễ nhậm chức? (Tiền Phong, 2021)
850.	Trump wrote to Iran’s leader about that country’s nuclear	Tổng thống Mỹ Trump gửi thư cho lãnh đạo Iran (Vietnamnet, 2021)

	program and expects results 'very soon' (AP News, 2021)	
851.	Trump's diagnosis throws election into chaos, threatens governing crisis (CNN, 2022)	Vợ chồng Tổng thống Trump nhiễm Covid-19: Chính trường Mỹ càng thêm bất ổn (Tiền Phong, 2022)
852.	Trump's physician denies president had a stroke in November (AP News, 2021)	Bác sĩ Nhà Trắng bác tin đồn ông Trump từng bị đột quỵ (Tiền Phong, 2021)
853.	Turkey earthquake: Erdogan announces three-month state of emergency in quake area (BBC, 2023)	Thổ Nhĩ Kỳ tuyên bố tình trạng khẩn cấp ở 10 tỉnh (Tiền Phong, 2023)
854.	Turkey opens gates into Europe as migrants gather on border (AP News, 2022)	Thổ tuyên bố 'mở cổng', người tị nạn ùn ùn kéo sang châu Âu (Vietnamnet, 2022)
855.	Turkey slams Greek 'dreams' to extend territorial waters (AP News, 2024)	Thổ Nhĩ Kỳ dọa đáp trả nếu Hy Lạp mở rộng lãnh hải (VnExpress, 2024)
856.	Turkey's opposition leader vows protests will continue 'in every city' (BBC, 2025)	Lãnh đạo phe đối lập Thổ Nhĩ Kỳ dọa kích động biểu tình 'trên cả nước' (Dân Trí, 2025)
857.	Two board members of Ukraine's grid operator resign, say chief's dismissal 'politically motivated' (AP News, 2024)	Tổng thống Ukraine bác tin cách chức quan chức tình báo, Bộ trưởng Quốc phòng (Tiền Phong, 2024)
858.	U.N. Security Council calls for end to Ethiopia conflict (BBC, 2021)	Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc kêu gọi chấm dứt xung đột tại Ethiopia (Nhân Dân, 2021)

859.	U.N. urges Taliban to reverse ban on female foreign aid workers (Reuters, 2023)	LHQ kêu gọi Taliban gỡ lệnh cấm với phụ nữ (VnExpress, 2022)
860.	U.N. warns of 'dire' effects of coronavirus, 'greatest test' since WWII (Reuters, 2022)	Mỹ báo tin xấu, Liên Hợp Quốc cảnh báo tai họa từ Covid-19 (Vietnamnet, 2022)
861.	U.S. approves \$100 million sale for Taiwan missile upgrades (AP News, 2022)	Mỹ duyệt thương vụ 100 triệu USD nâng cấp tên lửa Đài Loan (Tiền Phong, 2022)
862.	U.S. approves \$100 million sale for Taiwan missile upgrades (Reuters, 2023)	Mỹ duyệt thương vụ 100 triệu USD nâng cấp tên lửa Đài Loan (VnExpress, 2023)
863.	U.S. business lobby calls on China to play fair, warns of consumer boycott danger (Reuters, 2021)	Doanh nghiệp Mỹ kêu gọi chính quyền Trump tẩy chay các công ty Trung Quốc (Dân Trí, 2021)
864.	U.S. charges exiled Chinese businessman Guo Wengui with \$1 bln fraud (The Guardian, 2022)	Mỹ bắt giữ cựu tài phiệt bất động sản Trung Quốc vì lừa đảo 1 tỷ USD (Dân Trí, 2022)
865.	U.S. Defense Secretary Austin tests positive for COVID-19, symptoms mild (BBC, 2022)	Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ Lloyd Austin dương tính với SARS-CoV-2 (Nhân Dân, 2022)
866.	U.S. helps Ukraine to strengthen its border with Russia, Belarus (Reuters, 2023)	Mỹ rót 20 triệu USD giúp Ukraine bảo vệ biên giới (VnExpress, 2023)
867.	U.S. House committee releases Trump tax returns he sought to keep secret (Reuters, 2023)	Hạ viện Mỹ công bố hồ sơ thuế của ông Trump (VnExpress, 2023)

868.	U.S. House speaker's husband charged with driving under influence of alcohol (Reuters, 2022)	Chồng của Chủ tịch Hạ viện Mỹ bị bắt (Vietnamnet, 2022)
869.	U.S. imposes arms embargo on Cambodia over Chinese military influence (Reuters, 2021)	Mỹ áp lệnh cấm vận vũ khí với Campuchia (Dân Trí, 2021)
870.	U.S. in no hurry to provide Ukraine with long range missiles (Reuters, 2024)	Mỹ bác tin cung cấp tên lửa tầm xa cho Ukraine (Vietnamnet, 2024)
871.	U.S. intel chiefs warn Putin is expanding his nuclear weapons arsenal as the war in Ukraine drags on (BBC, 2025)	Tình báo Mỹ báo cáo về sức mạnh kho vũ khí hạt nhân của Nga (Vietnamnet, 2025)
872.	U.S. lawmakers ask Trump to turn over any Comey tapes (AP News, 2022)	Nghị sĩ Mỹ yêu cầu Trump giao băng ghi âm cuộc trò chuyện với Comey (Tiền Phong, 2022)
873.	U.S. military says it recovers key sensors from downed Chinese spy balloon (AP News, 2022)	Quân đội Mỹ phát hiện linh kiện điện tử đặc biệt trong khí cầu Trung Quốc (Dân Trí, 2022)
874.	U.S. military tracking Santa - and any 'Christmas gift' from North Korea (BBC, 2022)	Quân đội Mỹ bắt đầu theo dõi 'Ông già Noel' (Nhân Dân, 2022)
875.	U.S. military unveils mobile devices strategy (AP News, 2022)	Quân đội Mỹ công bố chiến lược an ninh mạng mới (Tiền Phong, 2022)
876.	U.S. Navy testing swarm 'locust' drones (BBC, 2022)	Với quân đội Mỹ, châu chấu cũng có thể trở thành thiết bị quân sự (Tiền Phong, 2022)

877.	U.S. President Biden signs \$770 billion defense bill (Reuters, 2023)	Ông Biden ký dự luật quốc phòng 770 tỷ USD (Vietnamnet, 2023)
878.	U.S. Says North Korean Troops Are in Russia to Aid Fight Against Ukraine (AP News, 2024)	Mỹ tố Triều Tiên đưa quân đến Nga (Tiền Phong, 2024)
879.	U.S. 'self-defense' argument for killing Soleimani meets skepticism (AP News, 2022)	1/4 số người Mỹ nói tổng thống Trump phải bị xét xử vì giết tướng Iran Soleimani (Tiền Phong, 2022)
880.	U.S. Sending Ukraine Sea Sparrow Missiles in Latest Aid Package (CNN, 2023)	Mỹ lần đầu cung cấp tên lửa phòng không RIM-7 Sea Sparrow cho Ukraine (Tiền Phong, 2023)
881.	U.S. sportswriter Wahl dies suddenly while covering World Cup (BBC, 2023)	Phóng viên thứ hai đột ngột qua đời khi đưa tin về World Cup (Nhân Dân, 2023)
882.	U.S. to boost Taiwan's stretched air force with \$428 mln in spare parts (Reuters, 2023)	Mỹ duyệt bán hơn 400 triệu USD phụ tùng cho tiêm kích Đài Loan (VnExpress, 2023)
883.	U.S. to send more warships, fighter jets to Middle East to bolster defenses (AP News, 2024)	Mỹ điều thêm tiêm kích đến Trung Đông (Tiền Phong, 2024)
884.	U.S. tracked China spy balloon from launch on Hainan Island along unusual path (Reuters, 2024)	Báo Mỹ nói khí cầu Trung Quốc định do thám căn cứ Guam (VnExpress, 2024)

885.	U.S., South Korea stage table-top nuclear drill focused on North Korea (The Guardian, 2022)	Mỹ - Hàn thảo luận tập trận hạt nhân (Dân Trí, 2022)
886.	UAE told the U.S. it will suspend talks on F-35 jets (Reuters, 2023)	UAE có thể hủy thỏa thuận mua tiêm kích F-35 với Mỹ (Vietnamnet, 2023)
887.	UK approves increased submarine-related exports to Taiwan, risking angering China (The Guardian, 2022)	Anh tăng cường xuất khẩu công nghệ tàu ngầm cho Đài Loan (Dân Trí, 2022)
888.	UK bans TikTok from government mobile phones (The Guardian, 2024)	Anh cấm TikTok trên thiết bị chính phủ (VnExpress, 2024)
889.	UK bans TikTok on government devices (CNN, 2024)	Anh cấm TikTok trên thiết bị chính phủ (VnExpress, 2024)
890.	UK inflation jumps to 41-year high of 11.1% (CNN, 2023)	Lạm phát ở Anh lên cao nhất 41 năm (VnExpress, 2023)
891.	UK PM Johnson marries in low-key, surprise ceremony (Reuters, 2023)	Thủ tướng Anh bí mật kết hôn, công bố ảnh cưới tình tứ (Vietnamnet, 2023)
892.	UK, France add to COVID restrictions on Chinese travellers (Reuters, 2023)	Anh, Pháp yêu cầu xét nghiệm với người nhập cảnh từ Trung Quốc (VnExpress, 2023)
893.	Ukraine aid will run out at the end of the month, White House warns (CNN, 2022)	Mỹ cạn tiền viện trợ cho Ukraine sau gói cuối cùng của năm (Dân Trí, 2022)
894.	Ukraine and Russia exchange attacks, hours after Trump-Putin call (AP News, 2021)	Ukraine và Nga đấu pháo chỉ vài giờ sau cuộc gọi giữa Trump và Putin (Vietnamnet, 2021)

895.	Ukraine authorities say seized Russian tanks don't need to be declared on tax form (Reuters, 2021)	Giới chức Ukraine cho biết xe tăng Nga bị tịch thu không cần khai thuế (Dân Trí, 2021)
896.	Ukraine demands emergency UN meeting over Putin nuclear plan (AP News, 2024)	Hội đồng Bảo an họp khẩn về diễn biến mới trong cuộc xung đột Nga-Ukraine (Nhân Dân, 2024)
897.	Ukraine gives award to foreign vigilantes for hacks on Russia (BBC, 2021)	Ukraine tài trợ cho các nhóm hackers nước ngoài tấn công mạng Nga (VnExpress, 2021)
898.	Ukraine has enough to repay the US debt (The Guardian, 2022)	Nga cảnh báo Ukraine trả nợ Mỹ trong nhiều thế hệ (Dân Trí, 2022)
899.	Ukraine Has Received F-16 Fighter Jets, Zelensky Says (BBC, 2021)	Ucraina tuyên bố đã nhận F-16 từ phương Tây (Vietnamnet, 2021)
900.	Ukraine lowers combat call-up age to boost numbers (BBC, 2021)	Ukraine hạ độ tuổi huy động quân ứng phó với tình trạng thiếu binh sĩ (VnExpress, 2021)
901.	Ukraine releases new footage of drone attack on Russian strategic bombers (AP News, 2024)	Ukraine tung video máy bay không người lái Shark hoạt động ở vùng Donetsk (Tiền Phong, 2024)
902.	Ukraine says food warehouse in Odesa destroyed in Russian missile attack (Reuters, 2024)	Nga phá hủy kho lương thực ở Odesa (VnExpress, 2024)
903.	Ukraine says it is finding more Chinese components in Russian weapons (Reuters, 2021)	Tỉnh báo Ukraine nói Nga tăng cường nhập khẩu linh kiện từ Trung Quốc (Vietnamnet, 2021)

904.	Ukraine says its drones struck four Russian oil refineries in major attack (Reuters,2021)	UAV Ukraine oanh tạc nhà máy lọc dầu Nga, ông Zelensky nói về tấn công tầm xa (VnExpress, 2021)
905.	Ukraine Set to Receive 1,000 Drones From Latvia (AP News, 2025)	Ukraine nhận hơn 1.000 máy bay không người lái từ Latvia (Tiền Phong, 2025)
906.	Ukraine talks about the possibility of China as a mediator (CNN, 2025)	Ukraine nói về khả năng Trung Quốc làm trung gian, bà Merkel cố ngăn xung đột (Vietnamnet, 2025)
907.	Ukraine war briefing: Kyiv accuses Russia of war crime after attack on military hospital in Kharkiv (The Guardian, 2025)	Ukraine cáo buộc Nga tập kích bệnh viện quân y ở Kharkov (VnExpress, 2025)
908.	Ukraine war briefing: Railway attacks disrupt Russian supply lines (The Guardian, 2021)	Nga phá hủy 3 máy bay Su – 25, Ukraine cảnh báo về tuyến đường sắt ở miền nam (VnExpress, 2021)
909.	Ukraine war has made it easier for US to isolate China in the Pacific (CNN, 2023)	Chiến sự Ukraine thúc đẩy Mỹ tăng quan hệ quốc phòng với châu Á (Tiền Phong, 2023)
910.	Ukraine war: Russia accuses US of direct role in Ukraine war (BBC, 2022)	Nga ‘tố’ Mỹ chuyển hàng trăm tấn viện trợ quân sự cho Ukraine (Dân Trí, 2022)
911.	Ukraine war: The challenges of training F-16 pilots (BBC, 2021)	Phi công Ukraine tiết lộ hoạt động của tiêm kích F-16 (Tiền Phong, 2021)
912.	Ukraine War: Zelensky adviser resigns over Dnipro remarks (BBC, 2023)	Cố vấn tổng thống Ukraine từ chức sau phát ngôn gây tranh cãi (Tiền Phong, 2023)

913.	Ukraine warns of mines drifting along Black Sea coast due to storm (Reuters, 2022)	Ukraine cảnh báo thủy lôi dạt vào Odessa (Dân Trí, 2022)
914.	Ukraine weapons: What arms are the US, UK and other nations supplying? (BBC, 2024)	Anh có thể tính phương án sản xuất vũ khí ở Ukraine (VnExpress, 2024)
915.	Ukraine's military intelligence says North Korean troops are suffering heavy battlefield losses (AP News, 2024)	Tình báo Ukraine nói lực lượng Triều Tiên gặp khó khăn về hậu cần (Tiền Phong, 2024)
916.	Ukraine's Navy says it destroyed over 37,000 Russian drones in 2021 (Reuters, 2021)	Ukraine tuyên bố phá hủy 37.000 máy bay không người lái Nga trong 1 năm (VnExpress, 2021)
917.	Ukraine's top general says Russia stepping up effort to attack Sumy region (Reuters, 2021)	Tướng Ukraine nói Nga đang nỗ lực chọc thủng phòng tuyến của Kiev ở Sumy (Vietnamnet, 2021)
918.	Ukraine's Zelenskiy publishes income as part of transparency drive (Reuters, 2021)	Tổng thống Ukraine tiết lộ thu nhập tăng (VnExpress, 2021)
919.	Ukraine's Zelenskiy says he can salvage relationship with US (AP News, 2021)	Tổng thống Ukraine Zelensky tin tưởng có thể 'cứu vãn' quan hệ với Mỹ (Tiền Phong, 2021)
920.	Ukraine's Zelenskiy says Russian ceasefire first step required for peace settlement (Reuters, 2021)	Nhà lãnh đạo Ukraine thay đổi điều kiện hòa đàm để chấm dứt xung đột với Nga (VnExpress, 2021)
921.	Ukraine's Zelenskiy: Russia hit by 'extraordinarily significant' losses in east (Reuters, 2024)	Ông Zelensky tuyên bố Nga tổn thất nặng ở miền đông Ukraine (VnExpress, 2024)

922.	Ukrainian forces descend on Belgorod in fresh attempt to break Russian border (BBC, 2025)	Lực lượng Ukraine nỗ lực chọc thủng hàng phòng thủ Nga ở Belgorod (Tiền Phong, 2025)
923.	Ukrainian missile lands in Belarus, believed to be air defense rocket (CNN, 2023)	Belarus nói tên lửa phòng không S-300 của Ukraine rơi xuống lãnh thổ (VnExpress, 2023)
924.	UN chief calls for maximum restraint after Iran's attack on Israel (Reuters, 2025)	Mỹ dọa bắt Iran ‘chịu trách nhiệm’ vụ tấn công Israel, TTK LHQ kêu gọi kiềm chế (Vietnamnet, 2025)
925.	UN researchers warn that Asian scam operations are spreading across the rest of the world (AP News, 2025)	LHQ cảnh báo nạn lừa đảo trực tuyến ở châu Á đang lan ra thế giới (Dân Trí, 2025)
926.	UN warns of climate ‘abyss’ as 2022 confirmed as one of 3 hottest years on record (BBC, 2022)	Liên hợp quốc cảnh báo về “vực thẳm” khí hậu (Nhân Dân, 2022)
927.	UN World Food Program to cut food aid for over 1 million people in Myanmar (AP News, 2025)	Một triệu người Myanmar bị cắt viện trợ vì LHQ thiếu ngân sách (VnExpress, 2025)
928.	Under fierce Republican attack, U.S. General Milley defends calls with China (Reuters, 2021)	Tham mưu trưởng Liên quân Mỹ phải điều trần vì bí mật liên lạc với Trung Quốc (Dân Trí, 2021)
929.	Under Trump, U.S. diplomacy finds its own 'wolf warriors' (AP News, 2025)	Ngoại giao 'chiến lang' Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump (Nhân Dân, 2025)

930.	Universities close Chinese-backed Confucius Institutes after government pressure, security concerns (BBC, 2023)	Trung Quốc đóng cửa gần hết Viện Khổng Tử ở Mỹ (Dân Trí, 2023)
931.	Up to a Trillion Cicadas Are About to Emerge in the U.S. (Reuters, 2021)	Hàng nghìn tỷ con ve sầu sắp trỗi lên ở Mỹ sau 17 năm ‘trú ngụ’ dưới đất (Dân Trí, 2021)
932.	US Air Force pulls bombers from Guam (CNN, 2021)	Vì sao Mỹ rút hết 'pháo đài bay' B-52 khỏi đảo Guam? (Tiền Phong, 2021)
933.	US airs concerns to China about 'dangerous and unlawful' South China Sea actions (Reuters, 2024)	Mỹ yêu cầu Trung Quốc ngừng ‘những hành động thiếu an toàn’ ở Biển Đông (Vietnamnet, 2024)
934.	US and EU pressure China over release of Wuhan citizen journalist (The Guardian, 2022)	Mỹ và EU yêu cầu Trung Quốc thả nhà báo đưa tin Vũ Hán (VnExpress, 2022)
935.	US and Lithuanian forces struggle to drain swamp to recover 4 soldiers in submerged armored vehicle (AP News, 2025)	Mỹ tìm cách rút cạn đầm lầy tìm 4 binh sĩ kẹt trong thiết giáp (VnExpress, 2025)
936.	US announces \$345 million military aid package for Taiwan (AP News, 2022)	Mỹ công bố viện trợ quân sự Đài Loan 345 triệu USD, Trung Quốc phản đối (Dân Trí, 2022)
937.	US approves \$385 mln arms sale to Taiwan (Reuters, 2022)	Mỹ duyệt bán hơn 400 triệu USD phụ tùng cho tiêm kích Đài Loan (Dân Trí, 2022)

938.	US approves selling Taiwan munitions worth \$619 million (AP News, 2024)	Mỹ duyệt bán hơn 600 triệu USD tên lửa cho tiêm kích Đài Loan (Vietnamnet, 2024)
939.	US arrests three Chinese nationals for visa fraud (BBC, 2021)	Mỹ bắt các nhà khoa học gốc Hoa bị nghi nhận tiền tài trợ từ Trung Quốc (Dân Trí, 2021)
940.	US blames Russia for drone crash over Black Sea, Moscow denies contact (Reuters, 2024)	Nga nêu nguyên nhân vụ rơi UAV Mỹ ở Biển Đen (Vietnamnet, 2024)
941.	US can't keep up with China's warship building, Navy Secretary says (CNN, 2023)	Mỹ 'hụt hơi' trong cuộc đua đóng tàu chiến với Trung Quốc (Tiền Phong, 2023)
942.	US Capitol secured, 4 dead after rioters stormed the halls of Congress to block Biden's win (CNN, 2024)	Người biểu tình xông vào trụ sở Quốc hội Mỹ (Nhân Dân, 2024)
943.	US charges man over alleged Iranian plot to kill Trump (BBC, 2024)	Mỹ: Nghi phạm phủ nhận âm mưu ám sát ông Donald Trump (Nhân Dân, 2024)
944.	US condemns Iran attack on Israel as major escalation (Reuters, 2021)	Ông Biden lên án Iran, Tehran cảnh báo tấn công thêm vào Israel (VnExpress, 2021)
945.	US considers Russian 'mercenary' boss a war criminal (CNN, 2023)	Mỹ coi trùm 'lính đánh thuê' Nga là tội phạm chiến tranh (Tiền Phong, 2023)
946.	US coronavirus cases near 200,000 a day as catastrophic crisis hits new heights (The Guardian, 2021)	Mỹ xác lập kỷ lục mới, hơn 200 nghìn ca mắc Covid-19 trong một ngày (Nhân Dân, 2021)

947.	US delegation meets with Ukraine for the second time after talks with Russia (AP News, 2021)	Phái đoàn Mỹ họp lần hai với Ukraine sau cuộc hội đàm với Nga (Tiền Phong, 2021)
948.	US delegation to visit Greenland as Trump talks of takeover (AP News, 2021)	Phái đoàn cấp cao Mỹ sắp thăm đảo Greenland (Tiền Phong, 2021)
949.	US designated South Korea a 'sensitive' country amid nuclear concerns (The Guardian, 2024)	Hàn Quốc lo ngại sau khi bị Mỹ đưa vào danh sách quốc gia 'nhạy cảm' (Dân Trí, 2024)
950.	US did not properly track more than \$1 billion worth of weapons sent to Ukraine, watchdog report finds (CNN, 2022)	Mỹ 'mất dấu' vũ khí chuyển cho Ukraine (Dân Trí, 2022)
951.	US funds for Ukraine's Russia defense nearly gone, White House warns (Reuters, 2022)	Chính phủ Mỹ sắp hết tiền viện trợ cho Ukraine (Vietnamnet, 2022)
952.	US imposes fresh sanctions to restrict North Korea's revenues (AP News, 2022)	Mỹ trừng phạt cá nhân, tổ chức nghi hỗ trợ tài chính cho Triều Tiên (Dân Trí, 2022)
953.	US intelligence community releases long-awaited UFO report (CNN, 2022)	Giám đốc Tình báo Quốc gia Mỹ sắp trình bày báo cáo UFO (Tiền Phong, 2022)
954.	US judge exonerates inmate after 48 years in prison (BBC, 2023)	Người chết sống lại' giải oan cho người đàn ông bị tử hình nhầm (Vietnamnet, 2023)
955.	US long-range bombs headed to Ukraine as ATACMS supply dwindles (BBC, 2025)	Mỹ chuyển bom tầm xa cho Ukraine (Dân Trí, 2025)

956.	US may shoot down suspected Chinese spy balloon, officials say (AP News, 2022)	Mỹ xem xét đáp trả Trung Quốc vụ khinh khí cầu (Dân Trí, 2023)
957.	US military expected to announce two new zones where service members can detain migrants on southern border, officials say (BBC, 2021)	Quân đội Mỹ công bố khu vực giam giữ người di cư tại biên giới (Dân Trí, 2021)
958.	US Military Gets Hypersonic Weapons Update (CNN, 2022)	Quân đội Mỹ nâng cấp kho vũ khí siêu vượt âm (Dân Trí, 2022)
959.	US military releases footage of Russian fighter jet forcing down American drone over Black Sea (CNN, 2023)	Mỹ công bố video tiêm kích Nga xả dầu vào UAV (Tiền Phong, 2023)
960.	US military to send additional 1,500 troops to border (The Guardian, 2022)	Mỹ đưa 1.500 quân tới biên giới với Mexico (Dân Trí, 2022)
961.	US Navy aircraft carrier faces relentless battle against Houthi's missiles (BBC, 2025)	Houthi tuyên bố giao tranh nhiều giờ với nhóm tác chiến tàu sân bay Mỹ (Tiền Phong, 2025)
962.	US Navy destroyer performs freedom of navigation exercise in South China Sea (CNN, 2024)	Tàu chiến Mỹ tuần tra tự do hàng hải gần Hoàng Sa (Vietnamnet, 2024)
963.	US officials fear the worst is yet to come for Kyiv (CNN, 2022)	Mỹ lo điều tồi tệ nhất với Kiev chưa tới (Tiền Phong, 2022)
964.	US officials urge Ukraine to signal it is still open to diplomatic discussions with Russia (CNN, 2022)	Mỹ lên tiếng việc hồi thúc Ukraine đàm phán hòa bình với Nga (Dân Trí, 2022)

965.	US on high alert for Iran threat in region after Israeli strike in Syria (Reuters, 2025)	Mỹ báo động nguy cơ bị Iran tấn công sau vụ Israel không kích Syria (Vietnamnet, 2025)
966.	US orders some diplomats to evacuate Myanmar amid deadly crackdown on protesters (AP News, 2023)	Mỹ sơ tán các nhà ngoại giao khỏi Myanmar (Vietnamnet, 2023)
967.	US President signs "letter of approval" for Finland and Sweden to join NATO (BBC, 2023)	Tổng thống Mỹ ký “thư phê chuẩn” Phần Lan và Thụy Điển gia nhập NATO (Nhân Dân, 2023)
968.	US reports its first known case of new UK Covid variant (The Guardian, 2022)	Người Mỹ đầu tiên mắc chủng nCoV siêu lây nhiễm là vệ binh quốc gia (VnExpress, 2022)
969.	US says China will face ‘real costs’ if it provides lethal aid to Russia for war in Ukraine (CNN, 2023)	Mỹ cảnh báo Trung Quốc trả giá đắt nếu hỗ trợ quân sự Nga (Tiền Phong, 2023)
970.	US says Ukraine will not use US-supplied rocket systems to hit Russian territory (AP News, 2022)	Ukraine không được sử dụng vũ khí Mỹ tấn công lãnh thổ Nga (Vietnamnet, 2022)
971.	US scrambles to determine fate of soldier Travis King, who fled to North Korea (AP News, 2024)	Washington tìm nguyên nhân lính Mỹ bất ngờ vượt biên vào Triều Tiên (Tiền Phong, 2024)
972.	US senators unveil bipartisan bill empowering Biden to ban TikTok and other services (CNN, 2024)	Dự luật mới có thể ‘kết liễu’ TikTok tại Mỹ (Vietnamnet, 2024)

973.	US sends more weapons to Ukraine (The Guardian, 2024)	Mỹ quyết định gửi thêm vũ khí cho Ukraine (Vietnamnet, 2024)
974.	US sinks 3 ships, kills 10 after Houthi Red Sea attack (Reuters, 2023)	Mỹ bắn chìm ba xuồng Houthi tấn công tàu hàng (Tiền Phong, 2023)
975.	US strikes Iran-backed group in Syria after deadly attack on coalition base (AP News, 2022)	Các căn cứ quân sự của Mỹ tại Trung Đông liên tiếp bị tấn công (Nhân Dân, 2022)
976.	US suspends all military aid to Ukraine in wake of Trump-Zelenskyy row (The Guardian, 2021)	Tổng thống Mỹ Trump có thể dừng viện trợ quân sự cho Ukraine (Vietnamnet, 2021)
977.	US threatens to ban TikTok unless Chinese owners divest (CNN, 2024)	Mỹ ra ‘tối hậu thư’ với các chủ sở hữu Trung Quốc tại TikTok (Dân Trí, 2024)
978.	US to send Bradley fighting vehicles to Ukraine in latest military aid package (CNN, 2023)	Nga tung bằng chứng Mỹ chuyển giao xe chiến đấu bộ binh M2A2 Bradley cho Ukraine (Tiền Phong, 2023)
979.	US Treasuries: Who owns US debt? (Reuters, 2022)	Ai đang là chủ nợ lớn nhất của Mỹ? (Dân Trí, 2022)
980.	US voices serious concern over China's actions in East Sea (AP News, 2022)	Bộ Quốc phòng Mỹ lên tiếng vụ Trung Quốc đâm chìm tàu cá Việt Nam (Tiền Phong, 2022)
981.	US warns Iran to stop plotting against Trump, says US official (AP News, 2024)	Mỹ cảnh báo Iran dừng mọi âm mưu nhằm vào ông Trump (Tiền Phong, 2024)

982.	US warships stay in Mediterranean amid Ukraine, Russia fears (AP News, 2023)	Mỹ cấm chốt tàu sân bay trên an châu Âu (VnExpress, 2023)
983.	US will send Ukraine \$725 million more in counter-drone systems, anti-personnel landmines (AP News, 2022)	Mỹ có thể chuyển vũ khí giúp Ukraine đối phó tên lửa Nga (Dân Trí, 2022)
984.	US withdraws 120 military personnel from Israel amid conflict (Reuters, 2023)	Mỹ rút 120 quân, khuyến cáo người dân tránh tới Israel (Vietnamnet, 2023)
985.	US would handle an extradition request for Brazil's Bolsonaro 'expeditiously' - official (CNN, 2024)	Quan chức Mỹ nói về khả năng dẫn độ cựu Tổng thống Brazil (Dân Trí, 2023)
986.	US would not support Israeli attack on Iran's nuclear sites, says Biden (The Guardian, 2025)	Iran dọa tấn công căn cứ Mỹ, Washington không ủng hộ Israel trả đũa (Vietnamnet, 2025)
987.	US, Russia describe talks on diplomatic missions as constructive, positive (Reuters, 2024)	Nga – Mỹ đánh giá cao kết quả đàm (Vietnamnet, 2024)
988.	Van Gaal resigns as Dutch coach (The Guardian, 2023)	HLV Van Gaal ngậm ngùi chia tay đội tuyển Hà Lan (Nhân Dân, 2023)
989.	Vance accuses Denmark of not keeping Greenland safe from Russia, China (Reuters, 2025)	Phó Tổng thống Vance chỉ trích Đan Mạch không bảo vệ Greenland trước Nga, Trung Quốc (Tiền Phong, 2025)
990.	Vance accuses Denmark of underinvesting in Greenland as	Phó tổng thống Mỹ chỉ trích Đan Mạch 'thiếu đầu tư' cho Greenland (Dân Trí, 2021)

	Trump presses for US takeover of the island (AP News, 2021)	
991.	VE Day: UK marking 75th anniversary of end of WW2 in Europe (BBC, 2021)	Anh kỷ niệm 75 năm ngày kết thúc Thế chiến thứ hai (Tiền Phong, 2021)
992.	Venezuela opposition removes interim President Guaido (Reuters, 2023)	Chính phủ lâm thời' Venezuela bị giải tán vì 'không còn hữu ích' (VnExpress, 2023)
993.	Venice canals start to run dry as low tide and lack of rain hit (The Guardian, 2024)	Những con kênh nổi tiếng ở Venice khô cạn, du khách 'mắc kẹt' trên bờ (Vietnamnet, 2024)
994.	Veteran Putin ally Patrushev to head new naval board (Reuters, 2021)	Ông Putin cải tổ giới lãnh đạo Hải quân Nga (VnExpress, 2021)
995.	Victoria Beckham reveals the truth behind her strict diet: Why she's eaten the same thing for 25 years (Reuters, 2023)	David Beckham tiết lộ vợ chỉ ăn 2 món trong 25 năm qua (Vietnamnet, 2023)
996.	Video Police kneel in solidarity with demonstrators (AP News, 2021)	Cảnh sát Mỹ đồng loạt quỳ gối cùng người biểu tình (Dân Trí, 2021)
997.	Violence erupts on Poland-Belarus border as Polish guards fire water cannon on migrants throwing rocks (CNN, 2022)	Bạo lực bùng phát ở biên giới Ba Lan - Belarus (Vietnamnet, 2022)
998.	Vladimir Putin: I moonlighted as a taxi driver in the 1990s (BBC, 2023)	Ông Putin hé lộ từng làm nghề lái xe kiếm sống (Vietnamnet, 2023)

999.	Vladimir Putin's spokesman in hospital with coronavirus (The Guardian, 2021)	Russian President's press secretary infected with Covid-19 (Nhân Dân, 2021)
1000.	Wang Yaping becomes first Chinese woman to complete spacewalk (CNN, 2023)	Nữ phi hành gia Trung Quốc đầu tiên đi bộ ngoài không gian (Vietnamnet, 2023)